

Ellen Katrine Kallander,
Jon Helgheim Holte og Lise Lien

Analyse av fritidstilbud i bydel Gamle Oslo

Fafo-rapport
2021:11

Ellen Katrine Kallander, Jon Helgheim Holte og Lise Lien

Analyse av fritidstilbud i Bydel Gamle Oslo

Fafo-rapport 2021:11

Fafo-rapport 2021:11

© Fafo 2021

ISBN 978-82-324-0596-1

ISSN 2387-6859

Omslagsfoto: Luca Kleve-Rud. Samfoto

Innhold

Forord	5
Sammendrag med anbefalinger	6
1 Innledning	15
1.1 Bakgrunn.....	15
1.2 Vårt oppdrag.....	20
1.3 Barne- og ungdomsbefolkningen i Bydel Gamle Oslo	22
1.4 Definisjoner og avgrensninger.....	26
1.5 Gangen i rapporten.....	27
2 Problemstillinger og metode	29
2.1 Problemstillinger	29
2.2 Data og metode.....	29
3 Bydelens tildelinger, anbefalinger og tilskuddsmidler til fritidsaktivitetstilbud ..	39
3.1 Tildelinger, anbefalinger og tilskuddsmidler til frivillige organisasjoner, foreninger eller lag.....	39
4 Tiltak for inkludering av barn og unge i fritidstilbud i bydelen	48
4.1 Tilgjengelig informasjon om fritidstilbud fra bydelen	48
4.2 Tilgjengelig informasjon om støtteordninger fra bydelen	49
4.3 Tilgjengelig informasjon om utstysordninger	50
4.4 Tilgjengelig informasjon fra bydelen om hjelp til deltagelse.....	50
4.5 Kunnskap og verktøy for understøtting av inkludering i fritidstilbud for ansatte...	51
4.6 Knutepunktfunksjon.....	51
4.7 Fritidstilbydernes informasjon om fritidstilbudet	52
4.8 Oppsummering	54
5 Foreldres og ungdoms deltagelse i og kjennskap til fritidstilbud	55
5.1 Utvalget.....	55
5.2 Deltagelse og kjennskap til fritidstilbud.....	58
5.3 Overordnet analyse av deltagelse i fritidstilbud	80
5.4 Informasjon om, tilgang på og kvalitet på tilbudene	82
5.5 Manglende deltagelse blant barn og frafall blant ungdomsskoleelever – hvorfor?	89
5.6 Oppsummering	92
6 Ansattes kjennskap til og utfordringer ved fritidstilbud i bydelen	98
6.1 Utvalget.....	98
6.2 Kjennskap til fritidstilbud	99
6.3 Informasjon om fritidstilbud	102
6.4 Hva er eventuelle utfordringer med fritidstilbudene til barn og unge i bydelen?.	104
6.5 Oppsummert	108

7 Ulike perspektiver på fritidstilbudene – tilbyderne og bydelstjenestene	110
7.1 Ressurser, konkurranse og kontinuitet	110
7.2 Kvalitet	111
7.3 Samarbeid	113
7.4 Kjennskap til, etterspørsel etter og bruk av fritidstilbudene.....	115
7.5 Informasjon om og rekruttering til fritidstilbud	117
7.6 Rekruttering til fritidstilbud.....	119
7.7 Oppsummering	119
8 Videregåendelevne og unge voksnes perspektiver på rekruttering og frafall ..	121
8.1 Bruk og barrierer	121
8.2 Fritidsaktiviteter eller jobber for videregåendeungdommen?	129
8.3 Hvilke aktiviteter ønsker og bruker de unge?	131
8.4 Oppsummering	131
9 Er fritidstilbudene tilpasset behovene i barne- og ungdomsbefolkningen?.....	133
9.1 Bydelens behov for å iverksette eventuelle forbedringstiltak for fritidstilbud.....	133
Appendiks I: Bydel Gamle Oslos aktøroversikt – frivillige foreninger eller lag med fritidstilbud til barn og unge	137
Appendiks II: Oversikt over varige fritidstilbud til barn og unge i Bydel Gamle Oslo..	139
Appendiks III: Oversikt over antall medlemmer i Bydel Gamle Oslos idrettslag 2018 (Innrapportert tall til Oslo Idrettskrets)	142
Referanser	143

Forord

Analysen av fritidstilbud er finansiert av Bydel Gamle Oslo, Oslo kommune. De tre forskerne bak rapporten har deltatt i prosjektgruppen, planlagt og gjennomført analysen og sammen utarbeidet denne rapporten.

Vi takker Bydel Gamle Oslo for godt samarbeid om analysen og for interessen for barn og unges fritidstilbud og forskning i dette feltet. Takk for hjelp med rekruttering av både ansatte, videregående elever og unge voksne til de kvalitative studiene og for hjelp til å komme i kontakt med ansatte i tjenestene. Vi takker også for samarbeid med ledere, lærere og andre ansatte i skolene der vi har fått rekruttere foreldre og ungdomsskoleelever til skoleundersøkelsene.

Aller mest takknemlige er vi overfor dere ungdommer, foreldre og foresatte, lærere/pedagoger, ansatte og ledere som har formidlet deres erfaringer og innsikt ved å fylle ut spørreskjemaer og ved å stille til intervjuer for å dele av deres erfaringer og kunnskaper. Dere har gitt et viktig bidrag til mer kunnskap om hva som fungerer i arbeidet med å inkludere barn og unge i fritidstilbud. Vi håper at den informasjonen dere har gitt, skal bidra til et godt fritidstilbud til barn og unge.

Takk også til forskningsleder Terje Olsen som har vært kvalitetssikrer for prosjektet.

Oslo, mars 2021
Ellen Katrine Kallander
prosjektleder

Sammendrag med anbefalinger

Vårt oppdrag

Bydel Gamle Oslo har ønsket økt innsikt i hvordan bydelens fritidstilbud er tilpasset behovene i deres barne- og ungdomsbefolkning. Bydelen har ønsket å vite hvordan mangfoldet av fritidstilbud i bydelen brukes, av hvem og hvorfor, og om bydelens barn og unge kjenner til tilbudene som allerede eksisterer. Formålet med vårt oppdrag har vært å undersøke behovet for å iverksette eventuelle forbedringstiltak, som endringer i egne tilbud, tildelinger, anbefalinger eller tilskuddsmidler til frivillige lag eller foreninger. Oppdraget skulle inneholde følgende:

- innsiktsarbeid/datainnsamling knyttet til bydelens fritidstilbud til barn og unge, både de som er drevet av bydelen selv, og de som er drevet av frivillige aktører
- en analyse av innsamlede kvalitative og kvantitative data som vurderer hva som er tilfredsstillende tilbud for bydelens barn og unge, og behovsdekningen knyttet til de mest utsatte
- et kunnskapsgrunnlag med forslag til forbedring av eksisterende tilbud og/eller nye modeller for samarbeid og samskaping

I vurderingen av dagens fritidstilbud opp mot behov i barne- og ungdomsbefolkningen ønsket oppdragsgiver innsikt fra følgende grupper:

- barn og ungdom (både brukere og ikke-brukere av tilbud)
- foresatte
- bydelens skoler
- tilbydere av fritidsaktiviteter til barne- og ungdomsbefolkningen (bydelens egne og frivillige organisasjoner, foreninger og lag)
- eventuelle andre tjenester i kontakt med barn og ungdom (barnevern, skolehelse-tjeneste, politi)

Barne- og ungdomsbefolkningen i bydel Gamle Oslo

Oppdragsgiver ønsket selv å samle generell statistikk om bydelens barne- og ungdomsbefolkning og deres familier. De oversendte dette i notatform til oss i september 2020, og vi oppsummerer her:

Av elever i bydelen er mer enn tre av fem barneskoleelever (3365), der flest bor på Ensjø og Kværnerdalen. En femtedel er ungdomsskoleelever (1056), med høyest antall i Vålerenga delbydel, og en femtedel er videregående elever (1011). Totalt sett bor det flest barn og unge i delbydelene Ensjø og Grønland. Med økende alder i barne- og ungdomsbefolkningen synker antall barn og unge, men innvanderandelen øker fordi flere norske enn innvandrerfamilier flytter ut av bydelen. Andelen utsatte barn og unge er generelt høyere enn i byen generelt og særskilt blant barn og unge født i Norge med innvandrerforeldre. Andel lavinntektsfamilier (25 prosent) er nesten dobbelt så høy som i bygjennomsnittet, med høyest andel på Nedre Tøyen, Enerhaugen og Grønland. Andelen ungdom i bydelen som ikke fullførte videregående opplæring innen 5 år i 2018, var høyere for guttene (40 prosent) enn for jentene (29 prosent).

Bydelen topper bydelsstatistikken over ungdomskriminalitet i alderen 10–17 år, der kriminaliteten er mer til stede i bydelens bomiljøer enn i øvrige bydeler i Oslo. Nesten halvparten av kriminaliteten ble utført av «gjengangere» – unge med fire eller flere registrerte forhold. Mer enn én av ti registrert som gjengangere i Oslo i perioden 2017–2019 bodde i bydelen på tross av lavest andel innbyggere i aldersgruppen 10–17 år. Bydelen har også en høyere andel bekymringsmeldinger til barnevernet (7 prosent) enn Oslo generelt. Antall fritids- og ungdomsklubber drevet av bydelen og antall åpne timer per innbygger ligger over gjennomsnittet for alle Oslos bydeler.

Bydelens tildelinger, anbefalinger og tilskuddsmidler til fritidsaktivitetstilbud (kapittel 3)

Analysen av bydelens tildelinger, anbefalinger og tilskuddsmidler for 2019–2020 viser at det blant rundt 70 ulike tilbydere av varige eller organiserte fritidstilbud i bydelen er særskilt tre frivillige foreninger og lag som har mottatt midler, KIGO, Tøyen Sportsklubb og Sterling, for inkludering og integrering. Bydelen har også prioritert tildelinger til egne tilbud, særskilt innenfor den geografiske avgrensningen til områdeløftet. Områdeløftet skal bidra til at Grønland og Tøyen oppleves som trygge og inkluderende steder, med aktive innbyggere som gjerne vil og kan bli boende. Programmet skal bidra til varige forbedringer av tjenester og nærmiljøkvaliteter på Grønland og Tøyen slik at flere beboere i disse områdene blir økonomisk selvstendige og aktivt deltakende i lokalsamfunn og storsamfunn. En analyse av status for tildelinger, anbefalinger eller tilskuddsmidler kan tyde på at bydelens ansvar er mer avgrenset til drift av bydelens fritidsklubber og ungdomsklubber/-kafeer/-hus og i mindre grad på koordinerende innsats for inkludering av barn og unge i fritidstilbud. Videre viser tildelingene at det er stor grad av satsing på punktfrivillighet og samarbeid med foreninger og lag, noe som er utfordrende da de ofte har manglende kapasitet til økte forpliktelser. Samarbeid med de store profesjonelle frivillige organisasjonene, noe som er viktig for å kunne lykkes med bærekraftige fritidstilbud, har ut fra valg av partnerskapsavtaler, anbefalinger og tildelinger i mindre grad vært satset på. Dette er tre tiltak blant flere andre, som er viktige suksessfaktorer for å kunne lykkes med bærekraftige fritidstilbudtilbud og inkludering av barn og unge for å oppfylle målene i Fritidserklæringen.

Tiltak for inkludering av barn og unge i fritidsaktivitetstilbud i bydelen (kapittel 4)

Bydelens digitale oversikt Ung i BGO-appen viser i hovedsak informasjon om bydelens egne tilbud og gir i mindre grad oversikt over bredden av fritidstilbud i bydelen. Appen brukes først og fremst av de ansatte i bydelen, deretter ungdommen og i mindre grad foreldrene. Appen oppleves ikke som spesielt brukervennlig eller intuitiv for finne frem til relevant informasjon, ifølge respondenter i spørreundersøkelsene og informantene i intervjuene. Dette gjelder også informasjonen om bydelens ulike støtteordninger for inkludering av barn og unge, som muligheten til søke om aktivitetsmidler, aktivitetskort e.l., kontaktinformasjon til bydelens knutepunktfunksjon eller ungdomsskolenes aktivitets- og fritidskoordinatorer.

Barneskoleforeldre og ungdomsskoleelevers deltagelse og kjennskap til fritidstilbud (kapittel 5)

Deltagelsen i spørreundersøkelsen blant foreldrene (N = 116) med barneskolebarn i delbydelene Tøyen og Grønland har vært lav (12 prosent) til tross for flere tiltak,

oversettelse av undersøkelsen til flere språk, bruk av ambassadører for å fremme deltagelse og gjennomføring av undersøkelsen i skolene.¹ Majoriteten av foreldrene som svarte på undersøkelsen, var bosatt på Tøyen med barna på Tøyen skole (N = 58), men også foreldre fra Vahl skole (N = 24) og Gamlebyen skole (N = 31) deltok. Delbydelene Grønland og Tøyen er omfattet av Oslo Indre Øst-satsingen, med Områdeløft Grønland og Tøyen, der foreldre med barn på skolene Tøyen og Vahl er bydelsbeboere innenfor den geografiske avgrensningen for områdeløftsatsingen. Foreldre og deres barn som er elever på Gamlebyen skole, er dermed utenfor målgruppen for områdeløftet.

Utvalget blant ungdomsskoleelever (N = 322) på bydelens to ungdomsskoler (totalt 1056 elever) ble avgrenset til 10. trinn på Fyrstikkalleen skole (N = 74), men alle trinn på Jordal skole (N = 248) ble inkludert. Det ble tilfredsstillende svarprosent for 10.-trinnelevne (N = 161), men ikke for 9. (N = 63) og 8. trinn (N = 98), da vi mangler disse trinnene på Fyrstikkalleen.

Elevene i undersøkelsen rapporterer å bo i alle deler av bydelen, særskilt delbydelen Etterstad/Helsfyr og Bryn (23 prosent), men også Vålerenga (17 prosent), Tøyen med Enerhaugen (15 prosent), Gamlebyen (14 prosent), Kampen (13 prosent) og Ensjø (13 prosent). Andelen ungdom som rapporterer Grønland (6 prosent) som sitt bopmiljø, er lavere enn forventet. Det er dermed rundt to av ti ungdommer innenfor målgruppen til Områdeløft Grønland og Tøyen som deltar i undersøkelsen.

Deltagelsen på fritidstilbud på Aktivitetshuset K1 er noe lav både blant barne- og ungdomsskoleelever. Flere foreldre kjente til tilbudet Barnekoret til Forandringshuset, men også ungdomskafeen Central Park, som forklares med at majoriteten av foreldrene som har svart på undersøkelsen, bor på Tøyen. Deltagelse på fritids- og ungdomsklubber/-kafeer/-hus blant både barne- og ungdomsskoleelever viser at ett av tre barn og ungdom bruker tilbudet, men andelen har sunket, noe som sannsynligvis har nær sammenheng med koronasituasjonen i 2020. Mest kjente fritidsklubb- og ungdomstilbud er Jordal fritidsklubb, men også bydelens egen K1-klubb er godt kjent. Mellom én til to av ti ungdomsskoleelever kjenner til tilbudene i delbydelene Grønland og Tøyen, som Grønland ungdomsklubb, Sterlinghuset, Fellesverket, Forandringshuset samt bydelens egne Riverside og Central Park på Tøyen. Dette gjelder også ungdommenes kjennskap til Junior G og JOY Junior og Grønland ungdomsklubb, som alle er lokalisert til Vahl skole. Nabolagshuset Petersborg er lite kjent og lite i bruk, men med sin nyåpning i juli 2020, midt under koronatiden, er dette som forventet. Blant barneskoleforeldrene er det Biblo er som er det mest kjente tilbudet.

Ulikhet i andel brukere i bydelens fritids- og ungdomsklubber/kafeer/hus. Bydel Gamle Oslos egen Jordal fritidsklubb står for størstedelen av bruken blant de ulike tilbudene av fritids- og ungdomsklubber. Jordal brukes av en tredjedel av ungdommene, og en tredjedel har tidligere brukt tilbudet. K1-klubben brukes av én av ti barneskolebarn i delbydelene Tøyen og Grønland, men nesten én av tre ungdommer har brukt det tidligere. Central Park brukes av et mindretall av ungdomsskoleelevne, og tilsvarende bilde finner vi for Grønland ungdomsklubb, Sterlinghuset, Fellesverket, Forandringshuset og bydelens Riverside. Tilbudene i delbydelene Tøyen og Grønland kommer dermed en noe begrenset gruppe barn og unge til gode og når ikke ut til barn og unge generelt i bydelen. Også barneskolebarnas bruk av tilbud i delbydelen Tøyen og Grønland, som K1-klubben på Tøyen, Junior G, JOY Junior og Sterlinghuset lokalisert til Vahl skole, er lav. Det er mulig at bruken er noe høyere blant barna i innvandrerfa-

¹ N sier hvor mange som har svart.

milier, som vi antar i begrenset grad har deltatt i undersøkelsen. Fritids- og ungdoms-klubber/kafeer/hus har hatt begrensninger i sine tilbud, noe som har bidratt til nedgangen i deltagere og antall besøk fra høst 2019 til høst 2020.

Deltagelsen i friluftaktiviteter er vesentlig høyere blant barneskolebarna i delbydelene Grønland og Tøyen enn blant ungdomsskoleelevene. Friluftslivsaktiviteter viser seg i mindre grad påvirket av koronasituasjonen. *Mest kjente friluftslivstilbud* for barneskoleforeldrene i delbydelene Grønland og Tøyen og ungdomsskoleelevene i bydelen er FRIGO med utstysordningen BUA.

Deltagelse i idrett blant barn i delbydelene Tøyen og Grønland er høyere enn blant ungdomsskoleelevene. Deltagelsen blant ungdomsskoleelevene er én av tre i 2020. Vi antar uansett at andelen har sunket noe i 2020 grunnet koronasituasjonen. Mest kjente idrettstilbud blant ungdomsskoleelevene på Jordal skole var skolens egne idrettstilbud, basket og bryting. Generelt sett for begge ungdomsskolene er Vålerenga Idrettsforening, Oslo Bokseklubb, Tøyen Sportsklubb, Tøyen Taekwondo Klubb og Oslo Karateklubb de mest kjente idrettsforeningene. De mest utbredte idrettene er ikke overraskende ballsporene fotball, håndball, basket og cricket, kampsportene boksing og taekwondo, og friidrett.

Deltagelse i aktiviteter i regi av religiøse foreninger blant elevene ser til å være lavere enn tidligere. Aktivitetene er bedre kjent blant de ansatte enn blant foreldre og ungdommen, og det mest kjente tilbudet er leksehjelp. Én av ti ungdomsskoleelever deltar i et *kultur- eller musikktilbud*, og vi ser ikke at andelen har sunket på tross av koronasituasjonen. Mest kjente kultur- og musikk-skole i bydelen er KIGO og Oslo kulturskole. Nesten én av ti deltar i korps, kor eller orkester, men deltagelsen faller gjennom barneskolen og ungdomsskolen. Mest kjente korps, kor eller orkester er Kampen skoles musikkorps, St. Hallvard-guttene, Tøyen orkester og Vålerenga skole musikkorps. Deltagelse i disse aktivitetene synker fra barne- til ungdomsskole.

Ungdomsskoleelevenes *frivillige arbeid* i organisasjoner, som politisk parti, hjelpeorganisasjoner eller lignende, er vesentlig lavere enn i 2018, nå rundt én av ti. I hvor stor grad den synkende deltagelsen kan skyldes koronasituasjonen 2020, er uklart.

Betydningen av kjønn for deltagelse i fritidstilbud – Det er flere gutter som deltar i fritids- og ungdomsklubb og idrett, og flere jenter i som deltar i kultur- og musikk-skoler, korps, kor eller orkester, men også flere jenter i tilbud i regi av religiøse foreninger. Andelen jenter som faller fra oppgjennom årene, er større enn for gutter.

Overordnet analyse av deltagelse i fritidstilbud – På tross av koronasituasjonen i 2020 er andelen ungdomsskoleelever som deltar, svært høy, nesten to av tre. En tredjedel av barneskolebarna og to av ti ungdomsskoleelever deltar i fritidstilbud utenfor bydelene. Bydel Gamle Oslo og de frivillige organisasjonene, foreningene og lagene ser ut til å ha arbeidet godt for å holde aktivitetene åpne og tilbudene tilgjengelige for barn og unge på alternative måter under koronapandemien.

Lokalisering av fritidsklubber og ungdomsklubber/-kafeer/-hus er sentralisert til delbydelene Tøyen og Grønland og særskilt innenfor den geografiske avgrensningen for områdeløftsatsingen. Ni av de elleve ovennevnte fritidsklubbene og ungdomsklubbene/kafeene/husene er lokalisert til disse to delbydelene, som også ser ut til å konkurrere om de samme barna og ungdommene, da bruken er begrenset. Rundt ett av hundre barn og unge bruker disse tilbudene, sett opp mot de én av tre ungdommer som bruker Jordal fritidsklubb. Også de fire barneskole-fritidstilbudene som alle er sentralisert til den geografiske avgrensningen for områdeløftet, ser ut til å konkurrere om den samme barnegruppen. Med unntakene nykommeren Nabolagshuset Petersborg på Ensjø og Jordal fritidsklubb er det derimot ingen tilgjengelige barne- eller

ungdomsklubber for dem som sogner til Fyrstikkalleen skole, eller som bor i de andre delbydelene.

Lokaliseringen av andre fritidstilbud er primært sentralisert til delbydelene Ensjø, Kampen, Vålerenga, Tøyen og Grønland, og de er i mindre grad tilgjengelig i de andre delbydelene i bydel Gamle Oslo.

Informasjon om, tilgang på og kvaliteten på fritidstilbudene – Skolen og venner er de viktigste informasjonskildene til fritidstilbud, etterfulgt av familie eller egne barn og sosiale medier. For foreldrene er også tilbudets digitale nettside en viktig kilde til informasjon. Under halvparten av ungdomsskoleelevene kjenner til Ung i BGO-appen, og har de fått kjennskap til den, er det gjennom skolen og venner. Det er et mindretall av foreldrene som kjenner til appen, og det er helt tilfeldig hvor foreldrene får den informasjonen fra.

Rundt halvparten av foreldrene er ikke fornøyde med bydelens informasjon om tilbudene i Bydel Gamle Oslo og opplever i liten grad å ha oversikt. Kun én av ti ungdommer opplever å ha oversikt over bydelens fritidstilbud, noe som er viktig for å kunne finne frem til en annen eller ny aktivitet. Majoriteten av ungdomsskoleelevene og barneskoleforeldrene er nokså fornøyde eller svært fornøyde med fritidstilbudene, foreldrene i noe større grad enn ungdommene. Det er siden 2018 en økning i ungdomsskoleelever som er fornøyde med lokalmiljøet.

Savner barneskoleforeldrene og ungdomsskoleelevene andre typer tilbud? Foreldrene opplever at Biblo og Deichman biblioteket, Tøyen Sportsklubb og idrettsanlegget Tøyen Arena fungerer godt. Det som ikke fungerer, er informasjon, de vil helst ha både informasjonen og tilbudet om aktivitetene gjennom skolen. Det etterlyses videre tilbud utenfor den geografiske avgrensningen til områdeløftet, for eksempel Gamlebyen. Mens ungdomsskoleelevene i liten grad savner tilbud i bydelen, savner foreldrene Tøyenbadet, flere plasser på Oslos kulturskole og tilbud om andre typer aktiviteter som Minecraft, Lego-byggeklubb, rollespill, brettspill eller sjakk.

Manglende deltagelse blant barn og frafall blant ungdomsskoleelever – Manglende deltagelse blant barneskolebarna mener foreldrene i hovedsak handler om mangel på informasjon om tilbudene og støtteordningene fra bydelen, samt sentraliseringen av tilbud til Tøyen og Grønland innenfor den geografiske avgrensningen til områdeløftet, noe som oppleves lite tilgjengelig for den gruppen foreldre og ungdom som ikke bor der. *Ungdomsskoleelevenes* (N = 146) frafall fra fritidstilbud har sammenheng med flere faktorer: 1) De blir lei av aktiviteten de deltar på, og kjeder seg; 2) de får andre interesser / slutter for å fokusere kun på én, men annen aktivitet; 3) de opplever ikke lenger å ha tilstrekkelig med tid, enten på grunn av skolepress eller at de ønsker å bruke mer tid på skole og venner; 4) de slutter fordi vennene slutter; 5) de opplever å ha vokst fra tilbudene eller slutter som følge av naturlig avgang fra barneskoletilbudene. *Ungdomsskoleelevene* (N = 322) legger mest vekt på ønsket om å prioritere andre ting, og forhold som dårlig kvalitet og økonomi vurderes som relativt lite relevant. Litt mer enn halvparten av elevene kjenner til sin lokale ungdomsskoles fritids- og aktivitetskoordinator, noe som kan bidra til å forebygge frafall både fra skolen i seg selv og fra deltagelse i fritidstilbud, samt inkludering i nye tilbud.

Ansattes kjennskap til fritidstilbud og utfordringer ved fritidstilbudene i bydelen (kapittel 6)

Undersøkelsen blant ansatte har hatt lav oppslutning i tjenester som daglig er i kontakt med foreldre i familier, som barnevern og NAV, noe som gjør at tallgrunnlaget her er noe usikkert. De mest kjente fritidstilbudene blant ansatte er bydelens egne, mens tilbud fra frivillige organisasjoner og foreninger er mindre kjent. Informasjon

om fritidstilbud får de ansatte fra sine egne kollegaer, andre ansatte i bydelen og fra sosiale medier og ledere. To tredjedeler kjente til Ung i BGO-appen, men hvor de har fått informasjon om appen, var tilfeldig.

Fornøydhet med informasjon om fritidstilbud fra bydelen er begrenset. Rundt halvparten opplever ikke å ha oversikten over fritidstilbudene eller støtteordninger for deltagelse. Bydelens utfordringer sett fra de ansattes perspektiv speiler de samme utfordringene som foreldrene selv beskriver: mangel på lett tilgjengelig samlet informasjon, utfordrende økonomi, bydelens satsing på lite forpliktende tilbud, begrenset kvalitet og tilgjengelighet på idrettsarenaene samt lokalisering og sentralisering av bydelens egne tilbud og manglende koordinering. De ansatte opplever at det er for mye silotenkning i fritidsaktivitetsarbeidet i bydelen, med manglende koordinering mellom de offentlige tilbyderne og de frivillige.

Ulike perspektiver på fritidstilbudene – tilbyderne og tjenestene (kapittel 7)

Frivillige organisasjoner ønsker å bli sett på som en ressurs, ikke en konkurrent i bydelen, det vil kunne gi målgruppene et mer variert tilbud, færre like tilbud og mer langsiktig finansiering av tilbud. Ansatte, og særskilt ansatte i skolene, opplever at kortsiktighet i finansiering av aktiviteter er en ulempe, og rekrutterer barn og unge først og fremst til tilbud preget av forutsigbarhet og kontinuitet. Det kan være utfordrende å nå foreldre med informasjon på grunn av manglende tilstedeværelse fra foreldre på arenaer der det informeres, manglende språkkompetanse blant foreldrene eller kulturforskjeller. Særskilt ordningen *Tildeling av midler til aktiviteter for barn og unge* i bydelen oppleves som utfordrende for ansatte i tjenestene å forvalte uten kjennskap til familiens økonomi. Ansatte opplever at aktiviteter i nærheten av eller på skolens område øker sannsynligheten for kjennskap til og bruk av dem. De mener samtidig at det bør legges mindre vekt på å skape nye tilbud, og heller satse og høyne kvaliteten på de tilbudene som allerede eksisterer og har mange deltagere. FRIGOs tilbud og nettside rapporteres som forbilledlig, der informantene mener at FRIGO kan tjene som et forbilde for andre tilbydere, da informasjonen er enkelt formidlet, og aktivitetenes innhold er tydelig beskrevet.

Videregående elever og unge voksnes perspektiver på rekruttering og frafall (kapittel 8)

Også for de videregående elevene og unge voksne er venner og skole den viktigste rekrutteringskanalen inn i fritidstilbud. Et tilbuds attraktivitet ser særlig ut til å avhenge av populariteten det har i vennegjengen, og om tilbudet oppfattes som interessant eller kjedelig, og av opplevelsen av å ha vokst fra tilbudet. Spissingen av idretten som særlig starter på ungdomsskolen, bidrar til å skyve mange unge ut i inaktivitet. Ungdommen ønsker fysisk aktivitet preget av sosialt samvær og å ha det gøy fremfor prestasjoner og konkurranse. De unge ønsker også mulighetene for selv å styre noen aktiviteter. Videregående elevene og de unge voksne mener det er et hull i aktivitetstilbudet til elever på ungdomsskolen, særlig for elever som ikke ønsker å drive med idrett på høyt nivå, og for den gruppen elever som ikke har venner, eller som av andre grunner ikke oppsøker aktiviteter alene. Et særlig bidrag fra ungdommen inn i analysearbeidet er deres eget perspektiv på foretrukne nye, men allerede utprøvde modeller, som kan bidra til både å forebygge utenforskap og nyrekruttere ungdommen inn i fritidsaktiviteter fra ungdomsskolealder.

Anbefalinger

Som en del av oppdraget er vi bedt av oppdragsgiver om å gi anbefalinger. Utgangspunktet for bydelen var å undersøke om fritidstilbudene i bydelen møter barn og unges behov. Resultater for medvirkning viser at ungdom etterlyser flere klubber og varige tilbud, men bydelens hypotese er at det finnes et mangfold av tilbud i bydelen, men de er usikre på om disse møter barn og unges behov. Vi har sammenfattet en serie anbefalinger til oppdragsgiver avslutningsvis bygget på det innsamlede data-materialet og våre vurderinger.

Satsing på overordnet aktivitets- og fritidskoordinator/knutepunktkoordinator

En anbefaling for å nå målet i Fritidserklæringen er å avsette en full stilling som aktivitets- og fritidskoordinator/knutepunktkoordinator med lett tilgjengelig kontaktinformasjon på bydelens nettsider. Stillingen kan inneha ansvar for helhetlig arbeid med tiltak for inkludering av barn og unge i fritidstilbud og samarbeide både internt mellom tjenestene i bydelen og eksternt med de frivillige organisasjonene for å profesjonalisere både bydelens eget arbeid og arbeidet i de lokale foreningene og lagene. Videre kan en slik koordinator arbeide med oppfølging av anbefalinger gitt av ansatte, tilbydere, foreldre og ungdommen selv som følger av punktene nedenfor:

Krav til samarbeidstilbyderne om kvalitet på digital informasjon om tilbudene

En anbefaling er at det settes krav til frivillige fritidstilbydere som Bydel Gamle Oslo inngår samarbeid med eller tildeler offentlige midler til, om at disse har lett tilgjengelig, transparent og fortløpende oppdatert informasjon om tilbud på egne hjemmesider, med påmeldingssystemer som fungerer. Facebook og Instagram kan forbeholdes mer intern informasjon om tilbudene.

Felles digital informasjonsside og bruk av Instagram m.m. for alle tilbud i bydelen

En anbefaling er satsing på en felles digital informasjonsside for alle «varige og organiserte fritidstilbud» til barn og unge, som oppdateres fortløpende. Ungdommen anbefaler at fritidstilbydere og bydelen sammen må bruke flere ulike informasjonskanaler for å nå ut til alle ungdommer med tilbudet sitt, og særskilt Instagram for å selge inn interesse for aktiviteten. Dette kan være noe tid- og ressurskrevende arbeid, men informasjonssiden kan også brukes av ansatte i skolene, NAV, barnevern, barne- og ungdomstjenesten, fritidstilbyderne, foreldrene og barn og unge selv. Hvorvidt informasjonen bør suppleres med oversatt og eventuell visuell informasjon, på hovedspråkene for innvandrereforeldrene som bor i Bydel Gamle Oslo, bør også vurderes.

Økt samarbeid med de frivillige organisasjonene for koordinering og midler

En anbefaling for bærekraftige fritidstilbud til de mest utsatte barn og unge i bydelen er at bydelen først og fremst samarbeider med de frivillige organisasjonene. Sammen med bydelen kan de frivillige organisasjonene inngå i samarbeidsprosjekter med lokale foreninger og lag, for sammen å utvikle søknader om tilskuddsmidler. Denne typen samarbeid har større muligheter for å nå opp i konkurransen om statlige midler eller bli tildelt midler fra de private aktørene, og det gir bedre muligheter for å koordinere, profesjonalisere og sikre bærekraft i tilbudene.

Økt samarbeid med skolene for helhetlige og aktive informasjonsstrategier

Vi anbefaler bydelen bedre informasjonsstrategier for å nå alle barne- og ungdomsskoleelevene og deres foreldre gjennom å øke samarbeidet med skolene for å sikre at

informasjon når ut. De frivillige organisasjonene foreslår at de i samarbeid med bydelen og hver enkelt skole kan arrangere en «fritidstilbudsdag», hvor bydelens tilbydere kan reklamere gjennom «stands» i skolegården. Ungdommene foreslår at det er unge rollemodeller, gjerne 3–4 år eldre medlemmer i den enkelte aktivitet, som står for informasjonen ut i skolene, gjerne også klassevis. Videre kan skolene med lærerne ta med seg elevene til tilbyderne for å prøve ut de enkelte aktivitetene som tilbys av og i bydelen og de frivillige organisasjonene, foreningen og lagene.

Anbefalinger for inkludering av barn og unge som faller utenfor fritidstilbudene

Ifølge ungdommene vil få barn og unge dukke opp alene uten venner på et fritidstilbud på et ukjent sted. For å få innsikt i alle elevers interesser og kunne gi et tilbud til alle bør det kjøres en spørreundersøkelse om interesser på skolene, og aktivitetene bør tilbys i regi av skolene. Elvebakken videregående skole har en rekke ulike elevlag ut fra elevenes egne ønsker og skolens ønske om å inkludere ungdom i aktiviteter med likesinnede for å fremme sosial inkludering, som for eksempel sjakklag m.m., og ungdommen ønsker at denne modellen kommer flere videregående skoler og ungdomsskoler til gode.

Lærerne på ungdomsskolen burde, ifølge videregående elevene og de unge voksne, bidra mer i utvikling og opprettelse av fritidstilbud, slik de i større grad bidrar til på barneskolen. Ungdommene er opptatt av inkludering, og de mener at skolen er et viktig sted for å lykkes med dette. Dette begrunnes med at alle er på skolen, uavhengig av om man har venner eller ikke.

Aktiviteter i regi av ungdomsskolen og videregående bidrar også til at informasjonen om disse når alle barn/unge, og den enkelte elev blir ikke avhengig av et stort nettverk eller mange venner for å få informasjon. Nærheten til aktivitetene vil øke oppmøtet, og det samme vil tryggheten den enkelte har til omgivelsene, og kjennskapet til andre deltagende elever.

Ungdommen mener at også fritidsklubbene kan spille en mer aktiv rolle for å informere og inkludere barn med få eller ingen venner. En måte å gjøre dette på er å invitere skoleklasser til seg, slik at elevene får teste ut tilbudet og gjøre seg litt kjent – også med de ansatte.

Kombinasjon av betalt og frivillig arbeid for ungdommen

Videregående elever ønsker seg en kombinasjon av fritidsaktiviteter og frivillige/betalte jobber. Det gir nyttig jobberfaring og mestringsfølelse.

Flere trenerjobber/fritidsklubbjobber for unge etterspørres. Flere jobber (frivillige og betalte) i fritidsaktiviteter til ungdommen antas å øke deltagelsen blant barn i idretten. En jobb i fritidsaktiviteter kan bidra til å inkludere unge uten venner og bidra til å øke deres nettverk.

Endringer i satsingen på strategier for forebygging

Oppsummert viser vår studie at det ikke er mangel på ungdomstilbud innenfor den geografiske avgrensningen til områdeløftet Grønland og Tøyen. Men sentraliseringen av disse ungdomstilbudene ser ut til å skape konkurranse om brukerne, mens det er underdekning i de andre delbydelene. Reduksjon i antall fritidsklubber i Områdeløftet, for å kunne dreie satsingen over på flere ansatte i fritidstilbudene med spisskompetanse i problematferd blant ungdom, kan bidra både til forebygging og reduksjon av voldelig atferd og gjengangerkriminalitet. Satsning på høy voksentetthet, gode

rollemodeller og spisskompetanse i fritidstilbudene kan ha større betydning for endringer i ungdommer kriminelle eller voldelige atferd, enn et høyt antall fritidstilbud i ett gitt område, som det for eksempel er i Områdeløftet Grønland og Tøyen.

1 Innledning

Bydel Gamle Oslo ønsker økt innsikt i hvordan bydelens fritidstilbud er tilpasset behovene i deres barne- og ungdomsbefolkning. Bydelen ønsker å vite hvordan mangfoldet av fritidstilbud i bydelen brukes, av hvem og hvorfor, og om bydelens barn og unge kjenner til tilbudene som allerede eksisterer. Formålet med oppdraget er å undersøke behovet for å iverksette eventuelle forbedringstiltak, som endringer i egne tilbud, tildelinger, anbefalinger eller tilskuddsmidler til frivillige lag eller foreninger.

1.1 Bakgrunn

Fritidserklæringen

I juni 2016 gikk kommunene, frivilligheten og staten sammen om en felles innsats for at alle barn, uavhengig av foreldrenes sosiale og økonomiske situasjon, skal få mulighet til å delta jevnlig i én organisert fritidsaktivitet gjennom signering av Fritidserklæringen. Fritidserklæringen bygger på FNs konvensjon om barnets rettigheter (art. 31) som sier at barn har rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder.

Fritidserklæringen² ble signert av Regjeringen sammen med flere sentrale organisasjoner, deriblant KS, Frivillighet Norge, Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF), Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU), Redd Barna, Røde Kors, KFUK-KFUM, Kirkens Bymisjon, Frelsesarmeen og Voksne for Barn. Flere av de ovennevnte organisasjonene er tilbydere av fritidstilbud i bydelen per i dag, noe vi skal komme tilbake til og beskrive senere i rapporten.

Inkludering av barn og unge i fritidsaktiviteter

Fritidserklæringen påpeker at god utveksling av informasjon om eksisterende løsninger og behov for fritidstilbud kan bidra til et bredere og bedre tilbud, og at det er behov for samarbeid mellom kommuner/bydeler og frivillige organisasjoner om å gi god og tilpasset informasjon til barn, ungdom og foresatte som står utenfor de organiserte fritidstilbudene, både i offentlig og frivillig regi. Fritidserklæringen påpeker at det er mer enn familiens økonomiske situasjon eller passende tilbud som kan være barriere for barns deltagelse, også informasjon om de tilbud som faktisk finnes, kan vært utfordrende å få tilgang til, både for barn og unge, foreldre og ansatte ute i velferdstjenestene. Også Oslo Idrettskrets er en av aktørene som fremhever betydningen av informasjon:

«Mange barn og unge er ikke med i idretten. For noen blir det for dyrt, andre mangler informasjon om hvilke tilbud som finnes eller hvordan de kan bli med i idretten».³

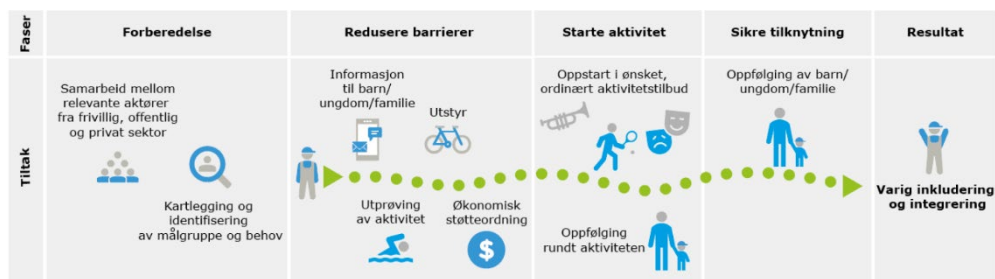
² <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/felles-innsats-for-fritidsaktivitet-til-alle-barn/id2503226/>

³ <https://www.idrettsforbundet.no/idrettskrets/oslo/aktivitet/aktivitetsguide/>

For ungdom er ikke nødvendigvis kostnad den viktigste faktoren for manglende deltagelse, men profesjonalisering av idretten, mismatch mellom interesser og tilbud, prioritering av tid til skoleprestasjoner og venner og/eller faktorer knyttet til familiens sosiale bakgrunn, kultur eller oppdragelsesstil (Bakken 2017). Forskning fra Norge og en rekke andre europeiske land viser at deltagelsen i organisert idrett er lavere blant unge med innvandrerbakgrunn, og at særlig jenter med minoritetsbakgrunn har betydelig lavere deltagelse enn andre grupper.

Rambølls (2019) evaluering av måloppnåelse og effekter i prosjekter som har jobbet for å inkludere barn og ungdom fra inntektsfattige familier i organiserte fritidsaktiviteter, viser at det er en prosess med flere faser for å lykkes i inkluderingsarbeidet (se figur 1.1 Veien til inkludering i fritidstilbud). De ulike fasene i arbeidet for inkludering innebærer en kombinasjon av ulike tiltak: 1) forberedelse i form av tiltak som samarbeid og kartlegging, 2) redusering av ulike barrierer i form av informasjon, utstyr, utprøving av aktivitet og økonomiske støtteordninger, 3) starte aktivitet i form av oppstart i ønsket ordinært aktivitetstilbud og oppfølging rundt aktiviteten, 4) sikre tilknytning i form av oppfølging av barn/ungdom/familie og 5) resultat – varig inkludering og integrering. Tiltak rettet direkte mot målgruppene bidrar til faktisk deltagelse, mens det er de indirekte tiltakene som bidrar til viktige strukturer som muliggjør barn og unges deltagelse i fritidsaktiviteter.

Figur 1.1 Veien til inkludering i fritidstilbud (Rambøll 2019:5)

I **forberedelse** påpeker Rambøll (2019) viktigheten av kommunenes/bydelenes samarbeid med ulike typer frivillige aktører, som de *frivillige organisasjonene* (f.eks. Røde Kors, Kirkens Bymisjon mfl.) og *frivillige lag og foreninger* (f.eks. fotballklubber, teater), og hva skillene mellom disse to ulike aktørene er, ut fra hvilke av dem det kan være mest hensiktsmessig å samarbeide med. De frivillige organisasjonene er profesjonaliserte og kan tilby betydelig kunnskap om inkludering av barn og unge i fritidstilbud, i tillegg til tilbudene de tilbyr. Flere av disse aktørene kan bidra med mer enn 100 års erfaring i arbeidet med å inkludere barn og unge i aktiviteter. De er likevel avhengig av samarbeid med enten frivillige eller offentlig eller privat sektor i arbeidet for og med barn og unge. Frivillige organisasjoner opplever ofte at det er utfordrende å få informasjon om målgruppen fra kommunens tjenesteapparat og få gjennomslag på forespørsler om samarbeid grunnet manglende kapasitet hos ansatte i de kommunale tjenestene. Fordelen til de frivillige organisasjonene er at deres samarbeid er basert på et mangfoldig nettverk av ulike samarbeidsaktører, også sosiale entreprenører. Dette bidrar til at de frivillige organisasjonene, også i samarbeid med lokale frivillige lag, oftere får tildelt midler og kan rekruttere deltagere bredt på tvers av de frivillige organisasjonene. Dette temaet gjenspeiles i bydelens *Frivillighetsmelding for Bydel Gamle Oslo 2021–2023*, der bydelens noe ensidige prioritering av samarbeid med de mindre foreningene blir beskrevet som utfordrende (Oslo kommune 2020).

Frivillige lag og foreninger er også viktige samarbeidspartnere fordi tilbudene ofte er forankret i lokal kunnskap (Rambøll 2019). Samarbeid med kommunene viser seg likevel å være særlig utfordrende fordi frivillige lag ofte har manglende kapasitet til økte forpliktelser. Frivillige lag og foreninger består svært ofte av foreldre eller andre voksne som bruker fritiden sin på frivillige oppgaver, der tilbudet er avhengig av medlemskontingenter eller ulike tilskudd for å kunne opprettholde tilbudet. Frivillige lag eller foreningers manglende økonomiske ressurser begrenser hva kommunene kan forvente av bidraget til frivillige lag eller foreninger, og det er dermed, ifølge Rambøll (2019), ikke hensiktsmessig å anmode frivilligheten om å løse oppgaver på vegne av kommunen. Et eksempel på godt samarbeid med frivillige lag eller organisasjoner er å hente dem inn som representanter i arbeids- eller referansegrupper for kommunens arbeid.

For å nå målet om inkludering av barn og unge i organiserte aktiviteter er det også behov for *internt samarbeid* i kommunen/bydelen. Spesielt viktig er involvering av aktører fra førstelinjer som skoler, NAV, Flyktningetjenesten, introduksjonsprogram, voksenopplæring, barnevernet, helsesykepleiere, utekontakter og miljøterapeuter. For å nå barna er grunnskolene særskilt viktige som samarbeidspartnere for å forebygge at tiltakene oppleves som stigmatiserende, gjennom at informasjonen blir generell og når ut til alle, uavhengig av økonomi og sosiokulturell bakgrunn. I skolen, som i de andre nevnte tjenestene som kan bidra til nå foreldre, er det sentralt å få skoleledelsen til å bli engasjert i fordelen med samarbeid for å sikre legitimitet ovenfra for samarbeid med lærere og andre ansatte.

For å **reducere barrierer** for deltagelse er kombinasjoner av ulike tiltak viktige (Byrådssak 198/19) (Oslo kommune 2019a). *Mangel på informasjon* om hvilke tilbud som finnes i nærmiljøet, kan være en viktig barriere, særskilt for lavinntektsfamilier, som både kan være utfordrende å nå og formidle til. Oppdaterte digitale oversikter over samtlige tilbud, og ikke kun bydelens egne, som når både barn og unge, foreldre og ansatte, kan, ifølge Rambøll (2019), forebygge at gratistilbud blir forbundet med fattigdom og sosialt stigma. På samme oversikt er det også behov for digital informasjon om bydelens økonomiske støtteordninger til deltagelse (kontingent, treningstøy, treningsturer, konkurranser/kamper, utgifter til innkjøp for dugnad, aktivitets- eller opplevelseskort) og ulike former for utstysordninger. I en digital oversikt kan også informasjon til bydelsansatte, frivillige organisasjoner, foreninger eller lag i den aktuelle kommune/bydel knyttes til formidling av kunnskap og verktøy som understøtter inkluderingsarbeid, som ALLEMED, som vi også skal omtale mer senere (se kapittel 4.3).

Det er også flere barrierer for barn og unges deltagelse enn foreldrenes økonomi, som manglende kunnskap om fordelen ved at barn og unge deltar i aktiviteter. Byrådet i Oslo kommune (Byrådssak 198/19) viser til flere barrierer for barn og unges deltagelse i idretten, som vi her vil presentere (Oslo kommune 2019a). En ny studie viser at ungdom fra hjem med høyest sosioøkonomisk status har nesten dobbelt så høy sjanse for å delta i organiserte fritidsaktiviteter som de som kommer fra hjem med lavest sosioøkonomisk status (Jacobsen mfl. 2021). Når studien skiller mellom ulike typer organiserte aktiviteter, slår foreldrenes sosioøkonomiske bakgrunn ut for ungdoms deltagelse i idrett, kultur og andre typer organisasjoner samt for forskjeller i deltagelse basert på foreldres landbakgrunn. Videre er det større forskjeller mellom jenter og gutter blant ungdom med innvandrerbakgrunn enn blant dem uten, og flere unge med innvandrerbakgrunn som deltar, kommer fra familier med lav sosioøkonomisk status (Jacobsen mfl. 2021). Barn og unge med *nedsatt funksjonsevne* møter de samme barrierene for deltagelse i idretten som de møter på andre områder hvor det

er manglende tilrettelegging. *Tidlig spesialisering* i idretten er en barriere både for oppstart i ungdomsårene eller fortsatt deltagelse fordi det ofte er svært høye krav til oppmøte gjennom hele uken. Jevnaldrende kan allerede ha fått utviklet sine ferdigheter eller spilt sammen i opptil 10 år, noe som kan gjøre det utfordrende å bli inkludert i laget eller hevde seg i konkurranser eller kamper. *Transport til og fra* aktiviteter eller kamper og konkurranser er en annen barriere som henger sammen med både kostnad for reise og bruk av tid. *Psykisk helse og prestasjonspress* er en annen utfordring, spesielt i ungdomstiden og i idretten der sportslige ambisjoner og prestasjonskulturer får dominere på bekostning av majoritetens ønske om mestring og idrettsglede.

Andre barrierer som kan være mer utbredt i familier med minoritetsbakgrunn, er manglende *informasjon og kommunikasjon* til barn og unge, for eksempel til barn og unge som nylig har ankommet Norge. Mangel på informasjon kan ha sammenheng med at informasjon kun gis til foreldrene som forstår norsk og har digital kompetanse, eller at foreldrene velger ikke å informere barna fordi de ikke ønsker at barna skal delta i tilbudet. *Kulturen* i norsk idrett er spesiell ved at fritidsaktiviteter i hovedsak er dugnadsbasert versus offentlig drevet og finansiert og har svært høy deltagelse blant barn. Foreldre kan komme fra kulturer der idrett og fritidstilbud ikke er viktig, eller der andre typer idrett er viktig, eller ha bekymring for at fritidsaktiviteten eller idretten krever en kleskode som ikke er forenelig med deres ståsted, for negativ sosial påvirkning, eller for at barna skal prioritere fritidsaktivitet foran skole. *Kjønn* er også en barriere ved at enkelte idretter har en dominans av enten gutter eller jenter, noe som kan bidra til ekskludering. Noen minoritetsforeldre kan i tillegg vise bekymring for at deres jenter deltar i fritidstilbud med mannlige instruktører, trenere eller dommere, ledere e.l. *Fordommer og rasisme* kan føre til at minoriteter, lesbiske, homofile, bifile eller transpersoner kan oppleve utfordringer knyttet til landbakgrunn eller legning.

For å **starte med en aktivitet** kan inkluderingsstøtte for utprøving av ulike aktiviteter med hjelp av en aktivitetsguide være et viktig tiltak. Dette kommer vi tilbake til (se kapittel 4.3). Et annet viktig tiltak er å **sikre tilknytning/oppfølging** av barn og/eller ungdom underveis, sørge for at de deltar og har det bra i sin deltagelse, og at foreldrene blir inkludert og aktive i sin oppfølging av barnas eller ungdommens aktiviteter. En nyere studie av Seland og Andersen (2020) viser at det er to grupper av ungdommer som i mindre grad fanges opp av fritidsklubbtilbudet i Norge. Det er ungdom som ikke deltar på andre organiserte fritidsaktiviteter, som idrett, musikkopplæring eller i ungdomsorganisasjonene, og ungdom med svake vennerelasjoner. Begge disse gruppene er viktige målgrupper med hensyn til å motvirke ensomhet og styrke muligheten for sosial støtte blant ungdom, noe som ser ut til å trenge tiltak utover det fritidsklubbene i dag kan tilby. Ungdom som på denne måten viser tegn til å falle utenfor jevnaldermiljøet, ser også ut til å kunne falle utenfor fritidsklubbene (Seland & Andersen 2020).

Byrådets satsing på fritidstilbud, budsjettforslag for 2020

Byrådsavdelingen for eldre, helse og arbeid sitt budsjettforslag for 2020 refererer til Ung i Oslo-undersøkelsen som viser at langt flere ungdommer med innvandrerbakgrunn sier de bruker fritidsklubbene, mens det for ungdom uten innvandrerbakgrunn er vanligere å drive med organisert idrett⁴ (Oslo kommune 2019b).

⁴ <https://www.oslo.kommune.no/politikk/budsjett-regnskap-og-rapportering/budsjett-2020/budsjettforslag-2020-og-okonomiplan-2020-2023/?del=5-8#gref>

Når bydelene utformer sine fritidstilbud, må det tas hensyn til antall barn og unge, befolkningens levekårsutfordringer og bydelens geografi. Nye boligområder gir, ifølge byrådsavdelingen, nye behov for utbygging av flere av kommunens tjenester som barnehager, skoler og også fritidsaktiviteter for barn og unge. Bydelene skal gi fritidstilbud til hele aldersspennet, der ungdom i den eldste aldersgruppen har etterspurt gode tilbud. Fritidstiltakene skal være universelt utformet slik at også barn og unge med funksjonsnedsettelse inkluderes. Gamle og slitte lokaler eller bydelenes behov for flere fritidstilbud kan gi behov for oppussing, rehabilitering, ombygging og nybygg. Byrådet vil videre kartlegge behov for vedlikehold, rehabilitering og etablering av fritidsklubbene. Trygge og inkluderende fritidstilbud i barn og unges nærmiljø er en basis og forutsetning for det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet som organiseres gjennom SaLTo-modellen. Dette er viktige tiltak som også ses i sammenheng med byrådets overordnede politikk for å bekjempe levekårsutfordringer og utjevne sosiale forskjeller.

Mange tiltak i fritidssektoren er, ifølge byrådet, preget av prosjektfinansiering. Det medfører dermed mange prosjektstillinger og midlertidige stillinger. Trygge og kompetente ansatte er viktig for å ivareta barn og unge i fritidstiltakene. De skal, ifølge byrådet, få hjelp til å avdekke problemer og søke om hjelp og informasjon om aktuelle tiltak. Bydelene skal sørge for at medarbeiderne har tilstrekkelig kompetanse i arbeidet med å ivareta utsatte barn og unge. Kunnskap må deles på tvers av ulike fag- og sektorområder og fra prosjektarbeider. Samarbeidet er sentralt for å oppdage og unngå uheldig utvikling hos barn og unge. Kompetansehevede tiltak blant barne- og ungdomsarbeidere vektlegges. Hele og faste stillinger skal være hovedregelen i Oslo kommune. I fritidstiltakene kan det være vanskelig å tilstrebe, og det er derfor viktig at bydelene ansetter deltidsansatte i store nok stillingsbrøker til at de både kan være mange nok til stede i fritidstiltakene, og til at de ansatte har mulighet til å delta i kompetansehevede opplæring. Større stillingsbrøker gir også ofte den effekten at de ansatte blir lenger i stillingene. Bydelene får, ifølge byrådet, et årlig særskilt tilskudd til å dekke størstedelen av et årsverk til SaLTo-koordinator. Sett i lys av dagens utfordringer, med et økende antall unge som begår gjentatte lovbrudd, bør stillingene til SaLTo-koordinatorene være hele og faste.

På bunn i deltagelse blant barn og unge – på topp i satsing på fritidsaktiviteter i Oslo

Bydel Gamle Oslo har over mange år prioritert barn og unge høyt. På områder som helsetjenester for barn og unge, barnevern og barnehage rangeres bydelen over gjennomsnittlig høyt på UNICEF Norges bydelsanalyse av Oslo i 2020, henholdsvis på 4., 5. og 6. plass.

Gamle Oslo er likevel en bydel med utfordringer på flere områder enn bydeler generelt i Oslo. Her skal vi kort peke på en mulig nabolageeffekt for barn og unges deltagelse i organiserte fritidstilbud før bydelens egen oversendte statistikk for rapporten presenteres (se delkapittel 1.3). En nabolageeffekt er her at nabolaget du bor i, har noe å si for dine livsmuligheter. Throndsen (2018) har basert på tall fra rapporten Ung i Oslo 2015 (Andersen og Bakken 2015) gjort en nabolageeffektanalyse for ungdomsidrett og sosial bakgrunn⁵ i Oslos bydeler. Analysen viser at ungdom på østkanten i gjennomsnitt deltar mindre i organisert idrett enn de på vestkanten, uavhengig

⁵ Sosial bakgrunn er her målt gjennom et samlemål for familiens sosioøkonomiske ressurser (definert som «summen» av foreldrenes utdanningsnivå, bøker i hjemmet, om man drar på ferie, har eget soverom, om man har bil etc.). (Andersen & Bakken 2015:4).

av sosial bakgrunn. Det vil si at det er markant høyere idrettsdeltagelse også blant ungdom med lav sosial bakgrunn i vestkantbydelene. Blant ungdommen på østkanten er det ungdommene i bydel Gamle Oslo som i minst grad deltar i organisert idrett uavhengig av sosial bakgrunn (Trondsens 2018). Det var kun 57 prosent i bydelen med høy sosial bakgrunn som deltok, mot 74 prosent i Bydel Vestre Aker. Mer enn 53 prosent barn og unge med lav sosial bakgrunn i Nordre Aker deltok, mot 32 prosent i Bydel Gamle Oslo. Det kan se ut til at nabolagseffekter er viktigere enn hvilke gener du har, eller hvor mange bøker foreldrene dine har i bokhyllen. Å vokse opp i et nabolag med høy velstand kontra lav velstand kan, ifølge Throndsen (2018), også ha en venneeffekt, det si at du påvirkes av de du ser på som dine «likemenn», altså de du går i klasse med. Spørsmålet er om det har noe å si for barn og unge å vokse opp i et område med kommunalboliger når det gjelder deres valg om å delta i fritidstilbud. I så fall, hvilke tiltak kan bydelen iverksette for å inkludere barn og unge i fritidstilbud i høyere grad enn i dag?

Innenfor kultursektoren rangeres Bydel Gamle Oslo på førsteplass av UNICEF Norge (2020), med bruk av kroner 11 300 på aktivitetstilbud og idrettstilbud per barn i alderen 6–20 år. Med unntak av St. Hanshaugen på tredjeplass viser bydelanalysen at Grünerløkka, med Stovner, Alna og Søndre Nordstrand, rangeres på henholdsvis andre-, fjerde-, sjette- og syvendeplass. Bydelene som rangeres på topp fem, bruker i snitt 6800 kroner på idretts- og aktivitetstilbud til barn og unge, mens bydelene som utgjør bunn fem, bruker i snitt 1300 kroner på tilsvarende. Bydelene i øst, med unntak av St. Hanshaugen, bruker mest penger og har åpent flest timer. Dette kommer, ifølge UNICEF Norge (2020), tydelig frem når vi ser på antall timer de kommunale fritidssentrene er åpne årlig per 1000 innbyggere i alderen 6–20 år. Bydelene som bruker minst penger på kulturtilbud, er også de som har færrest timer åpne. Vestre Akers kommunale fritidssenter er eksempelvis åpne 57 timer i året per 1000 innbyggere, mot 1645 timer i Bydel Gamle Oslo. Oppsummert kan vi si at bydelenes bruk av midler til drift av tiltak ikke er samsvarende med barn og unges deltagelse i organiserte fritidstilbud. Spørsmålet er hvilke eventuelle forbedringstiltak som kan øke deltagelsen. Tiltak som endringer i eksisterende tilbud eller tildelinger av tilskuddsmidler og/eller nysatsing på et godt koordinert bydelsprosjekt, kan bidra til å øke barn og unges deltagelse i både eksisterende og nye tilbud.

1.2 Vårt oppdrag

I august 2020 inngikk Bydel Gamle Oslo en avtale med Fafo om å gjøre en analyse av bydelens fritidstilbud. Av tilbudsinnbydelsen fremgikk det at deler av barne- og ungdomsbefolkningen i bydelen var utsatt; at mange levde i fattige familier med begrensede muligheter til kostbare fritidsaktiviteter, og andre hadde flyttet mange ganger og hadde behov for nettverk og stabilitet. Videre viste resultater fra ungdomsmedvirkning utført av ulike instanser at barn og unge i bydelen etterlyste flere klubber og varige fritidstilbud. Bydelen visste videre at det var et stort tilbud av fritidsaktiviteter til denne gruppen. Bydelen var usikker på hvordan mangfoldet av tilbud ble brukt, av hvem og hvorfor, og om bydelens barn og unge kjente til tilbudene som allerede eksisterte, og hadde behov for å vite mer om hvordan dagens fritidstilbud er tilpasset behovene i barne- og ungdomsbefolkningen.

Oppdragsgiver hadde behov for økt innsikt for å iverksette eventuelle forbedringstiltak, enten ved endringer av egne tilbud eller ved tildelinger av, eller anbefalinger om, tilskuddsmidler til frivillige lag og foreninger. Leveransen skulle inneholde følgende:

- innsiktsarbeid/datainnsamling knyttet til bydelens fritidstilbud til barn og unge, både de som er drevet av bydelen selv, og de som er drevet av frivillige aktører
- en analyse av innsamlede kvalitative og kvantitative data som vurderer hva som er tilfredsstillende tilbud for bydelens barn og unge, og behovsdekningen knyttet til de mest utsatte
- et kunnskapsgrunnlag med forslag til forbedring av eksisterende tilbud og/eller nye modeller for samarbeid og samskaping

I vurderingen av dagens fritidstilbud opp mot behov i barne- og ungdomsbefolkningen ønsket oppdragsgiver innsikt fra følgende grupper:

- barn og ungdom (både brukere og ikke-brukere av tilbud)
- foresatte
- bydelens skoler
- tilbydere av fritidsaktiviteter til barne- og ungdomsbefolkningen (bydelens egne og frivillige organisasjoner, foreninger og lag)
- eventuelle andre tjenester i kontakt med barn og ungdom (barnevern, skolehelse-tjeneste, politi)

Oppdragsgiver ønsket selv å samle generell statistikk om bydelens barne- og ungdomsbefolkning og deres familier og oversendte dette i notatform til Fafo i september 2020. Fafos analyse skal diskutere hva som er tilfredsstillende tilbud for bydelens barn og unge, og behovsdekningen knyttet til de mest utsatte, ut fra det oversendte statistikknotatet og innsikt fra *Ung i Oslo 2018. Ungdom som bor i Bydel Gamle Oslo. Elever på ungdomstrinnet. Hva driver ungdom med? Hvordan har de det?* (NOVA 2018a) og *Ung i Oslo 2018. Ungdom som bor i Bydel Gamle Oslo. Elever på videregående skole. Hva driver ungdom med? Hvordan har de det?* (NOVA 2018b). Heretter blir disse to rapportene benevnt som *Ung i BGO 2018 ungdomstrinnet* og *Ung i BGO 2018 videregående*. En kortversjon av bydelens oversendte statistikknotat vil bli presentert i delkappittel 1.3.

Hensikten med analysen er dermed å skaffe til veie et best mulig beslutningsgrunnlag for å vurdere behov for forbedringstiltak i bydelens ordninger gjennom endringer i bydelens egne tilbud eller i tildelinger, anbefalinger eller tilskuddsmidler til frivillige lag eller foreninger. Hovedproblemstilling er som følger:

Hvilke behov har bydelen for å iverksette eventuelle forbedringstiltak, som endringer i egne tilbud, tildelinger, anbefalinger eller tilskuddsmidler til frivillige lag eller foreninger?

Videre hadde bydelen tre delproblemstillinger som kan øke innsikten:

Hvordan blir mangfoldet av fritidstilbud i Bydel Gamle Oslo brukt, av hvem og hvorfor?

Kjenner bydelens barn og unge til tilbudene som allerede eksisterer innad i bydelen?

Hvordan er bydelens fritidstilbud tilpasset behovene i barne- og ungdomsbefolkningen?

Oppdraget inkluderer en bred kartlegging av bydelens eksisterende fritidstilbud, der sentrale informanter er barn og unge og foresatte (både brukere og ikke-brukere), bydelens skoler, tilbydere i bydelen (bydelens egne tilbud og frivillige aktører) og andre tjenester i kontakt med barn og ungdom (barnevern, helsestasjonen, politi).

Resultatene vil i tillegg til generell statistikk kunne bidra til å besvare BGOs behov for økt innsikt.

1.3 Barne- og ungdomsbefolkningen i Bydel Gamle Oslo

Foreliggende delkapittel er basert på et notat oversendt fra oppdragsgiver som presenterer generell statistikk om bydelens barne- og ungdomsbefolkning og deres familier (se kapittel 1.2). Hensikten er oppdragsgivers ønske om at analysen skal diskutere hva som er tilfredsstillende tilbud, basert på statistiske data presentert i dette delkapitlet.

Oversendte statistikknotat fra Bydel Gamle Oslo (se delkapittel 1.2) er ifølge bydelen i stor grad bygget på informasjon hentet fra Oslo kommunes statistikkbank. Det er ifølge bydelen også benyttet annen statistikk levert fra Byrådsavdeling for finans (FIN), data fra Bufdir, bydelens egne bestillinger til Statistisk sentralbyrå (SSB), nøkkeltall fra SSB/KOSTRA og bydelstatistikken, uttak fra fagsystemet LIV samt kriminalitetsstatistikk fra politiet via bydelens SaLTo-koordinator. Der kilde ikke er oppgitt, er det ifølge bydelen statistikkbanken som er kilden.

Demografiske forhold og innvandrerbakgrunn

Bydel Gamle Oslo hadde hele 10 357 barn og unge i alderen 0–19 år bosatt i bydelen per 1.1.2020. Nesten halvparten var under 5 år (4580) og en tredjedel i barneskolealder (3365). Knappt en tiendedel var ungdomsskoleelever (1056), og en tiendedel var 16–18 år (980). Andelen er noe høyere (1356) når 19-åringene (341) som har etablert seg som unge voksne i BGO etter avsluttet videregående skole (VGS), blir inkludert i statistikken.

Bydel Gamle Oslo består i dag av delbydelene Grønland, Kampen, Enerhaugen (med deler av Gamlebyen), Nedre Tøyen, Vålerenga, Ensjø (med Valle), Etterstad (med Helsefyr og Brynseng), Kværnerbyen (med øvrige deler av Gamlebyen, Ryenberget og Nygårdskollen) og Bispevika (med Sørenga, Loenga, Grønlia, østlige deler av Bjørvika og øyene utenfor).⁶ Bydelene ble i 2007 inndelt i 94 delbydeler for statistiske formål med relativt enhetlige områder, som endres over tid ved endringer i befolkningsantall, og i 2017 økte antall delbydeler til 98.⁷ Hver bydel har fem til ni delbydeler, og disse samsvarer ikke med skolekretsinnstillinger som også varierer for å kunne utnytte skolekapasiteten i Oslo best mulig, ut fra Utdanningssetatens «veiledende skoleinntaksområder».⁸ Da delbydelene og deres inndeling varierer over tid og ikke samsvarer med skolekretsene, kan beboernes forståelse av hvilken delbydel de bor i, avvike fra både delbydelstatistikken og skolekretsinnstillingen.

Delbydel Ensjø og Grønland har, ifølge kommunens statistikk, totalt flest barn og unge med mer enn 1600 barn og unge i alderen 0–19 år (se figur 1.2). Kværnerbyen ligger like under og har sammen med Ensjø flest barneskolebarn. Delbydel Grønland inkluderer blant annet Gamlebyen skole, men denne skolens skolekrets inkluderer barn og unge utenfor den geografiske avgrensningen til områdeløftet. Det er i Vålerenga delbydel vi finner flest ungdomsskoleelever (166).

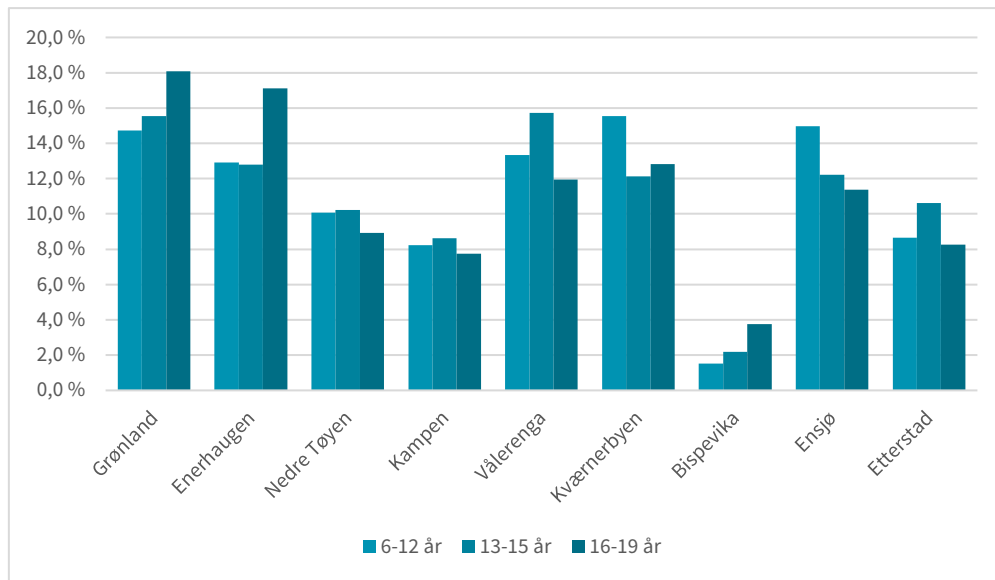
⁶ <https://www.oslo.kommune.no/bydeler/bydel-gamle-oslo/#gref>

⁷ <https://www.oslo.kommune.no/statistikk/geografiske-inndelinger/#gref>

⁸ <https://www.oslo.kommune.no/statistikk/geografiske-inndelinger/#gref>

Delbydelen er basert på et aggregat av grunnkretser i «Standard soneinndeling» for standardisert inndeling i relativt enhetlige områder som blant annet brukes av Statistisk sentralbyrå. https://www.oslobyleksikon.no/side/Administrativ_inndeling

Figur 1.2 Barn og unge i BGO etter alder og delbydel

Færre barn og unge i bydelen og høyere andel innvandrere med økende alder

Grunnet sterk utflytting før barna begynner på skolen, har Bydel Gamle Oslo en mindre barne- og ungdomsbefolkning fra barneskolealder enn Oslo generelt. Likevel øker andelen barn med innvandrerbakgrunn parallelt med høyere alder (39 prosent 0–5 år, 49 prosent 6–15 år og 56 prosent 16–19 år), blant annet fordi mange norske barnefamilier velger å flytte ut av bydelen. Den lavere andelen norske barn enn generelt i Oslo (55 prosent versus 66 prosent) henger sammen med høyere andel med innvandrerbakgrunn. Innvandrere utgjorde i 2020 30,2 prosent av befolkningen i Bydel Gamle Oslo.⁹ Den største andelen har innvandrerbakgrunn fra Somalia, og den er vesentlig høyere enn gjennomsnittet for alle bydelene (14 prosent versus 4 prosent). Med unntak av innbyggere fra Pakistan (2 prosent versus 4 prosent) er også de andre gruppene litt over snittet i Oslo.

Kjennetegn ved barnehusholdningene

Bydel Gamle Oslo har om lag like stor andel barnerike familier (tre eller flere) som gjennomsnittet for alle bydeler i Oslo, men noe større andel barnehusholdninger med fire barn eller flere. De barnerike husholdningene er i hovedsak i delbydelene Grønland, Enerhaugen og Nedre Tøyen. Andelen vanskeligstilte er generelt høyere i bydelen enn i byen ellers, og de barnerike familiene er særlig utsatt og anses vanskeligstilte på boligmarkedet.¹⁰ Befolkningen med innvandrerbakgrunn er i langt større grad vanskeligstilt på boligmarkedet enn den øvrige befolkning. Men alle befolkningsgrupper i Bydel Gamle Oslo, både med og uten innvandrerbakgrunn, har høyere andel vanskeligstilte enn bygjennomsnittet.⁹ Et påfallende trekk ved bydelen er imidlertid

⁹ <https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/B030101>

¹⁰ Personer som tilhører husholdninger med formue over lavinntektsgrensen, regnes ikke som vanskeligstilte. Gjennomsnittlig inntekt etter skatt per forbruksenhet (EU-skala) i en treårsperiode under 60 prosent av mediangjennomsnittet i samme treårsperiode. <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/nesten-111-000-barn-vokser-opp-med-vedvarende-lave-husholdningsinntekter>

den høye andelen vanskeligstilte personer som er født i Norge med innvandrerforeldre.

I Bydel Gamle Oslo er 25 prosent lavinntektsbarnefamilier etter Bufdirs kriterier, nesten dobbelt så høyt som gjennomsnittet for alle bydelene (13 prosent). Nedre Tøyen huser mange av lavinntektsbarnefamiliene, men også Grønland og Enerhaugen har en stor andel. I 2019 hadde bydelen 904 barn under 18 år i familier med sosialhjelp (16,7 prosent av barn i Oslo totalt), men kun 7 prosent av byens andel av barn (0–17 år).

Grunnskoleresultater og gjennomstrømming i videregående opplæring

Bydel Gamle Oslo har lenge hatt en stor andel av ungdommen som ikke fullfører videregående opplæring. Av kullet på 255 ungdommer som startet videregående opplæring i 2013, hadde 65 prosent fullført og bestått etter 5 år (i 2018), mot 78 prosent i Oslo. Av bydelens elever som fullfører, er det flere som bruker mer enn normert tid, enn i byen samlet. Blant de elevene som ikke fullførte etter 5 år, hadde relativt mange gjennomført Vg3 eller fagprøve, men uten å bestå.

Generelt er frafallet høyere på yrkesfaglig enn på studieforbereidende utdanningsprogram. Forskjellene er også store i Bydel Gamle Oslo. På studieforbereidende utdanningsprogram var fullføringsraten etter 5 år 75 prosent, på yrkesfaglig 44 prosent. En viktig egenskap ved elevene i Bydel Gamle Oslo er større interesse for yrkesfaglig utdanningsprogram. Mens andelen som valgte yrkesfaglig utdanning i 2013-kullet, var 26 prosent i byen, var tilsvarende tall for bydelen 33 prosent. Dette bidrar til å trekke opp de samlede frafallstallene i bydelen.

Det er vel kjent fra utdanningsforskningen at jenter i større grad enn gutter gjennomfører videregående opplæring. Denne kjønnsforskjellen er klart til stede også i Bydel Gamle Oslo. 71 prosent av jentene og 60 prosent av guttene hadde fullført etter 5 år i 2018. Av dem som fullfører, er det flere gutter enn jenter som bruker mer enn normert tid. Internt i bydelen er det store forskjeller i gjennomføringsratene. Nedre Tøyen huser mange husholdninger som er vanskeligstilt på boligmarkedet, og lavinntektsbarnefamilier, og elever her kommer dårligst ut.

Bydel Gamle Oslo utarbeidet i 2019 et kunnskapsgrunnlag for arbeid med å forebygge at ungdommer i bydelen faller ut av eller velger bort videregående opplæring. Et hovedbudskap i rapporten var at grunnskolepoeng i de fleste tilfeller gir en god pekepinn om personers kompetanseforutsetninger for videregående opplæring. Av de som starter med manglende eller under 30 grunnskolepoeng, har bare 30,3 prosent gjennomført etter 5 år, og disse er særlig utsatt for å havne i utenforskap fra arbeidsliv og samfunnsdeltagelse. Samlet for avgangsårene 2017–2019 i bydelen gjaldt dette 171 ungdommer, der om lag halvparten bor i delbydel Grønland eller Enerhaugen.

Kriminalitet

Politiets rapportering av barne- og ungdomskriminalitet i Oslo kommune viser en beskjeden økning i kriminaliteten for barn og unge fra 10 til 17 år fra 2018 til 2019. Samtidig er 2019-tallet det høyeste som er registrert de ti siste årene. Økningen fra 2018 til 2019 kom primært i lovbruddskategoriene «vold» og «annen kriminalitet». «Annen kriminalitet» inneholder blant annet besittelse av kniv eller annet våpen på offentlig sted, brudd på utstedt forbud og ordensforstyrrelser. Bydel Gamle Oslo toppe bydelsstatistikken over antall registrerte straffbare forhold med 1128 forhold, nesten like mange som i Oslo sentrum, som hadde 1176 forhold i perioden. Politiet registrerer ikke mistenkte gjerningspersoners bosted, så tallene sier ikke noe om

hvorvidt forbrytelsene utføres av ungdom som bor i bydelen. Tallene illustrerer imidlertid at ungdomskriminalitet er mer til stede i bydelens bomiljøer enn i de øvrige bydelene i Oslo. Bydelen har per 1.1.2020 kun 5,6 prosent av befolkningen i aldersgruppen 10–17 år i Oslo, men hele 12,6 prosent av forbrytelsene begått i perioden 2017–2019 av denne aldersgruppen skjedde i bydelen. Mange av de straffbare forholdene begås av personer registrert med flere straffbare forhold. 42 prosent av de registrerte forbrytelsene med gjerningsperson i alderen 10–17 år i perioden 2017–2019 ble utført av «gjengangere», unge med fire eller flere registrerte forhold. For gjengangerne har politiet registrert ansvarlig barnevernsbydel, som for de fleste er sammenfallende med bostedsbydel. Av dem som politiet har registrert som gjengangere i perioden 2017–2019, hadde 11 prosent tilhørighet i Bydel Gamle Oslo, som en av 15 bydeler, men med lavest andel barn og unge (5,6 prosent).

Nøkkeltall om barnevern

I 2019 gjaldt 8 prosent av Oslos meldinger til barnevernet barn i Bydel Gamle Oslo. Bydelen har en høyere andel bekymringsmeldinger (7 prosent) enn Oslo generelt. I 33 prosent av meldingssakene ble det iverksatt tiltak i barnas hjem eller fattet vedtak om plassering av barn utenfor hjemmet, en andel lik som bygjennomsnittet. Ved utgangen av 2019 var 313 barn i alderen 0–17 år i bydelen omfattet av tiltak i barnevernet. Bydelen benytter plassering utenfor hjemmet i større grad enn byen samlet.

Nøkkeltall om fritidstilbud til barn og unge fra KOSTRA

KOSTRA-tall viser at Bydel Gamle Oslo relativt til Oslo totalt har et godt utbygget fritidstilbud (tabell 1.1). Bydelen har 5,9 prosent av befolkningen 6–19 år i Oslo, men om lag 10 prosent av antall kommunale fritidssenter og åpne timer på fritidssenter og ligger langt over bygjennomsnittet i åpne timer per innbygger. Tallene sier ikke noe om innhold, kvalitet eller brukernes opplevelser.

Tabell 1.1 Nøkkeltall om fritidstilbud til barn og unge for Oslo og Bydel Gamle Oslo 2019. Kilde: SSB/KOSTRA

Variabel	Oslo	BGO
Kommunale fritidssenter (antall)	59	6
Timer åpne årlig, kommunale fritidssenter	95 017	9000
Timer åpne årlig per 1000 innbyggere 6–20 år, kommunale fritidssenter	919	1439
Årsverk ved kommunalt drevne fritidssenter	193,1	26,5
Private tiltak for barn og unge som får kommunale tilskudd (antall)	4	0
Antall frivillige barne- og ungdomsforeninger som får kommunalt tilskudd	194	54

Oppsummert

Av elever i Bydel Gamle Oslo er mer enn tre av fem barneskoleelever (3365), der flest bor på Ensjø og i Kværnerdalen. En femtedel er ungdomsskoleelever (1056), med høyest antall i Vålerenga delbydel, og en femtedel er videregående elever (1011). Totalt sett bor det flest barn og unge i delbydelene Ensjø og Grønland. Med alderen synker antall barn og unge, men innvandrerandelen øker fordi flere norske enn innvandrerfamilier flytter ut av bydelen. Andelen vanskeligstilte er høyere enn i byen generelt og særskilt blant barn og unge født i Norge med innvandrerforeldre. Andel lavinntektsbarnefamilier (25 prosent) er nesten dobbelt så høy som bygjennomsnittet, med

høyest andel på Nedre Tøyen, Enerhaugen og Grønland. Andelen ungdommer i bydelen som ikke fullfører videregående opplæring, er stor. Særsilt guttene (40 prosent vs. jentene 29 prosent) hadde ikke fullført etter 5 år i 2018, de bruker oftere mer enn normert tid. Én av tre i bydelen velger yrkesfaglig utdanningsprogram, mot én av fire i Oslo. Av elevene (171) med manglende eller under 30 grunnskolepoeng i perioden 2017–2019 bodde rundt halvparten i delbydel Grønland eller Enerhaugen. Bydelen topper bydelsstatistikken over ungdomskriminalitet i alderen 10–17 år og der kriminalitet er mer til stede i bydelens bomiljøer enn i de øvrige bydeler i Oslo. Nesten halvparten av kriminaliteten ble utført av «gjengangere», det vil si unge med fire eller flere registrerte forhold. Mer enn én av ti registrerte gjengangere i Oslo i perioden 2017–2019 bor i bydelen på tross av at den har den laveste andelen innbyggere i aldersgruppen 10–17 år. Bydelen har også en høyere andel av bekymringsmeldingene til barnevernet (7 prosent) enn Oslo generelt. Antall fritidsklubber drevet av Bydel Gamle Oslo og antall åpne timer per innbygger ligger langt over gjennomsnittet for alle bydelen i Oslo.

1.4 Definisjoner og avgrensninger

I kapittel 2.2 redegjør vi nærmere for datamaterialet vi har samlet inn for å belyse problemstillingene, men her beskrives avgrensningene gjort i oppdraget (kapittel 1.2).

Fritid kan defineres som den tiden vi har til rådighet utenom arbeid/skolearbeid, husarbeid og personlige behov som måltider og søvn (Vaage 2012). Hva som inngår i begrepet «fritidsaktiviteter», defineres ulikt, men som oftest innebærer det idretts- og kulturaktiviteter (Rambøll 2019). Bruk av begrepet «organiserte fritidsaktiviteter» er ofte knyttet til regelmessige tilbud med innmelding eller påmelding, men også mer åpne i form av fritidsklubber eller ungdomskafeer.

Av hensyn til deltagerne og gjennomføringen hadde vi behov for en kortfattet 5-minutters spørreundersøkelse, dermed ble begrepet og analysen av fritidstilbud avgrenset til «varige organisert fritidsaktiviteter» definert som «tilbud om en fast aktivitet minimum en gang i uken til bydelens barn og unge i september til desember 2020». Det vil si at «varig» ikke inkluderer tidsbegrensede prosjekter som er kortvarige, for eksempel punktaktiviteter som skjer én gang, eller som går over noen dager, eller fritidsaktiviteter som har under ett års varighet. Mer detaljer om avgrensninger i spørreskjemaet er beskrevet nærmere i kapittel 2.2 om data og metode. Vektleggingen av «varig» er med utgangspunkt i at oppdragsgivers utgangspunkt for oppdraget var at resultater fra ungdomsmedvirkning viste at bydelens barn og unge etterlyste «flere klubber og varige fritidstilbud», noe vi vil komme tilbake til i metodekapitlet.

Avgrensningen til «organiserte fritidsaktiviteter» er gjort med muligheten for sammenligning med rapporten *Ung i BGO 2018 – Elever på ungdomstrinnet og Elever på videregående skole* (NOVA 2018a, b). Det vil si at vi har inkludert fritidsklubber eller ungdomsklubber/-kafeer/-hus, idrettslag, tilbud i regi av religiøse foreninger, kultur- eller musikkskoler, korps, kor og orkestre, andre organisasjoner, og vi har i tillegg inkludert friluftsliv som en egen kategori her i rapporten. Bydelen har selv avgrenset hvilke barneskoler i bydelen som skulle delta i undersøkelsen.

Vi har ikke inkludert lekse-, ferie- eller arbeidstilbud, selv om vi er klar over at også disse aktivitetene er særlig viktige tiltak i det forbyggende arbeidet for barne- og ungdomspopulasjonen i bydelen, spesielt når det gjelder utjevning av levekår på lang sikt. Unntaket er for kategorien fritidstilbud i regi av religiøse foreninger. Analysen

inkluderer ikke kulturelle «pop-up» eller punktaktiviteter for barn og unge og befolkningen generelt på Tøyen og Grønland, tildelt til tilbud innenfor områdesatsingens avgrensning Nabolag- og aktivitetsmidler 2019–2020 eller tildeling av frivillighetsmidler i perioden 2019–2020.

Videre er rapporten avgrenset til fritidstilbud innenfor bydelsgrensene, selv om disse grensene ikke er åpenbare for befolkningen generelt eller barn og unge spesielt. Enkelte fritidstilbud som brukes og inkluderes i høy grad av befolkningen i bydelen, ligger blant annet under Grünerløkka bydel, men vil ikke bli omtalt nærmere i denne rapporten.

Vi har avgrenset målgruppen for analysen til barn og unge mellom 6 og 25 år. For mange barn og unge er ikke fritidsaktiviteter mulig uten ulike former for hjelp fra andre, som for eksempel barn og unge med ulike typer funksjonshemninger, som vi ser har egne fritidstilbud i bydelen. Dette er dessverre en gruppe vi innenfor rammen av dette prosjektet ikke har hatt mulighet til å beskrive spesielt i analysene, men den vil være inkludert på generelt grunnlag. Bydelen ønsker at analysen av innsamlede kvalitative og kvantitative data skal vurdere hva som er tilfredsstillende tilbud for bydelens barn og unge, og behovsdekningen knyttet til de *mest utsatte*. Vi ser at bydelen selv, i sitt statistikknotat oversendt til Fafo, har beskrevet utfordringer som andelen familier med innvandrerbakgrunn, lavinntektsfamilier, barnerike familier med mer enn fire barn, frafall fra videregående skole, kriminalitet og særskilt gjengangerkriminalitet i områdeløftdelbydelen og antall barnevernssaker. Fafo har innenfor rammen av dette prosjektet ikke hatt mulighet til å beskrive disse gruppene spesielt i analysene, men de vil være inkludert på generelt grunnlag i analysen av fritidstilbud. Vi har valgt å bruke Forskningsrådets (2021:14; i Bufdir 2020) mer generelle definisjon på utsatte barn og unge i analysen:

«Utsatte barn og unge er ikke en entydig og avgrensbar gruppe, men kjenne- tegnes av at de er barn med større behov for støtte, hjelp og tjenester enn barn flest, enten fordi de selv har behov for ekstra oppfølging, fordi familien er sårbar grunnet helseutfordringer, lav inntekt eller andre levekårsutfordringer, eller på grunn en kombinasjon av dette og andre utfordringer.»

Den valgte definisjonen av *utsatte barn og unge* for oppdraget differensierer ikke mellom hvilke grupper barn og unge som er mest utsatt, det avhenger av hvert enkelt barn og unges hverdagslivskontekst. Den inkluderer med andre ord utsatte barn og unge i bydelen generelt og inkluderer alle delbydeler. Vårt oppdrag er ikke spesifikt knyttet til enkelte delbydeler eller til geografiske avgrensninger innenfor delbydeler i områdeløftsatsingen. Vi er likevel oppmerksomme på at enkelte delbydeler kan ha større utfordringer enn andre.

Oppdragsgivers behov for økt innsikt for eventuelle forbedringstiltak i tildelinger av eller anbefalinger om tilskuddsmidler til frivillige lag og foreninger avgrenses til beskrivelsen av status for tildelinger i fire sentrale ordninger: partnerskapsavtaler, nabolags- og aktivitetsmidler, frivillighetsmidler for 2019 og 2020 og Bufdir sin nasjonale tilskuddsordning for å inkludere barn og unge for 2020. Vi er oppmerksomme på at det også er andre relevante ordninger.

1.5 Gangen i rapporten

Det neste kapitlet, kapittel 2, redegjør for problemstillinger og metodiske tilnærminger. De påfølgende fem kapitlene presenterer rapportens empiriske deler. Kapittel 3 beskriver tildelinger og tilskuddsmidler til frivillige organisasjoner, foreninger

og lag. Kapittel 4 beskriver bydelens tiltak for inkludering av barn og unge i fritidstilbud. Kapittel 5 beskriver fritidstilbud i bydelen, barneskoleforeldre i delbydelene Tøyen og Grønland og ungdomsskoleelevenes kjennskap til, deltagelse i og fornøydhet med tilbud og informasjon, i tillegg til behovsdekning knyttet til utsatte barn og unge. I kapittel 6 flyttes blikket over til ansattes kjennskap til fritidstilbudene og informasjon. Kapittel 7 belyser ulike perspektiver på fritidstilbudene – tilbyderne og bydelstjenestene og i kapittel 8 er det videregåendelevne og de unge voksnes perspektiver på rekruttering og frafall som belyses. I det siste kapitlet ser vi nærmere på om fritidstilbudene tilpasset behovene i barne- og ungdomsbefolkningen i Bydel Gamle Oslo.

2 Problemstillinger og metode

Kapitlet beskriver problemstillingene for studien og forskningsmetodene vi har benyttet for å besvare spørsmålene. Under studiens gang har vi hatt en jevnlig dialog med oppdragsgiver, og enkelte avgrensninger og prioriteringer er gjort i samråd med oppdragsgiver underveis.

2.1 Problemstillinger

Som nevnt i kapittel 1.2 er oppdragsgivers hovedproblemstilling som følger:

Hvilke behov har bydelen for å iverksette eventuelle forbedringstiltak, som endringer i egne tilbud, tildelinger, anbefalinger eller tilskuddsmidler til frivillige lag eller foreninger?

Videre er oppdragsgivers delproblemstillinger for gjennomføringen av prosjektet som følger:

- 1 Hvordan blir mangfoldet av fritidstilbud i bydelen brukt, av hvem og hvorfor?
- 2 Kjenner bydelens barn og unge til tilbudene som allerede eksisterer innad i bydelen?
- 3 Hvordan er fritidstilbud tilpasset behovene i bydelens barne- og ungdomsbefolkning?

Resultater basert på dokumentanalyse og kvalitative og kvantitative data vil danne grunnlaget for å gi en samlet drøfting av hvordan dagens fritidstilbud i bydelen er tilpasset behovene i barne- og ungdomsbefolkningen. Det vil være av stor betydning å få frem et nyansert og mangesidig bilde av fritidstilbudene, slik at det er mulig for beslutningstagere å ta veloverveide og informerte valg. For å besvare om bydelen har behov for å iverksette eventuelle forbedringstiltak, som endringer i egne tilbud, tildelinger, anbefalinger eller tilskuddsmidler til frivillige lag eller foreninger, vil vi ta utgangspunkt i summen av data innhentet for de tre delproblemstillingene.

- Hva kan læres og videreføres av dagens ordninger og dagens praktisering?
 - Hvilke grupper barn og ungdom er det fritidstilbudene i bydelen ikke når per i dag?
 - Hvordan opplever informantene at tilbudet om fritidsaktiviteter i seg selv fungerer?
 - Hvordan fungerer samarbeidet om fritidstilbud i bydelen?
 - Hva skal til for at barn og unge i større grad kan rekrutteres til og benytte seg (over tid) av eksisterende tilbud i bydelen?
 - Har tjenestene forslag til endringer / alternative løsninger?

2.2 Data og metode

Vi har benyttet et «mixed-methods»-design der dokumentanalyse, kvantitative spørreundersøkelser (tverrsnittsdesign) og kvalitative metoder (fokusgrupper og enkelt-

intervjuer) inngår, samt et multiinformantdesign med innhenting av data fra barne- skoleforeldre, ungdomsskoleelever, ansatte i bydelens tjenester og fritidstilbydere som frivillige organisasjoner, foreninger og lag. Undersøkelsen er meldt til NSD Personvernombud for forskning 18. august 2020 og godkjent, med endringsgodkjenning 26. oktober for ungdomsskoleundersøkelsen. For å besvare problemstillingene i analyseoppdraget har arbeidet vært organisert i to faser. Fase I har bestått av dokumentstudie, fokusgruppeintervju og enkeltintervjuer, deriblant hos bydelens ungdomsråd, for utvikling av spørreskjemaer, pilotering og deres perspektiver på inkludering av utsatte barn og unge i fritidstilbud i bydelen. Fase II har inneholdt de fire spørreundersøkelsene med ungdomsskoleelevene, barneskoleforeldrene, ansatte og fritidstilbydere. Deretter har vi gjennomført fokusgruppeintervjuer med videregående elever og unge voksne i bydelen for både utdypning av funnene i ungdomsskoleundersøkelsen og inkludering av denne eldre gruppen ungdoms perspektiver på inkludering av utsatte barn og unge i fritidstilbud i bydelen.

Dokumentstudie

Den første fasen av arbeidet ble utført i august 2020 og bestod av dokumentanalyse av to forskningsrapporter, et politisk vedtak, et statistikknotat og liste over frivillige aktører oversendt fra oppdragsgiver 13. august 2020:

- NOVA (2018a) *Ung i Oslo 2018. Ungdom som bor i Bydel Gamle Oslo. Elever på ungdomstrinnet. Hva driver ungdom med? Hvordan har de det?* Ungdatasenteret, NOVA og KORUS Oslo
- NOVA (2018b) *Ung i Oslo 2018. Ungdom som bor i Bydel Gamle Oslo. Elever på videregående skole. Hva driver ungdom med? Hvordan har de det?* Ungdatasenteret, NOVA og KORUS Oslo
- Oslo kommune (2020) *Frivillighetsmeldingen for Bydel Gamle Oslo 2021–2023*. Oslo kommune
- Fakta om barne- og ungdomsbefolkningen i Bydel Gamle Oslo (et internt bydelsnotat med statistikk på ulike områder relatert til barn og unge registrert bosatt i Bydel Gamle Oslo med hensikt å gi bakgrunn for den planlagte analysen av fritidstilbud til barn og unge i bydelen)
- Liste over navn og e-postadresser til frivillige lag og foreninger i bydelen og bydelens egne tilbud til barn og unge (et internt utarbeidet bydelsnotat som presenterer registrert frivillighet i Bydel Gamle Oslo med hensikt å utforme en spørreundersøkelse om fritidstilbud til barn og unge i bydelen)

Dokumentene ble systematisert og gjennomgått og dannet grunnlag for det videre arbeidet med utvikling av intervjuguider og spørreundersøkelser.

For anbefalinger knyttet til bydelens arbeid med tildelinger, anbefalinger eller tilskuddsmidler til frivillige lag eller foreninger har vi for denne problemstillingen utvidet dokumentanalysen til enkelte relevante dokumenter, som bydelens partnerskapsavtaler for å fremme områdeløft i Tøyen og Grønland (BU-sak 159/17), tildeling av nabolags- og aktivitetsmidler for Tøyen og Grønland 2019 og 2020 (BU-sak 70/19)¹¹

¹¹ <https://www.oslo.kommune.no/bydeler/bydel-gamle-oslo/politikk-og-politiske-moter/politiske-saker-i-bydel-gamle-oslo/politiske-saker-2019/2019-05-23/tildeling-av-nabolags-og-aktivitetsmidler-fra-omradeloft-gronland-og-toyen-varen-2019#gref>

og 70/20¹²) og tildeling av frivillighetsmidler 2020 (BU-sak 18/20)¹³ og for 2019¹⁴ og ekstra frivillighetsmidler 2020¹⁵. Videre har vi sett på søknader sendt gjennom Bydel Gamle Oslo til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir 2020) for midler gjennom Barne- og familiedepartementets (BFD) *Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge* forvaltet av Bufdir¹⁶.

Fokusgrupper og enkeltintervjuer

I de tre første ukene av september 2020 gjennomførte vi fire fokusgruppeintervjuer – ett med ungdomsrådet, ett med frivillige organisasjoner, foreninger og lag, ett med bydelens egne tilbydere og ett med ansatte i tjenester som arbeider med barn og unge i Bydel Gamle Oslo. Vi har også foretatt enkeltintervjuer med enkelte tilbydere og ansatte som ikke hadde anledning til å stille i fokusgruppeintervju. Samlet intervjuet vi 21 informanter.

Med unntak av oppmøtet fra ungdomsrådet var oppmøtet fra ansatte i bydelen og tilbydere av tjenestene svært begrenset. Fokusgruppeintervjuet med ungdomsrådet varte i 1,5 time, mens de tre andre fokusgruppeintervjuene varte i rundt 1 time. Det lave oppmøtet kan skyldes en økning i koronasmitte og store utfordringer i kollektivtilbudet de dagene fokusgruppeintervjuene ble gjennomført. For å sikre enkeltdeltagere i fokusgruppene anonymitet ble det i tillegg gjennomført syv telefonintervjuer med både offentlige og frivillige tilbydere. Datamaterialet fra intervjuene danner grunnlaget for arbeidet med spørreundersøkelsene. Intervjuet med ungdomsrådet bestod av intervju med fem ungdommer i alderen 16–21 år, der enkelte hadde flyttet ut av bydelen, men beholdt sin tilknytning til delbydelene, primært Tøyen. En av de intervjuede var gruppeleder for ungdomsrådet.

De to første ukene i januar 2021 ble det i tillegg gjennomført tre digitale fokusgruppeintervjuer med ungdommer. Bydelen selv stod for rekrutteringen av informanter til disse intervjuene. Inklusjonskriteriet var ungdom over 16 år, de skulle bo ulike steder i bydelen og representere et mangfold av bydelens ungdom. Noen av de rekrutterte ble rekruttert i kraft av at de hadde fått deltidsstillinger på fritidsungdomskubbene/-kafeene i bydelen. Det var 15 ungdommer i alderen 16–20 år som ble invitert til tre ulike gruppeintervjuer. Av disse var det 13 som logget seg på de tre ulike Teams-møtene. Det var åtte jenter og fem gutter som deltok. To av informantene hadde problemer med lyden. En av disse falt ut av intervjuet, mens den andre ga tilbakemeldinger på spørsmål via chat. Intervjuene foregikk på Teams på grunn av strenge smitteverntiltak i Oslo. Ungdommene som deltok, har gått på ulike ungdomsskoler i bydelen, mens tre har gått på skoler utenfor bydelen, eller en blanding. De er bosatt i ulike deler av bydelen. De intervjuede går nå enten på ulike videregående

¹² <https://www.oslo.kommune.no/bydeler/bydel-gamle-oslo/politikk-og-politiske-moter/politiske-saker-i-bydel-gamle-oslo/politiske-saker-2020/2020-03-19/tildeling-av-nabolags-og-aktivitetsmidler-for-toyen-og-gronland-var-2020#gref>

¹³ <https://www.oslo.kommune.no/bydeler/bydel-gamle-oslo/politikk-og-politiske-moter/politiske-saker-i-bydel-gamle-oslo/politiske-saker-2020/2020-03-19/tildeling-av-frivillighetsmidler-2020#gref>

¹⁴ <https://www.oslo.kommune.no/bydeler/bydel-gamle-oslo/politikk-og-politiske-moter/politiske-saker-i-bydel-gamle-oslo/politiske-saker-2020/2020-03-19/tildeling-av-frivillighetsmidler-2020#gref>

¹⁵ <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13375718-1597924969/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Bydeler/Bydel%20Gamle%20Oslo/Politikk%20Bydel%20Gamle%20Oslo/Gamle%20Oslo%20byutviklingskomite/2020/2020-08-17%20ekstraordin%C3%A6rt%20BUK/Protokoll%20Gamle%20Oslo%20byutviklingskomite%2017.08.2020.pdf>

¹⁶ https://bufdir.no/Tilskudd/Se_hvem_som_har_fatt_tilskudd/Barn_og_unge/lavinntekt/tildelinger_2020/#heading82790

skoler, eller de har startet på høyere utdanning. Deltagerne fikk hvert sitt gavekort fra bydelen som takk for tiden de hadde avsatt til fokusgruppeintervjuene, som gjennomsnittlig var mellom 1 time og 15 minutter til 1,5 time.

Totalt har vi hatt fokusgruppeintervjuer med 20 ungdommer i bydelen.

Spørreundersøkelse til ungdom, foreldre og ansatte i Bydel Gamle Oslo

Som ledd i arbeidet med å undersøke kjennskap til fritidstilbud, hvilke tilbud som blir brukt av hvem, og hvorfor, og hva barn og unge ønsker av fritidstilbud i bydelen, utviklet vi en 5-minutters spørreundersøkelse rettet mot ungdomsskoleelever, foreldre i barneskolen og ansatte i bydelens tjenester. I hovedsak består spørreskjemaet av spørsmål om bruk av, tidligere bruk av, kjennskap til eller ikke kjennskap til et bredt utvalg av fritidstilbud i bydelen, samt en seksjon om hvor de har mottatt informasjon om tilbudet. I tillegg fikk ungdom og foreldre spørsmål om hvorfor de eventuelt ikke benytter tilbudet i bydelen.

Barneskoleforeldrene

Bydelen har ønsket en barneskoleforeldreundersøkelse i delbydelene Tøyen, Grønland og Kampen, men Kampen skole hadde dessverre ikke kapasitet til å delta. Undersøkelsen foregikk i perioden 30. oktober til 15. desember 2020. Per 9. november hadde kun 24 foreldre deltatt, og etter ny henvendelse 12. november til skolene for å oppfordre foreldrene til å delta firedoblet antallet seg (N = 116), men svarprosenten ble 12. Av foreldre til barn på de tre deltagende barneskolene har en stor andel minoritetsbakgrunn, der enkelte har manglende norskerferdigheter eller mangler grunnleggende skrive- eller leseferdigheter.¹⁷ For å ivareta gruppen med begrensede ferdigheter i norsk ble informasjon om undersøkelsen og spørreskjemaet oversatt til arabisk, somali og urdu, som er de mest utbredte språkene blant minoritetene (kapittel 1.3 og 2.2). Oversettelsene av spørreskjemaet ble utført av velferdsetaten i regi av bydelen.

Flere tiltak har blitt brukt for å tilrettelegge for deltagelse for innvandrerne som bor i delbydelene Tøyen og Grønland, i denne undersøkelsen: 1) Å oversette undersøkelsen til de mest utbredte språkene viste seg ikke å være tilstrekkelig for å kunne inkludere alle, 2) og bydelen har valgt å fremme undersøkelsen blant innvandrerforeldre gjennom bruk av en metode for medvirkning foreslått av OsloMet, nemlig bruk av nøkkelpersoner (Brattbakk 2017). En lignende metodikk er bydelens bruk av **ambassadører**, som høsten 2020 ble rekruttert av Bydel Gamle Oslo blant personer som bor eller jobber i bydelen, og som kjenner Grønland godt, for å hjelpe til med å nå frem til flere innbyggere.¹⁸ De lokale ambassadørene for Bydel Gamle Oslo har, ifølge bydelen selv, vært en suksessfaktor for områdeløftet i forbindelse med koronatilpasset informasjon til den somaliske befolkningen på Grønland høsten 2020.¹⁹ Det var på grunnlag av denne uttestingen at programkontoret i områdeløftet valgte å teste ut samarbeid om medvirkning. Bydelen valgte 14. september å inkludere fire ambassadører, tre unge voksne og en forelder, som hver for seg har blitt tildelt 20 timer lønnet arbeid for å bidra med planlegging, rekruttering til og spredning av informasjon til barneskoleforeldre og ungdom om undersøkelsen. Det ble avholdt et møte med ambassadørene for gjennomgang av forskningsetikk og rettigheter som gjelder

¹⁷ https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/B030101/utdanning/utdanningsniva_samlet

¹⁸ <https://www.oslo.kommune.no/bydeler/bydel-gamle-oslo/alle-nyheter/gamleosloinvolverer-no-omradeloft-inviterer#gref>

¹⁹ <https://www.oslo.kommune.no/bydeler/bydel-gamle-oslo/alle-nyheter/forslag-til-tre-nye-prosjekter-pa-gronland-i-kjolvannet-av-hostens-medvirkning#gref>

ved deltagelse i forskning, knyttet særskilt til vårt oppdrag. Lenken til en undersøkelse for å inkludere ungdom over 16 år har vært tilgjengelig på Ung i BGO-appen fra tidlig november til 15. januar 2021, men med kun 16 respondenter utgikk denne undersøkelsen av analysen etter avtale med oppdragsgiver. Det har også vært utsendt lenke på barneskolenes digitale plattform for informasjon og kontakt med barneskoleforeldre. Undersøkelsen sier ikke noe om hvor stor andel av innvandrerforeldrene som har valgt å delta i den norske utgaven av undersøkelsen, men deltagelse og medvirkning blant innvandrerbefolkningen uten norskferdigheter i denne undersøkelsen er lav. Deltagelsen er generelt lav uavhengig av språkversjoner. Selv om områdeløftmetoden kan være nyttig på enkelte områder, ser den ikke ut til å ha lyktes i å fremme deltagelse og medvirkning blant foreldre i delbydelene Tøyen og Grønland i denne undersøkelsen (se kapittel 5.1).

Ungdomsskoleelevene

Ungdomsskoleelevundersøkelsen ble utført i skoletiden på bydelenes to lokale ungdomsskoler, nærmere bestemt 10. trinn på Fyrstikkalleen skole og alle tre trinnene, 8., 9., og 10., på Jordal skole. Fyrstikkalleen ønsket selv å avgrense undersøkelsen til 10. trinn av hensyn til andre undersøkelser i skolen på samme tid. Undersøkelsen ble utført i perioden 20. oktober til 14. november 2020, med ny henvendelse til skolene 10. november med oppfordring om å delta. For 10. trinn har vi et tilnærmet representativt utvalg for å kunne måle kjennskap til bydelens fritidstilbud, men også i hvilke delbydeler²⁰ ungdom selv opplever å bo, noe som er relevant med tanke på lokasjon av fritidstilbud for ungdom.

Ansatte i tjenester i kontakt med barn og unge

Bydelen har ønsket en undersøkelse blant ansatte i tjenester med kontakt med barn og unge i bydelen. Totalt har bydelen 1300 årsverk, fordelt på 1709 ansatte, men undersøkelsen inkluderer for eksempel ikke barnehagene, men skolene og andre tjenester relevante for innsikt i eller inkludering av barn og unge i fritidstilbud. Undersøkelsen foregikk i skolene i perioden 20. oktober til 15. desember 2020 og ble utsendt av Fafo. På bydelens to ungdomsskoler ble den utført i perioden 20. oktober til 15. november 2020, med ny henvendelse til skolene 10. november med oppfordring til lærerne om å delta. På Fyrstikkalleen ble undersøkelsen avgrenset til 10. trinn. På barneskolene foregikk ansattundersøkelsen i perioden 30. oktober til 15. desember 2020, med en purring den 12. november. Bydelen selv sendte ut ansattundersøkelsen den 27. oktober til ledere for ansatte, med purring den 16. november, og den ble sendt ut til følgende tjenester:

- helsetiltak for barn og unge
- NAV Gamle Oslo
- forebyggende politi
- SID – Samarbeid for inkluderende dialog
- enhet for boliger med bistand
- Ungdomsteamet
- Team Familiens Arena
- lokale tiltak: miljøarbeidere
- barnevern

²⁰ Ungdommens rapportering av hvilke delbydeler de bor i, er ikke i samsvar med Oslo kommunes geografiske inndelinger for statistiske formål som endrer seg over tid av statistiske hensyn, <https://www.oslo.kommune.no/statistikk/geografiske-inndelinger/>.

Purring til ledere ble sendt ut av bydelen den 16. november. Det er 225 ansatte som har mottatt spørreundersøkelsen fra de ulike tjenestene i Bydel Gamle Oslo, om alle ledere har videresendt undersøkelsen. Totalt har 87 ansatte i bydelen svart på undersøkelsen.

Utvikling av spørreskjemaet

For å kunne utvikle dette spørreskjemaet var det behov for en oversikt over tilbudene i bydelen. Kartlegging av fritidsaktivitetstilbydere kan gjøres på ulike måter, gjennom idrettsråd og kulturråd som har oversikt over sine medlemsorganisasjoner, gjennom lokale aktørdata-baser, gjennom samtaler med aktørene eller gjennom spørreundersøkelse til barn og unge for å kartlegge deres bruk (Rambøll 2019). Bydel Gamle Oslo som oppdragsgiver hadde ansvaret for å fremskaffe oversikt over fritidstilbudet i bydelen. Vi fikk oversendt fra Bydel Gamle Oslo en liste over 70 frivillige aktører i bydelen 24. august 2020 (se appendiks I). Aktørlisten viste seg imidlertid ikke å være representativ for spørreundersøkelsen til barneskole- og ungdomsskoleelevene etter vår definisjon «varige organiserte fritidsaktiviteter» (se kapittel 1.4). Oversikten ble kvalitetssikret basert på en kombinasjon av Rambølls (2019) ovennevnte kilder, herunder Oslo idrettskrets samordnede rapportering for 2019, *Frivillighetsmeldingen for Bydel Gamle Oslo 2021–2023* (Oslo kommune 2020), Ung i BGO-appen, fokusgruppeintervjuer med ansatte og tilbydere i bydelen, rektorer på skolene i bydelen samt egne googlesøk på tilbydernes nettsider. En total oversikt er til slutt i analysearbeidet supplert med tilbud fremkommet i spørreundersøkelsen til ungdomsskoleelevene i bydelen i tråd med Rambølls (2019) anbefaling (se appendiks II). Metoden for undersøkelsen har vært som følger:

- 1 *Oversendt liste fra bydelen med 58 navn på frivillige organisasjoner, foreninger, lag eller stiftelser* med kontaktinformasjon i form av navn på enkeltpersoner i organisasjonen, inkludert bydelens egne elleve tilbud. Oversendte liste var, ifølge bydelen, før oversendelse til oss sortert ut fra en liste på rundt 200 frivillige organisasjoner eller stiftelser, for å avgrense listen til tilbydere med aktiviteter for barn og unge i bydelen. Navnene på frivillige organisasjoner eller stiftelser i den oversendte listen ble googlet siste uken i august 2020 (uke 35) med hensikt å finne en hjemmeside, Facebook-side og Instagram-side for oppdatert informasjon om tilbudet for høsten 2020. For hver enkelt organisasjon eller stiftelse ble den digitale hjemmesiden, Facebook og Instagram gjennomgått for innhenting av informasjon om tilbud av «varig organisert fritidsaktivitet» (se kapittel 1.4). Tilbydere med manglende oppdatert hjemmeside og/eller Facebook-side med informasjon om faste aktiviteter i fritidstilbudet ble ikke inkludert i spørreskjemaet. Kun 18 av 58 fritidsaktiviteter kvalifiserte som varige.
- 2 *Oslo Idrettskrets medlemstall for idrettslag med aktivitetstilbud i Bydel Gamle Oslo for 2019*. Medlemstallene er en samordnet rapportering over hvilke aktiviteter idrettslagene tilbyr, og antall medlemmer for hver aktivitet (se appendiks III). Den samordnede rapporteringen inneholdt 78 ulike aktivitetstilbud fra 47 idrettslag. Vi avgrenset listen til idrettslag for barn og unge i aldersgruppen 0–25 år, noe som ble 30 aktiviteter tilbudt av 20 idrettslag (se appendiks II). Da formålet med undersøkelsen var barn og unges kjennskap til aktiviteter og idrettslag tilbudt i bydelen, ble listen i spørreskjemaet videre avgrenset til å inkludere kun idrettslag med mer enn 40 medlemmer i 2019 for ungdom under 19 år. Utvalget ble dermed avgrenset til 13 idrettslag med 19 idrettstilbud fordelt på 14 ulike idretter innen kampsport (boksing, karate, taekwondo), ballsport (volleyball, amerikansk fotball, fotball,

basketball, håndball, innebandy), friidrett og vintersport (snowboard, skøyter, ishockey og bandy). Blant eksisterende idrettstilbud som ikke er med i spørreundersøkelsen, er padling, capoeira, soft- og baseball. Rapporteringen fra idrettslagene innsendes årlig til Oslo idrettskrets for året før, der oversikten over idrettslagenes innrapporterte medlemstall for barn og unge i 2020 blir tilgjengelig først i april 2021.

- 3 *Frivillighetsmeldingen for Bydel Gamle Oslo 2021–2023* (Oslo kommune 2020). Dette dokumentet inneholdt informasjon om rundt 20 fritidstilbud fra ulike frivillige organisasjoner eller stiftelser, inkludert enkelte tilbud som ikke kom frem av bydelens oversendte oversikt. De frivillige organisasjonene, foreningene, lagene og stiftelsene med tilbud for barn og unge beskrevet i Frivillighetsmeldingen ble i skolestartsuken august 2020 (uke 34) googlet for å finne oppdatert informasjon om deres tilbud for høsten 2020 på deres egen digitale hjemmeside, Facebook og Instagram. Tilbyderne i fritidstidsmeldingen som ikke kom frem av bydelsoversikten, viste seg i liten grad å være synlige digitalt, men også bydelsoversikten viste til fritidsaktivitetstilbud helt uten digital informasjon.

For inklusjon i spørreskjemaet om *bruk nå, tidligere bruk av* eller *kjennskap til* «varige fritidsaktiviteter» basert på oversendte liste fra bydelen eller Frivillighetsmeldingen var kriteriene at tilbyderne enten hadde partnerskapsavtale med bydelen eller hadde tilgjengelig digital informasjon på enten

- 1 Bydelens Ung i BGO-app
 - a) hjemmesider om varige aktivitetstilbud for høsten 2020 tilgjengelig i uke 34–35 med nylig oppdatert minimumsinformasjon om
 - hva aktiviteten inneholder
 - b) hvilken type idrett eller kulturelle aktiviteter, som type dans, instrument, sang, teater m.m.
 - c) hvilken aldersgruppe som er målgruppen for aktiviteten
 - d) aktivitets- eller treningstider i løpet av uken
 - e) adresse for lokasjon av aktiviteten
 - f) kostnad for aktiviteten per semester
 - g) nødvendig utstyr for å delta
 - h) påmeldingsinformasjon
 - inkludert påmeldingslenker som fungerer ved bruk
 - i) kontaktinformasjon til ansvarlig for aktiviteten
- 2 Facebook om varige aktivitetstilbud for høsten 2020 tilgjengelig i uke 34–35 med nylig oppdatert minimumsinformasjon i form av
 - a) startsidens to–tre første oppdateringsinnlegg den dagen man sjekker Facebook
 - b) at det er oppført på Arrangementer under kommende arrangementer
 - hva aktiviteten inneholder
 - for eksempel hvilken type dans, instrument, sang, idrett
 - c) hvilken aldersgruppe målgruppen er
 - d) aktivitets- eller treningstider
 - e) adresse for lokasjon av aktiviteten
 - f) kostnad for aktiviteten
 - g) nødvendig utstyr for å delta
 - h) påmeldingsinformasjon
 - inkludert påmeldingslenker som fungerer ved bruk
 - i) kontaktinformasjon
- 3 partnerskapsavtale med bydelen for varige aktivitetstilbud og møteplasser

Bydel Gamle Oslo, ved programkontoret for Områdeløft Grønland og Tøyen, har inngått partnerskapsavtaler med enkelte frivillige foreninger og lag, der målet er å styrke det frivillige arbeidet og aktivitetene som møter beboernes behov i lokalsamfunnet.²¹ Denne ordningen vil bli omtalt nærmere i neste kapittel (se 3.1). Partnerskapsavtalene er finansiert av områdeløft Grønland og Tøyen, Husbanken og IMDi, og avtalene skal også sørge for varige tilbud til innbyggerne og bidra til en god dialog. Prosjektene skal være bærekraftige, både økonomisk, sosialt og sett fra et miljøperspektiv. De skal også berøre særlig barn og ungdom og områder som kultur, sport, sosialt entreprenørskap og integrering. Formålet er at Grønland og Tøyen skal bli et bedre sted å bo gjennom frivillig arbeid som gir samskaping, fellesskap, styrking av den lokale identiteten, og bidra til å redusere rekruttering til kriminelle miljøer i området.

Spørreskjemaet inneholder med de ovennevnte avgrensninger spørsmål om bruk eller ikke bruk og kjennskap til 43 ulike fritidstilbydere, deriblant 13 idrettslag med 19 idrettstilbud fordelt på 13 ulike idretter (se appendiks II). Bakgrunnen for avgrensningen i spørreskjemaet har som nevnt vært at det for oss enten ikke har vært mulig å fremskaffe informasjon om en frivillig organisasjon eller stiftelses tilbud om varige aktiviteter til barn og unge i Bydel Gamle Oslo digitalt, eller at idrettslaget hadde mindre enn 40 deltagere. Det er en differanse mellom tilbydere og fritidstilbud på oversendte liste fra i bydelen (appendiks I), og de faktiske funn for «varig og organiserte fritidstilbud» (appendiks III) styrker denne fortolkningen.

Pilotering av spørreskjemaene

Samtlige spørreskjemaer ble pilotert i september 2020. Spørreskjemaet til ungdomsskoleundersøkelsen ble pilotert i forbindelse med fokusgruppeintervju med ungdomsrådet. Spørreskjemaet til barneskoleforeldreundersøkelsen ble pilotert av ambassadørene, og spørreskjemaet til ansatte ble pilotert av ambassadører som var ansatt i bydelen. Også de ulike språkversjonene, arabisk, somali og urdu, ble pilotert i regi av bydelen.

Vi har valgt å presentere resultatene for barneskoleforeldre og deres barn sammen med resultatene fra ungdomsskoleundersøkelsen i kapittel 5, mens resultatene for ansattundersøkelsen presenteres separat i kapittel 6.

Spørreundersøkelse til fritidstilbydere

En 5-minutters spørreundersøkelse ble sendt ut av Fafo til fritidstilbydernes oppgitte e-postadresser (se appendiks II) den 17. desember med svarfrist den 5. januar 2021, og den ble purret den 6. januar med ny svarfrist den 13. og avsluttet den 15. januar. I spørreundersøkelsen ble følgende temaer berørt: Hvor mange barn og unge benytter seg av tilbudene, hvilke målgrupper retter tilbudene seg mot, hvordan rekrutterer tilbydere barn og unge til tilbudene sine, og hvordan opplever aktørene samarbeidet med bydelen? Utover oppdraget ble tilbydere også spurt om hvordan de opplevde at korona hadde påvirket barn og unges deltagelse. Denne undersøkelsen ble i så begrenset grad besvart at den ikke vil bli presentert som en egen del av analysen. Noe data om enkelte av fritidsaktivitetstilbudene, deriblant informasjon om målgruppe, antall besøk/deltagere og effekter av korona for tilbudene, blir presentert sammen med resultatene for barneskoleforeldre og deres barn og resultatene fra ungdomsskoleundersøkelsen i kapittel 5.

²¹ <https://www.oslo.kommune.no/slik-bygger-vi-oslo/omradeloft-gronland-og-toyen/#gref>

Koronaeffekter

Koronasituasjonen og de strenge smitteverntiltakene som ble innført i mars 2020, har påvirket tilbudet av fritidsaktiviteter for barn og unge. På det tidspunktet kontrakten om oppdraget ble inngått, juli 2020, ble restriksjoner lempet på. Oppblomstring i koronataill ved skolestart i august og stadig innstrammende restriksjoner fra byrådet utover høsten medførte at datainnsamlingen ble utfordrende. Vanskelig arbeidssituasjon og stor belastning for de ansatte i tjenestene grunnet korona har satt en effektiv stopp for merarbeid som intervjuer og spørreundersøkelse, men på tross av dette var det stor oppslutning rundt analysearbeidet i ungdomsskolene. Vi hadde dialog med oppdragsgiver om utfordringene underveis og møtte stor forståelse for den vanskelige situasjonen. Den største utfordringen har vært å rekruttere ansatte i særlig berørte tjenester grunnet korona. Det er i seg selv komplisert å få tilgang til å intervju barn og deres foreldre i forskningsprosjekter, det krever godt samarbeid med tjenestene som har kontakten med barn og foreldre. I det dette skrives, januar 2021, har vi fortsatt problemer med å rekruttere informanter til spørreundersøkelsene, ettersom arbeidstrykket på de ansatte i tjenestene fortsatt er svært høyt.

Den 16. november besluttet byrådet å forby innendørs fritidsaktiviteter og breddeidrett for ungdom med tilnærmet umiddelbar virkning (allerede dagen etter). På denne tiden hadde aldersgruppen mellom 16 og 19 år den høyeste andelen smittede per 100 000 innbyggere i befolkningen. Blant ungdom var det fortsatt mye mobilitet og mange sosiale møter og dermed flere muligheter for smitte enn i de andre aldersgruppene. Dersom man ble smittet på skolen eller på trening, kunne man ta smitten med seg hjem og utsette familien for smitte.

Forbudet mot innendørs organiserte fritidsaktiviteter for ungdom mellom 13 og 19 år innebar at aktiviteter i for eksempel kor, korps, teater, speider, dans og organisasjoner måtte opphøre. Innendørs breddeidrett, for eksempel fotball, turn, håndball, volleyball og friidrett, måtte også opphøre, men ikke utendørsidretter eller toppidrett for ungdom under 20 år. Fritidsklubbens ordinære virksomhet ble stengt ned, det samme ble Oslo kulturskole for elever over barneskolealder. Det var fortsatt mulig å ha et svært begrenset tilbud under strenge smittevernregler med adgangsbegrensning, avstandsregler, gruppestørrelse og krav om munnbind. På samme tid gikk smitteverntiltak på skoler med ungdomstrinn fra gult til rødt nivå ved at elevene måtte deles inn i mindre kohorter, og ved at kontakt mellom kohortene skulle unngås.

Den 1. februar var det gått 77 dager siden sist ungdommer i Oslo fikk trene innendørs. Den uken fikk de under 15 år komme tilbake, men ikke de mellom 16 og 19 år. Bydel Gamle Oslo har på tross av utfordringer i stor grad holdt tilbudene sine tilgjengelige så langt det har latt seg gjøre.²² Da analysearbeidet med rapport om fritidstilbud i bydelen ble avsluttet den 15. februar 2021, var det fortsatt strenge koronarestriksjoner nasjonalt og særskilt i Oslo kommune.²³

Analysens begrensninger

Begrensninger i spørreundersøkelsene i studien er lav svarprosent for foreldreutvalget og sannsynligvis et skjevt utvalg, men også i ansattutvalget og fritidstilbydere

²² <https://www.aftenposten.no/norge/i/b53a6k/mange-unge-soeker-hjelp-politiet-bekymret-for-utenforskap-og-ensomhet>

²³ <https://www.aftenposten.no/sport/meninger/i/yR8wKa/ungdommenes-historier-er-hjerteskjærende-de-har-ofret-nok-naa>

har svarprosenten vært lav. Konsekvenser av de strenge smitteverntiltakene for deltagelse i fritidstilbud, nedstengning og begrenset kapasitet blant ansatte kan ha påvirket resultatene.

Forskningsetikk

I alle forskningsprosjekter gjør vi vurderinger av de forskningsetiske sidene ved gjennomføringen av prosjektet. Det er også gjort i dette prosjektet og omfatter alt fra avtaler med informanter, utforming av spørsmål, valg av metoder og måter vi presenterer resultater på. Det er flere forskningsetiske hensyn å ta i et prosjekt som dette. Fafo har interne kvalitetssikringsrutiner for å sikre at prosjektene følger høye forskningsfaglige og forskningsetiske standarder gjennom hele prosessen, fra oppstart til ferdig rapport.

Alle intervjuer er gjennomført etter avtale med den enkelte i forkant og med utgangspunkt i intervjuguider som var utarbeidet på forhånd. Intervjuguidene har fungert som tematiske huskelister for intervjuerne, slik at vi sikrer oss at alle relevante temaer dekkes i intervjuene. Det er gjort lydopptak av intervjuene, etter samtykke fra informantene. Et eget informasjonsskriv om prosjektet og informanters rett til å la være å svare, trekke seg underveis eller i etterkant er gitt til informantene. De nevnte rettighetene er også kort gjennomgått muntlig i forkant av intervjuer. Intervjuene er skrevet ut i fulltekst i etterkant. Prosjektet ble meldt inn på vanlig måte til NSD Personvernombud for forskning, som er Fafos personvernombud. NSD har tilrådd at prosjektet gjennomføres i sin tilbakemelding datert 28. august og 26. oktober 2020.

3 Bydelens tildelinger, anbefalinger og tilskuddsmidler til fritidsaktivitetstilbud

Oppdragsgiver har behov for økt innsikt for å iverksette eventuelle forbedringstiltak i tildelinger av eller anbefalinger om tilskuddsmidler til frivillige organisasjoner, foreninger og lag. Videre ber oppdragsgiver om at leveransen skal inneholde et kunnskapsgrunnlag med forslag til forbedring av eksisterende tilbud og/eller nye modeller for samarbeid og samskaping. Dette kapitlet vil beskrive status for et bredt utvalg av tildelinger av og anbefalinger om tilskuddsmidler til bydelens fritidsaktivitetstilbud. Beskrivelsen vil danne grunnlag for forslag til nye modeller for samarbeid og samskaping.

3.1 Tildelinger, anbefalinger og tilskuddsmidler til frivillige organisasjoner, foreninger eller lag

Vi vil her beskrive status for tildelinger av og anbefalinger om tilskuddsmidler til frivillige lag og foreninger i fem sentrale ordninger for 2019 og 2020, selv om vi er oppmerksomme på at det også finnes andre ordninger (se kapittel 1.4). De fem ordningene er bydelens partnerskapsavtaler, nabolags- og aktivitetsmidler, frivillighetsmidler, Bufdir sine to ordninger Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge for 2020 og Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn – åpne møteplasser.

Fritidstilbydere og partnerskapsavtaler i områdeløftet for Tøyen og Grønland

Bydelens partnerskapsavtaler har vært inngått med fire ulike frivillige foreninger eller lag, som et strategisk hovedgrep for å nå hovedmålene for områdeløftene på Tøyen og Grønland (se kapittel 2.2). Vi vil herved kort forklare begrepene «områdeløft» og «partnerskapsavtaler»:

Områdeløft er, som nevnt innledningsvis, en metode der fysiske og sosiale tiltak skal bidra til «helhetlig, varig, og lokalt forankret utviklingsarbeid» i utvalgte områder med særlige levekårsutfordringer.²⁴ Ifølge Bydel Gamle Oslos partnerskapsavtaler innebærer dette å mobilisere lokale aktører og ressurser og finne nye samarbeidsformer for lokalsamfunnsutvikling. En av løsningene er å legge rammer for nye former for samarbeid og samskaping mellom bydelen og frivillige organisasjoner gjennom partnerskapsavtaler. Områdeløftet er en flerårig statlig og kommunal satsing som skal bidra til at Grønland og Tøyen oppleves som trygge og inkluderende steder, med aktive innbyggere som gjerne vil og kan bli boende.²⁵ Ifølge Oslo kommunes nettside om områdeløftet bor nærmest halvparten av bydelens befolkning, 24 000

²⁴ <https://www.oslo.kommune.no/slik-bygger-vi-oslo/omradeloft-gronland-og-toyen/#gref>

²⁵ <https://www.oslo.kommune.no/slik-bygger-vi-oslo/omradeloft-gronland-og-toyen/#gref>

personer, på Grønland og Tøyen, av totalt 54 600 i Bydel Gamle Oslo, der landbakgrunnene som dominerer, er Norge, Somalia og Pakistan. Områdeløftet skal bidra til varige forbedringer av tjenester og nærmiljøkvaliteter på Grønland og Tøyen slik at flere beboere i disse områdene blir økonomisk selvstendige og aktivt deltagende i lokalsamfunn og storsamfunn.

Partnerskapsavtaler innebærer, ifølge Bydel Gamle Oslo, en gjensidig forpliktelse mellom partene, som skal bidra til langsiktige og varige løsninger for måloppnåelse i områdeløftene. Partnerskapsavtaler er et viktig virkemiddel i områdeløftmetodikken for å gjøre frivillige foreninger eller lag bærekraftige, også når områdeløftene for Tøyen og Grønland avsluttes.

Partnerskapsavtalene berører særlig barn og ungdom og områder som kultur, sport, sosialt entreprenørskap og integrering. Frivillig arbeid gir samskaping og fellesskap, styrker den lokale identiteten og skal bidra til å redusere rekruttering til kriminelle miljøer i området. Formålet er at Grønland og Tøyen skal bli et bedre sted å bo.²⁶

Bydel Gamle Oslo inngikk 1.1.2018 partnerskapsavtaler med Tøyen Unlimited (TU) og tre tilbydere av fritidstilbud: Sportsklubben Sterling (Sterling), Tøyen Sportsklubb (TSK) og Kultur i Gamle Oslo (KIGO) for perioden 2018–2019, med mulighet for forlengelse med maks total varighet 3 år.²⁷ De fire partene har over 3 år mottatt en bevilgning på kr 225 000 årlig fra bydelen. I partnerskapsavtalene står det også at foreningene skal få kurs og veiledning i prosjektstyringsdokument, oppdatering av prosjektportalen for synlighet av prosjektet i Oslo kommune, samskappingsseminar med bydelstjenester og andre partnere, måleverktøyet Bevis det! samt gratis lån av lokaler i Aktivitetshuset K1. Det har videre vært et krav at Oslo Indre Øst-satsingen og Områdeløft Grønland og Tøyen skulle nevnes ved omtale av prosjektene i informasjonsmaterieell og i mediene. Avtalene skal sikre en gjensidig og langsiktig forpliktelse mellom bydelen og partnere med felles mål, ansvars- og oppgavefordeling og ressurser inn i samarbeidet. Aktørene må ha eget organisasjonsnummer og sine aktiviteter/tilbud på Tøyen og/eller Grønland primært, og i Bydel Gamle Oslo sekundært, samt kunne levere betydelig effekt og nå mange målgrupper i områdeløftene på en positiv måte.

Målsettingen i avtalen med TU²⁸ var samskaping mellom bydel og sosiale entreprenører om hvordan inkluderende og bærekraftig nabolagsutvikling kunne skje i praksis, avgrenset til nabolagsutvikling i områdeløftet for Tøyen. TU er en nabolagsinkubator som støtter lokale ildsjeler med innovative ideer for å løse lokale sosiale utfordringer gjennom etablering og drift av inntektsgenererende bedrifter med ideell form og sosiale formål.

For de tre andre frivillige foreningene, Sterling, TSK og KIGO, var avtalene, ifølge bydelen (BU-sak 159/17), begrunnet med behovet for samskaping av varige idretts- og kulturaktiviteter for barn på Tøyen og Grønland. KIGO er en tilbyder med ulike kulturtilbud. Felles for de tre fritidstilbyderne er at aktivitetene drives på frivillig basis og er økonomisk avhengig av støtteordninger og/eller gaver for å kunne opprettholde gratis tilbud. Alle tre tilbyderne har minoritetsbarn og unge som sin målgruppe og når gruppen gjennom å legge vekt på foreldreinvolvering. Sterling er lokalisert på Grønland ved Vahl skole og er et kriminalitetsforebyggende og integrerende aktivitetstilbud for barn og unge i alderen 6–23 år. Hovedaktiviteten er ulike typer idrett, men de har også et bredt tilbud av andre aktiviteter. TSK er lokalisert på Tøyen og tilbyr både barn, unge og eldre ulike typer aktiviteter ut fra hvilke trenere som er

²⁶ <https://www.oslo.kommune.no/slik-bygger-vi-oslo/omradeloft-gronland-og-toyen/#gref>

²⁷ <https://www.oslo.kommune.no/slik-bygger-vi-oslo/omradeloft-gronland-og-toyen/#gref>

²⁸ <https://www.toyenunlimited.no/hva-gjor-vi>

tilgjengelige. KIGO er lokalisert på Gamlebyen skole og tilbyr kulturopplevelser gjennom musikk, dans, drama og litteratur til aldersgruppen 8–13 år.

Kvalitetskravene til fritidstilbyderne i områdesatsingen har vært omfattende. Tilbud skal forankres i lokale behov, ønsker og ressurser blant innbyggerne og gi langvarig effekt. Tilbudene skal være ønsket og forankret blant innbyggerne som selv vil engasjere seg, utvikle helhetlig og tverrfaglig kunnskap om nye arbeidsmetoder og mer effektive tjenester som bydelen kan nyttiggjøre seg, ha bærekraftig drift etter prosjektperioden er over, sosialt, miljømessig og økonomisk, være kunnskapsbasert og bruke felles prosjektstyringsmetodikk. I tillegg skal kvaliteten på leveransen måles ved pilotering av Bevis det! Videre oppfordres foreningene til å selv søke finansiering fra andre utlysninger, som tilskudd til inkluderingstiltak, tilskudd til frivillige organisasjoner som tilbyr leksehjelp, virksomhet i lokalsamfunn – flerkulturelle samfunn, Nasjonal tilskuddsordning for inkludering av barn i lavinntekstfamilier, barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn, Gjensidigestiftelsen, Sparebankstiftelsen og DNB.

Fritidstilbydere og nabolags- og aktivitetsmidler Tøyen og Grønland 2019/2020

Bydelsutvalget vedtok i desember 2018 at det skulle opprettes en ny, enhetlig ordning for søkbare tilskuddsmidler i Områdeløft Grønland og Tøyen som erstatter to tidligere ordninger kalt «Aktivitetsmidler Tøyen» og «Nabolagsmidler Grønland» (BU-sak 175/2018). Målet med tilskuddsordningen er økt engasjement og trivsel for befolkningen på Grønland og Tøyen. Nabolags- og aktivitetsmidlene skal gjøre det enklere for de lokale aktørene som ønsker å gjøre Grønland og Tøyen bedre, å sette i gang lokale prosjekter og aktiviteter.²⁹ Det blir delt ut 2 millioner i nabolags- og aktivitetsmidler hvert år, 1 million per halvår.

Nabolags- og aktivitetsmidler tildeles etter gjeldende kriterier:

- 1 har lokal forankring, der tiltakene og prosjektene fortrinnsvis er drevet av lokale beboere, eller inkluderer dem
- 2 er drevet av aktører som selv står i utfordringer i nabolaget, og som ønsker å gjøre noe med dem
- 3 bidrar til at barn og unge kommer i positiv aktivitet, som gir dem mestring, tilhørighet eller opplevelser
- 4 bidrar til at området oppleves som et trygt og godt bo- og oppvekstmiljø
- 5 gir liv til området, skaper begeistring og samhold
- 6 er lavterskel, inkluderende og synlig for flest mulig
- 7 er basert på frivillighet og/eller ikke-profitertende virksomhet
- 8 skaper nye nettverk eller ny kunnskap for deltagerne
- 9 innebærer at flere lokale aktører samarbeider

I tildelingsbrevene for vår 2019 finner vi at prosjekter som søkte om midler til opplevelsaktiviteter for barn og unge, som kino, bowling eller helgeturer ut av byen, har blitt prioritert lavt (BU-sak 70/19). Dette begrunnes med at barn og unge innen og rundt områdeløftets geografiske avgrensning skal benytte det gode aktivitetstilbudet som allerede har blitt bygget opp på Tøyen og Grønland. Søkerne ble videre henvist til kommunens tilskuddsordninger som er rettet mot å fremme barn og ungdoms deltagelse i aktiviteter. Da områdeløftet er en tidsbegrenset innsats, vurderer bydelen

²⁹ <https://www.oslo.kommune.no/tilskudd-legater-og-stipend/nabolags-og-aktivitetsmidler-for-toyen-og-gronland/>

det som lite bærekraftig at drift av viktige prosjekter utelukkende støtter seg på nabolags- og aktivitetsmidlene. Ordningen har likevel valgt å tildele støtte til de tre frivillige foreningene med partnerskapsavtale, den frivillige organisasjonen KFUK-KFUM og frivillige lag som Christiania Ballklubb og Sportsklubben Forward. I hovedsak har midlene blitt tildelt «pop-up»- eller punktaktiviteter for barn og unge i form av konserter og festivaler, som Abloom filmfestival dager på Tøyen, Abloom Kick off-fest for barnefamilier, Oslo Afro Arts Festival, Slipp Botsen Fri Festival, ulike bakgårdsfester og ungdomsfestivaler, konserter på Vaterland og fiskebrygga, konserter til folket, årlige utekinoer og lokalpolitiske kafeer. Enkelte «pop-up»- eller knutepunktaktiviteter har vært rettet mot minoritetsbarn og unge, som Somali Education Activity med midler til motivasjon for språkopplæring for barn og unge og proaktiv dialog i nabolaget, og Opplyst ungdom med midler til somaliske bok- og kulturdager, sosial møtarena for unge voksne og leksehjelp. Det er i hovedsak disse punktaktivitetstilbyderne vi finner igjen på oversendte liste fra bydelen over fritidstilbud til barn og unge i bydelen (se kapittel 2.2 og appendiks I). Selv om flere av søkerne har blitt tildelt midler årlig, kan ikke aktivitetene defineres som varige eller som organiserte fritidstilbud for barn og unge.

Fritidstilbudstilbydere og tildeling av frivillighetsmidler 2019 og 2020

Frivillighetsmidler dekker tilskudd til stimulering av frivillige aktiviteter og utlyses årlig. Bydelsutvalget vedtok i budsjettbehandlingen å avsette kr 1 000 000,- til frivillighetsmidler i 2019 (BU-sak 55/19) og tilsvarende for 2020 (BU-sak 18/20), noe som blir utgangspunktet for denne analysen, det vil si at vi her avgrenser til tidligere års tildelinger.

Beboere, grupper, frivillige organisasjoner, private stiftelser og kirker/trossamfunn i Bydel Gamle Oslo kan søke frivillighetsmidlene som i 2019 ble annonsert på bydelens internettsider, på bydelens Facebook-side og i lokalavisa *Østkantavisa*, og i 2020 på sosiale medier (bydelens frivilligsentraler, Bydel Gamle Oslo, Aktivitetshuset K1 m.m.), gjennom e-post til alle registrerte frivillige foreninger i bydelen, på kommunens hjemmeside og i samtaler med samarbeidspartnere, i tillegg til delt på skjerm på Tøyen T-banestasjon og Aktivitetshuset K1. Aktivitetene skal være rettet mot beboere i Bydel Gamle Oslo. I søknaden om frivillighetsmidler stilles det krav til at tiltaket det søkes midler til, skal oppfylle ett eller flere kriterier i retningslinjene:

- tiltak som stimulerer til økt engasjement for fellesskapet
- søknader som dokumenterer frivillig, ulønnet engasjement og arbeid fra og for bydelens befolkning
- prosjekter rettet mot barn og ungdom i bydelen
- offentlige utendørsarrangementer som har bred deltagelse fra bydelens egen befolkning
- tiltak som knyttes til miljø, LA21 og bærekraftig utvikling
- ikke aktiviteter som omfatter reiser ut av bydelen eller lønnsmidler

Det er Oppvekst-, kultur- og nærmiljøkomiteen (OKN) som behandler og innstiller til fordeling av frivillighetsmidlene. Bydelsutvalget så det som positivt i 2019 at det ved fristens utløp forelå 60 søknader med et samlet søknadsbeløp på ca. 3,8 millioner kroner, og for 2020 var det hele 90 søknader med samlet søknadsbeløp på ca. 6,1 millioner kroner. Tildelingene har ligget på mellom kr 5000 og 75 000, men majoriteten har blitt tildelt mellom kr 10 000 og 20 000. Bredden i søknadene viste at frivillighets-

midlene utløser mye frivillig og ulønnet arbeid. Frivillighetsmidlene er, ifølge bydelen i 2019-tildelingen, et viktig tilskudd til stimulering av frivillig arbeid og økt engasjement og deltagelse i bydelen. I 2020 finner vi at det er vanskelig å prioritere søknadene, da omsøkt beløp er langt over hva bydelen har til rådighet. En vanlig problemstilling har vært å vurdere grensen mellom lønn og honorar, da kriteriet er at man ikke kan søke om tilskudd til lønn.

På listen over tilbydere som fikk tildelt frivillighetsmidler for aktiviteter til barn og unge i 2019/2020, finner vi igjen mange av de samme aktørene som fikk tildelt nabolags- og aktivitetsmidler for Tøyen og Grønland 2019/2020, men i denne ordningen er tilbydere i delbydelen Kampen og Vålerenga også representert. Igjen finner vi et stort innslag av ulike «pop-up»- eller punktaktiviteter som Abloom Filmfestival dager 2020, Akerselva Padleklubb, Oslo Afro Arts Festival og Bakgårdsfest, Antipodes Café Aktiviteter for barn, BYOK kajakkbygging for unge, Family Reggae Disco Drum!, Gkv Ung Kreativt Sparkesykkelverksted for barn og unge, Sirkusmulene Nysirkusforestilling på Rampelysfestivalen og arbeidstiltak som Wide-Ink AS. Nykommere er Kværnerbyens ildsjeler, aktivitetstilbud for barn, unge og voksne, Sommerfrydløkken ungdomsklubb (fotball), utekino på Kampen, sjakk for barn og ungdommer på Kolstadgate 49. Men også de store frivillige organisasjonene søker, som KFUK-KFUM Forandringshuset, Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo, Nabolagshuset Petersborg Ensjø. Videre er det veletablerte foreninger og lag som Vålerenga Fotball og Håndball, Tøyen Sportsklubb, Kampen Gårds Venner, Oslo Teatersenter VERKSTED, men også KIGO (Kultur i Gamle Oslo), Gamle Oslo Husflidslag barn og unge, Gamlebyen Sport og Fritid, Kampen Barne- og Ungdomsteater, Sjakkklubben Kampen På Brettets Ungdom, Sportsklubben Forward Fotball, Tøyenkoret, Vålerenga Janitsjarkorps og Vålerengas skoles musikkorps.

Fritidstilbudstilbydere og tildeling av ekstra frivillighetsmidler juni 2020

Bydelens bydelskomité (BUK-sak 34/20) tildelte også ekstra midler i juni til flere fritidstilbud under korona. Fritidstilbudene er som følger: Oslo Kampianerne Speidergruppe til drift av speidergruppen (kr 25 000), Kirkens Bymisjon til gratis drop in-aktivitetstilbud for barn og unge (kr 30 000), Fitnessdesign til Ung Yoga (kr 25 000), Gamlebyen Sport og Fritid Utbedring av Byen i Skyen (kr 65 000), KFUK-KFUM Norge til musikkaktivitet ved Forandringshuset Grønland (kr 50 000), Kultur I Gamle Oslo AS til Dans over alt! (kr 50 000) og til KORonaKOR (kr 50 000), Nydalens Skiklubb til Stolpejakt (kr 30 000) og til sist Oslo Sportsklubben Forward til treningsdresser til alle (kr 25 000).

Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge

Bydelen behandler også søknader om midler som deles ut nasjonalt, som Barne- og familiedepartementets (BFD) *Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge*. Ordningen gir både frivillige organisasjoner, kommunale tjenester og private aktører muligheten til å gi et rikere aktivitetstilbud til barn og unge, uavhengig av foreldrenes inntekt og sosiale situasjon (Bufdir 2019, 2020). Tilskuddsordningen forvaltes av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) og støtter et bredt spekter av tiltak, og i særlig grad ferie- og fritidstilbud, utlånssentraler og kvalifiserende tiltak som sommerjobb og arbeidstrening. Regelverket for ordningen er et krav om at kommuner/bydeler som mottar midler, skal sørge for å ha en knutepunktfunksjon for å følge opp intensjonen bak Fritidserklæringen (se kapittel 1.1), samt krav om tilgjengelig

kontaktinformasjon til den som innehar funksjonen, på kommunen/bydelens nettside. Også Oslo kommune påpeker at alle bydeler skal sørge for en knutepunktfunksjon, som et kontaktpunkt for frivillige organisasjoner som jobber med inkludering av barn i målgruppen.³⁰ Vi vil komme nærmere tilbake til en beskrivelse av knutepunktfunksjonens mål i neste kapittel (se kapittel 4.6).

Buudir la i saksbehandlingen for tildelinger i 2020 vekt på følgende:

- omfanget av fattigdom i barnefamilier i kommunen/bydelen
- geografisk spredning mellom kommuner/bydeler og fylker ved fordeling av midlene
- den totale størrelsen på tilskudd til kommunen gjennom ordningen
- samarbeid mellom frivillig sektor og forebyggende tjenester
- integrering av barn og ungdom med innvandrerbakgrunn i lavinntektsfamilier
- tiltak som retter seg mot barn og ungdom som vokser opp med foreldre med rusproblemer / psykiske vansker / utfordringer knyttet til vold

Ifølge Frivillighetsmeldingen er søkelyset på «samarbeid mellom frivillig sektor og forebyggende tjenester» et insentiv til at bydelen og egnede ideelle og frivillige aktører skaper og gjennomfører prosjekter sammen, og slik sett svært godt egnet for samskaping (Oslo kommune 2020). Bydelens innstillingsfunksjon kan også bidra til koordinering og kvalitetssikring. Bydel Gamle Oslo fikk gjennom denne ordningen åtte tildelinger for 2020 av 21 innsendte søknader og var den bydelen som sendte flest antall søknader og ble tildelt høyeste tildelingssum av de bydelene i Oslo som søkte om midler (se tabell 3.1). Vi ser også at det er de frivillige foreningene bydelen har inngått partnerskapsavtaler med, som er blitt kvalitetssikret av kommunen for å søke og som har blitt tildelt midler.

Tabell 3.1 Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge (Buudir) 2018–2020

År	Søkere	Innvilgede prosjekter	Tildelt sum
2018	19	11	kr 7 250 000,00
2019	23	14	kr 6 950 000,00
2020	21	8	kr 5 300 000,00

Ser vi på tildelingen for de ulike bydelene i Oslo for 2020, finner vi at Bydel Gamle Oslo var den bydelen som både søkte til flest tiltak (21), søkte om høyest sum (17 695 286) i 2020 og mottok høyest sum (5,3 millioner). Av søknadene innsendt i 2020 gjennom bydelen gikk tildelingene til fem av bydelens egne fritidstilbud, som FRIGO, K1-klubben, Jordal fritidsklubb, og Riverside, og to frivillige foreninger med partnerskapsavtaler, Sterling (kr 500 000) og KIGO (kr 500 000). I hovedsak er det de samme fritidstilbudene som fikk tildelt midler i 2019 og 2020, med unntak av Jordal fritidsklubb. Det er også blitt tildelt midler til bydelens egne arbeids- og ferietiltak innenfor denne ordningen og til denne typen tiltak i regi av frivillige foreninger og lag, men som er tiltak som ikke inngår i denne analysen og derfor ikke vil bli beskrevet nærmere.

³⁰ <https://www.oslo.kommune.no/tilskudd-legater-og-stipend/nasjonal-tilskuddsordning-for-a-inkludere-barn-og-unge/#gref>

Tabell 3.2 Midler innvilget i Bydel Gamle Oslo gjennom Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge 2019 og 2020. Enkelttiltak søkt gjennom kommunen.

Søker	Navn på fritidstilbud	Beskrivelse av tiltak	Tilskudd 2019	Tilskudd 2020
Bydel Gamle Oslo	FRIGO	Fritidsaktiviteter gjennom hele året for de mest utsatte barn og unge for å inkludere dem på lengre sikt og øke muligheter for gjennomført skolegang og integrering		1 150 000
«	Fritidsaktiviteter for alle	Aktiviteter for barn og unge i lavinntektsfamilier innenfor idrett og friluftsliv	1 100 000	
«	K1-klubben	Utvide åpningstid og igangsettelse av aktiviteter som trening, mat, film, teater, dans, jobbsøking, temakvelder og debatt	800 000	900 000
«	Jordal fritidsklubb	Utvide åpningstidene og sette i gang aktiviteter som trening, mat, film, teater, dans, jobbsøking, temakvelder og debatt		700 000
«	Riverside Pluss	Ulike aktiviteter for målgruppen i skoleferiene	650 000	450 000
Frivillig lag / foreninger	Sterling for integrering og inkludering	Gratis åpen møteplass og aktiviteter for barn og ungdom i området som ikke har mulighet til å delta på annen organisert aktivitet – på grunn av økonomi og/eller annet, i tråd med deres behov, uavhengig av foreldrenes inntekt, etnisitet, religion osv.	650 000	500 000
«	KIGO	Gratis kulturopplevelser: tre kor ved Gamlebyen og Vahl barneskole, vokalgruppe ved Jordal skole, gitarkurs, trommerekke, barneskolegårdsdisko, barnesang på Deichman Tøyen, karaoke på Biblo, dramakurs, ferie m.m. Tett oppfølging av barna gjennom hjem og skole, følgegrupper og samarbeid med andre instanser for å nå dem som ellers faller utenfor fritids- og aktivitetstilbud.	550 000	500 000

En analyse av status for tildelinger, anbefalinger eller tilskuddsmidler kan tyde på at fritidstilbud til barn og unge i bydelen forstås som tilbud som i hovedsak er basert på frivillighet, og bydelens ansvar er mer avgrenset, som drift av bydelens fritidsklubber og ungdomsklubber/-kafeer/-hus, basert delvis på tildeling av nasjonale tilskuddsmidler. Listen over fritidstilbud i bydelen oversendt til oss som grunnlag for spørreundersøkelsen til foreldre og ungdom speiler nettopp aktørene som er oppført som søkere på de fire ulike tildelingsordningene, partnerskapsavtalene, nabolags- og aktivitetstilbud for Tøyen og Grønland, frivillighetsmidler og Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge. Tildelingene i seg selv viser i begrenset grad et overordnet arbeid i bydelen for inkludering av barn og unge i fritidstilbud, og samarbeid med de frivillige organisasjonene, som Rambøll (2019) anbefaler for å lykkes med bærekraftige tilbud. I neste kapittel (kapittel 4) skal vi se nærmere på bydelens arbeid med tiltak for inkludering av barn og unge i fritidstilbud, basert på suksesskriterier for vellykket inkludering i Rambølls (2019) rapport beskrevet innledningsvis (kapittel 1.1).

Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn – åpne møteplasser

Bydelen behandler også søknader om midler til Bufdirs tilskuddsordning *Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn – åpne møteplasser*. Målet med ordningen er å bidra til å bedre oppvekst- og levekårene for barn og ungdom ved å bidra til etablering eller

videreutvikling av åpne møteplasser i de utvalgte bykommunene og utvalgte bydelene i Oslo. Møteplassen skal særlig legge til rette for inkludering og deltagelse for barn og ungdom som faller utenfor og ikke benytter seg av andre fritidsaktiviteter, men møteplassen skal likevel være en sosial arena hvor barn og ungdom fra alle sosiale lag kan møtes og delta på like vilkår.³¹ Møteplassen skal ha lave eller ingen kostnader for deltagerne og i tillegg oppfylle disse kriteriene:

- Det må ikke stilles krav om forhåndspåmelding for å delta.
- Møteplassen skal ha regelmessige åpningstider og bør være et helårstilbud.
- Møteplassen skal ha et fast tilholdssted/lokale.
- Møteplassen skal rekruttere bredt.
- Tilskuddsmottager skal sikre trygge rammer rundt tilbudet.

Innenfor denne ordningen anbefalte bydelen midler gjennom Bydelsutvalgets vedtak i 2019 til Grønland Ungdomsklubb JOY – JOINT organization for youth (kr 700 000) og Central Park ungdomskafé (kr 600 000) som er bydelens eget fritidstilbud for ungdom, drevet av Enhet barne- og ungdomstiltak.

Type tilskudd	Tildeling	Søkere 2019	Tildelt	Søkere 2020	Tildelt	Årlig tildelingssum
Nabolags- og aktivitetsmidler	To ganger per år	Vår: 52 Høst: 46	Vår: 39 Høst: 39	Vår: 73 Høst: 69	Vår: 52 Høst: 45	2 000 000
Frivillighetsmidler	Årlig	60	47	90	64	1 000 000
Ekstraordinære frivillighetsmidler	Juni 2020			26	14	2020: 500 000
Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge (Bufdir)	Årlig	23	14	21	8	2019: 6 950 000 2020: 5 300 000
Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn (Bufdir)	Årlig	7	1	5	1	2019: 700 000 2020: 600 000

Oppsummert

Analysen av bydelens tildelinger, anbefalinger og tilskuddsmidler for 2019–2020 viser at det blant rundt 70 ulike tilbydere av varige eller organiserte fritidstilbud i bydelen er særskilt tre frivillige foreninger og lag som har mottatt midler. Bydelen har også prioritert tildelinger til egne tilbud, særskilt innenfor den geografiske avgrensningen til områdeløftet. Blant tilbud som har blitt tildelt midler innenfor minimum tre av seks ulike tilskuddsordninger, finner vi følgende frivillige foreninger: KIGO ble tildelt midler til flere ulike tilbud innenfor fire av de fem ordningene – partnerskapsavtale, nabolags- og aktivitetsmidler, frivillighetsmidler, ekstra frivillighetsmidler og nasjonale Bufdir-midler. Sterling for inkludering og integrering ble tildelt partnerskapsmidler, nabolags- og aktivitetsmidler og Bufdir-midler. TSK ble tildelt partnerskapsmidler, nabolags- og aktivitetsmidler og frivillighetsmidler. Opp-

³¹ https://www.bufdir.no/Tilskudd/Soke_om_tilskudd/Barn_og_ungdom/Barne_og_ungdomstiltak_i_storre_bysamfunn_apne_moteplasser/

summert ser KIGO, Sterling og TSK ut til å være de tre mest sentrale frivillige foreninger og lag bydelen selv har prioritert som samarbeidspartnere for inkludering av barn og unge i fritidstilbud i bydelen.

En analyse av status for tildelinger, anbefalinger eller tilskuddsmidler kan tyde på at bydelens ansvar er mer avgrenset til drift av bydelens fritids- og ungdomsklubber/-kafeer/-hus, og i mindre grad satsing på overordnet arbeid for inkludering av barn og unge i fritidstilbud. Videre er det stor grad av satsing på punktfrivillighet og samarbeid med foreninger og lag, noe som er utfordrende da de ofte har manglende kapasitet til økte forpliktelser. Samarbeid med de store profesjonelle frivillige organisasjonene, noe som er viktig for å kunne lykkes med bærekraftige fritidstilbud, har ut fra valg av partnersamarbeidsaktører, anbefalinger og tildelinger i mindre grad vært satset på.

4 Tiltak for inkludering av barn og unge i fritidstilbud i bydelen

Som vi har sett, har bydelen i tillegg til sine egne tilbud satset særskilt på tre foreninger (KIGO, Sterling, Tøyen Sportsklubb), samt den sosiale entreprenøren Tøyen Unlimited, i sine tildelinger av eller anbefalinger om tildelinger av tilskuddsmidler.

Det neste steget i analysen var å fremskaffe et oversiktsbilde over hvilke tiltak bydelen har satset på for inkludering av barn og unge. Som nevnt innledningsvis (kapittel 1.1) er det viktig at bydelen arbeider med barrierer for deltagelse gjennom 1) informasjon til barn, ungdom eller familiene om tilbudene og utstysordninger, hvor de kan prøve aktiviteter, økonomiske støtteordninger; 2) hvordan barn, ungdom og familiene kan få hjelp til å starte med en aktivitet og sikre tilknytningen til aktiviteten over tid. Informasjonen bør være tilgjengelig digitalt både for foreldre, barn og unge, ansatte i tjenestene og oss oppdragstagere. Som nevnt innledningsvis kan mangel på informasjon om hvilke fritidstilbud som finnes i nærmiljøet, og eksisterende støtteordninger, være to av flere barrierer for barn og unges deltagelse (Rambøll 2019). Det er flere mulige ordninger som fremmer barn og unges deltagelse, men det er utfordrende å nå ut til lavinntekts- eller minoritetsfamilier med informasjon for å kunne rekruttere nye deltagere, også når den er digital. Det som derfor er viktig, er nettopp samarbeidet og koordineringen av de ulike aktørene, bydelen, de frivillige og internt i bydelen (Rambøll 2019).

Dette kapitlet vil være avgrenset til å beskrive de tiltakene vi finner i bydelen ut fra den digitale informasjonen som er tilgjengelig, som er den mest oppdaterte informasjonen, selv om informasjonen oftest også gis andre steder (se kapittel 5.4 og 7.2).

4.1 Tilgjengelig informasjon om fritidstilbud fra bydelen

Som det også fremgår av metodekapitlet (2.2) om utvikling av spørreundersøkelsen, har Bydel Gamle Oslo ikke hatt en samlet oversikt over varige organiserte fritidstilbud for barn og unge i bydelen. Det bydelen har av digital informasjon om fritidstilbud til barn og unge per i dag, høsten 2020, er Ung i BGO-appen. Tilsvarende app brukes av enkelte andre bydeler og kommuner, som Ung i Bjerke og Ung i Austrheim.

På det tidspunktet appen ble vurdert av oss (august 2020), var det under andre fane på appen at *Aktiviteter* var plassert, med informasjon om bydelens egne **klubber** (K1-klubben, Jordal fritidsklubb, Junior G og Central Park), **FRIGO** (Friluftssenteret i Gamle Oslo), **Riverside**, **Aktivitetshuset K1**, **Kampen** Økologiske barnebondegård, **Villa Habibi**, **Biblioteket**, **Natur**, **Kultur og Fritid** med underfanen Idrett & Svømming. Under fanen Idrett & Svømming finner vi informasjon om svømmehaller i Oslo, idrettsanlegg, tur og friluftsliv, kunst og kultur, lokaler og uteområder til lån og leie. Videre under samme fane finner vi også informasjon om fritidsutstyr til utlån i BUA ulike steder i Oslo. Bydel Gamle Oslo er inkludert med utlån på FRIGO.

På neste fane, *Noen å snakke med*, finnes informasjon om Woebot – samtalerobot, Noen å snakke med, helsestasjon, Ung Arena (Noen å snakke med), skolehelsetjenesten, helsestasjon (for gravide og barn), Utekontakten og Ungdomsteamet.

På siste fane finner vi *Engasjer deg*, med informasjon om **ungdomsrådet**, **Arbeid for ungdom** og **Frivilligheten**. Under den siste fanen, *Frivilligheten*, vi finner vi informasjon om frivillige aktører i Bydel Gamle Oslo med underkategoriene Fritid, Helse, Sport, Kultur og Praktisk Info. Det er først under *Fritid* vi finner informasjon om andre varige organiserte fritidstilbud til barn og unge, som Forandringshuset, Grønland ungdomsklubb, JOY Junior, Sterling for integrering og inkludering, Røde Kors – Barn og unge, Gamle Oslo Husflidslag, Jordal Rulleklubb, Kultur i Gamle Oslo (KIGO). Inniblant disse finner vi også andre tilbud til barn og unge, som leksehjelp på K1, leksehjelpen TIVO – TAYO som tilbyr barn og unge undervisning i det somaliske språket, og arbeidsrelaterte tilbud til ungdom, som Hagecrew, Byverkstedet, WIDE-INK og Sammen om jobb – Mentorprogram. Videre finner vi Tsjetsjenske Ungdomsforening, Nabolagshager, Kafe Saba, ADHD Kafeen, Film fra Sør, Tøyen Familie Funk, Sakeena. Enkelte står oppført flere ganger på ulike steder. Det er også informasjon om tilbud for befolkningen generelt, som Deichmanske bibliotek Tøyen og Akerselva Trebåtforening.

Hovedinntrykket av informasjonsplattformen, med unntak av informasjon om bydelens egne fritidstilbud, er at fritidstilbud fra de store og veletablerte organisasjonene, foreningene og lagene med fordel kunne hatt en lettere tilgjengelig og synlig plassering i appen. Appen fremstår som noe uoversiktlig om det er informasjon om varige organiserte fritidsaktiviteter man først og fremst søker, og ikke muligheter for å engasjere seg i frivillig arbeid. Underfanene under *Frivilligheten* er i hovedsak basert på lenker til andre mer eller mindre oppdaterte digitale informasjons- eller Facebook-sider. Det er store forskjeller, men de frivillige organisasjonene har oppdatert informasjon lett tilgjengelig.

4.2 Tilgjengelig informasjon om støtteordninger fra bydelen

Øverst i Ung i BGO-appen finner vi *Aktuelt* med underkategoriene **Chat**, **Alle nyheter**, **Informasjon om Korona**, **Gamle Oslo Involverer** og **Aktivitetstilbud**. Bydelsutvalget har avsatt øremerkede aktivitetstilbud for barn og unge i 2020 og 2021, som kan søkes om. Man finner denne underkategorien, *Tildeling av midler til aktiviteter for barn og unge i Bydel Gamle Oslo*, med informasjon om at barn og unge skal få mulighet til å delta i aktiviteter som fotball, ballett, korps, teater og andre ønskede fritidsaktiviteter. Det kan søkes støtte til medlemskontingent i valgfri organisasjon, idrettslag, aktivitet e.l., betaling til egenandel på organiserte turer og støtte til innkjøp av aktivitetstilbud. Midlene skal særlig nå barn i familier med svak økonomi fra og med 5. trinn og opp til tredje året på videregående. utfordringen er at ordningen er avgrenset til at det er de ansatte i bydelens tjenester som kan søke på vegne av barnet eller familien og anbefale barn, og ikke barn og unge selv eller deres foreldre. Lenken til søknad i Word og PDF med e-postadresse til hvor søknaden skal sendes, ligger der lett tilgjengelig. Det opplyses videre om at barn og unge eller foreldre med behov for støtte kan ta kontakt med en av bydelens tjenester som kan hjelpe med å søke gjennom NAV, barnevernstjenesten eller andre barne- og ungdomstjenester i Bydel Gamle Oslo. Barn og unge eller foreldre oppfordres videre til selv å finne frem til tjenestene på appen. Vi finner derimot verken informasjon om NAV eller barnevernstjenesten på appen, i motsetning til Ung i Bjerke-appen der denne typen informasjon er lett tilgjengelig.

I intervjuer med ansattinformanter fremkommer det informasjon om at **aktivitetstilbud** er tilgjengelig for barn og unge, men vi finner ingen digital informasjon om dette som er tilgjengelig for barn og unge og deres familier.

4.3 Tilgjengelig informasjon om utstyrsordninger

Deltagelse innen idretten og friluftaktiviteter kan oppleves som særlig utilgjengelig om man ikke har økonomi til å handle inn nødvendig utstyr, og det er høy andel lavinntektsfamilier i bydelen. For å overkomme denne barrieren er tilgjengelig informasjon om hvor og hva som kan lånes, nødvendig. Informasjon om utstyrsordninger finner vi som nevnt over på Ung i BGO-appen under fanen *Aktiviteter*. Her ligger det informasjon både om bydelens egne tilbud om utlån på FRIGO på Jordal, i Skur 13 ved skateparken og på Rudolf Nilsens Plass ved fotballbanen/isen, inkludert åpningstider. Det ligger også informasjon om utlån i BUA ulike steder i Oslo. BUA har også sin egen nettside.³²

4.4 Tilgjengelig informasjon fra bydelen om hjelp til deltagelse

Som nevnt innledningsvis er hjelp til oppstart i en aktivitet ett av flere tiltak som kan være viktige for å inkludere enkelte, og særskilt nyankomne flyktninger eller innvandrere som ikke kan språket, men også for å øke deltagelse og forebygge frafall fra deltagelse generelt (se kapittel 1.1 og kapittel 5.6).

Det fremgår av intervjuer med Oslo Idrettskrets (OIK) at Bydel Gamle Oslo har hatt tilbudet **Aktivetsguide** i sin bydel siden 2016, men informasjon om tilbudet fremgår ikke i den digitale informasjonen til innbyggerne og heller ikke i fokusgruppeintervjuene med ansatte i bydelen.

Aktivetsguidene arbeider for å få barn og ungdom som står utenfor, med i idretten. For å hjelpe barn og unge inn i en aktivitet og med å finne et passende tilbud kan aktivetsguidene komme hjem til familien for å svare på spørsmål, presentere lokale idrettstilbud og forklare hvordan idretten fungerer. Aktivetsguiden kan også følge til og fra trening i begynnelsen, til barnet/ungdommen føler seg trygg i idrettslaget. Hvis familien har utfordringer med å betale kontingent, kan aktivetsguiden bidra til at man finner en god løsning for betaling i samarbeid med idrettslaget, NAV, bydelen og familien.

Et av Oslo Idrettskrets' mål er å senke tersklene for å delta i idrettsaktivitet slik at flere barn og unge blir med, og slik at de blir værende i idretten. Aktivetsguideordningen bidrar til at nøkkelpersoner som jobber med barn og unge i bydelene, får bedre informasjon om hvilke tilbud som finnes innen idretten, og det blir lettere å få barn og unge som trenger det, inkludert i idrettslag. Det kreves kunnskap for å finne ut hvem man skal kontakte, og hvordan man kan komme i gang med aktivitet. Mange har ifølge Oslo Idrettskrets ikke denne kunnskapen, og det kan være utfordrende å forstå hvordan norsk idrett fungerer. Idrettslagene informerer via hjemmesider og Facebook, men skriftlig informasjon er ikke alltid tilstrekkelig. Kulturforskjeller, språk og manglende kunnskap om fordelene ved å drive organisert idrett spiller også inn. Til slutt kan det at man får en regning i hånden i løpet av de første treningene, føre til at noen snur i døren. Aktivetsguidene skal fungere som et bindeledd mellom den enkelte familie, bydelene og idrettslagene. Gjennom dette samarbeidet kan barn og unge som trenger det, oppfordres av bydelen til å søke om en aktivetsguide. I praksis legges det opp til nær dialog mellom én aktivetsguidekoordinator per bydel, ansatte i bydelen (familiekontor, bosettingskoordinator, frivillighetskoordinator, folkehelsekoordinator, idrettskonsulent og/eller NAV), aktivetsguider, de lokale idrettslagene og Oslo Idrettskrets. Aktivetsguide er et gratis tilbud som hjelper barn

³² <https://www.bua.io/utlansordninger/frigo>

og unge mellom 6–18 år og deres familie med å finne veien inn i et idrettslag, og på Oslo Idrettskrets' nettsider finnes filmer som forklarer hva en aktivitetsguide er, på ulike språk (arabisk, somali og tigrinja) i tillegg til norsk.

Ungdomsskolenes **aktivitets- og fritidskoordinatorer** finner vi ikke informasjon om på bydelens nettsider eller Ung i BGO-appen, eller kom frem som relevant informasjon i intervjuer med ansatte i andre tjenester i bydelen, inkludert ansatte bydelens egne fritidstilbud. Aktivitets- og fritidskoordinatorerne skal ifølge informantene bidra med både å kartlegge tilbudene i bydelen og ha tilsvarende rolle som den ovennevnte aktivitetsguiden til OIK for å forbygge frafall i skolene gjennom inkludering i et fritidstilbud eleven ønsker. Skolens aktivitets- og fritidskoordinatorers arbeid kan forstås i intervjuene både som aktivitetskoordinatorer og som en erstatning for bydelens lovpålagte knutepunktfunksjon gjennom sitt arbeid med å kartlegge tilbudene i bydelen og sikre samarbeid mellom tjenestene.

4.5 Kunnskap og verktøy for understøtting av inkludering i fritidstilbud for ansatte

Det finnes flere tiltak for understøtting av inkludering utover å tilby gratis medlemskap og økonomiske støtteordninger, som også ansatte internt bør kjenne til gjennom digital informasjon på bydelens egne sider. Selv om det finnes flere, vil denne rapporten avgrenses til å beskrive helt kort tre av de mest velkjente tiltakene, **ALLEMED**, **Aktivitetsguide** og **aktivitets- og fritidskoordinatorer**. To av dem er beskrevet i delkapittel over.

ALLEMED er et dialogverktøy for å hjelpe frivillige organisasjoner og kommuner med å inkludere alle barn og unge i fritidsaktiviteter, og det ble introdusert i 40 pilotkommuner i 2019. Resultatene fra en evaluering av verktøyet indikerer at det kan være nyttig, selv om det ennå er usikkert om verktøyet faktisk bidrar til at færre barn og unge hindres fra å delta i fritidsaktiviteter som følge av økonomiske forhold (Holte 2019). Det fremgår ikke på ALLEMED sin nettside at Bydel Gamle Oslo benytter seg av verktøyet, men flere av bydelens tilbydere i de frivillige organisasjonene bruker metodikken.³³

Aktivitetsguiden til Oslo Idrettskrets (nærmere beskrevet i kapittel 4.4), og som finnes i bydelen, tilbyr å være bindeledd mellom familien, fritidsaktiviteten og offentlige instanser.³⁴ Ordningen er finansiert av Oslo Idrettskrets. Bydelen har, ifølge informantene i OIK, i liten grad benyttet seg av ordningen, til forskjell fra andre bydeler og kommuner som har implementert ordningen. Oslo Idrettskrets har også utviklet filmer som forklarer hva en aktivitetsguide er, på flere språk (arabisk, somali og tigrinja), og mange av aktivitetsguidene snakker flere språk. Denne tilnærmingen kan legge til rette for et godt første møte med idrettslaget eller andre fritidstilbud og kunne med fordel vært fremmet internt i tjenestene.

4.6 Knutepunktfunksjon

Oppsummert ser det ut til at ulike verktøy og tiltak for inkludering av barn og unge i fritidstilbud i Bydel Gamle Oslo i begrenset grad formidles til eller benyttes av ansatte i bydelen. Dermed formidles de heller ikke til mulige brukere som barn og unge og deres familier, på tross av at de allerede er implementert og tilgjengelige i bydelen. En mulig forklaring på dette kan ha sammenheng med funn i Frivillighetsmeldingen

³³ <https://www.allemed.no/om/hvem-er-med-lag-klubber-foreninger>

³⁴ <https://www.idrettsforbundet.no/idrettskrets/oslo/aktivitet/aktivitetsguide/>

som viser at bydelen ikke utnytter mulighetene som ligger i knutepunktfunksjonen, og at det er en spesialkonsulent i bydelen som innehar funksjonen (Oslo kommune 2020). Knutepunktfunksjonen er som tidligere nevnt knyttet til *Nasjonal tilskuddsordning for inkludering av barn i lavinntektsfamilier* (tidligere ordning mot barnefattigdom), der regelverket for ordningen inneholder krav om at kommuner som mottar midler, skal sørge for å ha en knutepunktfunksjon,³⁵ noe også Oslo kommune krever.³⁶

Knutepunktfunksjonen gir forutsetninger for å følge opp intensjonen bak Fritidserklæringen, gjennom samarbeid mellom bydel og frivillighet og de ulike tjenestene. Målene for funksjonen er 1) å samle kunnskap om lokale forhold knyttet til barn og ungdom i lavinntektsfamilier og dele erfaringer, 2) å sørge for at det blir enklere for frivillige organisasjoner og andre aktører å vite hvem man skal ta kontakt med i kommunen, og 3) å være en ordning der målet er koordinering av tilbudet, å være bindeledd mellom de ulike aktørene og sørge for prioritering av oppsøkende arbeid. Videre skal funksjonen være et kontaktpunkt i bydelen for frivillige organisasjoner som jobber med inkludering av barn i målgruppen. Det er som nevnt i kapittel 3 et krav for tildeling av midler at det må fremgå av bydelens nettsider hvor frivilligheten kan henvende seg, og hvilke oppgaver knutepunktfunksjonen skal ivareta, men forskningsteamet har ikke klart å finne denne informasjonen i den perioden analysearbeidet har pågått (september 2020–februar 2021). Mens halvparten av Oslos bydeler skal informere Byrådsavdeling for arbeid, inkludering og sosiale tjenester om hvordan de organiserer ordningen, skal de øvrige bydelene kommunisere direkte med Bufdir, deriblant Bydel Gamle Oslo. Spørsmålet er i hvilken grad knutepunktarbeidet i bydelen faktisk følges opp, noe vi kommer tilbake til i kapittel 7.1 om samarbeid.

4.7 Fritidstilbydernes informasjon om fritidstilbudet

Som nevnt i metodekapitlet har vi gjennomgått hjemmesidene, Facebook-sidene og Instagramsidene til bydelens egne tilbud og samtlige frivillighetsaktører oversendt fra bydelen for å kunne avgrense analysen til varige organiserte aktivitetstilbud for høsten 2020 ut fra nylig oppdatert minimumsinformasjon (se kapittel 2.2). For Facebook sjekket vi startsidens to–tre første oppdateringsinnlegg i den aktuelle perioden (uke 34–35) og oppføringer på Arrangementer under Kommende arrangementer. Vi har også sett på hjemmesidene og Facebook-sidene til de frivillige organisasjonene.

Informasjon om tilbudene på hjemmesidene, Facebook og Instagram

Oslo kommune har informasjon på nett om bydelens egne tilbud, som Jordal fritidsklubb³⁷ og Junior G³⁸. K1-klubben og Central Park har i tillegg til kommunale sider informasjon på Aktivitetshuset K1s nettside³⁹. Riverside⁴⁰, FRIGO⁴¹ og Oslo kulturskole⁴² har i tillegg til kommunale sider sine helt egne oppdaterte hjemmesider. Også

³⁵ https://bufdir.no/Familie/Fattigdom/Veileder/Samarbeid_pa_tvers_av_sektorer/Knutepunktfunksjonen/

³⁶ <https://www.oslo.kommune.no/tilskudd-legater-og-stipend/nasjonal-tilskuddsordning-for-a-inkludere-barn-og-unge/#gref>

³⁷ <https://www.oslo.kommune.no/natur-kultur-og-fritid/fritidsklubber/jordal-fritidsklubb/#gref>

³⁸ <https://www.oslo.kommune.no/natur-kultur-og-fritid/fritidsklubber/junior-g/#gref>

³⁹ <https://www.aktivitetshusetk1.no/kjelleren>

⁴⁰ <https://www.riverside.no/>

⁴¹ <http://www.frigo.no/>

⁴² <http://www.oslokulturskole.no/no/om-oslo-musikk-og-kulturskole.aspx>

hjemmesidene til de frivillige organisasjonene og enkelte av foreningene var en brukervennlig kilde til informasjon (KFUK-KFUMs Forandringshuset Grønland, Kirkens Bymisjons Nabolagshuset Petersborg, Røde Kors ORKIS og Fellesverket, Danseforbundets Drømmefanger, Vålerenga Idrettsforening, Sentrum bokseklubb, Tøyen Taekwondo Klubb og Tøyen Sportsklubb). Flere av de mindre foreningene var også godt oppdatert, som JOY – Joint Organization for Youth⁴³ med JOY Junior, Grønland ungdomsklubb, leksehjelp, båtutlån og søndagskafé. Det samme var sidene til foreningene som Bydel Gamle Oslo har inngått partnerskapsavtaler med og prioritert i sine tildelinger, som Sterling⁴⁴ og KIGO⁴⁵.

Der vi ikke kunne finne egne hjemmesider for fritidstilbudet oppført på Bydel Gamle Oslos oversendte frivillighetsliste, gikk søket etter informasjon videre til Facebook. Informasjonen på Facebook var som oftest av nyere dato, men viste seg å være en plattform som var lite egnet til å enkelt få oversikt over relevant informasjon om tilbudene, særskilt der man ikke er kjent med tilbydernes tilbud fra før. De frivillige organisasjonene hadde i hovedsak egne Facebooksider, med mer intern informasjon om tilbudene og/eller bilder av arrangementene. En av dem som ikke var på Bydel Gamle Oslos sin frivillighetsliste, men hadde informativ Facebook-informasjon, var Kampen barneteater.⁴⁶

Som ukjent med organisasjonen eller foreningen var det for oss (forskere) av og til mulig å spore at tilbyderen hadde tilbud om fritidsaktivitet, om vi bladde langt nok tilbake i tid på startsidene, men siden inneholdt sjelden oppdatert minimumsinformasjon om aktiviteten. Der det var vist til påmeldingslenker, viste disse seg ofte ikke å fungere, som KIGO sine.⁴⁷ Tilbud om KIGO-aktivitetene fremgikk sjelden under fanen Arrangementer eller under Kommende arrangementer. Det var på søketidpunktet ikke mulig å melde seg på KIGOs fritidstilbud verken på hjemmesiden de viser til på sin Facebook, eller på Facebook-sidens lenke, men det er mulig at det var kapasitet i tilbudet om man tok direkte kontakt, noe vi ikke gjorde. Med tanke på den sentrale rollen KIGO har i Bydel Gamle Oslos områdeløftsatsing og prioritering gjennom anbefalingen av midler, er dette dessverre et av tilbudene i bydelen med minst digital informasjon for oss som utenforstående (forskere) eller eventuelt nye beboere eller ansatt i bydelen. Vi har i tillegg gjennomgått Instagram-sidene til tilbudene som har dette, men også her finner vi informasjon mer av den interne sorten for dem som allerede er en del av tilbudet. Informanter blant fritidstilbyderne har gitt oss informasjon om at de også bruker WhatsApp sin kommunikasjonsplattform for sine tilbud, noe som muligens er en enda mer intern plattform enn Instagram. Da dette gjelder den andre partnerskapsamarbeidspartneren Sterling, der også den digitale informasjonen for utenforstående er svært mangelfull, fremstår både Sterlings og KIGOs tilbud som svært utilgjengelige for nyinnflyttede eller unge uten venner eller uten kjennskap til andre som deltar i tilbudene. For enkelte av tilbudene på bydelens egen interne liste over frivillige aktører med fritidstilbud for barn og unge i bydelen har det ikke vært mulig å fremskaffe informasjon på noen av de overnevnte digitale plattformene.

Det kan være at tilbyderne ikke har ressurser, kapasitet eller kompetanse til å opprette hjemmesider, oppdatere dem eller ta imot nye brukere av tilbudene, eventuelt

⁴³ <https://www.joy4u.no/>

⁴⁴ <https://www.sterlingsk.no/>

⁴⁵ <https://www.kigo.no/>

⁴⁶ <https://www.facebook.com/kampenteater>

⁴⁷ <https://www.facebook.com/kulturigamleoslo/>

at tilbudene rekrutterer per informasjonsskriv eller via ungdom som allerede er medlem. Manglende kapasitet til å ta inn nye barn og unge i tilbudet kan være en av flere grunner til at digital informasjon om aktivitetstilbudene ikke er tilgjengelig. Hypotesen er at manglende eller begrenset oppdatert digital informasjon også har betydning for kjennskapen til tilbudet blant bydelens barne- og ungdomsbefolkning, inkludert deres foreldre og ansatte i bydelens tjenester, samt for tilgjengeligheten for potensielt nye brukere og til sist for antall brukere av tilbudet. Som et minimum bør bydelen kreve at deres mest prioriterte foreninger som samarbeidspartnere til enhver tid har oppdatert digital informasjon, som for eksempel FRIGOS forbilledlige nettsider, og er gode rollemodeller for de mindre aktørene.

4.8 Oppsummering

Det har vært utfordrende og tidkrevende å få oversikt over bredden av Bydel Gamle Oslos fritidstilbud til barn og unge. Informasjonen om fritidstilbudene i seg selv, som den fremstår i analyseperioden, kan med fordel være mer brukervennlig og tilgjengelig. Bydelens eneste digitale oversikt, Ung i BGO-appen, fremhever informasjon om bydelens egne tilbud og ser ut til å fremme frivillighetsarbeid fremfor oversikt over bredden av fritidstilbud i bydelen. Da andre mulige tilbud ligger under fanen *Engasjer deg* med underfanen *Fritid*, er den ikke spesielt brukervennlig eller intuitiv for å finne relevant informasjon.

Barn, unge eller foreldres muligheter til å søke om aktivitetsmidler må gjøres gjennom ansatte i bydelens tjenester, men disse finnes det ikke kontaktinformasjon for på appen. Dette kan være tjenester som barn, unge eller familien kjenner til fra før, men de relevante tjenestene, som barnevern, er ikke synlige på appen. Da ansatte som arbeider med barn og unge, ikke har nødvendig og tilstrekkelig informasjon om familiens økonomi, kunne det vært en fordel at foreldrene eller ungdommen selv kunne søkt. Med tanke på at bydelen har en gruppe foreldre som kan mangle både lese- og skriveferdigheter i norsk, kan en særlig relevant målgruppe gå glipp av informasjonen som gis, om den ikke er visuell og muntlig, eksempelvis i korte filmsnutter. Heller ikke muligheten for å bli tildelt bydelens aktivitetskort finnes det informasjon om på Ung i BGO-appen.

Utfordringen med informasjon om de muligheter for fritidstilbud som faktisk finnes i bydelen, antar vi er en generell erfaring både blant ansatte og foreldre, og muligens barn og unge selv, som kan ha påvirket barn og unges deltagelse. Informasjon om relevante tiltak for inkludering av barn og unge er også utilgjengelig digitalt på bydelens nettsider, og på Ung i BGO-appen, som for eksempel informasjon om sentrale inkluderingstiltak og knutepunktfunksjonen. Ungdomsskolenes aktivitets- og fritidskoordinatorer ser til dels ut til å fylle denne knutepunktrollen, selv om det heller ikke er tilgjengelig digital informasjon om disse.

5 Foreldres og ungdoms deltagelse i og kjennskap til fritidstilbud

Dette kapitlet gir en overordnet beskrivelse av bruk av og kjennskap til fritidstilbud blant ungdomsskoleelever og foreldre med barneskolebarn. Kapitlet bygger på spørreundersøkelser vi har gjennomført i disse gruppene. Vi har blant annet spurt om hvor de har fått informasjon om fritidstilbudene, kvaliteten og tilgangen informasjonen, opplevelsen av kvalitet på tilbudene og årsaker til at barn og unge ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter.

En særskilt grunn til søkelys på disse temaene er at rapportene *Ung i BGO i 2018* (NOVA 2018a, b) viste at ungdomsbefolkningen i Bydel Gamle Oslo var på bunn i Oslo (61 prosent) og nasjonalt (66 prosent) med 48 prosent deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter blant ungdomsskoleelevene. Dette er en trend som fulgte med videre inn blant videregåendelevne med 38 prosent deltagelse, sett opp mot videregåendeungdommen generelt i Oslo (45 prosent) og nasjonalt (47 prosent). Spørsmålet er om ungdommens deltagelse har bedret seg frem til høsten 2020 på tross av utfordringene koronasmitteverntiltakene har ført med seg.

Som nevnt i kapittel 2.2 var oppslutningen i fritidstilbyderundersøkelsen svært begrenset (N = 20). For de fritidstilbud som har delt informasjon gjennom denne undersøkelsen, har vi valgt å presentere hvordan koronasituasjonen har påvirket deres tilbud og antall besøkende/deltagere høsten 2019 versus høsten 2020. Dette er gjort nettopp for å synliggjøre unntakstilstanden og konsekvenser av de koronasmitteverntiltak de har vært pålagt å følge (se kapittel 2.2), men også nedgangen generelt i antall besøkende eller deltagende i samme periode.

Vi har gjennomført spørreundersøkelser til foreldre i de tre barneskolene i delbydelen Tøyene og Grønland og ungdomsskoleelevene i bydelens to ungdomsskoler. Undersøkelsen har vært todelt, der del én omhandler hvilke fritidstilbud barn og unge benytter seg av per i dag, tidligere bruk og hvilke de kjenner til, og del to har omhandlet hvordan fikk de vite om fritidsaktivitetene, hvor fornøyd de er, og hvorfor de eventuelt ikke benytter seg av tilbudene.

5.1 Utvalget

Utvalgets bosted, skoletilhørighet og kjønn

Halvparten av foreldrene (N = 116) rapporterer at de bor i delbydelen Grønland med Gamlebyen, og majoriteten av den andre halvparten på Tøyen med Enerhaugen. Enkelte bor på Kampen, Kværnerbyen og noen i Bjørvika/Sørenga. Halvparten hadde barnet sitt på Tøyen skole (N = 58), en fjerdedel på Gamlebyen skole (N = 31), to av ti på Vahl skole (N = 24). Majoriteten hadde ett til to barn, mens rundt én av ti hadde tre barn. Én av ti foreldre hadde tre eller mer enn fire barn. Fordelingen av gutte- og jenteforeldre er relativt lik. Majoriteten som har deltatt, har benyttet det norske (N = 98) spørreskjemaet, enkelte har svart på det arabiske (N = 14), og noen svært få

har svart på den somaliske versjonen av spørreskjemaet (N = 4). Ingen av foreldrene svarte på undersøkelsen på urdu (N = 0). Utvalget er begrenset sett opp mot at det er 958 foresatte (inkludert eventuelle annen forelder/partner) ved de tre skolene, og det er sannsynligvis skjevt fordelt i innvandrerbefolkningen. Det betyr at resultatene antagelig ikke er representative for barneskoleforeldrene eller barneskoleelevene som bor i områdeløftdelbydelene Grønland og Tøyen. Delbydelene Grønland og Tøyen er omfattet av Oslo Indre Øst-satsingen, der foreldre og deres barn som elever på skolene Tøyen og Vahl er bydelsbeboere innenfor den geografiske avgrensningen for Områdeløft Grønland og Tøyen. Foreldre og deres barn som er elever på Gamlebyen skole, er dermed utenfor målgruppen for områdeløftet.

Tabell 5.1 Barneskoleforeldrekaraktistikk (N = 116)*

	N	Prosent
I hvilken delbydel bor du og dine barn?		
Grønland	28	24
Tøyen/Enerhaugen	52	45
Kampen	1	1
Gamlebyen	29	25
Kværnerbyen	1	1
Bjørsvika/Sørenga	5	4
Antall barn		
1	45	39
2	46	40
3	15	13
4	3	3
5 eller flere	7	6
Er barnet du svarer for, gutt eller jente?*		
Gutt	59	51
Jente	57	49
Hvilken skole går barnet på?		
Vahl skole	24	21
Gamlebyen skole	31	27
Tøyen skole	58	50
Annet	3	3

* De som hadde flere barn, fikk følgende instruks: Hvis du har flere barn, ønsker vi at du i de følgende spørsmålene om «barnet ditt» bruker ulike fritidstilbud i bydelen, svarer for det eldste barnet du har på barneskolen. (Respondentene ble rekruttert gjennom skolen, og alle har minst ett barn i barneskolealder.)

Utvalget blant ungdomsskoleelever (N = 322) på bydelens to ungdomsskoler (totalt 1056 elever) ble avgrenset til 10. trinn på Fyrstikkalleen skole (N = 74), men alle trinn på Jordal skole (N = 248) ble inkludert. Det ble tilfredsstillende svarprosent for 10. trinnelevne (N = 161), men ikke for 9. (N = 63) og 8. trinn (N = 98), da vi mangler disse trinnene på Fyrstikkalleen.

Mer enn en tredjedel rapporterer å bo i delbydelene Ensjø med Valle-Hovin (13 prosent) og Etterstad/Helsfyr med Bryn (23 prosent) og nesten en tredjedel på Kampen (13 prosent) og Vålerenga (17 prosent). En tredjedel bor på Tøyen med Enerhaugen (15 prosent) og Grønland med Gamlebyen (14 prosent). Det er et mindretall ungdomsskoleelever som rapporterer Kværnerbyen, Bjørvika eller Sørenga. Noen har delt bosted i bydelen, derfor har det vært mulig å føre opp flere bydeler. Én av ti bor også i andre bydeler, muligens delvis eller helt. Majoriteten av elevene på Fyrstikkalleen skole rapporterer å bo på Ensjø/Valle-Hovin (43 prosent) og Etterstad/Helsfyr med Bryn (32 prosent), med enkeltelever fra Grønland (3 prosent), Tøyen med Enerhaugen (4 prosent) og Gamlebyen (3 prosent), samt Kampen (1 prosent). Majoriteten av elevene på Jordal skole rapporterer å bo på Vålerenga og Kampen (39 prosent) og Etterstad/Helsfyr med Bryn (20 prosent), en tredjedel på Tøyen med Enerhaugen (18 prosent), Gamlebyen (17 prosent) og Grønland (7 prosent). Enkeltelever rapporterer Kværnerbyen (6 prosent), Ensjø/Valle-Hovin (4 prosent) og et par sier de er fra Bjørvika/Sørenga (1 prosent). Som nevnt i kapittel 1.3 er det forskjeller mellom hvor beboere opplever å bo, og statistisk inndelte delbydeler og skolekretssoner som endrer seg over tid.⁴⁸ Fordelingen av kjønn, gutt (45 prosent) og jente (54 prosent), har i undersøkelsen vært relativt lik selv om noe flere jenter har deltatt.

Tabell 5.2 Ungdomsskoleelevkarakteristikk (N = 322)

	N	Prosent
Hvilken delbydel bor du i? [flere kryss mulig]		
Grønland	19	6
Gamlebyen ⁴⁹	44	14
Tøyen/Enerhaugen	47	15
Kampen	42	13
Vålerenga	55	17
Ensjø/Valle-Hovin	42	13
Etterstad/Helsfyr og Bryn	73	23
Kværnerbyen	16	5
Bjørvika/Sørenga ⁵⁰	2	1
Annet	28	9
Usikker	3	1
Kjønn		
Jente	173	54
Gutt	146	45
Annet	3	1
Hvilken skole går du på?		
Jordal	248	77
Fyrstikkalleen	74	23
Hvilket klassetrinn tilhører du?		
8.	98	30
9.	63	20
10.	161	50

⁴⁸ <https://www.oslo.kommune.no/statistikk/geografiske-inndelinger/#gref>

⁴⁹ Gamlebyen er statistisk ikke en delbydel i Bydel Gamle Oslo, men hører til under delbydelene Kværnerbyen og Grønland.

⁵⁰ Bjørvika/Sørenga er statistisk ikke en delbydel i Bydel gamle Oslo, men tilhører delbydelen Bispevika som inkluderer øyene i Oslofjorden.

5.2 Deltagelse og kjennskap til fritidstilbud

Dette delkapitlet presenterer resultater om bruk av og kjennskap til både bydelens egne fritidstilbud og tilbud fra de frivillige organisasjonene, foreningene og lagene. Først vil vi presentere bydelens egne fritidsklubber og ungdomsklubber/-kafeer/-hus og friluftsliv, så presenterer vi tilsvarende tilbud i regi av de frivillige organisasjonene, foreningene eller lagene. Deretter vil vi presentere idrett, tilbud i regi av religiøse foreninger, kultur- og musikkskole, korps, kor og orkester og til slutt ungdommens deltagelse i andre organisasjoner.

Fritids- og ungdomsklubber og friluftslivsaktiviteter

I dette underkapitlet vil vi først presentere bydelens egne fritidsklubber og ungdomsklubber/-kafeer/-hus, bydelens eget Aktivitetshus K1 med tilhørende fritidstilbud, fritids- og ungdomsklubber i regi av andre aktører før vi avslutter med friluftsliv.

Bydelens egne fritidstilbud

Bydel Gamle Oslo har totalt seks egne fritidsaktivitetstilbud: tre tradisjonelle fritidsklubber, et ungdomshus i form av et kompetansesenter, Friluftssenteret i Gamle Oslo (FRIGO) og Kampen økologiske barnebondegård (KØBB) (se figur 5.1). Vi vil begynne med å presentere Aktivitetshuset K1 fordi det startet som en prosjektidé i områdeløft for Tøyen allerede i 2014, blant annet med fritidsaktivitetstilbud for barn og unge.

Figur 5.1 Bydelens fritidstilbud

Fritidsaktivitetstilbud	Lokalisering
Jordal fritidsklubb (ungdomsklubb)	Jordal/Vålerenga (Strømsveien 4H)
Junior G (juniorklubb Grønland)	Grønland (Vahl skole)
K1-klubben (ungdomsklubb 10–18 år), Central Park (ungdomskafé 16–26 år)	Tøyen (Kolstadgata 1)
Riverside ungdomshus	Grønland (Grønland 1)
Friluftssenter FRIGO	Ensjø (Ensjøveien 7)
Kampen barnebondegård (KØBB)	Kampen (Skedsmogata 23)

Aktivitetshuset K1

Vi har spurt om kjennskap til og bruk av K1 da to av bydelens egne tilbud er lagt hit, K1-klubben og Central Park, i tillegg til tilbud i regi av frivillige organisasjoner, foreninger og lag. Aktivitetshuset K1 har ifølge sin egen nettside vokst frem som et ønske fra befolkningen, lokale politikere og bydelens tjenester og blitt realisert gjennom områdeløftet på Tøyen.⁵¹ Det er Oslo kommune med bydelen som står ansvarlig for driften av aktivitetshuset. K1 har også en stab ansatt via bydelen som sørger for daglig drift. Huset skal bidra til at Tøyen blir et mer inkluderende nabolag med et godt samhold og engasjement blant befolkningen. Konseptet med sambruk og samskaping står sentralt og ligger som en grunnforutsetning for all virksomhet i huset. Huset har en liten stab som sørger for daglig drift, informasjon, utlån av lokaler og en koordinerende rolle for husets innhold og tilbud.

⁵¹ <https://www.aktivitetshusetk1.no/>

Aktivitetshuset K1 (heretter kalt «K1») er en åpen møteplass for beboere i nabolaget på Tøyen, en form for samfunnshus, der aktivitetene skal fremme folkehelse og virke forebyggende.

Hovedmålet for huset er at det skal romme mangfoldige og inkluderende aktiviteter for hele befolkningen på Tøyen, der tilbud til barn og unge har en særlig prioritet. Foruten dansesaler, møterom m.m. for organisasjoner og befolkningen rommer K1 Tøyen Unlimited⁵² og Tøyen frivilligsentral⁵³. En driftsundersøkelse utført i 2019 viste at det var 140 faste aktører, og gjennomsnittlig besøk ble målt til 6000–7000 per uke (Oslo kommune 2020). K1s egen nettside har lenke til ukeplan for de ulike aktiviteter på huset, men utfordringen for oss når vi har studert tilbudene som gis på huset, er at den ikke gir informasjon om fritidsaktivitetstilbudene utover navnet, med unntak av K1-klubben der informasjon gis i en egen lenke.

Resultatene fra foreldreundersøkelsen viser at rundt to av ti benytter tilbud ved K1 (22 prosent). Andelen som bruker tilbud ved K1, er tilnærmet like høy for gutter som for jenter (22 prosent versus 23 prosent). Om lag 13 prosent har brukt tilbud ved K1 tidligere. Blant foreldre med barneskoleelever som verken bruker eller har brukt tilbud ved K1, kjenner en tredjedel til K1 (33 prosent), og en tredjedel kjenner ikke til K1 (33 prosent). Litt mer en to av ti barneskolebarn (22 prosent) og en av ti (13 prosent) har brukt det tidligere.

Tabell 5.3 Bruker barnet eller kjenner foreldrene til minst ett tilbud ved K1?

	Samlet		Gutter*		Jenter*	
	N	Prosent	N	Prosent	N	Prosent
Bruker det nå	26	22	13	22	13	23
Har brukt det før	15	13	9	15	6	11
Kjenner til det	38	33	22	37	16	28
Kjenner ikke til det	37	32	15	25	22	39

*Kjønn for barnet som respondentene svarer på vegne av.

Resultatene fra ungdomsskoleundersøkelsen viser at 11 prosent benytter tilbud ved Aktivitetshuset K1 (se tabell 5.4). Andelen som bruker tilbud ved K1, er litt høyere for gutter enn for jenter (14 prosent versus 9 prosent). Om lag 15 prosent har brukt tilbud ved K1 tidligere. Blant ungdomsskoleelevene som verken bruker eller har brukt ulike tilbud ved K1, har de fleste kjennskap til K1 (44 prosent), men det er også nesten en tredjedel som ikke kjenner til K1 (30 prosent).

Tabell 5.4 Ungdomsskoleelever som bruker, har brukt eller kjenner til minst ett tilbud ved K1

	Samlet		Gutter		Jenter	
	N	Prosent	N	Prosent	N	Prosent
Bruker det nå	36	11	21	14	15	9
Har brukt det før	48	15	25	17	23	13
Kjenner til det	142	44	47	32	92	53
Kjenner ikke til det	96	30	53	36	43	25

⁵² <https://www.toyenunlimited.no/>

⁵³ <https://www.aktivitetshusetk1.no/toyenfrivilligsentral>

Tabell 5.5 nedenfor gir en mer detaljert oversikt over hvilke tilbud ved Aktivitetshuset K1 ungdomsskoleelevene benytter eller har kjennskap til.

Tabell 5.5 Bruk av og kjennskap til tilbud ved Aktivitetshuset K1 blant ungdomsskoleelever

	Bruker det nå	Har brukt det før	Kjenner til det	Kjenner ikke til det
K1-klubben	2	30	33	35
Central Park, ungdomskafé	1	6	12	81
Drømmefanger	1	1	5	93
Opplyst ungdom	0	1	7	91
Barnekoret	1	1	11	87
Gamle Oslos Husflidslag, barne- og ungdomslag*			5*	
Andre tilbud	7	6	11	75

*Omtales under kultur- og musikkskoler

K1 har flere andre tilbud som denne undersøkelsen ikke eksplisitt etterspør, men vi har spurt ungdommene i et åpent spørsmål: «Hvis du bruker andre tilbud på K1: Hvilke?» På dette spørsmålet har tre ungdommer nevnt Familiehuset. Det tidligere nevnte tilbudet Håp kompetanse er lokalisert på K1. Da ingen av ungdomsskoleelevene har nevnt dette tilbudet i de åpne svarene i undersøkelsen, kan vi anta at denne foreningen når et fåtall av ungdommene i denne aldersgruppen.

K1-klubben brukes av én av ti barneskoleelever, og noen flere har brukt det tidligere, men nesten halvparten av foreldrene kjenner ikke til tilbudet. K1 brukes av svært få ungdomsskoleelever (2 prosent), men nesten en tredjedel har brukt det tidligere, og en tredjedel kjenner til det. Basert på informasjon fra spørreundersøkelsen til fritidstilbyderne ser vi at målgruppen er de eldste barneskoleelevene, med rundt 7600 besøkende i 2019, og med en nedgang til 4300 i 2020 som følge av koronasituasjonen. Den tilgjengelige digitale informasjonen om aldersmålgruppe varierer på bydelens ulike nettstedet og ser på disse ut til å overlape med målgruppen til Central Park (Ung i BGO-appen 10–14 år, K1s nettside 10–13 år og 14–18 år og Facebook 10–18 år⁵⁴).

K1-klubben	Ungdoms-klubb	Kostnad	Lokasjon	Åpen hver dag	Tilbud siden	Bydelens eget tilbud
3 ansatte	10–12 år	Gratis	Tøyen K1 Kjelleren	Kl. 13.30–19 og 14 (15)–21	Mars 2017	
Antall besøk/deltagere		13–15 år				
2019	7000	600	Delvis stengt under korona:			
2020	4000	300	åpent hele sommerferien og med begrenset antall inne i høst			

Central Park er primært for videregåendelevne, selv om tilbudet ifølge våre informanter også er åpent for 10. trinn på ungdomsskolen. Tre av fire barneskoleforeldre og majoriteten av ungdomsskoleelevene kjenner ikke til tilbudet. Det er ifølge vår undersøkelse få ungdommer som benytter seg av det (1 prosent), og noen flere har

⁵⁴ <https://www.aktivitetshusetk1.no/kjelleren> og www.facebook.com/k1klubben

prøvd det ut (6 prosent). Ifølge Frivillighetsmeldingen var besøkstallene til og med august 2018 på 1071 (Oslo kommune 2020). Rapportert her var 4200 i 2019 og 1600 i 2020. Diskrepansen mellom antall brukere fra ungdomsskoletrinnet og rapporterte antall besøk viser at det er mulig at tilbudet er godt kjent blant videregåendelevne. Tilbudet har egen nettside⁵⁵ og informasjon på Ung i BGO-appen.

Central Park ungdomskafé	Ungdoms-klubb	Kostnad	Lokasjon	Åpen onsdag til søndag	Tilbud siden	Bydelens eget tilbud
4 ansatte	16–19 år	Gratis	Tøyen K1	kl. 17–22	Januar 2018	
Antall besøk/deltagere						
2019	4200			Delvis stengt under korona		
2020	1600					

Drømmefanger når et fåtall av barne- og ungdomsskoleelevene (henholdsvis 3 prosent og 1 prosent) og har et begrenset antall tidligere deltagere (henholdsvis 4 prosent og 1 prosent). Majoriteten av de spurte kjenner ikke til tilbudet. Det har for oss som forskere i analyseprosjektet vært lite informasjon å finne om tilbudet utover prosjektets egen hjemmeside og som et navn på K1s ukeplan. Tilbudet har ikke vært synlig på Ung i BGO-appen under analyseperioden. Drømmefanger er et treårig prosjekt som benytter seg av dans som metode i sosialt arbeid med barn og unge. Prosjektet er et spleiselag mellom ulike kulturhus, aktivitetshus, Danseforbundet, Oslo Urbane Hip Hop Klubb og Tabanka Dance Ensemble og er initiert med støtte fra Stiftelsen DAM i perioden 2017–2019 og Sparebankstiftelsen DNB i regi av Norges Danseforbund. Tilbudet er også tilgjengelig flere steder i byen, som Kulturhuset Veitvet og X-Ray Ungdomshus i Grünerløkka bydel. I januar 2020 startet en ny periode for Drømmefanger med nye samarbeidspartnere frem til 2024, men fra 13. mars 2020 ble alle kurs avlyst inntil videre, med planlagt oppstart høsten 2020.

Drømme-fangeren	Danse-gruppe	Kostnad	Lokasjon	Åpen onsdag til søndag	Tilbud siden	Frivillig organisasjon
	1.–10. trinn	Gratis	Tøyen K1	kl. 17–22	Januar 2017	Norges Danseforbund

Opplyst ungdom når i liten grad barne- og ungdomsskoleelevene, og et fåtall har benyttet seg av tilbudet. Majoriteten kjenner heller ikke til det. Ifølge Frivillighetsmeldingen er Opplyst ungdoms formål å bidra til reell sosial mobilitet, hvor målgruppen er barn og unge med minoritetsbakgrunn (Oslo kommune 2020). Opplyst ungdom tilbyr aktiviteter som leksehjelp for barn og voksne, mentoring, fotball og allidrett i Tøyen Arena samt hytteturer for barn og unge. Det finnes relativt lite informasjon utover K1s ukeplan og deres egen Facebook-side.⁵⁶

⁵⁵ <https://www.oslo.kommune.no/natur-kultur-og-fritid/fritidsklubber/central-park-ungdoms-cafe/#gref>

⁵⁶ <https://www.facebook.com/opplystungdom/>

Opplyst ungdom	Minoritets- barn og unge	Kostnad	Lokasjon	Åpen onsdag til søndag	Tilbud siden	Frivillig forening
	Aktiviteter	Gratis	Tøyen K1	kl. 17-22	2006	Opplyst ungdom

Barnekoret er et tilbud i regi av Forandringshuset for barneskoleelevene, men er lokalisert til K1. Tilbudet brukes av en mindre gruppe barneskoleelever, rundt én av ti, noe som kan være en helt rimelig andel for et korttilbud. Det er flere barneskoleforeldre enn ungdomsskoleelever som kjenner til Barnekoret, noe som ikke er overraskende. Informasjon er tilgjengelig på Forandringshuset Grønland sine nettsider⁵⁷ og på Facebook.⁵⁸ Tilbudet stod også oppført med navn på K1s ukeplan og på K1s egen nettside⁵⁹ som opplyser om at oppmøte er på andre dager (onsdager 19.30) enn hva vi finner på Forandringshusets egne sider. Det vil si at informasjon ikke nødvendigvis oppdateres av bydelen.

Barnekoret – Forandringshuset	For barn på Tøyen og Grønland	Kostnad	Lokasjon	Åpen søndager	Tilbud siden	Frivillig organisasjon
Kor for barn uten sangerfaring og audition	1.–7. trinn	Lav kontingent	Tøyen K1	kl. 12–14	2006	KFUK-KFUM

Andre tilbud på K1 viser seg å være litt mer kjent blant foreldrene enn ungdommene, men kjennskapen til K1s tilbud er generelt lav i begge gruppene.

Andre fritidsklubber og ungdomsklubber/-kafeer/-hus

I tillegg til de nevnte fritidsklubbene, K1-klubben og Central Park, finnes fritidsklubber og ungdomsklubber/-kafeer/-hus i andre delbydeler, og særskilt på Grønland, både bydelens egne og i regi frivillige organisasjoner, foreninger og lag.

Én av tre barneskoleforeldre rapporterer, i likhet med ungdomsskoleelevene, at deres barn benyttet fritids- og ungdomsklubber/-hus høsten 2020. Andelen som bruker fritidsklubber og ungdomskafeer, er høyere blant barneskolejenter enn -gutter (23 prosent vs. 30 prosent). Det motsatte gjelder for tidligere bruk blant barneskolejenter (26 prosent vs. 18 prosent gutter). Nesten halvparten av ungdommene rapporterer bruk tidligere. Andelen som bruker fritidsklubber og ungdomskafeer, er høyere blant gutter enn jenter (38 prosent vs. 29 prosent). Det motsatte gjelder for tidligere bruk (52 prosent av jentene svarer at de har brukt fritidsklubber eller ungdomskafeer tidligere, mot 37 prosent av guttene), og samlet er det flest jenter som enten bruker eller har brukt en form for fritidsklubb eller ungdomskafé i løpet av oppveksten (det gjelder for 81 prosent av jentene og 75 prosent av guttene). Det ser altså ut til at mange jenter deltar på denne typen tilbud i ung alder, og at de slutter med det relativt tidlig.

⁵⁷ <http://forandringshuset.no/gronland/aktiviteter-gronland/barnekor-pa-toyen/>

⁵⁸ <https://www.facebook.com/forandringshusetgronland/posts/1991016610953857/>

⁵⁹ <https://www.aktivitetshusetk1.no/toyenkoret>

Tabell 5.6 Bruker barnet eller kjenner foreldrene til *minst* én fritidsklubb/ungdomskafé i bydelen?*

	Samlet		Gutter		Jenter	
	N	Prosent	N	Prosent	N	Prosent
Bruker det nå	40	34	23	39	17	30
Har brukt det før	33	28	18	31	15	26
Kjenner til det	27	23	13	22	14	25
Kjenner ikke til det	16	14	5	8	11	19

* Dette spørsmålet er bundet til alternativene vi har listet i undersøkelsen. Hvis de har benyttet eller har kjennskap til andre fritidsklubber eller ungdomskafeer, blir det ikke fanget opp her.

Rapporten *Ung i BGO 2018* (NOVA 2018a) for ungdomstrinnet viser at 40 prosent brukte fritidsklubber, og for elever på videregående skole brukte 22 prosent ungdomsklubbene (NOVA 2018a). Våre resultater ligger et sted midt imellom de to *Ung i BGO 2018*-rapportene med 33 prosent (NOVA 2018a, b). Vi har primært med 10. trinn i vår undersøkelse, som kan forklare hvorfor andelen i denne undersøkelsen ligger nærmest videregåendelevne i *Ung i BGO 2018* (NOVA 2018b) i tillegg til koronasituasjonen i 2020. Vi ser uansett at andelen har sunket.

Tabell 5.7 Bruk av og kjennskap til fritidsklubber og ungdomskafeer i bydelen blant ungdomsskoleelever*

	Samlet		Gutter		Jenter	
	N	Prosent	N	Prosent	N	Prosent
Bruker det nå	106	33	56	38	50	29
Har brukt det før	146	45	54	37	90	52
Kjenner til det	48	15	24	16	24	14
Kjenner ikke til det	22	7	12	8	9	5

* Dette spørsmålet er bundet til alternativene vi har listet i undersøkelsen, se etterfølgende tabell, og hvis de har benyttet eller har kjennskap til andre fritidsklubber eller ungdomskafeer, blir det ikke fanget opp her.

Tabell 5.8 gir en mer detaljert oversikt over hvilke fritidsklubber og ungdomskafeer ungdommen benytter eller har kjennskap til. Resultatene viser at Jordal fritidsklubb er det tilbudet som i størst grad brukes nå. Med unntak av én respondent på Fyrstikkalleen skole er det kun elever fra Jordal skole som oppgir at de bruker Jordal fritidsklubb. Analyser på skolenivå viser (følgelig) at bare 5 prosent av respondentene fra Fyrstikkalleen bruker fritidsklubber eller ungdomskafeer nå. I tillegg til Jordal fritidsklubb skiller FRIGO og Biblo seg fra de øvrige tilbudene ved at mange har brukt de tidligere, eller at de er kjent for ungdommen.

Tabell 5.8 Bruker du eller kjenner du til noen av disse fritidsklubbene/ungdomskafeene? Prosent.

Fritidsklubb/ungdomshus		Bruker det nå	Har brukt det før	Kjenner til det	Kjenner ikke til det
Jordal fritidsklubb	Jordal/Vålerenga	30	30	28	12
Nabolagshuset Petersborg	Ensjø	1	1	7	91
Grønland ungdomsklubb	Grønland	2	7	13	78
Sterlinghuset	Grønland	1	5	21	73
Fellesverket Sentrum	Grønland	1	2	10	86
Forandringshuset	Grønland	1	7	16	77
Junior G	Grønland	1	4	5	90
JOY Junior	Grønland	1	1	4	94

Jordal fritidsklubb er et tilbud for ungdom som majoriteten av ungdomsskoleelevene kjenner til. Det brukes av nesten en tredjedel av elevene, og en tredjedel har brukt det tidligere. Blant barneskoleforeldrene hadde 33 prosent kjennskap til tilbudet. Klubben ble pusset opp i 2019 med hjelp av ungdommene selv og midler fra Byrådet og har aktiviteter som biljard, bordtennis, diverse spill, dans, filmkveld, idrettsgrupper, gutte- og jentegrupper og andre temagrupper. Også videregåendelever bruker tilbudet, men i langt mindre omfang, og det er særskilt redusert grunnet koronasituasjonen. Jordal har holdt åpent under koronasituasjonen, men med strenge begrensninger på maks antall ungdommer inne på klubben og et begrenset tilbud – på det meste 30 ungdommer inne av gangen, på det minste 14, ifølge våre informanter. Som vi ser, antall besøk rapportert inn til denne undersøkelsen er betraktelig redusert grunnet smitteverntiltakene som følge av korona.

Jordal fritidsklubb	Ungdomsklubb	Kostnad	Lokasjon	Åpen mandag til fredag	Tilbud siden	Bydelens eget tilbud
5 ansatte	13–16/18 år	Gratis	Jordal	kl. 13.30–19 og 14–21	1999	
Antall besøk		16–18år	Koronasituasjonen:			
2019	4998	698	Delvis koronabegrensninger – strenge begrensninger på maks antall ungdommer inne på klubben har begrenset tilbudet. På det meste 30 ungdommer inne av gangen, på det minste 14.			
2020	4701	135				

Junior G er for barneskoleelevene på Vahl skole og brukes av et begrenset antall barn (3 prosent). Et mindretall av foreldre til barneskoleelever og ungdomsskoleelever rapporterte å ha brukt tilbudet tidligere (4 prosent). Majoriteten av barneskoleforeldrene og ungdomsskoleelevene kjenner ikke til tilbudet, noe som kan knyttes til at det er lokalisert og avgrenset til barn på Vahl skole. Tilbudet er finansiert av prosjektmidler og midler fra områdeløftet, og i 2017 var ifølge Frivillighetsmeldingen rundt 330 barn registrert som brukere av klubben (Oslo kommune 2020). Tallene synes å ha økt til 581 høsten 2020 under korona, så vi gjør oppmerksom på at tallene innrapportert antagelig representerer antall besøk og ikke antall registrerte brukere av tilbudet.

Junior G	Fritidsklubb barneskole	Kostnad	Lokasjon	Åpen to dager i uken	Tilbud siden	Bydelens eget tilbud
5 ansatte	9–13 år	Gratis	Vahl skole – Felles lokale m. JOY Junior	Motsatte dager av JOY Junior	2017	
Antall besøkende			Koronasituasjonen:			
2019	Ingen opplysning	Tilbudet har vært begrenset med et maks antall barn inne i klubben av gangen. Tallet har variert fra 30 til 15 barn inne i klubben i løpet av perioden.				
2020	581					

Kombinerte bydelstiltak og kommunale tiltak

Biblo brukes særskilt av barneskoleelevene bosatt i delbydelene Tøyen og Grønland, men også i noen grad av ungdomsskoleelevene (18 prosent vs. 4 prosent). Mens hele seks av ti av ungdomsskoleelevene (61 prosent) har brukt det tidligere, er andelen ikke overraskende lavere blant barneskoleelevene (11 prosent). I underkant av to av ti ungdomsskoleelever (17 prosent) hadde ikke kjennskap til tilbudet, men andelen foreldre var noe høyere (34 prosent). Tilbudet er det nest mest kjente blant ungdomsskoleelever i bydelen, etter Jordal fritidsklubb. I forbindelse med Tøyen-satsingen ble det bygget et nytt bibliotek som i 2019 ble kåret til et av de 50 kuleste stedene i verden å være for barn av TIME for KIDS.⁶⁰ Også Deichmann Tøyen rommer mange frivillige aktiviteter og har i løpet av de siste par årene hatt «meråpne bibliotek», som betyr at bibliotekets brukere har tilgang til biblioteket fra kl. 07.00 til 23.00 alle dager, hele året.

Biblo	Barne-/ungdomsaktivitet	Kostnad	Lokasjon	Åpen hver dag	Tilbud siden	Oslo kommune
5 ansatte	10–15 år	Gratis	Tøyen senter	kl. 14–19 og 12–16	2016	

Tabell 5.9 Bruk av og kjennskap til Biblo Tøyen. Prosent.

	Bruker det nå	Har brukt det før	Kjenner til det	Kjenner ikke til det
Barneskoleelevene	18	11	36	34
Ungdomsskoleelevene	4	61	18	17

Riverside sin målgruppe er de eldre ungdommene og brukes ikke av ungdomsskoleelevene i vår undersøkelse, selv om tilbudet er fra 15 år og oppover. Et mindretall har brukt det tidligere (2 prosent). Tilbudet er mer kjent blant barneskoleforeldre enn ungdommene generelt i bydelen (42 prosent vs. 16 prosent). Tilbudet er et byomfattende ungdomshus – kompetansesenter for ungdom med praksisplasser, råd og veiledning, kurs, ulike temakvelder, internettkafé, turer og aktiviteter. Informasjon om ungdomshusets aktiviteter er lett tilgjengelig på egen nettside⁶¹ og Facebook⁶² og på Ung i BGO-appens førsteside. Som vi ser av deres rapportering, har antall brukere

⁶⁰ <https://www.aftenposten.no/oslo/i/MRvIQB/barnebibliotek-paa-toeyen-paa-liste-over-verdens-kuleste-steder>

⁶¹ <https://www.riverside.no/>

⁶² <https://nb-no.facebook.com/riverside.ungdomshus>

sunket fra 150 høsten 2019 til 20 brukere høsten 2020, da de har vært helt stengt under korona.

Riverside	Ungdomshus og kompetansesenter	Kostnad	Lokasjon	Åpen hver dag	Tilbud siden	Oslo kommune
9 ansatte	15–22 år	Gratis	Grønland Vaterland	Kl. 11–21 og 14–20	1998	
Antall besøkende/deltagere 15–19		20–25 år				
Høst 2019	150	150	Koronasituasjonen: helt stengt under korona			
Høst 2020	20	20				

Tabell 5.10 Bruker av eller har kjennskap til Riverside. Prosent.

Riverside	Bruker det nå	Har brukt det før	Kjenner til det	Kjenner ikke til det
Barneskoleforeldrenes barn i områdeløftet	1	2	42	55
Ungdomsskoleelevene	0	2	16	81

Tilbud i regi av frivillige organisasjoner og foreninger

Nabolagshuset Petersborg er nyåpnet for alle i nabolaget Ensjø og av den grunn lite kjent av barneskoleforeldrene og ungdomsskoleelevene generelt. Et fåtall ungdomsskoleelever bruker det per nå eller har brukt det før, men det kan ta seg godt opp etter koronatiden med en god informasjonsstrategi. Tilbudet er et samarbeidsprosjekt mellom Ferd Eiendom og et utvalg sameiere på Ensjø. Ferd Eiendom tok initiativ til prosjektet som et resultat av en stedsanalyse av området hvor det kom tydelig frem at folk savnet møteplasser, og at det spesielt var et stort behov for tilbud til barn og unge (Vik og Pedersen 2019). Utviklingen av huset er basert på egen brukerundersøkelse utført av Barnas boligbyggere på vegne av Ferd.^{63, 64} Informasjon om tilbudet er tilgjengelig på egen Facebook-side⁶⁵. Tilbudet har vært synlig under fanen *Engasjer deg* med underkategorien *Fritid* på Ung i BGO-appen under analyseperioden.

Nabolagshuset Petersborg	Aktiviteter for alle i nabolaget Ensjø	Kostnad	Lokasjon	Åpen	Tilbud siden	Frivillig organisasjon
	Særskilt for barn og unge	Gratis	Ensjø	Oppdateres etter korona	Juni 2020	Kirkens Bymisjon

Grønland Ungdomsklubb er et tilbud til ungdomsskoleelever og oppover og ligger i lokalene til Junior G og JOY, som er tilbud til barneskoleelevene. Majoriteten av barneskoleforeldrene kjenner ikke til klubben, men kjennskapen er noe høyere blant ungdommene. Blant ungdomsskoleelevene i bydelen brukes tilbudet av et mindretall (2 prosent), og noen flere har brukt det tidligere (7 prosent). Informasjon om tilbudet

⁶³ <https://www.barnasboligbyggere.no/>

⁶⁴ <https://blogg.hioa.no/byer/2020/08/20/hvordan-fa-til-innbyggerorientert-byutvikling/>

⁶⁵ <https://www.facebook.com/nabolagshusetpetersborg/>

til ungdom i regi av JOY – Joint Organization for Youth finnes både på nett⁶⁶, Facebook⁶⁷ og Instagram⁶⁸. Tilbudet har vært synlig under fanen *Engasjer deg* med underkategorien *Fritid Ung* i BGO-appen under analyseperioden.

Grønland Ungdomsklubb	For ungdom på Grønland	Kostnad	Lokasjon	Åpen Lørdag - søndag	Tilbud siden	Frivillig forening
	13–18 år	Gratis	Vahl skole – Felles lokaler med JOY og Junior G	Kl. 18–22 og 17–21	2017	JOY – Joint Organization for Youth

Sterling inkludering og integrering ligger i skolegården til Vahl skole og brukes av rundt én av ti av barneskoleelevene (11 prosent), men kun et fåtall av ungdomsskoleelevene (1 prosent). Det er også et mindretall av barne- og ungdomsskoleelevene som har brukt dette tilbudet tidligere (henholdsvis 3 prosent og 5 prosent). Det er likevel flere barneskoleforeldre som kjenner til tilbudet enn ungdomsskoleelever generelt (34 prosent vs. 21 prosent). Mer enn halvparten av foreldrene kjenner ikke til det, og tilbudet er ukjent for tre av fire ungdomsskoleelever (53 prosent vs. 73 prosent). Klubben tilbyr en rekke ulike aktiviteter som oppdateres jevnlig på Facebook⁶⁹. Tilbudet har vært synlig under fanen *Engasjer deg* med underkategorien *Fritid* på Ung i BGO-appen under analyseperioden.

Sterling inkludering og integrering	Barn og ungdom på Grønland	Kostnad	Lokasjon	Åpen	Tilbud siden	Frivillig forening
		Gratis	Vahl skole - Gamle rektorboligen	Ingen informasjon	Ingen informasjon	Sterling

Fellesverket Sentrum sin målgruppe er de eldste ungdomsskoleelevene og oppover. Tilbudet blir brukt av et mindretall av ungdomsskoleelevene (1 prosent bruker nå, 2 prosent brukte det før). Majoriteten av barneskoleforeldrene og ungdomsskoleelevene kjenner ikke til det (88 prosent vs. 86 prosent). Som følge av koronasituasjonen har det vært nedgang i antall brukere. I tillegg til ovennevnte tall oppgir tilbudet å ha hatt elleve brukere i barneskolealder i 2019. Klubben tilbyr møteplass med leksehjelp, gatemeglingskurs, jentekveld og ulike musikk- og danserelaterte aktiviteter. Tilbudet brukes ifølge Frivillighetsmeldingen (Oslo kommune 2020) av 543 ungdommer fra bydelen med 4585 besøk. Det er noe uklart om Fellesverket har rapportert antall besøk eller brukere til vår undersøkelse, men tilbudet er uansett påvirket av koronasituasjonens begrensninger med sterk nedgang fra høsten 2019 til høsten 2020. Informasjon om tilbudet er tilgjengelig på egen nettside⁷⁰ og Facebook⁷¹. Tilbudet har vært synlig under fanen *Engasjer deg* med underkategorien *Fritid* på Ung i BGO-appen under analyseperioden.

⁶⁶ <https://m.me/joyforyouth.no>

⁶⁷ www.facebook.com/pg/gronlandungdomsklubb

⁶⁸ www.instagram.com/gronlandungdomsklubb

⁶⁹ <https://www.facebook.com/SterlingForIntegreringOgInkludering/>

⁷⁰ <https://www.facebook.com/pages/category/Nonprofit-Organization/Fellesverket-Sentrum-114959560145636/>

⁷¹ <https://www.facebook.com/pages/category/Nonprofit-Organization/Fellesverket-Sentrum-114959560145636/>

Fellesverket Sentrum	Ungdom	Kostnad	Lokasjon	Åpen mandag til torsdag	Tilbud siden	Frivillig organisasjon
	15–25 år	Gratis	Grønland	Kl. 17–21	Ingen informasjon	Røde Kors

Antall besøkende/deltagende

	6–12 år	13–15 år	16–19 år	20–25 år	Koronasisituasjonen:
Høst 2019	10	222	900	598	Tilbudet ble nedskalert i tråd med Oslo kommunes restriksjoner om alder og antall. Tilbudet slapp ikke inn deltagere eldre enn 19 år og hadde maks 20 deltagere i lokalet per aktivitet.
Høst 2020	10	86	376	294	

Forandringshuset har ulike tilbud fra barneskolealder og oppover. Én av tre barneskoleforeldre kjenner til tilbudet (32 prosent), og enkelte barn bruker det (1 prosent) eller har brukt det før (3 prosent). Blant ungdomsskoleelevene i bydelen brukes tilbudet av et mindretall (1 prosent), der noen flere har prøvd det ut (7 prosent), men mer enn tre av fire hadde ikke kjennskap til tilbudet (77 prosent). Tilbudet har som de andre hatt nedgang i brukere som følge av smitteverntiltak. Tilbudet er et kultur- og aktivitetshus med kafé, ledertreningsprogram, sommercamp, jentegrupper, musikkstudio, danseklasser m.m. Informasjon om tilbudet er tilgjengelig på egen nettside⁷² og Facebook⁷³. Tilbudet har vært synlig under fanen *Engasjer deg* med underkategorien *Fritid* på Ung i BGO-appen under analyseperioden.

Forandringshuset	Ungdom og unge voksne	Kostnad	Lokasjon	Åpen tirsdag-torsdag lørdag-søndag	Tilbud siden	Frivillig organisasjon
	13–18 år og 19–26 år	Gratis	Grønland	Ettermiddag og kveld	2016	KFUK-KFUM

Antall besøkende/deltagere

	13–15 år	16–19 år	20–25 år	Koronassituasjonen:
Høst 2019	150	205	20	Aktivitet innendørs når restriksjonene har tillatt det, og utendørs og digitalt når restriksjonene ikke har tillatt innendørs aktivitet. Har fokusert på aktivitet i mindre grupper og individuell kontakt. Tallene fra høsten 2020 er besøkende, det vil si ikke unike brukere som det er høsten 2019. Vi er ikke ferdige med tallene for høsten 2020.
Høst 2020	10	115	30	

JOY Junior også for barneskoleelevene på Vahl skole lokalisert i samme lokaler som bydelens Junior G. Som for Junior G er det et fåtall foreldre som rapporterer at deres barn bruker tilbudet (3 prosent) eller har brukt det tidligere (2 prosent), og enda færre av ungdomsskoleelevene generelt (1 prosent bruk / tidligere bruk). Majoriteten av foreldre og ungdom kjenner ikke til dette tilbudet (88 prosent vs. 94 prosent). Klubben har Søndagskafeen i samarbeid med Interkulturelt museum på Grønland, som er en sosial møteplass for familier. JOY tilbyr også egen leksehjelp og utlån av båter. Informasjon om tilbudet finnes både på nett¹⁴, Facebook¹⁵ og Instagram¹⁶. Tilbudet har vært synlig under fanen *Engasjer deg* med underkategorien *Fritid* på Ung i BGO-appen under analyseperioden.

⁷² <http://forandringshuset.no/gronland/>

⁷³ <https://www.facebook.com/forandringshusetgronland/>

JOY Junior	For barn på Vahl skole	Kostnad	Lokasjon	Åpen tre dager i uken	Tilbud siden	Frivillig forening
	8–13 år	Gratis	Vahl skole Felles lokaler med Junior G	Motsatte dager av Junior G	2013	JOY – Joint Organization for Youth

Friluftslivsaktiviteter

Det har vært en langvarig satsing på friluftsliv gjennom mer enn 20 år i bydelen, gjennom tilbudet FRIGO, men også andre veletablerte friluftslivsaktivitetsorganisasjoner er lokalisert i bydelen. Når det gjelder friluftslivsaktiviteter, vil vi vise til den nye forskningsstudien *Studie av ulikhet blant barn og unge i Oslo. Sosial ulikhet og sosial utjevning* (Gurholt mfl. 2020), utarbeidet av Norges idrettshøgskole (NIH) på oppdrag for Oslo kommune ved Bymiljøetaten. Studien er en bestilling fra Byrådsavdelingen for miljø og samferdsel og en oppfølging av tiltak i Oslo kommunes behovsplan for idrett og friluftsliv 2019–2028. Studiens overordnede mål var å styrke Oslo kommunes kunnskapsgrunnlag om deltagelse i friluftsliv blant barn og unge mellom 6 og 19 år ved å kartlegge og analysere friluftslivsdeltagelsen blant barn og unge i Oslo, deriblant Bydel Gamle Oslo som én av de fem særskilt utvalgte bydelene. Videre har målet vært å etablere et kunnskapsgrunnlag basert på tidligere forskning og utvikle kunnskap om hvordan Oslo kommune kan målrette og systematisere sine virkemidler for at flere barn og unge «skal få oppleve friluftslivets gleder, mestring og trygghet i natur» på måter som «kan føre til utjevning av sosiale helseforskjeller». På denne bakgrunn vil den ovennevnte studien kunne gi et vesentlig bedre kunnskapsgrunnlag enn hva denne avgrensede bydelsanalysen vil kunne bidra til. Likevel vil vi kunne bidra med den lokale kunnskapen vi har fra spørreundersøkelsene til barneskoleforeldrene og ungdomsskoleelevene her i dette kapitlet, og med det som kommer frem i ansattundersøkelsen i neste kapittel (kapittel 6) og i fokusgruppeintervjuene i kapitlet etter (kapittel 7).

FRIGO (Friluftssenteret i Gamle Oslo) er for både barn og unge og brukes av 22 prosent av barneskoleelevene og 6 prosent av ungdomsskoleelevene. En stor andel har brukt det tidligere, og ikke overraskende flere ungdomsskoleelever enn barneskoleelever (47 prosent vs. 28 prosent). Én av fire foreldre og ungdommer i undersøkelsen kjenner til det (24 prosent vs. 26 prosent). FRIGO er det tredje mest kjente fritidstilbudet blant ungdommene. FRIGO arrangerer skoleturer på dagtid i skoletiden, der samarbeidet mellom FRIGO og skolene i perioden 1998–2001 ble evaluert av Fafo allerede i 2002.⁷⁴ På Rudolf Nilsens plass organiserer FRIGO aktiviteter for barn og unge som møter opp på hverdager etter skoletid og i helger, skating på Jordal skatepark hverdager etter skoletid og kveld samt fredagsgrill. FRIGO tilbyr båtturer på fjorden, hytteturer, teltturer, sykkeltureturer, klatring, svømming, kanoturer, snorkling, kajakk, roing, fiske, spikking, fotturer, tur til Galdhøpiggen og Gaustatoppen, skogsturer med bål, matlaging ute, skiturer, skilek, langrenn, alpint, snøbrett, aking samt idrettsaktiviteter i gymsal: fotball, basket, volleyball, leker, hinderløyper, styrketrening, dans.

I 2017 hadde FRIGO med BUA ca. 50 000 utlån, ca. 7000 skoleelever var med på turer, 120 gruppedeltagere var med på en fast aktivitet i uken, 240 feriedeltagere og

⁷⁴ <https://www.faf.no/zoo-publikasjoner/fafo-notater/item/mer-frigo-evaluering-av-friluftssenteret-i-gamle-oslo>

16 000 som deltok på aktiviteter på åpne møteplasser. Informasjon om FRIGOs utlansordning BUA ligger lett tilgjengelig på nett.⁷⁵ Tilbudet finansieres både fra bydelen, byomfattende midler, andre kommunale midler og tilskudd fra statlige aktører og fra stiftelser. Som vi ser av informasjonen vi har fått fra FRIGO, har friluftslivsaktiviteter for barn og unge i liten grad vært berørt av korona. FRIGO har en oppdatert og informativ nettside⁷⁶, Facebook-side⁷⁷, VisitOslo⁷⁸ og ligger lett synlig på Ung i BGO-appen ved siden av informasjonsfanen om klubber i bydelen.

FRIGO	Sport og friluftaktivitet	Kostnad	Lokasjon	Åpent hver dag	Tilbud siden	Bydel og Oslo kommune
16 ansatte	3–20 år	Gratis	Ensjø	Kl. 11–21 og 14–20	1995	
Antall besøkende/deltagende						Koronasituasjonen: Ingen endringer i drift. Tilbudene er de samme, men det er færre i gruppene enn normalt.
	6–12 år	13–15 år	16–19 år	20–25 år		
Høst 2019	7000	500	80	20		
Høst 2020	5000	300	50	10		

Tabell 5.11 Bruker av eller kjennskap til FRIGO (Ensjø). Prosent.

	Bruker det nå	Har brukt det før	Kjenner til det	Kjenner ikke til det
Barneskoleelever	22	28	24	26
Ungdomsskoleelever	6	47	26	21

Kampen Barnebondegård (KØBB) tilbyr arbeidstrening, førskolegrupper på undervisning, skoleklasser på undervisningsopplegg, biologisk mangfold, kompost, matlagning, så og høste, egg og høner, ull – toving og spinning, kjøring med hest og vogn, julebesøk med nissen på låven, ridning, terapiridning (tilbud til fagsenteret i bydelen med ansvar for barn med nedsatt funksjonsevne), turer i helger og ferier til for eksempel Langedrag eller andre gårder og setrer, ridestevner og lufteturer med dyrene. Det er søndagsåpent for alle med salg av vafler, saft og kaffe. Inntektene går til den frivillige foreningen Kampen gårds venner som gjennom inntektene finansierer utgifter til vedlikehold og utstyr. Det var ifølge Frivillighetsmeldingen 70 000 besøkende på gården i 2017 (Oslo kommune 2020). Som vi ser av informasjonen vi har fått, er det rundt 1000 deltagere både høst 2019 og 2020, med forholdsvis beskjedne koronaskonsekvenser for bruk av tilbudet. Som åpen besøksgård for alle aldersgrupper ble ikke KØBB inkludert som en del av spørreundersøkelsen til barneskoleforeldre og ungdomsskoleelever.

⁷⁵ <https://www.bua.io/utlansordninger/frigo>

⁷⁶ <http://www.frigo.no/>

⁷⁷ <https://nb-no.facebook.com/frigo.bydelgamleosl>

⁷⁸ <https://www.visitoslo.com/no/produkt/?tlp=2980393&name=FRIGO--Friluftssenteret-i-Gamle-Oslo>

Kampen barnebondegård	Besøkgård	Kostnad	Lokasjon	Åpen tre kvelder	Tilbud siden	Frivillig forening
5 ansatte	Alle aldre	Gratis	Kampen	Kl. 17–19	1994	Kampen gårdsvenner
Antall besøkende/deltagere					Koronasisuasjonen: kun åpent for enkeltelever med alternativ skoledag og barne- og ungdomsgrupper ettermiddag/kveld	
	6–12 år	13–15 år	16–19 år	20–25 år		
Høst 2019	600	300	100	60		
Høst 2020	600	300	100	60		

Friluftshuset er av nyere dato og drives av Den Norske Turistforeningen (DNT) Oslo, som tilbyr yogakurs og inspirasjonskvelder, buldring i buldrerrommet, leie av kajakk, kurs og turveiledning. Her kan man også engasjere seg som frivillig. Tilbudet har ikke vært synlig i Bydel Gamle Oslo sin oversendte informasjon eller på Ung i BGO-appen og ble dermed ikke inkludert i spørreundersøkelsen, selv om det er åpent for alle aldersgrupper i bydelen. Tilbudet er ikke gratis, men prisene for ungdom under 16 år er relativt lave.

Friluftshuset	Friluftslivs-tilbud	Kostnad	Lokasjon	Åpen hver dag	Tilbud siden	Frivillig organisasjon
49 ansatte (inkl. avd. i Storgata)	Alle aldre	Fra kr 55	Sørenga	Kl. 10–16 og 10–15	Mai 2016	DNT

Idrettslag

Deltagelse i et idrettslag er høyere blant barneskolebarna enn ungdomsskoleelevene generelt (41 prosent vs. 31 prosent) (se tabell 5.12 og 5.13). Andelen som er med i et idrettslag, er klart høyere blant barneskole- (47 prosent) og ungdomsskolegutter (42 prosent) enn blant jenter (35 prosent vs. 22 prosent). Som for fritidsklubber og ungdomsklubber/-kafeer/-hus ser vi altså at jentene slutter tidligere enn guttene. Her er det i tillegg slik at andelen jenter som aldri har vært med i et idrettslag, er høyere enn andelen gutter blant både ungdomsskole- (29 prosent vs. 18 prosent) og barneskoleelever (28 prosent vs. 12 prosent).

Tabell 5.12 Bruker barnet eller kjenner foreldrene til *minst* ett idrettslag i bydelen?*

	Samlet		Gutter		Jenter	
	N	Prosent	N	Prosent	N	Prosent
Bruker det nå	48	41	28	47	20	35
Har brukt det før	22	19	14	24	8	14
Kjenner til det	23	20	10	17	13	23
Kjenner ikke til det	23	20	7	12	16	28

* Dette spørsmålet er bundet til alternativene vi har listet i undersøkelsen, se etterfølgende tabell, og hvis de har benyttet eller har kjennskap til andre idrettslag, blir det ikke fanget opp her.

Våre tall er lavere enn i *Ung i BGO 2018* (NOVA 2018a, b) som viste at 67 prosent av ungdomsskoleelevene i bydelen var med i et idrettslag, og for videregående elever var det 33 prosent som var med i et idrettslag.

Tabell 5.13 Er du med i noen av idrettslagene i bydelen nå? Ungdomsskoleelever.

	Samlet		Gutter		Jenter	
	N	Prosent	N	Prosent	N	Prosent
Ja	100	31	62	42	38	22
Nei, har vært med tidligere	121	38	49	34	70	40
Nei, har aldri vært med	77	24	26	18	51	29
Usikker	24	7	9	6	14	8

Vi har primært med 10. trinn i vår undersøkelse, som kan forklare hvorfor andelen i denne undersøkelsen ligger nærmest videregåendelevne i *Ung i BGO 2018*-dataene (NOVA 2018a, b), i tillegg til koronasituasjonen i 2020. Vi ser uansett at andelen har sunket.

Jordal skole ser, ifølge våre skoleinformanter (se tabell 5.14, verdien av idrett for å bedre skolemiljøet og forebygge frafall fra ungdomsskolen og tilbyr derfor elevene to mulige idretter rett etter skoletid. Tilbudene basket (76 prosent) og bryting (56 prosent) er relativt godt kjent blant elevene med én av fire, selv om like mange har valgt ikke å delta. Deltagelsen kan være som forventet, med rundt én av ti som deltar og har deltatt tidligere. Vi skal komme nærmere tilbake til fritidstilbud med skolen som aktør i kapittel 6 og 7, der ungdommene selv deler sine erfaringer med og kunnskap om hvordan fritidstilbud bør organiseres, og hvordan man bør rekruttere for å øke deltagelsen i bydelen.

Tabell 5.14 Kjenner du til at Jordal skole tilbyr noen av de følgende aktivitetene*?

	Samlet	
	N	Prosent
Basket (tirsdag fra kl. 15.00 til 17.00)	189	76
Bryting i samarbeid med bryteforbundet (torsdager kl. 15.00–17.00)	138	56
Er du med i noen av disse aktivitetene nå?		
Ja	20	12
Nei, har vært med tidligere	27	11
Nei, har aldri vært med	188	76
Usikker	3	1

* Spørsmål som kun er stilt til elever på Jordal skole

Tabell 5.15 gir en mer detaljert oversikt over hvilke idrettslag barneskoleforeldrene kjenner til, og hvilke tilbud deres barn bruker. Av barneskolebarna i delbydelene Tøyen og Grønland deltar flest i Tøyen Sportsklubb (22 prosent), så Vålerenga (9 prosent), Sportsklubben Sterling (8 prosent), Tøyen Taekwondo Klubb (6 prosent), Aktiv skøyteklubb (3 prosent), Christiania ballklubb (3 prosent) og Sportsklubben Forward (3 prosent). Selv om barna i hovedsak deltar i Tøyen Sportsklubb, er det Sportsklubben Sterling flest foreldre kjenner til (35 prosent), deretter Tøyen Taekwondo Klubb (30 prosent), Tøyen Sportsklubb (28 prosent) og Vålerenga Idrettsforening (28 prosent).

Tabell 5.15 Er barnet ditt medlem i eller kjenner du til noen av disse idrettslagene*? Prosent.

	Bruker det nå	Har brukt det før	Kjenner til det	Kjenner ikke til det
Tøyen Sportsklubb (basket, fotball, friidrett, snowboard)	22	13	28	37
Vålerenga Idrettsforening (amerikansk fotball, basketball, fotball, håndball, innebandy, ishockey)	9	5	28	58
Sportsklubben Sterling (bandy eller fotball)	8	2	35	55
Tøyen Taekwondo Klubb (kampsport)	6	3	30	60
Aktiv Skøyteklubb (skøyter)	3	3	7	87
Christiania Ballklubb (fotball)	3	2	11	84
Sportsklubben Forward (fotball)	3	2	16	78
Bjørvika Cricket Klubb	2	0	3	95
Oslo Karateklubb (kampsport)	2	1	20	78
Everest Sports Klubb (volleyball)	1	0	8	91
Oslo Bokseklubb (boksing)	1	1	17	81
Oslo Sportsklubb (bandy)	1	1	7	91
Oslofjord Undervannsjakt Klubb (dykking)	1	0	5	94
Tyrili Brettklubb (snowboard)	1	0	6	93

*Spørsmål som kun er stilt til foreldre med barn på Tøyen, Vahl eller Gamlebyen skole

Tabell 5.16 nedenfor gir en mer detaljert oversikt over hvilke idrettslag ungdommene kjenner til.⁷⁹

Tabell 5.16 Kjenner du til noen av disse idrettslagene? Ungdomsskoleelever.

	N	Prosent
Vålerenga Idrettsforening (amerikanske fotball, basketball, fotball, håndball, innebandy, ishockey)	197	61
Oslo Bokseklubb (boksing)	161	50
Tøyen Sportsklubb (basket, fotball, friidrett, snowboard)	137	43
Tøyen Taekwondo Klubb (kampsport)	123	38
Oslo Karateklubb (kampsport)	90	28
Sportsklubben Sterling (bandy eller fotball)	63	20
Oslo Sportsklubb (bandy)	47	15
Sportsklubben Forward (fotball)	33	10
Aktiv Skøyteklubb (skøyter)	24	7
Christiania Ballklubb (fotball)	21	7
Bjørvika Cricket Klubb	12	4
Oslofjord Undervannsjakt Klubb (dykking)	5	2
Tyrili Brettklubb (snowboard)	4	1
Everest Sports Klubb (volleyball)	3	1
Andre idrettslag i bydelen	71	22
Kjenner ikke til noen av disse idrettslagene	33	10

⁷⁹ Vi har ikke spurt ungdommen om deltagelse i spesifikke idrettslag, slik vi har gjort for fritidsklubber, for å unngå brudd på regler om personvern. Det samme gjelder for de etterfølgende spørsmålene om tilbud i regi av religiøse foreninger, korps, orkester og kor og kulturskoler.

Topp fem blant de idrettsforeninger og lag ungdomsskoleelevene kjenner til, er

- 1 Jordal skole⁸⁰
- 2 Vålerenga Idrettsforening
- 3 Oslo Bokseklubb
- 4 Tøyen Sportsklubb
- 5 Tøyen Taekwondo Klubb

Vi har ikke spurt om ungdommens deltagelse i spesifikke idrettslag, slik vi har gjort for fritidsklubber, for å unngå brudd på regler om personvern. Vi innhentet heller rapporterte tall fra idrettslagene til Oslo Idrettskrets fra 2018. Innrapporteringen viser deltagelse i bredden av de ulike idrettene (se appendiks III), og vi har laget en topp-10-liste over idrettslagene i Bydel Gamle Oslo⁸¹ for barn og unge (0–5 år, barneskoleelever 6–12 år, ungdom 13–19 år, unge voksne 20–25 år):

- 1 Fotball i Vålerenga fotball hadde 1055 spillere, med 591 i barneskolealder, 315 ungdommer, 86 under 5 år og 63 unge voksne. 34 elitespillere med 16 i alderen 13–19 år og 18 i alderen 20–25 år.
- 2 Friidrett i Tøyen Sportsklubb hadde totalt 935 medlemmer, hele 524 ungdommer, 260 barneskolebarn, 105 under 5 år og 46 unge voksne.
- 3 Håndball i Vålerenga hadde 407 utøvere, med 163 barneskoleelever, 188 ungdommer og 56 unge voksne.
- 4 Fotball i Sterling hadde 375 spillere fordelt på 65 barneskoleelever, 196 ungdommer og høyest antall unge voksne på 113.
- 5 Boksing i Oslo Bokseklubb hadde 349 utøvere fordelt på 67 barneskoleelever, 216 ungdommer og 66 unge voksne.
- 6 Taekwondo i Tøyen Taekwondo Klubb hadde 290 utøvere fordelt på 159 i barneskolealder, 96 ungdommer, 15 under 5 år og 20 unge voksne.
- 7 Cricket i Bjørvika Cricket Klubb hadde 173 spillere fordelt på 76 barneskoleelever, 57 ungdommer, 27 under 5 år og 21 unge voksne.
- 8 Fotball i Sportsklubben Forward hadde 168 barneskolebarn.
- 9 Basket i Vålerenga basket hadde 142 spillere fordelt på 40 barneskoleelever, 54 ungdommer og 48 unge voksne.
- 10 Basket i Tøyen Sportsklubb hadde 140 spillere fordelt på 40 barneskoleelever, 55 ungdommer og 45 unge voksne.

En topp-5-liste over de mest populære idrettsorganisasjonene blant deltagende og spillende barn, ungdom og unge 0–25 år i Bydel Gamle Oslo 2018 var

- 1 Vålerenga Idrettsforening med 1865
- 2 Tøyen Sportsklubb med 1265
- 3 Sterling Sportsklubb med 451
- 4 Oslo Bokseklubb med 349
- 5 Tøyen Taekwondo Klubb (kampsport) med 290

Vi har også spurt «Kjenner du til noen andre idrettslag i bydelen?» Hvis «ja»: «Hvilke andre idrettslag i bydelen kjenner du til?» Her svarte 22 prosent ja, 29 svarte nei, og 49 var usikre. Av de ungdommene som valgte å skrive inn forslag til andre idrettslag (selv om de ikke var i bydelen), var det Lille Tøyen Fotballklubb som ble nevnt av

⁸⁰ Spørsmål kun stilt elever på Jordal skole om deres eget baskettilbud og bryting.

⁸¹ Lille Tøyen Fotballklubb har mer enn 500 spillere, barn i barneskolealderen (327) og ungdommer (163), men tilhører ifølge Oslo Idrettskrets bydel Grünerløkka (adresse rett utenfor bydelsgrensen).

majoriteten, men også Oslo Turn, Oppsal Idrettsforbund, Skeid, Lyn, Hasle Løren, Sinsen-Refstad, Teisen, Oi Skøyter og kunstløp, Trolls og Sentrum Kickboxing.

Tilbud i regi av religiøse foreninger

I bydelen finnes det flere religiøse organisasjoner som tilbyr ulike former for fritidstilbud. Resultatene fra undersøkelsen viser at om lag én av fem respondenter enten er med i tilbud i regi av religiøse foreninger nå (6 prosent) eller har vært med tidligere (12 prosent). Her finner vi ingen store forskjeller på tvers av kjønn. Andelen barneskoleelever som deltar (3 prosent), eller som har deltatt, er lavere (7 prosent) enn for ungdomsskoleelevene, men det er flere jenter (11 prosent) enn gutter (3 prosent) som har brukt det før.

Tabell 5.17 Bruker barnet eller kjenner foreldrene til minst ett tilbud i regi av religiøse foreninger i bydelen?*

	Samlet		Gutter		Jenter	
	N	Prosent	N	Prosent	N	Prosent
Bruker det nå	3	3	2	3	1	2
Har brukt det før	8	7	2	3	6	11
Kjenner til det	15	13	7	12	8	14
Kjenner ikke til det	90	78	48	81	42	74

Ung i BGO 2018 (NOVA 2018a, b) viser at 28 prosent av ungdomsskoleelevene og 22 prosent av videregåendeelevene deltok i aktiviteter i regi av religiøse foreninger. Hva som kan forklare synkende deltagelse blant barne- og ungdomsbefolkningen som brukere av denne typen tilbud, er uklart.

Tabell 5.18 Er du med i noen fritidstilbud i regi av religiøse foreninger i din bydel? Ungdomsskoleelever.

	Samlet		Gutter		Jenter	
	N	Prosent	N	Prosent	N	Prosent
Ja	18	6	8	6	10	6
Nei, har vært med tidligere	40	12	19	13	20	12
Nei, har aldri vært med	219	68	97	66	121	70
Usikker	45	14	22	15	22	13

Tabell 5.19 viser hvilke tilbud i regi av religiøse organisasjoner ungdommene er kjent med. En stor andel av ungdomsskoleelevene (61 prosent) og foreldrene til barneskoleelevene (78 prosent) har ikke kjennskap til tilbud i regi av religiøse organisasjoner. Tilbud om leksehjelp er den mest kjente aktiviteten både blant ungdomsskoleelevene (26 prosent) og foreldrene til barneskoleelevene (11 prosent).

Tabell 5.19 Kjenner du til fritidstilbud som tilbys av religiøse foreninger i bydelen?

	Ungdomsskoleelever		Foreldre til barneskoleelever	
	N	Prosent	N	Prosent
Leksehjelp – tilbudt av religiøse foreninger	83	26		11
Fritidsaktiviteter – tilbudt av religiøse foreninger	46	14		5
Idrettsaktiviteter – tilbudt av religiøse foreninger	46	14		6
Helge- eller ferietilbud – tilbudt av religiøse foreninger	45	13		9
Annet	34	11		
Kjenner ikke til noen tilbud i religiøs forening	197	61		78

Kultur- og musikkskoler

Om lag tre av ti ungdomsskoleelever deltar (11 prosent) eller har deltatt (19 prosent) i en kultur- eller musikkskole tidligere. Det er også en mindre andel ungdomsskole- og videregåendeelever i *Ung i BGO 2018* (NOVAa, b) som deltok i kultur- og musikkskoletilbud (11 prosent og 9 prosent). Andelen barneskoleelever som deltar, er noe høyere (16 prosent), og ett av fire barn har deltatt tidligere (25 prosent). Som for de foregående spørsmålene er det forskjeller mellom jenter og gutter, men med motsatt retning. Barneskolejentene (25 prosent vs. 7 prosent gutter) og ungdomsskolejentene (16 prosent vs. 5 prosent gutter) er overrepresentert i sin deltagelse, det gjelder også blant ungdomsskolejentene (25 prosent vs. 12 prosent gutter) som har deltatt tidligere.

Tabell 5.20 Bruker barnet eller kjenner foreldrene til minst én kultur- eller musikkskole i bydelen?*

Barneskoleelever	Samlet		Gutter		Jenter	
	N	Prosent	N	Prosent	N	Prosent
Bruker det nå	18	16	4	7	14	25
Har brukt det før	23	20	15	25	8	14
Kjenner til det	42	36	23	39	19	33
Kjenner ikke til det	33	28	17	29	16	28

* Dette spørsmålet er bundet til alternativene vi har listet i undersøkelsen. Hvis de har benyttet eller har kjennskap til andre kultur- eller musikkskoler, blir det ikke fanget opp her.

Tabell 5.21 Er du med i noen av kulturskolene eller musikkkolene i bydelen? Ungdomsskoleelever.

	Samlet		Gutter		Jenter	
	N	Prosent	N	Prosent	N	Prosent
Ja	35	11	7	5	27	16
Nei, har vært med tidligere	62	19	18	12	44	25
Nei, har aldri vært med	203	63	109	75	92	53
Usikker	22	7	12	8	10	6

KIGO – Kultur i Gamle Oslo er mest kjent både blant barneskoleforeldrene (38 prosent) og ungdomsskoleelevene generelt (44 prosent). Ett av ti barneskolebarn i delbydelene Tøyen og Grønland deltar på aktiviteter i regi av KIGO, og noen flere har deltatt tidligere.

Oslo kulturskoles avdeling på Grønland er relativt godt kjent blant barneskoleforeldrene (34 prosent) og ungdomsskoleelevene generelt (24 prosent), og ett av ti barn bruker det nå (4 prosent) eller har brukt det tidligere (6 prosent). Avdelingen på Schous som tilbyr dans, rett over gaten for bydelsgrensen til områdeløftet, er kjent for flere foreldre (26 prosent) og ungdomsskoleelever (16 prosent). Enkelte barn bruker det nå (3 prosent) eller har brukt det tidligere (3 prosent).

Kampen barneteater er også godt kjent for ungdomsskoleelevene (20 prosent), men ikke like godt kjent for barneskoleforeldrene (15 prosent). I denne undersøkelsen er det ingen av barneskolebarna i delbydelene Tøyen og Grønland som bruker tilbudet, og et fåtall har brukt det tidligere (1 prosent).

TekstLab er mindre kjent for ungdommen generelt (12 prosent), selv om en større andel barneskoleforeldre kjenner tilbudet (22 prosent). TekstLab er et kunstfaglig kompetansemiljø som arbeider for økt kulturelt og kunstnerisk mangfold innenfor scenekunst og performative uttrykksformer der målet er at de som ønsker det – uavhengig av sosial, økonomisk, språklig og kulturell bakgrunn – skal ha mulighet til å kunne utvikle tekster, historier og tverrkunstneriske, sceniske uttrykk og ikke falle utenfor. En av TekstLabs avdelinger, Dramatikkens hus, er lokalisert på Tøyen. Avgjørende for TekstLabs metode er å møte unge mennesker i lokalmiljøet der de selv befinner seg, og omkring 1000 barn og unge deltar årlig i workshoper og aktiviteter gjennom TekstLabs community arts-programmer⁸². Denne undersøkelsen viser at tilbudet har et begrenset antall deltagere blant barneskolebarna (3 prosent) og som har brukt det tidligere (2 prosent).

Gamle Oslos Husflidslag har barne- og ungdomslag med mål om å spre kunnskap om husflidsteknikker og holder til på K1,⁸³ men i likhet med andre tilbud på K1 er tilbudet som nevnt tidligere lite kjent (5 prosent). Det et fåtall av barneskolebarna som bruker tilbudet (1 prosent), og et begrenset antall har brukt det tidligere (3 prosent).

SirkusSmulene ble startet allerede i 2002 og er et foreldredrevet sirkusteater for barn og unge mellom 8 og 18 år⁸⁴, som holder til på Trafoen på Tøyen i Hovinveien. Det er et lite kjent tilbud (4 prosent), ingen av barneskolebarna i denne undersøkelsen bruker det nå, og et mindretall har brukt det tidligere (1 prosent).

Tabell 5.22 Bruker barnet ditt eller kjenner du til noen av disse kulturskolene/musikkskolene?

	Bruker det nå	Har brukt det før	Kjenner til det	Kjenner ikke til det
KIGO – Kultur i Gamle Oslo	10	14	38	38
Oslo kulturskole – Schous kulturstasjon (Bydel Grünerløkka)	4	6	26	64
Oslo kulturskole – Grønland kulturstasjon	3	3	34	61
TekstLab	3	2	22	73
SirkusSmulene	1	0	14	85
Gamle Oslos Husflidslag, barne- og ungdomslag	1	3	10	86
Kampen barneteater	1	0	15	84

Tabell 5.23 viser hvilke kultur- og musikkskoler ungdommene er kjent med.

⁸² <https://www.tekstlab.com/>

⁸³ http://www.husflid.no/lokal_og_fylkeslag/oslo/lokallag/gamle_oslo_husflidslag

⁸⁴ <http://www.smulene.no/>

Tabell 5.23 Kjenner du til noen av disse kulturskolene eller musikkskolene? Ungdomsskoleelever.

	N	Prosent
KIGO – Kultur i Gamle Oslo	141	44
Oslo kulturskole – Grønland kulturstasjon	77	24
Kampen barneteater	64	20
Oslo kulturskole – Schous kulturstasjon (Bydel Grünerløkka)	53	16
TekstLab	40	12
Gamle Oslos Husflidslag, barne- og ungdomslag	16	5
Sirkusmulene	12	4
Kjenner ikke til noen av disse tilbudene	129	40
Andre tilbud i bydelen	24	7

Vi har også spurt ungdomsskoleelevene: «Kjenner du til noen andre kulturskoler eller musikkskoler i bydelen?» Hvis «ja»: «Hvilke andre kulturskoler eller musikkskoler kjenner du til?» Her svarte 7 prosent ja, 58 svarte nei, og 38 var usikre. Ungdommene som valgte å skrive inn forslag til andre tiltak (selv om de ikke var i bydelen), nevnte Øvingshotellet, Subsdans, Trafoen, Fargespill og tilbudet Katekese i St. Hallvard kirke.

Korps, kor og orkestre

Det er i likhet med kultur- og musikkskoler en mindre andel ungdomsskoleelever (6 prosent) som deltar i korps, kor eller orkestre, men nesten to av ti har vært med tidligere (19 prosent). Resultatet stemmer overens med ungdomsskoleelever og elever i videregående skole (8 prosent og 9 prosent) i *Ung i BGO 2018* (NOVA 2018a, b). Selv om vi primært har med 10. trinn i vår undersøkelse, ser vi at andelen har sunket noe under koronasituasjonen i 2020. Blant barna i delbydelene Tøyen og Grønland er det en noe høyere andel som deltar (16 prosent), og en mindre andel som har deltatt tidligere (3 prosent), i hovedsak er det i Tøyen orkestre. Men også Barnekoret til KFUK-KFUMs Forandringshuset er lokalisert til K1 og benyttes av barneskolebarna (7 prosent) (se delkapittel 5.2).

Tabell 5.24 Bruker barnet eller kjenner foreldrene til *minst* ett korps, kor eller orkestre i bydelen? *

	Samlet		Gutter		Jenter	
	N	Prosent	N	Prosent	N	Prosent
Bruker det nå	19	16	8	14	11	19
Har brukt det før	3	3	1	2	2	4
Kjenner til det	43	37	25	42	18	32
Kjenner ikke til det	51	44	25	42	26	46

* Dette spørsmålet er bundet til alternativene vi har listet i undersøkelsen. Hvis de har benyttet eller har kjennskap til andre fritidsklubber eller ungdomskafeer, blir det ikke fanget opp her. Merk: På dette spørsmålet oppgir 7 respondenter at barnet er med i annet korps, kor eller orkestre. 3 – Tøyen barnekor, 3 – KIGO kor, 1 – Det norske jentekor)

Jenter er klart overrepresentert blant ungdomsskoleelevene som deltar nå (10 prosent vs. 2 prosent av guttene). Også blant dem som har vært med tidligere, er jenter

overrepresentert. Det er en noe jevnere fordeling blant jenter og gutter (19 prosent vs. 14 prosent) som deltar i barneskolealder.

Tabell 5.25 Er du med i noen korps, kor eller orkestre i din bydel? Ungdomsskoleelever.

	Samlet		Gutter		Jenter	
	N	Prosent	N	Prosent	N	Prosent
Ja	20	6	3	2	17	10
Nei, har vært med tidligere	60	19	22	15	36	21
Nei, har aldri vært med	233	72	118	81	115	66
Usikker	9	3	3	2	5	3

Tabell 5.26 viser hvilke korps, kor og orkestre ungdommene er kjent med. Kampen skoles musikkorps er mest kjent blant ungdomsskoleelevene (43 prosent), men også Vålerenga skole musikkorps og Tøyen orkester er det flere som kjenner til. Blant barneskoleforeldrene er det St. Hallvard-guttene (35 prosent), Kampen skoles musikkorps (34 prosent) og Tøyen orkester som er de mest kjente tilbudene (25 prosent).

Tabell 5.26 Kjenner du til noen andre korps, kor eller orkestre i bydelen? Ungdomsskoleelever.

	N	Prosent
Kampen skoles musikkorps	139	43
Tøyen orkester	60	19
Hasle brass	45	14
St. Hallvard-guttene	38	12
Kjenner ikke til noen av disse tilbudene	128	40
Andre tilbud*	90	28

* Fritekstsvarene viser at de fleste oppgir Vålerenga skole musikkorps når de blir bedt om å oppgi hvilke andre tilbud de er kjent med.

Tabell 5.27 Er barnet ditt medlem i eller kjenner du til noen av disse korpsene, korene eller orkestrene? Prosent.

	Bruker det nå	Har brukt det før	Kjenner til det	Kjenner ikke til det
Tøyen orkester	16	2	25	58
Kampen skoles musikkorps	3	0	34	62
Hasle brass	3	0	7	91
St. Hallvard-guttene	2	2	35	61
(Barnekoret*se delkapittel 5.2.1)	7	3	15	67

Andre organisasjoner

For å undersøke om ungdomsskoleelevene deltar i andre organisasjoner, stilte vi følgende spørsmål: «Er du medlem i noen andre organisasjoner (politisk parti, hjelpeorganisasjoner e.l.)?» 9 prosent av ungdommene svarte ja på dette spørsmålet, og de øvrige svarte nei. Dette er vesentlig lavere deltagelse enn i *Ung i BGO 2018* som viste 29 prosent deltagelse på ungdomstrinnet og 27 prosent for videregåendelever

(NOVA 2018a, b). I hvor stor grad den synkende deltagelsen kan skyldes koronasituasjonen 2020, er uklart.

5.3 Overordnet analyse av deltagelse i fritidstilbud

Tidligere har vi presentert resultater om hvilke typer fritidsaktivitetstilbud barneskoleelevene deltar i, hvilke de har brukt tidligere, og hva deres foreldre har kjennskap til av tilbud i bydelen, og tilsvarende for ungdomsskoleelevene. I tillegg har vi gjennomført mer overordnede analyser for å undersøke hvor mange som deltar i en eller annen form for fritidstilbud i bydelen, og dette vil vi presentere her i dette delkapitlet.

Barneskoleelevene

Resultatene viser at mer enn halvparten av barneskoleelevene er med i enten et idrettslag *eller* kultur-/musikk-skole *eller* korps, kor eller orkester (53 prosent). Andelen som deltar på minst ett slikt tilbud, er lik blant gutter og jenter (53 prosent vs. 53 prosent). Av foreldrene oppgir to av ti at deres barn har deltatt i denne typen tilbud tidligere (20 prosent). Når deltagelse i fritidsklubber og tilbud ved Aktivitetshuset K1 inkluderes, øker andelen som deltar, til to av tre (63 prosent), noe som gir samme resultat som rapportert av ungdomsskoleelevene (63 prosent). Se tabell 5.28.

Tabell 5.28 Overordnet analyse av deltagelse i fritidstilbud.

Barneskoleelevene	Samlet		Gutter		Jenter	
	N	Prosent	N	Prosent	N	Prosent
Idrettslag <i>eller</i> kultur-/musikk-skole <i>eller</i> korps/kor/orkester						
Bruker det nå	61	53	31	53	30	53
Har brukt det før	23	20	16	27	7	12
Kjenner til det	18	16	7	12	11	19
Kjenner ikke til det	14	12	5	8	9	16
Idrettslag <i>eller</i> fritidstilbud i regi av religiøse organisasjoner <i>eller</i> kultur-/musikk-skole <i>eller</i> korps/kor/orkester						
Bruker det nå	61	53	31	53	30	53
Har brukt det før	24	21	16	27	8	14
Kjenner til det	19	16	8	14	11	19
Kjenner ikke til det	12	10	4	7	8	14
Idrettslag <i>eller</i> fritidstilbud i regi av religiøse organisasjoner <i>eller</i> kultur-/musikk-skole <i>eller</i> korps/kor/orkester <i>eller</i> fritidsklubb <i>eller</i> tilbud ved K1						
Bruker det nå	73	63	39	66	34	60
Har brukt det før	27	23	14	24	13	23
Kjenner til det	10	9	3	5	7	12
Kjenner ikke til det	6	5	3	5	3	5

Det er likevel fire av ti barneskolebarn i delbydelen Tøyen og Grønland som ikke deltar, og fire av ti ungdommer som ikke er aktive på fritiden i bydelens tilbud.

Tabell 5.29 Bruker barnet ditt noen av fritidstilbudene i bydelen?

	N	Prosent
Ja	69	59
Nei	44	38
Usikker	3	3

Ungdomsskoleelevene

Ovenfor har vi presentert resultater om hvilke typer fritidstilbud ungdomsskoleelevene deltar i, hvilke de har brukt tidligere, og hva de har kjennskap til av tilbud i bydelen. I tillegg har vi gjennomført mer overordnede analyser for å undersøke hvor mange som deltar i en eller annen form for fritidstilbud i bydelen. Resultatene viser at fire av ti av ungdomsskoleelevene er med i enten et idrettslag *eller* kultur-/musikk-skole *eller* korps, kor eller orkester (41 prosent). Andelen som deltar på minst ett slikt tilbud, er høyere blant gutter enn jenter (45 prosent vs. 37 prosent). Hele fire av ti oppgir at de har deltatt i denne typen tilbud tidligere (40 prosent). Når tilbud i regi av religiøse organisasjoner legges til, øker andelen som deltar, noe (44 prosent). Når deltagelse i fritidsklubber og tilbud ved Aktivitetshuset K1 inkluderes, øker andelen som deltar, til nesten to av tre (63 prosent), noe som gir et høyere resultat enn tidligere rapporterte 48 prosent av ungdomsskoleelevene i *Ung i BGO 2018* (NOVA 2018a). Resultatene viser at 95 prosent av ungdomsskoleelevene enten deltar eller har deltatt på minst ett tilbud i løpet av oppveksten når vi legger den bredeste definisjonen av fritidstilbud til grunn. Se tabell 5.30.

Tabell 5.30 Overordnet analyse av deltagelse i fritidstilbud for ungdomsskoleelever

	Samlet		Gutter		Jenter	
	N	Prosent	N	Prosent	N	Prosent
Idrettslag eller kultur-/musikk-skole eller korps/kor/orkester						
Deltar nå	131	41	66	45	64	37
Har vært med tidligere	128	40	53	36	74	43
Har aldri vært med	48	15	21	14	27	16
Usikker	15	5	6	4	8	5
Idrettslag eller fritidstilbud i regi av religiøse organisasjoner eller kultur-/musikk-skole eller korps/kor/orkester						
Deltar nå	141	44	68	47	69	40
Har vært med tidligere	126	39	51	35	69	40
Har aldri vært med	36	11	21	14	27	16
Usikker	19	6	6	4	8	5
Idrettslag eller fritidstilbud i regi av religiøse organisasjoner eller kultur-/musikk-skole eller korps/kor/orkester eller fritidsklubb eller tilbud ved K1**						
Deltar nå	202	63	100	68	101	58
Har vært med tidligere	103	32	37	25	64	37
Har aldri vært med	12	4	6	4	6	3
Usikker	5	2	3	2	2	1

Overordnet analyse av deltagelse i fritidstilbud utenfor bydelen

For å undersøke om barne- og ungdomsskoleelevene deltar på fritidstilbud utenfor bydelen, stilte vi følgende spørsmål til barneskoleforeldrene: «Deltar barnet ditt på ett eller flere fritidstilbud utenfor bydelen?» Mer enn ett av tre barneskolebarn viser seg å benytte seg av fritidsaktivitetstilbud utenfor bydelen (35 prosent). Vi stilte tilsvarende spørsmål til ungdommene: «Deltar du på ett eller flere fritidstilbud utenfor bydelen?» Det viste seg å være færre ungdommer som deltok i fritidsaktiviteter utenfor bydelen, litt mindre enn to av ti av ungdommene svarte ja på dette spørsmålet (18 prosent), litt mer enn to tredjedeler svarte nei (65 prosent). Hvilke tilbud som ligger innenfor og utenfor bydelsgrensene, har vist seg å være uklart for både oss som forskere i prosjektet og for bydelen, og også listen fra Oslo Idrettskrets viste seg å ha flere feil. Når nesten to av ti ungdommer svarer at de er usikre (17 prosent), så er de i godt selskap med oss andre som har måttet søke hvert enkelt tilbud opp på Oslo kommunes side med adressesøk for bydelsgrenser.⁸⁵

Tabell 5.31 Deltar barnet ditt på ett eller flere fritidstilbud utenfor bydelen?

	N	Prosent
Ja	41	35
Nei	73	63
Usikker	2	2

Fritidstilbud utenfor bydelsgrensen som foreldre har skrevet inn i åpne skriftfelt i undersøkelsen, og som deres barn benytter seg av, er Oslo tennisklubb, Lambertseter Bryterklubb, Det norske jentekor, Speideren, kirkeorgel med kulturskolen i Sofienberg kirke, klatring, slalåm, Oslo Turnforening og ulike svømmekurs.

Fritidstilbud utenfor bydelsgrensen som ungdommene har skrevet inn i åpne skriftfelt, og som går igjen hos flere, er Lille Tøyen Fotballklubb, Oslo Turnforening, Oppsal Idrettsforbund, Skeid, Lyn, Hasle Løren, Sinsen-Refstad, Trolls og Sentrum Kickboxing, Subsdans, Øvingshotellet og Fargespill.

5.4 Informasjon om, tilgang på og kvalitet på tilbudene

I undersøkelsen har vi spurt om hvordan barneskoleforeldrene og ungdomsskoleelevene har fått informasjon om fritidstilbud. Resultatene viser at skolen (68 prosent) og venner (62 prosent) er de viktigste informasjonskildene, etterfulgt av familie (34 prosent) og sosiale medier (27 prosent) for ungdommene. Også for foreldrene er skolen (48 prosent), venner (42 prosent), egne barn (40 prosent) og sosiale medier (39 prosent) helt sentrale informasjonskilder, men for foreldrene er i tillegg tilbudets digitale nettside en viktig kilde (29 prosent) (se tabell 5.32 og 5.33).

⁸⁵ <https://www.oslo.kommune.no/bydeler/bydelsvelger/#gref>

Tabell 5.32 Hvordan har du fått informasjon om fritidstilbudene i bydelen? Barneskoleforeldre.

	N	Prosent
Skolen	56	48
Venner	49	42
Barna mine	46	40
Sosiale medier som Facebook eller Instagram	45	39
Nettsiden til tilbudet	34	29
Annet	21	18
Ansatte i bydelen	11	9
Familie	7	6

Både dette kapitlet og delkapittel 4.5 beskriver den digitale informasjonskanalen. Den er helt sentral når man skal søke informasjon om tilbud, og som vi har sett i kapittel 4.5, er den av varierende kvalitet. Selv om tilbudenes egne digitale nettsider her kommer nederst på listen over hvor foreldrene søker informasjon, har dette vist seg å være den mest oversiktlige måten å presentere et tilbud på for dem som søker informasjon for eventuelt nye deltagere. Det er faktisk nesten én av tre foreldre som bruker tilbudenes egne nettsider, og disse bør av den grunn prioriteres av fritidstilbyderne, noe vi har sett at flere av bydelens sentrale samarbeidspartnerforeninger ikke har lagt vekt på.

Tabell 5.33 Hvordan har du fått informasjon om fritidstilbudene i bydelen? Ungdomsskoleelever.

	N	Prosent
Skolen	220	68
Venner	201	62
Familie	111	34
Sosiale medier som Facebook eller Instagram	88	27
Ung i BGO-appen	45	14
Ansatte i bydelen	45	14
Nettsiden til tilbudet	23	7
Annet	39	12

Som det fremgår av tabell 5.34, er det relativt få ungdomsskoleelever som krysser av for Ung i BGO-appen når de blir spurt om hvordan de har mottatt informasjon om fritidstilbud (14 prosent). I undersøkelsen stilte vi innledningsvis et eget spørsmål om hvorvidt ungdomsskoleelevene har kjennskap til denne appen, og eventuelt hvordan de har fått vite om den. Resultatene viser at 40 prosent av ungdomsskoleelevene kjenner til appen, og kun 14 prosent av barneskoleforeldrene i delbydelene Tøyen og Grønland. Som for fritidstilbud generelt ser vi at informasjonen om appen først og fremst spres via skolen og venner for ungdommene, mens det for foreldrene er langt mer tilfeldig at de har fått informasjon om appen.

Tabell 5.34 Kjennskap til Ung i BGO-appen

	Ungdomsskoleelever		Barneskoleforeldre	
	N	Prosent	N	Prosent
Kjenner du til Ung i BGO-appen?				
Ja	128	40	16	14
Nei	166	52	92	79
Usikker	28	9	8	7
Av hvem eller hvordan fikk du vite om Ung i BGO-appen? [Flere kryss mulig]				
Skolen	59	46	8	-
Venner	52	41	4	
Ansatte i bydelen	23	18	4	-
Sosiale medier som Facebook eller Instagram	21	16	2	-
Familie	17	13	-	-
Nettsiden til tilbudet	2	2	2	-
Annet	1	1	3	-
Barna mine	-	-	3	-

Videre har vi undersøkt hvordan barneskoleforeldrene og ungdomsskoleelevene vurderer informasjonen om fritidstilbud. Her skilles det mellom informasjon fra bydelen om deres egne fritidstilbud og tilbud fra frivillige organisasjoner, foreninger og lag og til sist informasjon fra tilbydere av fritidsaktiviteter om eget tilbud, uten at det gir noe særlig utslag i resultatene. I underkant av halvparten av barneskoleforeldrene svarer at de ikke er fornøyde med informasjonen, og litt færre svarer at de verken er fornøyde eller misfornøyde. Bare et mindretall (16–22 prosent) svarer at de er fornøyde med informasjonen om fritidstilbud, minst fornøyde er de med bydelen (se tabell 5.35).

Tabell 5.35 Hvor fornøyd er du med informasjonen fra ...? Barneskoleforeldrene. Prosent.

	Ikke fornøyd	Verken fornøyd eller misfornøyd	Fornøyd
bydelen om bydelens egne fritidstilbud	43	41	16
bydelen om andres fritidstilbud (frivillige organisasjoner, idrettslag o.l.)	43	39	18
tilbydere av fritidsaktiviteter (frivillige idrettslag, kulturskoler, korps o.l.) om eget fritidstilbud	41	36	22

I overkant av halvparten av ungdomsskoleelevene svarer at de verken er fornøyde eller misfornøyde, om lag én av tre svarer at de er fornøyde, og bare et lite mindretall (10 prosent) svarer at de ikke er fornøyde med informasjonen om fritidstilbud (se tabell 5.36).

Tabell 5.36 Hvor fornøyd er du med informasjonen fra ...? Ungdomsskoleelevene. Prosent.

	Ikke fornøyd	Verken fornøyd eller misfornøyd	Fornøyd
bydelen om bydelens egne fritidstilbud	11	52	37
bydelen om andres fritidstilbud (frivillige organisasjoner, idrettslag o.l.)	12	56	32
tilbydere av fritidsaktiviteter (frivillige idrettslag, kulturskoler, korps o.l.) om eget fritidstilbud	11	54	34

For å få en indikasjon på om foreldrene selv mener å ha god oversikt over fritidstilbud i bydelen, stilte vi følgende spørsmål: «I hvilken grad opplever du å ha oversikt over fritidsaktivitetstilbudene som finnes i din bydel?» Mer enn halvparten av foreldrene svarer at de i liten grad har oversikt, og et mindretall at de har oversikt (16 prosent). Dette er et funn som sannsynligvis henger sammen med deres opplevelse av at de er lite fornøyd med informasjonen de får, og i særlig grad informasjonen fra bydelen.

Tabell 5.37 I hvilken grad opplever du å ha oversikt over fritidsaktivitetstilbudene som finnes i din bydel? Barneskoleforeldrene.

	N	Prosent
Stor grad	18	16
Verken stor eller liten grad	39	34
Liten grad	59	51

For å få en indikasjon på om ungdomsskoleelevene mener å ha god oversikt, stilte vi følgende spørsmål også til dem: «I hvilken grad opplever du å ha oversikt over fritidsaktivitetstilbudene som finnes i din bydel?» Her svarer 12 prosent «stor grad», 57 prosent svarer «verken stor eller liten grad», og 30 prosent svarer «liten grad» (tabell 5.38).

Tabell 5.38 I hvilken grad opplever du å ha oversikt over fritidsaktivitetstilbudene som finnes i din bydel? Ungdomsskoleelevene.

	N	Prosent
Stor grad	42	13
Verken stor eller liten grad	183	57
Liten grad	92	30

Vurdering av tilgang og kvalitet på fritidstilbud

For å få en pekepinn om hvordan kvaliteten på fritidstilbudene i bydelen er, ble de som deltar på et eller flere fritidstilbud, bedt om å svare på følgende spørsmål: «Hvordan vurderer du kvaliteten på tilbudene (generelt)?» Svarene indikerer at de fleste ungdommer og barneskoleforeldre er nokså fornøyd eller svært fornøyd, og at få er misfornøyd med kvaliteten på tilbudene (se tabell 5.39).

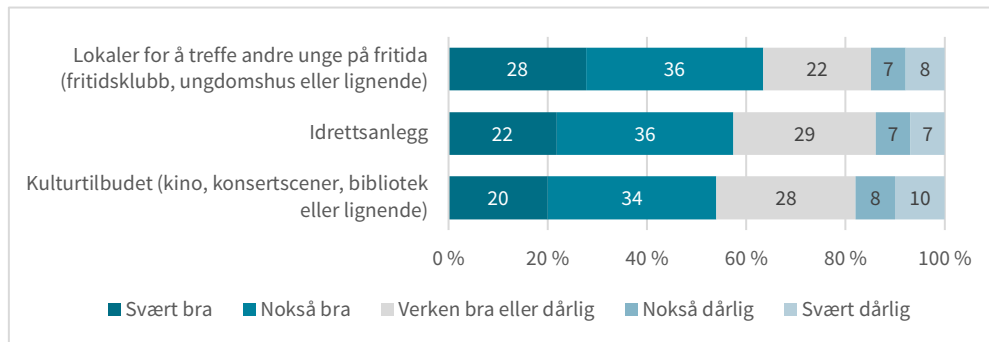
Tabell 5.39 Om du bruker noen av fritidstilbudene i bydelen: Hvordan vurderer du kvaliteten på tilbudene (generelt)?

	Ungdomsskoleelevene		Barneskoleforeldrene	
	N	Prosent	N	Prosent
Svært bra	72	24	19	32
Nokså bra	115	39	36	40
Verken bra eller dårlig	82	28	16	18
Nokså dårlig	10	3	4	4
Svært dårlig	15	5	5	6

Generell vurdering av fornøydhet med lokalmiljøet

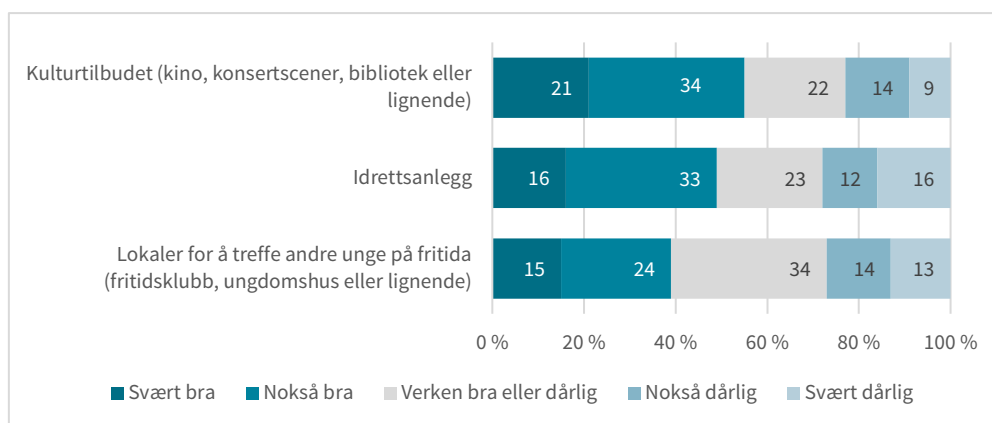
Det har vært en økning blant ungdomsskoleelevene i Bydel Gamle Oslo når det gjelder grad av fornøydhet med lokalmiljøet siden undersøkelsen i 2018 (NOVA 2018a). I dag rapporterer 28 prosent at lokalene for å treffe andre på fritiden er svært bra, mot 24 prosent i 2018, og hele 36 prosent mener det er nokså bra, mot tidligere 29 prosent (se figur 5.2). Det er i dag kun 15 prosent som svarer «svært dårlig» eller «nokså dårlig», mot 23 prosent tidligere. Vi finner også økt fornøydhet med idrettsanleggene, der kun 14 prosent, mot 21 prosent, svarte «svært dårlig» eller «nokså dårlig» i 2018. Også i kulturtilbud har fornøydhet økt, med bare 18 prosent, mot 24 prosent, «svært dårlig» eller «nokså dårlig» i Bydel Gamle Oslo i 2018 (NOVA 2018a).

Figur 5.2 Fornøydhet med lokalmiljøet blant ungdomsskoleelever

Barneskoleforeldrene («svært bra» 15 prosent og «nokså bra» 24 prosent) i delbydelene Tøyen og Grønland er ikke like fornøyde som ungdommene («svært bra» 28 prosent og «nokså bra» 36 prosent) med lokalene for at unge kan treffe andre på fritiden (se figur 5.3). Det er da i hovedsak de fire fritidsklubbene K1-klubben, Junior G / JOY Junior (i samme lokalet) og Sterlinghuset som er tilgjengelig for denne aldersgruppen, som alle faktisk ligger innenfor det geografisk avgrensede områdeløftet, i motsetning til de andre delbydelene som ikke har noen tilbud til denne gruppen. Heller ikke idrettsanleggene er barneskoleforeldrene («svært bra» 16 prosent) like fornøyde med som ungdommene generelt i bydelen («svært bra» 22 prosent). Når det gjelder kulturtilbudet i bydelen, er barneskoleforeldrene («svært bra» 21 prosent) og ungdommene («svært bra» 20 prosent) mer i samsvar når det gjelder hvor fornøyde de er.

Figur 5.3 Fornøydhets med lokalmiljøet blant barneskoleforeldre

I undersøkelsen har vi også spurt foreldrene om hva de opplever at fungerer bra eller dårlig, med mulighet for å skrive inn tekst i åpent kommentarfelt. Det foreldrene (N = 21) opplever at fungerer bra, er Biblio og Deichman biblioteket, Tøyen Sportsklubb og Tøyen Arena. Det som ikke fungerer, handler primært om mangel på informasjon om tilbudene. Helst vil foreldrene ha informasjon gjennom skolen, og ikke bare informasjon, foreldrene ønsker at også aktivitetene skal være organisert gjennom skolen.

«Det er vanskelig å få en samlet oversikt over hva som finnes i bydelen, spesielt ungdomsklubb og annen aktivitet for barna etter at de er ferdig med AKS. Fritidsaktiviteter har ofte lange ventelister eller er veldig dyre. Med oppussing av Tøyenbadet forsvant det et viktig idrettsanlegg. Tøyen Sportsklubb gjør en fantastisk jobb, men er veldig fokusert på Tøyenområdet og skolen der. Lite informasjon til andre bydeler og skoler. Biblio og Tøyen bibliotek har blitt kjempefine tilbud, men utenom dem er det nesten ingen kulturtilbud. For ikke-norske foreldre er det nesten umulig å få oversikt over hva som finnes og hvordan man evt. melder på sine barn (e.g. kulturskolen på Grønland, Frigo etc.). Informasjon må komme mye mer gjennom skolene og være mye mer samlet et sted.»

«Det eneste nærliggende tilbudet til barn og unge i Gamlebyen (fra Ekebergskrenten til Schweigaardsgate) er GSF skatepark. Og det er vi veldig heldige med. Å sende barna alene fra Konowsgate til feks Tøyen er litt langt.»

«'Byen i skyen' er et utetilbud som er mye brukt, men ikke i vått og kaldt vær. GSF har også et hus som tilbys til arrangementer, men kunne gjerne hatt en åpen dag for forskjellige aldre noen dager.»

«Vet at eldre ungdom savner en ungdomsklubb som har åpent 'når det trengs'. Kino/ konsert er det vel ikke en fast ungdomsarena for. Glad for den midlertidige flerbrukshallen og tilbudet til Tøyen sportsklubb! Savner Tøyenbadet veldig, venter intenst på at det blir ferdig om 3+ år. Ille at erstatningsbad ikke ble klart, som lovet.»

«Gitt boligmassen i området er det ekstra behov for hengeplass for ungdommen. Tøyen arena er topp, men kapasiteten er sprengt, rimelig svømmetilbud mangler, friidrett nesten fraværende, for liten kapasitet fotball, stedvis gode skatemuligheter, men hva skjedde på Jordal egentlig? Supert bibliotektilbud, mangler kino / konsert.»

Det barneskoleforeldrene synes fungerer dårlig, henger sammen med hva de savner, og hvorfor deres barn ikke bruker tilbudene i Bydel Gamle Oslo, som vi skal komme tilbake til i neste delkapittel (kapittel 5.4.2).

«Får ikke nok informasjon om hva skjer der med ungdommer (Oppførsel for eks)»

Som nevnt innledningsvis fremmer bydelen selv utfordringen med kriminalitet og gjengangerkriminalitet blant ungdommene i delbydelene Tøyen og Grønland (kapittel 2) dabydelen topper bydelen statistikken over ungdomskriminalitet i alderen 10–17 år og der nesten halvparten av kriminaliteten ble utført av «gjengangere». Tema kriminalitet blant barn og unge blir likevel i begrenset grad nevnt av foreldrene.

Savner barneskoleforeldrene og ungdomsskoleelevene andre tilbud?

I undersøkelsen stilte vi også spørsmålet «Er det ett eller flere fritidstilbud i bydelen som du savner og skulle ønske ble tilbudt?» til både barneskoleforeldrene og ungdomsskoleelevene, der de også fikk mulighet til å svare med fritekst i åpne kommentarfelt.

Mer enn halvparten av ungdomsskoleelevene (N = 170) valgte å svare på spørsmålet. Med noen svært få unntak er svaret nei, de savner ikke fritidsaktiviteter. Der ungdommene svarte, er det i hovedsak tilbud som allerede finnes i bydelen, eller aktivitetstilbud som finnes rett utenfor bydelsgrensen, som nevnes.

Også mer enn halvparten av barneskoleforeldrene (N = 58) besvarte spørsmålet, men i motsetning til ungdommen svarte kun seks foreldre at de ikke savnet tilbud. Foreldre påpeker at det sikkert er mange tilbud, og at det samtidig kan mangle mye, men at det på grunn av mangel på informasjon blir det vanskelig å uttale seg.

I hovedsak savner barneskoleforeldrene svømmehall og rimelige svømmeaktiviteter for både voksne og barn, én av tre nevner nettopp dette:

«Savner Tøyenbadet!»

Andre felles ønsker blant foreldrene er lokale barneskoleidrettslag, helst i skoletiden, én av fem nevner dette. Jordal skole er allerede i gang med dette for ungdomsskoleelevene, og foreldre ønsker lignende tilbud for barneskolebarna:

«Gode og billige (gratis) idrettstilbud, som f.eks. allidrett i regi av barneskolen, eller lokale skolefotballag.»

«Tilbud som er knyttet til skolene etter at AKS-tiden er over, slik at barna ikke nødvendigvis må reise langt for å komme til tilbudene.»

«Ballklubber (skolelag) rett etter skoletid, dagtid, innlagt del av skoletiden, som AKS»

Noe av det samme gir foreldrene uttrykk for når det gjelder kulturtilbud, som dans, sang, kor, drama og teater, maling, instrumentlæring og orkester, da de enten ligger altfor langt borte eller det er mangel på plasser på musikkskolen til barn (Oslo kulturskole). Foreldre savner tilbud om organiserte aktiviteter til førsteklasinger, men også musikk- og dansetilbud for 5–7-åringer etterlyses, gjerne med øvingslokale/konsertmulighet. Andre aktiviteter foreldre ønsker seg for barna, er Lego-byggeklubb, Minecraft-klubb og sjakk. Sportsaktiviteter som nevnes, er allidrett, ridning, håndball, volleyball, tennis, badminton, dykking, skøyteklubb, ski-, snowboard- eller

slalåmklubb, kampsport og/eller selvforsvarskurs. I tillegg ønskes flere innendørs flerbrukshaller og kunstgressbaner med undervarme og lokalt turntilbud. Foreldrene ønsker dessuten tilbud uten kjønnssegregering. Når det gjelder foreldrene til barn på Gamlebyen skole, ser vi at flere ønsker seg flere tilbud i deres nærområde. En bra ungdomsklubb for unge jenter og gutter trenges sikkert og en fritidsklubb som Dragen fritidsklubb for barna på Vahl skole.

«Aktiviteter i hall nærmere Sørenga mens vi venter på flerbrukshallen/skolen, ett sted barna kan møtes, som ikke krever å krysse gjennom hele byen/masse trafikk osv.»

«Cafe for kids in Gamlebyen, with games or crafts.»

«Videreutvikle 'byen i skyen' og skateparken til GSF med et lokale under tak.»

«Et fritidstilbud, feks klubb, fotballbane, basket eller lignende i Middelalderparken.»

Med tanke på at undersøkelsen til barneskoleforeldre er avgrenset til dem som bor i delbydelene Tøyen og Grønland, og hvordan deler av dette ser ut til å gjelde aktiviteter for de yngre, kan vi anta at underdekning i de andre delbydelene også kan være til stede.

5.5 Manglende deltagelse blant barn og frafall blant ungdomsskoleelever – hvorfor?

Som beskrevet innledningsvis (kapittel 1.1) er det flere barrierer for barn og unges deltagelse i organiserte fritidstilbud. Vi har i denne undersøkelsen spurt barneskoleforeldrene om de kan beskrive hvorfor barna ikke bruker de tilbudene som finnes, og vi har spurt ungdommene om hvorfor de slutter.

Barneskolebarna og manglende deltagelse

Foreldrene på barneskolene i delbydelene Tøyen og Grønland fikk spørsmålet «Om ditt barn ikke bruker noen av fritidstilbudene i bydelen, kan du beskrive kort hvorfor?» Det overordnede hovedbudskapet fra foreldrene (N = 42) er at det er vanskelig å få oversikt over tilbudene i Bydel Gamle Oslo. Flere viser til utfordringen med å kombinere eget arbeid med oppfølging av barnas fritidsaktiviteter, særskilt for aleneforeldrene. Et annet innspill blant foreldrene er behovet for å få tilbud i deres delbydel, fordi tilbudene på Tøyen og Grønland oppleves som lite tilgjengelige for dem.

«For lite informasjon. Dei har ytra ønske om forskjellige aktiviteter dei er nysgjerrige på, men grunnet svært lite info og kostnad som har eg utelatt det. Dessverre. Men ser jo i fra undersøkelsen her at det er mange tilbud her i nærområdet som kan være av interesse, om vi berre får tilgang/info om dei!»

«Er alenemor og har ikke jobb. Jeg ønsker å melde barna mine på aktiviteter men det blir dyrt for meg. Har ett på snart 8 år som ønsker sterkt å gå på boksing og ett barn på 11 år som vil danse ballet og spille piano. Men kan ikke innfri disse ønskene med tanken på økonomi.»

«Ikke særlig praktisk tilgjengelig for oss [...] Den minste går på Allidrett Tøyen sportsklubb, men det er langt. [...] går også på dans på subsdans på schous. Generelt er aktiviteter utenfor bydelen lettere tilgjengelig hjemifra da vi bor i

periferien med tung infrastruktur mellom oss og tilbudene. Det burde etableres idrett/aktivitetstilbud for barn f.eks. i Middelalderparken. Flytte tyngden litt nærmere senter i bydelen. Sånn ville flere fått eierskap og tilhørighet til Bjørvika også.»

«[...] har før deltatt i aktiviteter i Tøyen Sportsklubb, men treneren sluttet og aktiviteten forsvant [...] Mangler mer 'nerdete' aktiviteter som koding, rollespill og brettspill [...]»

Det er blant foreldrene at spørsmålet om økonomi kommer for enkelte, og da i særlig grad nevnes av aleneforeldre og foreldre utenfor arbeidslivet. På tross av utfordrende økonomisk situasjon kjenner majoriteten ikke til ordninger for å forebygge at barn og unge ikke får delta.

Tabell 5.40 Bruker dere eller kjenner du til noen av disse mulighetene for hjelp til barns deltagelse i fritidstilbud?

Barneskoleforeldrene	Bruker det nå	Har brukt det		Kjenner ikke til det
		før	Kjenner til det	
Aktivetskort for barn og unge	5	2	16	78
Aktivetsguiden til Oslo Idrettsskrets	1	1	8	91
Stønad fra NAV	1	0	12	87

Ungdomsskoleelevene og frafall

For å identifisere årsaker til at ungdom slutter med fritidsaktiviteter, ble de som tidligere har deltatt, bedt om å svare på følgende spørsmål: «Hvorfor har du sluttet?» Ungdomsskoleelevene fikk mulighet til å svare med fritekst på det spørsmålet, der 146 ungdommer delte sine grunner til hvorfor de sluttet å delta. Ungdomsskoleelevenes frafall fra fritidstilbud har sammenheng med flere faktorer: 1) De blir lei av aktiviteten de deltar på, og kjeder seg; 2) de får andre interesser / slutter for å fokusere kun på én, men annen aktivitet; 3) de opplever ikke lenger å ha tilstrekkelig med tid, enten på grunn av skolepress eller fordi de ønsker å bruke mer tid på skole og venner; 4) de slutter fordi vennene slutter; 5) de opplever å ha vokst fra tilbudene eller slutter som følge av naturlig avgang fra barneskoletilbudene (KIGO og FRIGO) eller fordi de selv opplever å ha vokst fra tilbudene selv om de er i målgruppen (K1-klubben og Biblo). Vi har også den gruppen ungdom som skriver at de ikke orker å være aktive eller vil ha mer fritid. Enkelte nevner korona, som at aktiviteten gikk konkurs på grunn av korona, eller at de ikke har fått tilstrekkelig oppdatert informasjon om når tilbudet er i gang igjen. Noen skriver om dårlige treningsmiljøer og trenere, der de opplever å bli trakassert og rangert etter hvor gode de er. Til sist har vi en mindre gruppe som skriver at tilbudene i bydelen ikke har vært noe for dem.

«[...] jeg sluttet fordi jeg ble for gammel, mange av vennen mine sluttet [...] noen ting var jeg bare med på for å prøve også syntes jeg det egentlig ikke var så gøy [...]»

«K1 fordi ingen drar dit lenger og vi drar heller til jordal klubben nå»

«[...] har brukt biblo, men det ble litt barnslig etter hvert. men jeg synes det var veldig gøy når jeg var yngre.»

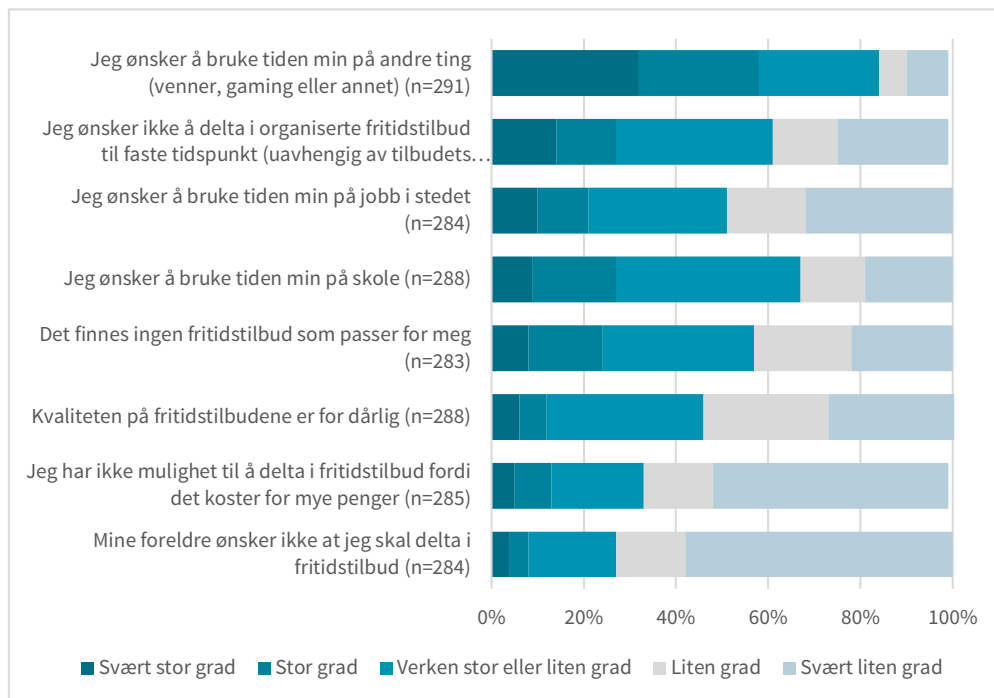
«Jeg slutta etter 8 år fordi det var så dårlig miljø på laget, og trenerne var dårlige og lærte oss lite. Vi hadde ikke bra trening, og det ble rett og slett kjedelig.

Men nå har jeg startet på friidrett, og der er det kjempehard trening, noe som jeg liker!»

Det er verdt å merke seg at ingen av elevene har valgt å skrive inn økonomi som grunn til at de sluttet, noe som tradisjonelt er sett på som en barriere for deltagelse (Ram-bøll 2019). Ungdomsskoleelevenes begrunnelser for hvorfor de har sluttet, kan i større grad forstås ut fra andre barrierer, som idrettens vektlegging av tidlig spesialisering med sportslige ambisjoner, prestasjonskulturer og høye krav til bruk av tid per uke, på bekostning av majoritetens ønske om mestring og idrettsglede (Byrådssak 198/19). Men funnene kan også forstås utviklingspsykologisk, da ungdommene selv klart gir uttrykk for behovet for tid med venner og tilgang på tilbud med et alders-tilsnitt som speiler dem selv, det vil si tilbud uten barneskolebarn.

I tillegg har vi bedt ungdomsskoleelevene om å vurdere i hvilken grad et utvalg av mulige årsaker for at ungdom ikke deltar, er relevante for dem, basert på tidligere funn i andre undersøkelser (Byrådssak 198/19) (Oslo kommune 2019a). Ungdomssko-leelevene (N = 291) legger mest vekt på ønsket om å prioritere andre ting (32 prosent «svært stor grad»), og forhold som dårlig kvalitet og økonomi vurderes som relativt lite relevant (se figur 5.4).

Figur 5.4 Nedenfor har vi listet noen mulige grunner for at ungdom ikke ønsker å delta i organiserte fritidsaktiviteter. I hvilken grad bidrar følgende grunner til at du ikke deltar i noen fritidstilbud? Prosent.

Ungdomsskolene har nylig fått hver sin fritids- og aktivitetskoordinator, og vi har spurt om elevene kjenner til denne personen. Det viser seg at litt mer enn halvparten av elevene kjenner til sin skoles fritids- og aktivitetskoordinator.

Der vi har spurt foreldrene om de kjenner til praktiske og økonomiske støtteordninger for at deres barn skal kunne delta i fritidstilbud, har vi spurt ungdomsskoleelevene om en lignende ordning: «Kjenner du aktivitets- og fritidskoordinatoren på din skole?» Som vi ser, svarer mer enn halvparten ja (55 prosent) til at de har kjennskapen. Det er større grad av kjennskap til ordningen blant elevene på Jordal skole (63 prosent) enn på Fyrstikkalleen skole (26 prosent).

Tabell 5.41 Kjenner du fritids- og aktivitetskoordinatoren på din skole? Ungdomsskoleelever.

	Jordal		Fyrstikkalleen		Total	
	N	Prosent	N	Prosent	N	Prosent
Ja	157	63	19	26	175	55
Nei	91	73	54	74	145	45

5.6 Oppsummering

Deltagelsen blant foreldrene (N = 116) med barneskolebarn i delbydelene Tøyen og Grønland har vært lav, med en svarprosent på 12. Dette er på tross av bruk av tiltak som oversettelse av undersøkelsen til de mest utbredte språkene blant innvandrerne i bydelen og bruk av ambassadører for å fremme deltagelse i denne gruppen, samt gjennomføring av undersøkelsen gjennom skolene da dette er den metoden som gir høyest deltagelse blant barn og foreldre og representativitet generelt. Lav deltagelse kan være et utslag av manglende lese- og skriveferdigheter, kulturforståelse for deltagelse i forskning og/eller barns organiserte fritidsaktiviteter i Norge samt skole-hjem-samarbeid. Nesten halvparten av foreldrene var bosatt på Tøyen, men en fjerdedel på Grønland og en fjerdedel i Gamlebyen. Av barna går halvparten på Tøyen skole, to av ti på Vahl og resten på Gamlebyen skole.

Ungdomsskoleundersøkelsen (N = 322) hadde tilfredsstillende svarprosent for 10.-trinnelevne, men ikke for 8. og 9. trinn (totalt 1056 elever). Rundt en fjerdedel av ungdomsskoleelevene rapporterer å bo i området Etterstad med Helsfyr og Bryn og går på Fyrstikkalleen skole. Ungdommene i delbydelene Tøyen med Enerhaugen, Kampen, Vålerenga, Ensjø/Valle-Hovin og Gamlebyen rapporterer at de går på Jordal skole. Det er verdt å merke seg at et fåtall av ungdomsskoleelevene rapporterer å bo på Grønland. Andelen ungdom som rapporterer Grønland som sitt bomiljø, er ikke i samsvar med tall fra SSB (se kapittel 1.3). Tre mulige forklaringer kan være at SSBs delbydelsgrenser ikke stemmer overens med ungdommens opplevelse av hvor i bydelen de bor, at de i mindre grad var til stede da undersøkelsen ble gjennomført, eller at de ikke ønsket å delta. Tilgjengelighet av fritidstilbud kan sentraliseres enten ut fra hvor majoriteten av ungdom bor, der de går på skole, eller ut fra hvor bydelen prioriterer, som Områdeløft Grønland og Tøyen. Det er innenfor områdeløftets geografiske avgrensning de mest utsatte bor, om vi tar utgangspunkt i bydelens definisjon, eller vi kan legge Forskningsrådets definisjon av utsatte barn og unge til grunn (se kapittel 1.3). Det vil si at tilbudene bør lokaliseres i delbydeler der befolkningen er høyest, eller på skolene, for å nå flere ulike typer utsatte grupper barn og unge for ikke å stigmatisere ved å inkludere dem i tiltak for barn og unge generelt.

Deltagelse i og kjennskap til fritidstilbudene i Bydel Gamle Oslo

Deltagelsen på fritidstilbud på Aktivitetshuset K1 er lav både blant barne- og ungdomsskoleelever. Mest kjente fritidstilbud på Aktivitetshuset K1 blant barneskoleforeldrene og ungdommene er K1-klubben, og ikke overraskende var det flere foreldre som kjente til tilbudet Barnekoret til Forandringshuset. Mer overraskende var det at det var blant barneskoleforeldrene at vi fant høyest kjennskap til ungdomskafeen Central Park, men det kan forklares med at majoriteten av foreldrene i denne undersøkelsen bor på Tøyen, mens majoriteten av ungdommene bor i andre delbydeler.

Deltagelse på fritidsklubber og ungdomsklubber/-kafeer/-hus blant både barne- og ungdomsskoleelever viser at ett av tre barn og ungdom bruker tilbudet. Det er en lavere andel enn tidligere rapportert av ungdomsskoleelevene (40 prosent) (NOVA 2018a). Men nærmere halvparten av ungdommene rapporterer i 2020 å ha brukt tilbudene tidligere. Vi har primært med 10. trinn i vår undersøkelse, som kan forklare hvorfor andelen i denne undersøkelsen ligger nærmere videregåendelevnes rapportering i 2018 (22 prosent) (NOVA 2018b). Vi ser likevel at andelen har sunket, noe som sannsynligvis har nær sammenheng med koronasituasjonen i 2020. Av barneskoleelevene er det også litt under én av tre som har brukt tilbudene tidligere. *Mest kjente fritidsklubb- og ungdomstilbud* er Jordal fritidsklubb. Kun én av ti ungdomsskoleelever kjenner ikke til tilbudet, men også bydelens egen K1-klubb er godt kjent. Det er et motsatt bilde vi finner for de andre fritidsklubbene og ungdomsklubbene/-kafeene/-husene i bydelen, der flere har blitt opprettet i områdeløftperioden 2016–2020. Mellom én og to av ti ungdomsskoleelever kjenner til tilbudene i områdeløftdelbydelen Grønland, som Grønland ungdomsklubb, Sterlinghuset, Fellesverket, Forandringshuset samt bydelens egne Riverside og Central Park på Tøyen. Dette er vesentlig lavere enn for Jordal fritidsklubb som er kjent av majoriteten. Dette gjelder også ungdommenes kjennskap til barneskolealdertilbudene Junior G og JOY Junior og Grønland ungdomsklubb, som alle er lokalisert til Vahl skole. At Nabolagshuset Petersborg er lite kjent og brukt, kan ha sammenheng med nyåpning i juli 2020, midt under koronatiden. Blant barneskoleforeldrene er det Biblo som er det mest kjente tilbudet.

Ulikhet i andel brukere i bydelens fritidsklubber og ungdomsklubber/-kafeer/-hus. Det er ett tilbud som står for majoriteten av bruken blant ungdomsskoleelevene, og det er Bydel Gamle Oslos egen Jordal fritidsklubb, som brukes av en tredjedel av ungdommene. Ytterligere en tredjedel oppgir at de har brukt tilbudet før. Bydelens egen K1-klubb brukes av ett av ti barneskolebarn og et mindretall av ungdomsskoleelevene, men nesten én av tre ungdommer har brukt den tidligere. Central Park blir brukt av et mindretall av ungdomsskoleelevene, deriblant 10. trinn, og et mindretall har prøvd det ut. Det samme bildet finner vi for Grønland ungdomsklubb, Sterlinghuset, Fellesverket, Forandringshuset og bydelens Riverside. Da vi har målt både bruk nå og bruk før korona, samt kjennskap til, vil vi anta at tilbudene i delbydelene Tøyen og Grønland kommer en noe begrenset gruppe barn og unge til gode, og de når ikke ut til barn og unge generelt i bydelen. Også barneskolebarnas bruk av tilbud, som K1-klubben på Tøyen og Junior G, JOY Junior og Sterlinghuset som alle er lokalisert på Vahl skole, er lav også blant barn av barneskoleforeldrene som har deltatt i undersøkelsen. Det er mulig at bruken er noe høyere blant barna i innvandrerfamilier, som vi antar i begrenset grad har deltatt i undersøkelsen. Som vi ser av fritidstilbyderundersøkelsen, har fritidsklubber og ungdomsklubber/-kafeer/-hus hatt begrensninger i sine tilbud som har påvirket både antall besøk og antall deltagere med nedgang fra høsten 2019 til høsten 2020.

Deltagelsen i friluftslivsaktiviteter er vesentlig høyere blant barneskolebarna enn ungdomsskoleelever generelt. Friluftslivsaktiviteter viser seg i mindre grad påvirket av koronasituasjonen. *Mest kjente friluftslivstilbud* for barneskoleforeldrene og ungdomsskoleelevene er FRIGO med utstysordningen BUA.

Deltagelse i idrett blant barn i delbydelene Tøyen og Grønland er høyere enn blant ungdomsskoleelevene, med mer enn fire av ti som deltar, der to av ti har deltatt tidligere. Deltagelsen blant ungdomsskoleelevene, én av tre i 2020, er lavere enn tidligere to av tre rapportert i Bydel Gamle Oslo (NOVA 2018a). Inkluderer vi ungdomsskoleelevene som har deltatt tidligere, som er mer enn én av tre, er vi omtrent på samme nivå som i 2018. Vi har primært med 10. trinn i vår undersøkelse, noe som

kan forklare hvorfor andelen i denne undersøkelsen ligger nærmest videregåendeelevnes deltagelse, én av tre, som tidligere rapportert i *Ung i BGO 2018* (NOVA 2018b). Vi antar uansett at andelen har sunket noe grunnet koronasituasjonen i 2020. *Mest kjente idrettstilbud* blant ungdomsskoleelevene på Jordal skole var skolens egne idrettstilbud basket og bryting. Generelt sett for begge ungdomsskolene er Vålerenga Idrettsforening, Oslo Bokseklubb, Tøyen Sportsklubb, Tøyen Taekwondo Klubb og Oslo Karateklubb de mest kjente idrettsforeningene. De mest utbredte idrettene er ikke overraskende ballsporene fotball, håndball, basket og cricket, kampsportene boksing og taekwondo og friidrett.

Deltagelse i aktiviteter i regi av religiøse foreninger blant ungdomsskoleelevene er lavere enn tidligere rapportert i Bydel Gamle Oslo (NOVA 2018a), og den er enda lavere blant barneskoleelevene. Vi har primært med 10. trinn i vår undersøkelse, men det i seg selv kan ikke forklare hvorfor andelen ligger langt lavere enn tidligere rapportert av videregåendeelevne i Bydel Gamle Oslo (NOVA 2018b). Om resultatene har sammenheng med koronasituasjonen i 2020 eller skjevheter i utvalget av ungdomsskoleelever og barneskoleforeldre, er noe usikkert. *Mest kjente tilbud i regi av religiøs forening* er leksehjelp.

Deltagelse i kultur- eller musikk-skole. Én av ti ungdomsskoleelever deltar i et kultur- eller musikktilbud, og to av ti har tidligere deltatt, noe som stemmer godt overens med tidligere rapportering i Bydel Gamle Oslo (NOVA 2018a). Vi ser ikke at andelen har sunket, på tross av koronasituasjonen i 2020. Deltagelsen blant barneskoleelevene ligger noe høyere enn ungdomsskoleelever generelt. *Mest kjente kultur- og musikk-skole* i bydelen er KIGO, som rundt én av fire ungdommer generelt og barneskoleforeldre kjenner til. Én av fire ungdommer og barneskoleforeldre kjenner også til Oslo kulturskole. Andre tilgjengelige tilbud i bydelen er mindre kjent, både blant ungdommene og barneskoleforeldrene, og er av mer delbydelokal art.

Deltagelse i korps, kor eller orkester stemmer overens med tidligere rapportering til *Ung i BGO 2018* (NOVA 2018a, b), der nesten én av ti ungdomsskoleelever og én av ti videregåendeelever deltok. Deltagelsen faller gjennom barneskolen og ungdomsskolen, som for de andre aktivitetene. Andelen deltagere ser ut til å ha sunket noe under koronasituasjonen i 2020. *Mest kjente korps, kor eller orkester* er Kampen skoles musikkorps, St. Hallvard-guttene, Tøyen orkester og Vålerenga skole musikkorps.

Ungdomsskoleelevnes *frivillige arbeid* i organisasjoner, som politisk parti, hjelpeorganisasjoner eller lignende, er vesentlig lavere nå, rundt én av ti, enn tidligere rapporterte én av tre elever på ungdomstrinn og videregående skole i 2018 (NOVA 2018a, b). I hvor stor grad den synkende deltagelsen kan skyldes koronasituasjonen i 2020, er uklart. Ung i BGO-appens satsing på å fremme ungdoms frivillighetsarbeid fremfor vekt på bredden av mulige fritidstilbud i bydelen ser ikke ut til å ha lyktes i å øke frivilligheten blant ungdom – noe som ser ut til å være målsettingen til bydelen ut fra hvordan Ung i BGO-appen har vært organisert for brukerne, mellom andre ungdom.

Lokalisering av fritidsaktivitetstilbudene

Lokaliseringen av fritidsklubber og ungdomsklubber/-kafeer/-hus er sentralisert til den geografiske områdeløftavgrensningen i delbydelene Tøyen og Grønland. Det er verdt å merke seg at ni av de elleve nevnte fritidsklubbene og ungdomsklubbene/-kafene/-husene er lokalisert til disse to delbydelene. Disse områdeløfttilbudene ser også ut til å konkurrere om de samme barna og ungdommene da bruken er begrenset, kun ett av hundre barn og unge, sett opp mot én av tre ungdommer på Jordal fritidsklubb. Videre

opplever ungdomsskoleelevene områdeløfttilbudene som mindre relevante da majoriteten primært bruker eller har brukt Jordal fritidsklubb. Klubben ligger rett i nærheten av Jordal skole og benyttes i liten grad av ungdomsskoleelever som går på Fyrstikkalleen skole. Dette funnet kan bety at lokalisering av ungdomstilbud i nærhet eller tilknytning til de lokale ungdomsskolene er svært viktig, og dette kan være noe undervurdert av bydelen. Informasjon om tilbudene for foreldre og barneskolebarn ser ikke ut til å nå ut. På en annen side er tre av de fire tilbudene i regi av frivillige foreninger og bydelen sentralisert til Vahl skole, delbydel Grønland. Så også for barneskoleelevene ser det ut til at bydelen og foreningene konkurrer om å nå den samme barnegruppen, mens bydelen, organisasjonene og foreningene er nærmest fraværende i de andre delbydelene. Sammen med nykommeren av fjoråret, Kirkens Bymisjons tilbud Nabolagshuset Petersborg på Ensjø, er Jordal fritidsklubb det eneste bydelstilbudet lokalisert utenfor den geografiske avgrensningen for områdeløftet. Det er derimot ingen tilgjengelige barne- eller ungdomsklubber for dem som sogner til Fyrstikkalleen skole, eller i delbydelene Etterstad med Helsefyr samt Bryn og Kværnerbyen, områder der mer enn en tredjedel av barna og ungdommene i Bydel Gamle Oslo bor.

Lokaliseringen av idrettstilbudene er primært i delbydelene Vålerenga, Tøyen og Grønland. *Kultur- og musikkskoler* er godt fordelt mellom delbydelene Grønland med Gamlebyen, Tøyen og Kampen. *Korps, kor og orkester* finner vi i delbydelene Grønland, Tøyen, Kampen og Vålerenga.

Oppsummert finner vi ingen tilbud i delbydelene Etterstad med Helsefyr samt Bryn og Kværnerbyen med sin del av Gamlebyen. Ensjø har som nevnt hatt Kirkens Bymisjon sitt tilbud Nabolagshuset Petersborg fra sommeren 2020 og bydelens FRIGO-tilbud om friluftsliv siden 1990-tallet. Fritidserklæringen inkluderer som tidligere nevnt alle barn og unge, og med tanke på at utsatte barn og unge kan bo i hele bydelen, kan det være en underdekning i tilbudet.

Kjønn som betydning for deltagelse i fritidstilbud

Kjønn har betydning for bruk av fritidsklubber og ungdomsklubber/-kafeer/-hus. Mens bruken er relativt stabil for gutter, er det mange jenter som deltar på denne typen tilbud i ung alder og slutter relativt tidlig. Halvparten av jentene har brukt tilbudene tidligere, mens knapt én av tre bruker dem nå. Kjønn ser også ut til å ha større betydning for bruken av K1 blant ungdomsskoleelevene enn blant barneskoleelevene. Høyere alder blant jentene betyr mindre tilstedeværelse på K1s tilbud, mens også blant guttene synker bruken av K1 fra barne- til ungdomsskolealder.

Kjønn har også betydning for deltagelse i idretten, der nesten halvparten av barneskoleguttene deltar, mot én av tre av jentene. Bildet forsterker seg på ungdomsskolen der nesten dobbelt så mange ungdomsskolegutter som -jenter i bydelen deltar. Jentene slutter i idretten tidligere enn guttene, og andelen jenter som aldri har vært med i et idrettslag, er høyere. Resultatet er sammenfallende med funn for jenters deltagelse i fritidsklubber og ungdomsklubber/-kafeer/-hus.

Kjønns betydning for deltagelse i tilbud i regi av religiøs forening er ikke funnet for ungdomsskoleelevene, men en noe høyere andel barneskolejenter deltar i disse tilbudene.

Kjønn har betydning for deltagelse i kultur- og musikkskoler, samt korps, kor og orkester, da jentene i høyere grad er representert her, også blant dem som har vært med tidligere.

Oppsummert finner vi flere gutter som deltar i fritids- og ungdomsklubb og idrett, og flere jenter som deltar i kultur- og musikkskoler, korps, kor og orkestre, men også flere jenter i tilbud i regi av religiøse foreninger.

Overordnet analyse av deltagelse i fritidstilbud

På tross av koronasituasjonen i 2020 er andelen ungdomsskoleelever som deltar svært høy, neste to av tre, noe som kan skyldes at bydelen og de frivillige organisasjonene, foreningene og lagene har arbeidet for å holde aktivitetene åpne og tilbudene tilgjengelige for barn og unge på alternative måter. Hva som forklarer høyere deltagelse nå enn i rapporteringen *Ung i BGO 2018* (NOVA 2018a, b) er uklart, men summen av nye tiltak i områdeløftperioden kan være noe av forklaringen på tross av at den muligens ikke er bærekraftig på sikt. Det er viktig å merke seg at hele en tredjedel av barneskolebarna deltar i fritidstilbud utenfor bydelene, men også nesten to av ti ungdomsskoleelever finner sine tilbud utenfor Bydel Gamle Oslo.

Majoriteten av ungdomsskoleelevene har deltatt på minst ett tilbud i løpet av oppveksten når vi legger den bredeste definisjonen av fritidstilbud til grunn, men spørsmålet er hvordan man unngår frafallet, i særlig grad jentenes frafall når de begynner på ungdomsskolen. Et annet spørsmål er hvordan man kan rekruttere barn og unge inn i nye aktiviteter når de faller ut av en annen. Dette er spørsmål fra ungdomsskoleundersøkelsen som vi har utdypet i tre fokusgruppeintervjuer med ungdom i etterkant av den ovennevnte analysen (se delkapittel 7.2). Men først skal vi se nærmere på hvor ungdommen får informasjon om tilbudene, deres kjennskap til Ung i BGO-appen, deres vurdering av tilgjengelighet og kvalitet på fritidstilbudet og årsaker til hvorfor de som ungdom ikke lenger ønsker å delta i fritidstilbudene som er tilgjengelige.

Informasjon om, tilgang på og kvaliteten på tilbudene

Skolen og venner er de viktigste informasjonskildene til fritidstilbud for både foreldre og ungdom, etterfulgt av familie eller egne barn og sosiale medier. For foreldrene er også tilbudets digitale nettside en viktig kilde for informasjon. Under halvparten av ungdomsskoleelevene kjenner til Ung i BGO-appen, og har de fått kjennskap til den, er det gjennom skolen og venner. Det er et mindretall av foreldrene som kjenner til appen, og det er helt tilfeldig hvor foreldrene får den informasjonen fra.

Rundt halvparten av foreldrene er ikke fornøyde med informasjonen de får om fritidstilbudene, og minst fornøyde er de med bydelens egen informasjon om tilbudene i bydelen. Halvparten opplever i liten grad å ha oversikt over tilbudene. Det er omvendt for ungdommene, her er halvparten verken fornøyde eller misfornøyde med bydelens informasjon. Kun én av ti ungdommer opplever å ha oversikt over fritidstilbudene i bydelen, noe som er viktig for å kunne finne frem til en annen eller ny aktivitet når de går lei den de har, ikke er interessert lenger, venner slutter, de vokser fra tilbudene eller bare ikke trives med aktiviteten de har.

Majoriteten av ungdomsskoleelevene og barneskoleforeldrene er nokså fornøyde eller svært fornøyde med fritidstilbudene. Foreldrene er i noe større grad fornøyde enn ungdommene. Det er en økning i ungdomsskoleelever som er fornøyde med lokalmiljøet, siden *Ung i BGO 2018* (NOVA 2018a) ble gjennomført, både økning i fornøydhet med lokaler for å treffe andre på fritiden, idrettsanlegg og kulturtilbudet, men barneskoleforeldrene er ikke like fornøyde som ungdommene.

Det foreldrene opplever at fungerer bra, er Biblo og Deichman-biblioteket, Tøyen Sportsklubb og idrettsanlegget Tøyen Arena. Det som ikke fungerer, handler primært

om mangel på informasjon, som de helst vil ha gjennom skolen. Også aktivitetene ønsker foreldrene organisert gjennom skolen. Det siste punktet blant barneskoleforeldrene er mangel på tilbud i delbydel Gamlebyen. Da denne undersøkelsen er avgrenset til foreldrene i delbydelene Tøyen og Grønland, kan vi anta at det samme fenomenet gjelder for foreldre i de andre delbydelene i Bydel Gamle Oslo. Mens ungdomsskoleelevene i liten grad savner tilbud i bydelen, har foreldrene flere punkter på ønskelisten sin, deriblant Tøyenbadet og rimelige svømmeaktiviteter, lokale barneskoleidrettlag i skoletiden, flere plasser på Oslos kulturskole og mer av denne typen tilbud i deres eget skolekrets- eller bomiljø, men også tilbud for de med interesse for Minecraft, Lego-byggeklubb, rollespill, brettspill eller sjakk.

Manglende deltagelse i fritidstilbud blant barneskolebarn og frafall blant ungdom

Manglende deltagelse blant barneskolebarna i delbydelene Tøyen og Grønland mener foreldrene i hovedsak handler om at det er vanskelig å få oversikt over tilbudene i Bydel Gamle Oslo. Men foreldrene peker også på utfordringer med å kombinere eget arbeid med oppfølging av barnas fritidsaktiviteter, særskilt for aleneforeldrene, som også nevner økonomi. Majoriteten av foreldrene kjenner ikke til bydelens økonomiske støtteordninger for å forebygge at barn og unge ikke får delta, noe som er forståelig da bydelen i begrenset grad har denne typen informasjon lett tilgjengelig på sine informasjonsnettsider i bydelen, og da det i begrenset grad opplyses om at det er mulig å søke selv, eller gis kontaktinformasjon til hvor de eventuelt kan søke. Et annet funn blant foreldrene er behovet for tilbud ute i de andre delbydelene fordi tilbudene på Tøyen og Grønland oppleves som lite tilgjengelige for de foreldrene som ikke bor i denne delen av bydelen.

Ungdomsskoleelevenes frafall fra fritidstilbud viser seg basert på åpne spørsmål til ungdommene (N = 146) å ha sammenheng med flere faktorer: 1) De blir lei av aktiviteten de deltar på, og kjeder seg; 2) de får andre interesser / slutter for å fokusere kun på én, men annen aktivitet; 3) de opplever ikke lenger å ha tilstrekkelig med tid, enten på grunn av skolepress eller at de ønsker å bruke mer tid på skole og venner; 4) de slutter fordi vennene slutter; 5) de opplever å ha vokst fra tilbudene eller slutter som følge av naturlig avgang fra barneskoletilbudene. Ungdomsskoleelevene (N = 322) legger mest vekt på at de ønsker å prioritere andre ting, og at forhold som dårlig kvalitet og økonomi vurderes som relativt lite relevant. Litt mer enn halvparten av elevene kjenner til sin lokale ungdomsskoles fritids- og aktivitetskoordinator, som kan bidra til å forebygge frafall både fra skolen i seg selv og fra deltagelse i fritidstilbud, og til inkludering i nye tilbud.

6 Ansattes kjennskap til og utfordringer ved fritidstilbud i bydelen

Dette kapitlet gir en overordnet beskrivelse av resultater fra spørreundersøkelsen til ansatte i bydelen om kjennskap til fritidstilbud for barn og unge i bydelen, hvor de ansatte har fått informasjon om fritidstilbudene, og hva de ansatte opplever kan være eventuelle utfordringer med fritidstilbudene til barn og unge i bydelen. I forbindelse med spørreundersøkelsene i skolene har vi dessuten innhentet informasjon fra ledere i skolene for å få oversikt over deres kjennskap til tilbudene i bydelen og deres arbeid med informasjon til barn og unge, samt foreldre, inkludert hvilke tiltak de har innen sin organisasjon. Funn fra disse informantene vil bli presentert i dette kapitlet avslutningsvis. Som nevnt innledningsvis viser Rambøll (2019) til at *tjenestene internt i bydelen* og særskilt grunnskolene er viktige for å nå foreldrene med generell informasjonen for ikke å stigmatisere, men nå ut til alle, uavhengig av økonomi og sosiokulturell bakgrunn. Det er, ifølge Rambøll (2019), viktig at ledelsen er engasjert i fordelene med samarbeid for å sikre legitimitet ovenfra for samarbeid med lærere og andre ansatte for å nå målet om inkludering av barn og unge i organiserte aktiviteter.

6.1 Utvalget

Majoriteten av utvalget (N = 87) er ansatte i bydelens skoler (41 prosent), deretter andre tjenester (23 prosent), barnevernet (18 prosent), NAV (8 prosent), bydelens egne fritidstilbud (8 prosent) og skolehelsetjenesten (1 prosent). Det er primært kvinnelige ansatte som har svart (71 prosent). Mer enn halvparten av de ansatte har høyere utdanning med inntil 6 år eller mer (62 prosent), noe som kan tyde på at en relativt høy andel av ansattrespondentene kan være ledere. Det har vært relativt lav oppslutning i tjenester som er i kontakt med foreldrene, særskilt NAV. Den lave svarprosenten blant ansatte kan ha sammenheng med arbeidshverdagen, som blant annet manglende kapasitet grunnet koronasituasjonen.

Tabell 6.1 Ansattkarakteristikk (N = 87)

	N	Prosent
Hvor arbeider du?		
NAV	7	8
Skolehelsetjenesten	1	1
Barnevernet	16	18
Skole*	36	41
Bydelens egne fritidstilbud	7	8
Andre tjenester**	20	23
Kjønn		
Kvinne	62	71
Mann	25	29
Høyeste fullførte utdanning:		
Grunnskole	2	2
Videregående	3	3
Høyere utdanning inntil 3 år	26	30
Høyere utdanning 6 år eller mer	54	62
Annet	2	2

*Blant de 7 respondentene som jobber i NAV, oppgir 3 at de arbeider som NAV-veileder og 2 som familiekoordinator, og 2 krysser av for alternativet «annet». *Blant de 36 respondentene som jobber i skolen, oppgir 9 at de arbeider ved en barneskole, og 26 at de arbeider ved en ungdomsskole.

** SID – Samarbeid for inkluderende dialog, Enhet for boliger med bistand, Ungdomsteamet, Familiens arena, Lokale tiltak: miljøarbeidere

6.2 Kjennskap til fritidstilbud

I dette delkapitlet vil vi presentere ansattes rapportering av kjennskap til Aktivitetshuset K1, fritidstilbudene fritidsklubber og ungdomsklubber/-kafeer/-hus, idrettslag, tilbud i regi av religiøse foreninger, kultur- og musikkskoler og kor, korps og orkester.

Aktivitetshuset K1

Det mest kjente tilbudet på K1 blant ansatte i Bydel Gamle Oslo er K1-klubben (76 prosent) og Central Park (44 prosent), mens tilbud til barn og unge fra frivillige organisasjoner eller foreninger er i vesentlig mindre grad kjent (tabell 6.2).

Tabell 6.2 Kjenner du til ett eller flere av fritidstilbudene for barn og unge på Aktivitetshuset K1?

	N	Prosent
K1-klubben	66	76
Central Park, ungdomskafé	38	44
Drømmefanger	10	11
Opplyst ungdom	8	9
Barnekoret – Forandringshuset	6	7
Andre tilbud	9	10
Kjennskap til minst ett tilbud	71	82

Fritidsklubber og ungdomsklubber/-kafeer/-hus og friluftsliv

Tabell 6.3 viser at majoriteten av ansatte kjenner til FRIGOs friluftslivstilbud (93 prosent). Med unntak av Junior G (30 prosent) på Vahl skole finner vi det samme mønsteret for bydelens fritidstilbud som for K1, de mest kjente er bydelens egne: Jordal fritidsklubb (83 prosent), Riverside (75 prosent) og Biblo (71 prosent). For fritidsklubber og ungdomsklubber/-kafeer/-hus blant de frivillige organisasjonene eller foreningene er det Sterlinghuset (61 prosent), Forandringshuset (56 prosent), Fellesverket (32 prosent), Grønland ungdomsklubb (21 prosent) og JOY Junior (20 prosent) som er mest kjent. Færrest kjenner til Nabolagshuset Petersborg på Ensjø (9 prosent). Det ser også ut til at antall år tilbudet har vært i drift, har stor sammenheng med ansattes kjennskap til tilbudene.

Tabell 6.3 Kjenner du til noen av disse fritidsklubbene/ungdomskafeene?

	N	Prosent
FRIGO, Friluftssenteret i Gamle Oslo	81	93
Jordal fritidsklubb, ungdomsklubb	72	83
Riverside, ungdomshus	65	75
Biblo	62	71
Sterlinghuset	53	61
Forandringshuset på Grønland	49	56
Fellesverket Sentrum eller ORKIS – Røde Kors Aktivitetshus	28	32
Junior G	26	30
Grønland ungdomsklubb	18	21
JOY Junior	17	20
Nabolagshuset Petersborg på Ensjø	8	9
Kjenner ikke til noen av disse tilbudene	1	1

Idrettslag

De meste kjente idrettslagene i Bydel Gamle Oslo blant de ansatte er Oslo Bokseklubb (68 prosent), Tøyen Sportsklubb (64 prosent), Sportsklubben Sterling (61 prosent) og Vålerenga Idrettsforening (57 prosent), men også Tøyen Taekwondo Klubb (31 prosent) er kjent av rundt én av tre ansatte. Resultatet er ikke så ulikt ungdomsskoleelevenes kjennskap, med unntak av at hos ungdommene tronet kjennskapet til ungdomsskolenes egne tilbud øverst. De ansatte har noe mer oversikt enn foreldrene.

Tabell 6.4 Kjenner du til noen av disse idrettslagene?

	N	Prosent
Oslo Bokseklubb (boksing)	59	68
Tøyen Sportsklubb (basket, fotball, friidrett, snowboard)	56	64
Sportsklubben Sterling (bandy eller fotball)	53	61
Vålerenga Idrettsforening (amerikanske fotball, basketball, fotball, håndball, innebandy, ishockey)	50	57
Tøyen Taekwondo Klubb (kampsport)	27	31
Oslo Karateklubb (kampsport)	18	21
Christiania Ballklubb (fotball)	11	13
Oslo Sportsklubb (bandy)	7	8
Sportsklubben Forward (fotball)	6	7
Aktiv Skøyteklubb (skøyter)	2	2
Oslofjord Undervannsjakt Klubb (dykking)	2	2
Bjørвика Cricket Klubb	1	1
Everest Sports Klubb (volleyball)	0	0
Tyriili Brettklubb (snowboard)	0	0
Kjenner ikke til noen av disse idrettslagene	5	6

Tilbud i regi av religiøse foreninger

Kjennskapet til tilbud i regi av en religiøs forening er forholdsvis betydelig da halvparten til en viss grad har oversikt over de ulike tilbudene (49 prosent), for eksempel leksehjelp (41 prosent) (tabell 6.5). Men også helge- eller ferietilbud (20 prosent), fritidsaktiviteter (16 prosent) og idrettsaktiviteter (11 prosent) har de ansatte kjennskap til. Kjennskapet til disse tilbudene er vesentlig mer tilstedeværende blant ansatte enn blant foreldre og ungdom (se kapittel 5.2), noe som er interessant da de religiøse foreningene i større grad når ut med informasjon til tjenestene enn til eventuelle brukere.

Tabell 6.5 Kjenner du til fritidstilbud som tilbys av religiøse foreninger i bydelen?

	N	Prosent
Leksehjelp – tilbudt av religiøse foreninger	36	41
Helge- eller ferietilbud – tilbudt av religiøse foreninger	17	20
Fritidsaktiviteter – tilbudt av religiøse foreninger	14	16
Idrettsaktiviteter – tilbudt av religiøse foreninger	10	11
Annet	0	0
Kjenner ikke til noen tilbud i religiøs forening	44	51

Kultur- og musikkskoler

De ansatte kjenner primært til KIGO (37 prosent) og Oslo kulturskole (Grønland kulturstasjon 37 prosent og Schous kulturstasjon 21 prosent), TekstLab (28 prosent) og Kampen barneteater (18 prosent). Med unntak av noe bedre kjennskap til kulturskolen er ikke de ansattes kjennskap så ulik foreldrenes her. KIGO er noe mer kjent blant

ungdomsskoleelevene, noe som tyder på at KIGO kan være gode på å informere gjennom skolene.

Tabell 6.6 Kjenner du til noen av disse kulturskolene eller musikkskolene?

	N	Prosent
KIGO – Kultur i Gamle Oslo	32	37
Oslo kulturskole – Grønland kulturstasjon	32	37
TekstLab	24	28
Oslo kulturskole – Schous kulturstasjon (Bydel Grünerløkka)	18	21
Kampen barneteater	16	18
Gamle Oslos Husflidslag, barne- og ungdomslag	6	7
Sirkusmulene	2	2
Kjenner ikke til noen av disse tilbudene	33	38

Korps, kor og orkestre

Kampen skoles musikkorps (52 prosent), St. Hallvard-guttene (31 prosent) og Tøyen orkester (29 prosent) er også velkjente tilbydere blant de ansatte i Bydel Gamle Oslo. Dette samsvarer med ungdomsskoleelevenes kjennskap, selv om de ansatte har noe mer oversikt over disse tilbudene, og de har mer oversikt enn foreldrene.

Tabell 6.7 Kjenner du til noen av disse korpsene, korene eller orkestrene? *

	N	Prosent
Kampen skoles musikkorps	45	52
St. Hallvard-guttene	27	31
Tøyen orkester	25	29
Hasle brass	2	2
Kjenner ikke til noen av disse tilbudene	32	37

* 7 respondenter oppgir at de har kjennskap til andre korps, kor eller orkester: 4 – Vålerenga skolekorps, 1 – Vålerenga Janitsjar, 1 – Crescendo barnekor, 1 – ukjent

6.3 Informasjon om fritidstilbud

Den viktigste informasjonskilden for kjennskap til bydelens fritidstilbud er kollegaer (77 prosent) og andre ansatte i bydelen (51 prosent), men også sosiale medier som Facebook og Instagram (39 prosent) og ledere (34 prosent). For ansatte er skriftlig informasjon (26 prosent) og Ung i BGO-appen (24 prosent) omtrent like relevante, men de kommer nederst på listen over mulige kilder.

Tabell 6.8 Hvordan har du fått informasjon om fritidstilbudene i bydelen?

	N	Prosent
Kollegaer	67	77
Andre ansatt i bydelen	44	51
Sosiale medier som Facebook eller Instagram	34	39
Leder	30	34
Skriftlig informasjon	23	26
Ung i BGO-appen	21	24
Annet	18	21

Selv om majoriteten kjenner til Ung i BGO-appen (69 prosent), er det som vi ser, et mindretall som bruker den til å få oversikt over fritidstilbud for barn og unge. Appen er primært kjent blant de ansatte i bydelen, til dels blant ungdommen (40 prosent) og i liten grad blant foreldrene (14 prosent).

Hvor de ansatte har fått informasjon om appen, er mer tilfeldig, selv om det også her er flest som har fått informasjon fra kollegaer (42 prosent), ledere (37 prosent) og andre ansatte i bydelen (30 prosent) (tabell 6.9).

Tabell 6.9 Kjennskap til Ung i BGO-appen

	N	Prosent
Kjenner du til Ung i BGO-appen?		
Ja	60	69
Nei	27	31
Av hvem eller hvordan fikk du vite om Ung i BGO-appen? [Flere kryss mulig]		
Kollegaer	25	42
Leder	22	37
Andre ansatte i bydelen	18	30
Sosiale medier som Facebook eller Instagram	11	18
Skriftlig informasjon	5	8
Nettsiden til tilbudet	3	5
Annet	5	8

Flere ansatte rapporterer at de ikke er fornøyde (29 prosent) med informasjonen om bydelens egne fritidstilbud, enn at de er fornøyde (21 prosent). Informasjon fra bydelen om andres fritidstilbud (frivillige organisasjoner, idrettslag o.l.) er den som er minst tilfredsstillende, der hele 39 prosent ikke er fornøyde. Det er også flere som ikke er fornøyde (26 prosent) med informasjonen fra tilbydere av fritidsaktiviteter (frivillige idrettslag, kulturskoler, korps o.l.) om eget fritidstilbud, enn andelen som er fornøyde (15 prosent). Sett i forhold til resultatene fra de to andre spørreundersøkelsene ser vi at det er ungdommene som er mest fornøyde med informasjonen (11–12 prosent), de ansatte ligger et sted midt imellom (29 prosent), og det er foreldrene som er minst fornøyde (41–43 prosent).

Tabell 6.10 Hvor fornøyd er du med informasjonen fra ...? Prosent.

	Ikke fornøyd	Verken fornøyd eller misfornøyd	Fornøyd
bydelen om bydelens egne fritidstilbud	29	51	21
bydelen om andres fritidstilbud (frivillige organisasjoner, idrettslag o.l.)	39	47	14
tilbydere av fritidsaktiviteter (frivillige idrettslag, kulturskoler, korps o.l.) om eget fritidstilbud	26	59	15

Andelen ansatte som i liten grad opplever å ha oversikt over fritidsaktivitetstilbudene som finnes bydelen, er betydelig (45 prosent). En liten andel ansatte opplever å ha oversikt (16 prosent), noe som er viktig for å kunne bistå barn og foreldre med hjelp til å bli inkludert i fritidstilbudene. Mens andelen ungdommer som opplever å ha oversikt, her er høyest (30 prosent), er andelen foreldre som opplever å ha minst (51 prosent), større enn blant de ansatte.

Tabell 6.11 I hvilken grad opplever du å ha oversikt over fritidsaktivitetstilbudene som finnes i bydelen?

	N	Prosent
Stor grad	14	16
Verken stor eller liten grad	34	39
Liten grad	39	45

6.4 Hva er eventuelle utfordringer med fritidstilbudene til barn og unge i bydelen?

De ansatte har på lik linje med barneskoleforeldrene og ungdomsskoleelevene fått spørsmål med åpne kommentarfelt hvor de kan skrive inn sine refleksjoner. Vi har spurt: «Kan du beskrive kort hva som er eventuelle utfordringer med fritidstilbudene til barn og unge i bydelen?»

Det interessante med de ansattes refleksjoner (N = 21), selv om de ikke er like mange, er at de i så høy grad speiler nettopp de samme utfordringene som foreldrene og ungdommene selv beskriver i sine fritekstsvaer. Utfordringene handler om disse punktene:

Mangel på kultur for deltagelse og lett tilgjengelig samlet informasjon:

«Burde vært samlet info lett tilgjengelig - og det er vel akkurat poenget med appen.»

«Mangler kvalitet, folk vet ikke om tilbudene»

«Rekruttering og informasjon. Er ikke kultur for å drive med aktivitet. Informasjon til foresatte er for dårlig slik at de blir kvitt engstelse for noe de ikke vet hva er.»

Familier med vanskelig økonomi:

«Mange familier har ikke råd»

«Burde vært mer idrett som er gratis»

«Det er viktig at det finnes varierte fritidstilbud for unge i bydelen, og helst da mange ting som koster lite eller er helt gratis, da mange i bydelen har lite å

rutte med. Det er svært synd at mange unge må slutte med fritidsaktiviteter de trives med fordi det blir for dyrt for dem å fortsette.»

Oppdaterte digitale oversikter over samtlige varige og organiserte fritidstilbud kan, ifølge Rambøll (2019), forebygge at gratistilbud, sammen med støtteordninger til deltagelse, blir forbundet med fattigdom og sosialt stigma. Det er også viktig med informasjon til barn og unge som nylig har ankommet Norge. Som nevnt innledningsvis (kapittel 2.1) er informasjon som kun gis til foreldrene, som ikke forstår norsk og har manglende digital kompetanse, ikke tilstrekkelig. Lavinntekt, manglende kulturforståelse og forståelse for hvordan norsk idrett fungerer, samt språkkunnskaper er for mange hinder for deltagelse. Noen innvanderforeldre kan også vise bekymring for at deres jenter deltar i fritidstilbud med mannlige instruktører, trenere, dommere, ledere e.l., eller velge ikke å informere barna om tilbudet fordi de ikke ønsker at barna skal delta. Men også kulturen i norsk idrett er spesiell ved at fritidsaktiviteter i hovedsak er dugnadsbasert versus offentlig drevet og finansiert, og med svært høy deltagelse sammenlignet med andre land (Byrådssak 198/19; Oslo Idrettsforening 2020). Så langt kan det tyde på at Bydel Gamle Oslo er utfordret av en nabo- og venneeffekt på barn og unges deltagelse i organiserte aktiviteter, kombinert med mangel på en god, ikke stigmatiserende strategi for informasjon om både tilbudene og bydelens økonomiske støtteordninger for deltagelse, samt andre tiltak.

Bydelens satsinger på lite forpliktende tilbud:

«Mange tilbud som er lite forpliktende og har kvalitet til å fange opp barn som har forskjellige interesser og talenter»

Trygge og inkluderende fritidstilbud i barn og unges nærmiljø er, ifølge byrådsavdelingen, en basis og forutsetning for det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet som organiseres gjennom SaLTo-modellen. Så langt i analysearbeidet har ikke SaLTo-modellen fremkommet som et tiltak i sammenheng med fritidstilbudene, men utekontaktenes tilstedeværelse er notert. Det er først og fremst skolene som har hatt innspill om behovet for forpliktende tilbud, som vi straks skal komme tilbake til i dette delkapitlet. Dette behovet, i tillegg til behovet for arbeid til ungdommen, var ett av ungdomsrådets hovedbudskap i det første, innledende intervjuet vi hadde i bydelen. Krav om forpliktende tilstedeværelse stilt i fritidstilbud som idrett eller kultur- og musikkskoler m.m. er viktig og kan være helt avgjørende for suksess i skole og arbeid.

Kvalitet og tilgjengelighet på idrettsarenaene:

«Utfordrende at kunstgressbanen og medhørende klubbhus ikke skal pusses opp som var planen»

«Eks. fotball - det er ofte ikke nok treningsbaner/tider eller nok kamplass til de yngste aldersklassene»

«Jeg opplever at mange av barna er med i en idrettsklubb eller korps gruppe, men håper at de snart kan få et sted de kan svømme som er i nærheten av deres hjem.»

Lokalisering og sentraliseringen av bydelens egne tilbud:

«Alle ressurser blir brukt på samme ungdom og på samme sted. Tøyen. Hadde det ikke vært for Jordal skole hadde ikke de fått et tilbud hvor de vil dra til.»

«Tilbudene er konsentrert. I noen områder -det er behov for å se på behov ut-
over i bydelen, spes i fremveksten av nye boligområder- Ensjø området bla.»

«Tror det er lurt å ha mye base rundt skolene.»

Når bydelene utformer sine fritidstilbud, må det, ifølge byrådsavdelingen, tas hensyn til antall barn og unge, befolkningens levekårsutfordringer og bydelens geografi. Nye boligområder gir, ifølge byrådsavdelingen, nye behov for utbygging av fritidsaktiviteter for barn og unge og til hele aldersspennet. Gamle og slitte lokaler eller bydelenes behov for flere fritidstilbud kan gi behov for oppussing, rehabilitering, ombygging og nybygg. Både foreldrene (kapittel 5) og ansatte melder om manglende kapasitet i tilbudene, særskilt i kultur- og musikkskolenes tilbud og idrettsanleggene. Og særskilt peker de på manglende tilbud utenfor den geografiske avgrensningen for områdeløftet og sentraliseringen av tilbud i den delen av bydelen.

Mangel på tilbud for ungdom i bydelen:

«[...] finnes ikke nok av fritidstilbud i forhold til innbyggertall og målgrupper.»

«Liten kapasitet! Antall ungdommer. Trenger flere fritidsklubber i bydelen»

«Tilbudet til ungdom over 16 år er bedre enn for noen år siden, men ikke mangfoldig nok. Flere ungdommer oppgir at de synes åpningstidene er uforutsigbare.»

Utgangspunktet for oppdraget var, ifølge bydelen selv, at medvirkning viser at ungdom etterlyser flere klubber og varige tilbud, men bydelens hypotese er at det finnes et mangfold av tilbud i bydelen, men de er usikre på om de møter barn og unges behov. De ansattes forståelse av manglende tilbud til ungdommen kan være et utslag av kjennskap til medvirkningsresultatene, kombinert med manglende oversikt over de faktiske tilbudene innenfor den geografiske avgrensningen for områdeløftet. Denne analysen viser at det finnes hele ni fritidsklubber og ungdomsklubber/-kafeer/-hus, men at bydelen først og fremst informerer om sine egne tilbud og ikke om de fra de veletablerte frivillige organisasjonene. Ut fra informasjonen som foreligger, er det en del uklarheter om noen enkelttilbud, i særlig grad bydelens egne, hvilken målgruppe de faktisk sikter seg inn mot, om det er for ungdomsskoleelevene, videregåendelever eller høyere alder. Varierende informasjon på de ulike nettstedene og sosiale medier bidrar til utyeliggjøring. En annen forståelse av det samme funnet er at bydelen har sentralisert hele syv av ni ungdomstilbud innenfor den geografiske avgrensningen for Områdeløft Grønland og Tøyen. Jordal fritidsklubb ser ut til å være et bærekraftig tilbud om vi tar utgangspunkt i antall brukere. Om det er den siste forståelsen vi skal legge til grunn, er det en underdekning av tilbud til ungdommene utenfor den geografiske avgrensningen for områdeløftet, for eksempel i delbydelene som sogner til Fyrstikkalleen skole, som Etterstad med Helsefyrtårnet og Bryn, Kværnerdalen med Gamlebyen og eventuelt Bispevikas Sørenga og Bjørvika. På denne bakgrunn skal vi presentere funn fra informanter i skolene.

Ungdomsskolene har ansatt sine egne aktivitets- og fritidskoordinatorer i prosjektstillinger som både kartlegger tilbud i bydelen og fungerer som bindeledd mellom elevene, foreldrene og fritidstilbud, samt andre tjenester i bydelen (se kapittel 4.6 om aktivitetsguide og knutepunktfunksjon). Midlene er tildelt av Utdanningssetaten som del av Byrådsatsingen, og bruken av prosjektmidlene rapporteres tilbake til byrådet.

Mer enn halvparten (53 prosent) av de ansatte som har svart, kjenner i begrenset grad tiltakene som finnes i bydelene for å redusere barrierer for oppstart i en aktivitet

og sikre tilknytning til fritidsaktivitetene over tid. Det mest kjente tiltaket er fritidskoordinatoren på Jordal skole (46 prosent), mens den på Fyrstikkalleen skole er mindre kjent (9 prosent), men dette er tiltak som er relativt nye i bydelen. Aktivitets- og fritidskoordinatoren er noe mer kjent blant elevene (55 prosent) og mest kjent på Jordal skole (63 prosent) (se kapittel 5.6). Oslo Idrettskrets har hatt tilbud om aktivitetsguide siden 2016 i bydelen, men ordningen er ikke gjort kjent for barn og familier som åpenbart har behov for denne typen tiltak for å bli inkludert.

Tabell 6.12 Kjenner du til ordningen med fritids- og aktivitetskoordinator eller aktivitetsguide ved noen av disse stedene?

	N	Prosent
Fyrstikkalleen skole	8	9
Jordal skole	40	46
Oslo Idrettskrets	2	2
Kjenner ikke til dette	46	53

Fyrstikkalleen er åpen etter skoletid, slik at det skal være en god og trygg plass å treffes. Skolen har ikke en fritidsklubb, men et elevråd som er aktivt og lager et tilbud med aktiviteter. Nytt i 2020 er åpen skole i feriene med tilbud for elevene, for å sikre overgangen mellom skole og hjem, siden mange ikke har mange tilbud i ferien. Miljøarbeidere med 25 elever drar på bowling, i marka og griller. Street fotball på Helsfyr, Alfa mottak og VGS 1 deltar også. Det å henge sammen med trygge voksne, ved å lage mat sammen, spille spill m.m. er, ifølge informantene, med på å forebygge og redusere fraværet. Det beste skolen gjør, er, ifølge informantene, å trygge læringsmiljøet i skoletiden, mye sport og diverse arrangementer. Skolen arbeider særskilt med ungdom som ikke har lyst til å komme på skolen, og den jobber tett med både ungdom og foreldre. Aktivitets- og fritidskoordinator samarbeider med den kulturelle skolesekken for målrettet å få kontakt med fritidstilbyderne i bydelen for å knytte kontakt mellom elever fordi de har elever som trenger ekstra hjelp til å komme inn i et tilbud.

Ved *Jordal skole* ser man verdien av idrett for å bedre skolemiljøet og for forebygging av frafall fra ungdomsskolen, og de tilbyr derfor elevene to mulige idretter rett etter skoletid. Tilbudene basket og bryting er, som nevnt i kapittel 5.2, relativt godt kjent blant elevene. Skolen samarbeider med barnevernet om elever som faller ut av skolen, gjennom å arbeide for ungdoms deltagelse i organisert aktivitet, i motsetning til tilbud hvor man kan komme og gå som det passer. Ved å tilby organiserte aktiviteter på ungdommens egen arena, som skolen og diverse arrangementer, anser informanten at også elever med for eksempel moderat angst i mindre grad møter høye terskler for å delta. Sammenhengen mellom barnevernet og lærerens kjennskap til mulige organiserte aktiviteter kan, ifølge informanten, bidra til å motivere elever til deltagelse, som igjen kan forebygge frafall fra skolen.

Andre informanter fra skolesektoren mener at det er ikke mangel på tilbud i bydelen, men snarere vanskelig for foreldrene å få oversikten. Utfordringen med tilbudene i Bydel Gamle Oslo er at det er for mange kom-og-gå-når-du-vil-tilbud, som kan virke mot sin hensikt. Gjennom å satse på tilbud der barn og unge kan komme og gå som de vil, blir det også mye hending rundt i bydelen. For å forebygge dette er det, ifølge informantene, bedre å satse på organiserte aktiviteter. Det viktigste med fritidstilbud er at det er kvalitet, og de legger spesielt vekt på kontinuitet og varighet på tiltaket. Det er også viktig at tilbudene lærer ungene forpliktelse, gjennom at de stiller til av-

talt tid, på riktig sted og med riktig utstyr, og gjennom at de blir etterlyst av fritidsleder når de ikke kommer til avtale. Å lære barn at de kan komme og gå som de vil, er å gjøre dem en bjørnetjeneste, særlig for barna i bydelen. At denne gruppen blir inkludert i organiserte aktiviteter og lærer forpliktelse gjennom aktivitetene, er derfor særlig viktig. Mange av barna har foreldre som følger tett opp, men det er også mange som ikke har det. En av informantene uttrykker at de ønsker å være en nærmiljøskole som i samarbeid med bydelen og de frivillige kan tilby «landsbyfølelsen» som tar vare på dem, der enkelte barn som følges opp av barnevernet, muligens kunne ha klart seg med en mer avgrenset oppfølging. Oppfølging kan for eksempel være gjennom en aktivitets- og fritidskoordinator på skolen, som introduserer barna og foreldrene for aktiviteter og følger opp inkluderingsarbeidet.

Vi skal komme tilbake til fritidsaktivitetstilbud med skolen som aktør i kapittel 7.2, der ungdommene selv deler sine erfaringer med og kunnskap om hvordan fritidstilbud bør organiseres, og hvordan barn og unge med fordel kan rekrutteres for å øke deltagelsen i Bydel Gamle Oslo.

6.5 Oppsummert

Ansattes kjennskap til fritidstilbudene i Bydel Gamle Oslo bygger i hovedsak på ansatte i skolene, fordi skolene har førstehåndskunnskap da det meste av informasjonen gis nettopp gjennom skolen. Undersøkelsen har hatt lav oppslutning i de mest sentrale tjenestene som daglig er i kontakt med foreldre i familier der barrierer for barn og unges deltagelse er høy, slik som barnevern og NAV. Den lave svarprosenten gjør at tallgrunnlaget er noe usikkert.

De mest kjente fritidstilbudene blant ansatte i Bydel Gamle Oslo er bydelens egne, mens tilbud fra frivillige organisasjoner og foreninger er i vesentlig grad mindre kjent. Kjennskap til tilbud i regi av religiøs forening er forholdsvis betydelig da rundt halvparten har oversikt over ulike tilbud, i særlig grad leksehjelp. Av kultur- og musikkskoler er det drøyt én av tre ansatte som har svart at de har kjennskap til KIGO og Oslo kulturskole, men også TekstLab og Kampen barneteater. Av korps, kor og orkestre er det Kampen skoles musikkorps, St. Hallvard-guttene og Tøyen orkestre som er velkjente tilbydere blant de ansatte i Bydel Gamle Oslo.

Informasjon om fritidstilbud får de ansatte først og fremst fra sine egne kollegaer og andre ansatte i bydelen, men også fra sosiale medier og ledere. Skriftlig informasjon og Ung i BGO-appen var omtrent like relevante, men kom langt ned på listen over mulige kilder til informasjon.

Informasjon om Ung i BGO-appen hadde to tredjedeler av de ansatte, men hvor de har fått informasjon om appen, er noe mer tilfeldig. Kollegaer, leder og andre ansatte i bydelen var de mest sentrale informasjonskildene.

Fornøydhets med informasjon om fritidstilbud fra bydelen var begrenset, men enda mindre fornøyde var de ansatte med bydelens informasjon om andre tilbydere av fritidsaktiviteter (frivillige idrettslag, kulturskoler, korps o.l.). Rundt halvparten opplever at de ikke har oversikt over bydelens fritidstilbud, noe som er svært viktig for å kunne bistå barn og foreldre med hjelp til inkludering i fritidstilbudene. Mer enn halvparten av de ansatte kjenner ikke til ordninger for å redusere barrierer for oppstart i en aktivitet og sikre tilknytning til fritidsaktivitetene over tid. Ordningene som ikke er gjort kjent for ansatte, vil trolig heller ikke bli kjent for barn og familier som har behov for denne typen tiltak for å bli inkludert i fritidstilbud.

Bydelens utfordringer sett fra de ansattes perspektiv er de samme utfordringene som foreldrene selv beskriver, som mangel på lett tilgjengelig samlet informasjon,

utfordrende økonomi, bydelens satsing på lite forpliktende tilbud, begrenset kvalitet og tilgjengelighet på idrettsarenaene, lokalisering og sentralisering av bydelens egne tilbud og manglende koordinering og satsing på aktivitets- og fritidskoordinatorer i barneskolene.

7 Ulike perspektiver på fritidstilbudene – tilbyderne og bydelstjenestene

I det følgende presenterer vi funnene fra intervjuene med bydelens egne tilbydere av fritidstilbud, frivillige organisasjoner og foreninger og ansatte i bydelen/tjenestene, deriblant bydelens skoler. Først vil vi ta opp de intervjuedes refleksjoner om ressurser, konkurransesituasjonen og tilbudenes kontinuitet, deretter vil vi se nærmere på deres kjennskap til tilbudene, etterspørsel og bruk av tilbud samt informasjon om og rekruttering til fritidstilbud.

Rambøll (2019) påpeker viktigheten av kommuners/bydelers samarbeid med de frivillige organisasjonene fordi de er profesjonaliserte og kan bidra med betydelig kunnskap om inkludering av barn og unge i fritidstilbud, i tillegg til tilbudene de tilbyr. De har også et mangfoldig nettverk som bidrar til at de, gjerne i samarbeid med lokale frivillige foreninger, oftere får tildelt eksternt søkte midler. Dette er tilbud som kan rekruttere deltagere bredt på tvers av de frivillige organisasjonene. Representanter for organisasjonene gir uttrykk for at de opplever at det ofte er utfordrende å få gjennomslag på forespørsler om samarbeid med kommuner/bydeler grunnet manglende kapasitet hos ansatte i tjenestene. Frivillige lag og foreninger har lokalkunnskap, men samarbeid med disse viser seg å være særlig utfordrende på grunn av deres manglende kapasitet til økte forpliktelser da de ofte 1) består av foreldre eller andre voksne som bruker fritiden sin på frivillige oppgaver, 2) er avhengig av medlemskontingenter eller ulike tilskudd for å kunne opprettholde tilbudet og 3) har manglende økonomiske ressurser, noe som begrenser hva bydelen kan forvente av bidraget. Dermed er det, ifølge Rambøll (2019), ikke hensiktsmessig å anmode frivilligheten om å løse oppgaver på vegne av kommunen/bydelen. Godt samarbeid med frivillige foreninger eller lag er, ifølge Rambøll (2019), å hente dem inn som representanter i arbeids- eller referansegrupper for kommunenes arbeid heller enn som de primære samarbeidspartnerne for bærekraftig fritidstilbud.

7.1 Ressurser, konkurranse og kontinuitet

Finansiering og kontinuitet

Som vi så i kapittel 3, finansieres fritidsaktiviteter i bydelen gjennom en rekke ulike midler/tilskudd, og mange fritidstiltak er prosjektfinansiert. Dette skaper mindre forutsigbarhet og kontinuitet i fritidstilbudene. Både tilbydere og ansatte i tjenestene er opptatt av de ulike tilbudenes økonomiske grunnlag. Begrensede midler og uforutsigbarhet i tildeling av midler oppgis å føre til mer søkelys på aktiviteter her og nå, fremfor langsiktig tenkning rundt hvilke aktiviteter bydelens barn og unge trenger. Langsiktighet i finansieringen av fritidstilbudene vil bidra til et mindre oppstykket fritidstilbud. Det er bred enighet blant informantene om at det bør være færre og mer

profesjonelle aktører som får tildelt flere midler fra bydelen, og at ressursene i bydelen må brukes mer målrettet enn i dag. Funnene kan ses i sammenheng med hva tidligere studier har vist, behovet for at bydeler/kommuner i større grad samarbeider med de frivillige organisasjonene (Rambøll 2019), noe som ut fra kapittel 3.1 viser seg å være svært begrenset og til dels fraværende. Det ønskes mer sentral styring og kvalitetssikring av de ulike prosjektene/tilbudene som mottar støtte.

Det er også bred enighet blant informantene om at kortsiktighet i finansiering av aktiviteter er en stor ulempe med tanke på aktivitetenes kontinuitet/varighet og kvalitet. Én tilbyder er også av den oppfatning at det legges for stor vekt på at det til stadighet er et krav om at det skal skapes nye tilbud, fremfor å satse på, og høyne, kvaliteten på de tilbudene som allerede eksisterer og har mange deltagere. Det betyr ikke at man ikke skal tenke nytt, men at dette aspektet bør nedtones i større grad enn det gjøres i dag.

Kontinuitet i tilbudene gir forutsigbarhet for målgruppen, men også for tjenestene som skal rekruttere deltagere. Mer langvarige tilbud åpner i tillegg opp for utvikling, profesjonalisering og læring blant tilbydere. Det etterlyses bedre bruk av ressurser med en kritisk gjennomgang av hvilke tilbud bydelen har, hvilke tilbud man bør styrke, og hvilke man bør legge ned. Det anses som lite fruktbart at tilbydere konkurrerer med samme type tilbud, og om de samme barna, fremfor å ha noen færre, men kvalitativt gode tilbud som utfyller hverandre. Med Tøyenløftet mener noen av de intervjuede at det har blitt enda større konkurranse om midlene, da flere enkeltpersoner har startet opp tilbud. De mener samtidig at disse tilbudene kommer til å forsvinne når Tøyenløftet avsluttes, og anser det som uheldig bruk av penger og uheldig overfor målgruppene.

For å sikre god kvalitet påpekes det at de som mottar midler, bør evalueres i etterkant. Hvert tilbud bør redegjøre for måloppnåelse i henhold til målene satt i søknaden. Dette er for å unngå sløsing av midler og for å sikre at midlene faktisk går til tilbud rettet mot barn/unge i bydelen. Dette oppgis å være særlig viktig når det er små enkeltaktører som tildeles midler, fordi punktaktiviteter som det ofte søkes om midler til, ikke alltid blir gjennomført.

Ansatte i bydelen opplever at enkelte organiserte fritidstilbud anses som underfinansierte av tjenestene i bydelen, og de ønsker derfor større åpenhet rundt de ulike tilbudenes økonomi. For dem er underfinansiering av et tilbud det samme som et kortvarig tilbud, og kortvarige tilbud ønsker ingen i tjenestene å rekruttere deltagere til.

7.2 Kvalitet

Hvis et fritidstilbud er ment å skulle bidra til å bedre situasjonen for barn og unge fra lavinntektsfamilier, hindre utenforskap og en uheldig utvikling, så kan man tenke seg at kvaliteten på tilbudet som gis, vil være en viktig faktor ved tildeling av midler. Som vi tidligere har vist, er det ingen nasjonale krav og standarder for fritidsklubber i Norge, men Byrådet i Oslo har en strategi som har som mål at ansatte i fritidstiltakene skal bidra til, og motta, kompetansehevede tiltak.⁸⁶ Det er også satt en rekke kvalitetskrav til fritidstilbydere i områdesatsingen, noe som tidligere har blitt påpekt i denne rapporten (se kapittel 3.1). Disse kravene er blant annet forankring i lokale behov, ønsker og ressurser hos innbyggerne i bydelen, bærekraftig drift etter endt prosjektperiode og at de skal være kunnskapsbasert.

⁸⁶ Byrådets mål, strategier og tiltak (utkast til høring 22.2.2019)

Forankring i lokale behov

Det at ungdom har krav på et kulturtilbud, også der de kan være utøvere innenfor den aktiviteten de selv ønsker, er forankret i FNs barnekonvensjon. Oslo byråd understreker også at barn og unge skal sikres deltagelse i planlegging og utforming av fritids-tilbud, gjennom både lokale og sentrale råd, utvalg og høringer.⁸⁷ Det er ulike måter å sikre at aktivitetene som tilbys, er de aktivitetene barn og unge selv ønsker. Blant våre intervjuede fritidstilbydere er det flere som går grundig til verks. Før arbeidet med medvirkning starter, er det flere av tilbyderne – både kommunale og frivillige organisasjoner – som forteller om relativt omfattende kartlegginger av bydelen. De setter seg inn i bydelens demografi, utfordringer og behov. Et eksempel er samarbeidet mellom et utvalg sameiere og FERD Eiendom med Nabolagshuset Petersborg på Ensjø, driftet av Kirkens Bymisjon (Vik og Pedersen 2019). Vanlige kilder å innhente informasjon fra er blant annet data fra stedsanalysen for bydelen, UNGDATA og levekårsundersøkelsene. De kommunale fritidstilbydere i bydelen kan i tillegg samle inn refleksjoner om ønsker og behov gjennom bydelens eget ungdomsråd. I noen delbydeler har de også et klubbråd som kan involveres, men det påpekes at denne typen råd fungerer best på ungdomsskolenivå.

Medvirkning fra målgruppen knyttes til ulike faser i utviklingen av et fritidstilbud. Den første fasen knyttes til selve valget av aktiviteter, fase to knyttes til utformingen av det konkrete innholdet i aktiviteten, mens fase tre handler om behovet for å videreføre/justere aktiviteten. Utover bruk av ungdomsrådet og klubbråd er eksempler på medvirkning i de to første fasene intervjuer / uformelle samtaler med ønsket målgruppe samt intervjuer med ildsjeler og ansatte i bydelen. Når valget av aktiviteter er foretatt, er det også flere aktører – både kommunale og frivillige – som legger opp til medvirkning blant målgruppen når det gjelder konkretiseringen av innholdet i aktiviteten og/eller utforming av lokalene aktiviteten skal foregå i. Medvirkningen kan foregå på ulike måter ved bruk av møter, workshoper, uformelle samtaler og spørreundersøkelser. Denne typen medvirkning blir også benyttet av flere av tilbyderne for å justere tilbudene fra semester til semester, slik at de over tid møter målgruppens ønsker og behov.

Selv om det er enighet blant tilbyderne om at det ved valg og utforming av fritidsaktiviteter er viktig og helt nødvendig med medvirkning fra målgruppen, påpekes enkelte utfordringer med dette. Det kan blant annet være utfordrende å få målgruppen i tale. Grundige kartlegginger og analyser av interesser tar mye tid, og det kan være utfordrende for frivillige å få rom til dette. En frivillig tilbyder som sendte ut en spørreundersøkelse til sine deltagere, opplevde at det krevde mye oppmuntring og kommunikasjon både med deltagerne og deres foreldre i forkant av undersøkelsen. Det handlet om å få dem til å svare på e-posten, men også få dem til å våge å komme med positive, og ikke minst negative, tilbakemeldinger. Det kan også være slik at selv om man åpner for dialog mellom tilbyder og målgruppe, er det ikke gitt at målgruppen stiller opp. Dette finner vi igjen i vår undersøkelse rettet mot barneskoleforeldre (se kapittel 5).

Bærekraftig drift

Flere av de intervjuede mener at det er for mange tilbud som ikke kan sies å være bærekraftige. Det betyr at noen tilbud dukker opp og forsvinner igjen etter kort tid. Dette blir begrunnet med at det er for mange uten kompetanse som søker og får tildelt midler. Dette knyttes gjerne til «punktfrivilligheten», der enkeltpersoner forsøker å

⁸⁷ Byrådets mål, strategier og tiltak (utkast til høring 22.2.2019)

dra i gang en aktivitet i bydelen uten å lykkes. Enkelte mener det er for mange eksempler på dette, og savner bedre kvalitetssikring ved tildeling av midler. Det vises til eksempler der bydelen har startet fritidstilbud som allerede eksisterer i frivillig regi, og som dermed kommer i direkte konkurranse med eksisterende tilbud. Konsekvensen av dette var at eksisterende tilbydere måtte selge unna sitt utstyr og satse på andre aktiviteter. De undrer seg over hvorfor ikke bydelen valgte å samarbeide med dem som hadde drevet et lignende tilbud i mange år. De frivillige organisasjonene savner å bli sett på som en ressurs, til beste for målgruppen. Selv oppgir en av disse organisasjonene at de også har en del midler som gjør at deres tilbud vil kunne videreføres over flere år. Bedre samarbeid mellom de store og veletablerte frivillige organisasjonene og offentlige tilbydere oppgis, av informantene, å kunne gi svært gode og langvarige tilbud til barn og unge i bydelen, noe som også er i tråd med funn i Rambølls rapport (2019). Frivillige organisasjoner har i utgangspunktet gratis arbeidskraft, men som en tilbyder påpeker, så koster kvalitet også for dem. Det kan knyttes til innleie av profesjonelle aktører for å gjennomføre aktiviteter av høy faglig og pedagogisk kvalitet, fremfor bruk av foreldre eller frivillige – det vil si amatører – som jobber gratis, men som mangler nødvendig kompetanse. Gratis fritidsaktiviteter oppgis av flere informanter ikke å være bærekraftige over tid, og kvalitativt gode og godt besøkte tilbud står i fare for å legges ned på grunn av dette gratisprinsippet. Det er i all hovedsak de største og mest populære aktivitetene i bydelen som i praksis anses å være bærekraftige.

Kunnskapsbasert

De store og tradisjonelle frivillige organisasjonene har lang erfaring med å tilby fritidsaktiviteter, og en offentlig tilbyder mener de store frivillige organisasjonene i all hovedsak har den kompetansen som skal til for å drive gode fritidsaktiviteter. Informantene påpeker videre at de store frivillige organisasjonene arbeider kunnskapsbasert og systematisk og har godt strukturerte planer for aktivitetene som er enkelt å holde oversikt over. Dette kan komme av at den digitale informasjonen er lett tilgjengelig og holdes kontinuerlig oppdatert, noe som i mindre grad ser ut til å være prioritert i bydelens egne fritidstilbud.

7.3 Samarbeid

Områdeløft er, som tidligere nevnt i rapporten (se kapittel 3), en metode der tiltak skal bidra til utviklingsarbeid som er helhetlig, varig og lokalt forankret i noen utvalgte områder med særlige levekårsutfordringer, og bydelens partnerskapsavtaler skal bidra til å mobilisere aktører og ressurser lokalt i bydelen og bidra til mer bærekraftige løsninger når områdeløftet avsluttes. Informanter viser til at det er for mange tilbydere som søker om de samme midlene, og at dette er uheldig. Fremfor å øke kvaliteten på gode og kjente tilbud mener de at å smøre midlene tynt utover fort kan bli et pengesluk med lav måloppnåelse. Stor konkurranse om begrensede midler er en kjent problemstilling og er også nevnt i bydelens Frivillighetsmelding (Oslo kommune 2020) (se kapittel 3).

Informanter – både blant offentlige og frivillige tilbydere – peker på at et godt samarbeid og/eller bedre koordinering mellom ulike tilbydere vil bidra til et kvalitativt bedre og mer bærekraftig fritidstilbud til målgruppen. Bydelen vil få en mer helhetlig oversikt over alle fritidstilbud og dermed kunne vri tilskuddene på en måte som bidrar til at bydelen unngår for mange like tilbud som konkurrerer om de samme barna/ungdommene, og heller bidra til et mer variert og mer varige tilbud. Videre vil

bedre samarbeid og koordinering av tilbudene føre til en bedre form for konkurranse og høyere kompetanse blant tilbyderne. De frivillige organisasjonene viser til andre bydeler der de opplever å ha et godt og avklart samarbeid med bydelene. Dette oppgis å ha resultert i et mer variert fritidstilbud som bedre dekker bydelens behov – sett både fra de ulike tjenestenes perspektiv og barn/unges ønsker. Det vises til andre bydeler hvor slike områdeløftsamarbeid eksisterer, og hvor de samlet arbeider med å implementere kommunens vedtatte politikk på området.

Samarbeid mellom bydelens tilbydere og frivillige tilbydere

En større frivillig organisasjon påpeker at et samarbeid mellom frivillige organisasjoner og bydelens tilbydere om store søknader om for eksempel *Nasjonale tilskuddsmidler* vil kunne gi større økonomisk uttelling, bedre kvalitet og mer langvarige satsinger. Konsekvensen av lite samarbeid oppgis å være at alle får mindre oversikt over alle bydelens ulike tilbud. Et eksempel på å starte et mer konkret samarbeid mellom frivillige organisasjoner oppgis å være samarbeid om en frivillighetsmelding. En offentlig tilbyder mener også bydelen kunne vært bedre på å samarbeide med frivillige foreninger og lag, men påpeker samtidig at bydelen bør prioritere å samarbeide med de store frivillige organisasjonene fremfor med punktfrivilligheten, som vi kan gjenkjenne i tildelingen av områdeløfts nabolags- og aktivitetsmidler (se kapittel 3). De store organisasjonene oppgis å være mer profesjonelle – de utarbeider målsettinger, formål og program for sine aktiviteter, noe som gir muligheter for å danne seg et godt bilde av aktiviteten og aktivitetens måloppnåelse.

De store frivillige organisasjonene opplever at de blir invitert inn på lik linje med befolkningen når det eksempelvis er møter om områdesatsingen, fremfor at de blir innkalt til formelle møter der de anerkjennes som profesjonelle aktører med høy kompetanse. Informantenes forslag er at de store frivillige organisasjonene i større grad innlemmes i planlegging av satsinger og tilbud, for å skape best mulig tilbud til målgruppene. De foreslår også at de kan bidra til å kvalitetssikre, veilede og dermed profesjonalisere noen av de mindre, frivillige foreningene og lagene i bydelen. Det understrekes også at store frivillige organisasjoner har en del egne midler som de kan bruke på fritidstilbud, og at slike midler – i kombinasjon med andre finansieringskilder – vil kunne gi relativt god og langsiktig finansiering av fritidstilbud.

Oppsummert påpeker informantene tilsvarende funn som i Rambølls rapport (2019): Bydeler bør samarbeide med de frivillige organisasjonene fordi de er profesjonaliserte, har betydelig kunnskap, oftere får tildelt midler og rekrutterer deltagere på tvers av tilbud. Frivillige foreninger og lag med lokalkunnskap egner seg godt for samarbeid eller som representanter i arbeids- eller referansegrupper for bydelens arbeid. Dette er likevel utfordrende på grunn av manglende kapasitet, og det er dermed ikke hensiktsmessig å anmode frivilligheten om å løse oppgaver på vegne av kommunen/bydelen (Rambøll 2019).

Manglende koordinering

Mellom ulike tilbydere oppgis koordinering som et problem. Informanter viser til at knutepunktfunksjonen, som bydelen er pliktig til å ha for å få midler fra Bufdir, er fraværende (se kapittel 4.6). En frivillig organisasjon foreslår en felles overordnet fritidstilbudskordinator med ansvar for hele bydelen og alle former for fritidstilbud. Det påpekes at det er for mye silotenkning i fritidsaktivitetsarbeidet. Koordineringen oppgis å ikke bare være viktig mellom bydelen og de ulike frivillige organisasjonene,

men også mellom de frivillige organisasjonene. Det understrekes at alle tilbydere bør ha som samlet mål at de sammen skal oppfylle målene i Fritidserklæringen.

Det er en generell oppfatning at det mangler arenaer for dialog og samhandling i bydelen, og at bydelen burde vært representert på flere viktige arenaer/styrer som eksempelvis i Fritid.no, ALLEMED og Nasjonal dugnad mot utenforskap, som er et nasjonalt samarbeidsforum der de store frivillige organisasjonene er representert. Det gis flere eksempler på at bydelen ikke har ønsket samarbeid om å gi informasjon om ulike frivilliges tilbud til målgruppen. Flere frivillige tilbydere oppgir også at det er vanskelig å vite hvem man skal kontakte i bydelen når det gjelder informasjon om fritidstilbud og et eventuelt samarbeid om dette.

Samarbeid med skolene, NAV og barnevernet

Flere av tilbyderne oppgir samarbeidsproblemer med skolene. Med det menes at frivillige organisasjoner ikke får tilgang til skolens område for å informere om sine fritidstilbud. Noen oppgir å ha fått til et samarbeid med enkeltlærere. Enkelte av lederne på skolene er tydelige på at for at skolen skal kunne åpne opp for reklame for ulike tilbud, må de være sikre på at tilbudet er kvalitativt godt nok, noe som ikke alltid er like åpenbart sett fra deres ståsted. Aktivitetene må også være gratis, alternativt være lavt priset. Dette er for å sørge for å unngå ekskludering av enkeltelever fra skolen. Det er dermed ikke alle som slipper til for å informere og rekruttere for sitt tilbud der. Rambøll (2019) har tidligere pekt på at det er viktig at skoleledelsen er engasjert i fordelene med samarbeid, for å sikre legitimitet for slikt samarbeid.

En skole oppgir et godt samarbeid med barnevernet i saker der elever står i fare for å falle ut av skolen, og der målet har vært å få dem inn i organiserte aktiviteter med faste oppmøtedager/-tider. Samarbeid mellom barnevern og lærere med sin kjennskap til mulige organiserte aktiviteter kan bidra til å motivere elever til deltagelse, som igjen kan bidra til å forebygge frafall fra skolen.

Til tross for at det oppgis å være mange fordeler med godt samarbeid mellom bydelen og frivillige organisasjoner, er det relativt stor enighet både blant bydelens egne tilbydere og de frivillige om at samarbeidet med bydelen / mellom de offentlige og de større frivillige tilbyderne av fritidsaktiviteter kunne vært bedre. Noen oppgir at de generelt opplever store forskjeller i samarbeidet med barnevernet og NAV fra bydel til bydel, og at samarbeidet med disse etatene i Bydel Gamle Oslo ofte er dårligere enn i andre bydeler. Informantene mener at begrenset samarbeid er en utfordring, fordi de ansatte i disse tjenestene ikke har den nødvendige innsikten i de frivilliges fritidstilbud, og manglende informasjon går ut over målgruppen.

7.4 Kjennskap til, etterspørsel etter og bruk av fritidstilbudene

Fritidstilbud og geografi

Bydel Gamle Oslo har vokst betydelig i omfang og befolkning de siste årene som følge av utbyggingen av nye boligområder, som Kværnerbyen, Ensjø og Bispevika. Demografien i disse bydelene skiller seg fra resten av bydelen. Flere av de intervjuede påpeker at det også er forskjeller mellom befolkningen på Tøyen og på Grønland. Delbydelen Tøyen beskrives som en trivelig landsby, mens delbydelen Grønland beskrives som en by med mye bevegelse inn og ut av området. Det innebærer også at Grønland i større grad enn Tøyen tar imot ungdom som ikke nødvendigvis bor i bydelen.

Våre informanter viser til at bydelen har spredte behov og ressurser, og at bydelens tilbud ser ut til å klumpe seg sammen i utvalgte deler av bydelen. Dette bekreftes i spørreundersøkelsen. Enkelte mener at områdeløftet har ført til noen uheldige konsekvenser, fordi det ikke omfatter hele bydelen. Barn som går på skole utenfor egen bostedsbydel, og som er del av områdeløftet, har ikke fått tatt del i gratistilbud som barn som går på skole i egen bydel, får tilbud om. Det fortelles også om at ungdom som tidligere hang i områdeløftområdene, har forflyttet seg til andre skoleområder om kveldene, med utøvelse av vold, ran og annen kriminalitet.

Den fysiske plasseringen av en aktivitet oppgis å ha stor betydning for bruken av den. Der aktivitetene er på skolens område eller i nærheten, øker sannsynligheten for kjennskap til og bruk av dem.

Arbeid og fritidsaktiviteter

Både frivillige og kommunale tilbydere viser til at mange unge heller vil ha betalt arbeid enn delta i en fritidsaktivitet. Dette har bydelen tatt tak i, og sommeren 2020 fikk 160–170 ungdommer tilbud om sommerjobb i bydelen, mot 101 ungdommer året før. En positiv bieffekt av denne satsingen oppgis å være mindre kriminalitet i perioden (men dette kan også skyldes koronapandemien). Bydelen lyste også ut 10–15 jobber i høstferien i 2020, og de fikk 250 søkere. Ungdom som tidligere ikke hadde hatt jobb i bydelen, ble prioritert, og jobbene skulle deles likt mellom kjønnene. Flere mener at jobb er et tiltak som fungerer godt for ungdom, fordi det er en viktig mestrings- og læringsarena. På en annen side formidles det også at en gruppe ungdom har behov for oppfølging for at de skal stille på arbeidet og delta på arbeidsplassen, og at det blir brukt ressurser på denne typen oppfølging.

Faktisk bruk av fritidsaktiviteter

Det er flere forhold som avgjør barn og unges faktiske bruk av fritidstilbud. Det kan være kulturelle forhold, kjønn, tillit til og erfaring med de ulike fritidstilbudene, i hvilken grad tilbudene oppleves som gode, relevante og interessante hos foreldre og/eller de unge selv, om venner deltar – og ikke minst avhenger det av kjennskapet til tilbudene. For å ha kunnskap om bruk eller et tilbuds popularitet må det føres logger og lages statistikk. Et tilbuds popularitet kan måles kvantitativt ved å telle antall unike brukere og antall besøk, samtidig kan mer kvalitative aspekter være nyttige å få innsikt i. Kvalitative aspekter kan være informasjon om hva tilbudet konkret består i, om tilbudet benyttes av mangel på et bedre tilbud, eller om tilbudet brukes fordi det oppleves relevant av målgruppen. Er det slik at noen tilbud bare benyttes av de samme deltagerne? Benyttes tilbudene av begge kjønn? Våre data tyder på at det er noe ulikt om / på hvilken måte / i hvilken grad de ulike tilbyderne av fritidsaktiviteter måler bruken av deres fritidsaktiviteter (se for øvrig kapittel 5.1.2). Det påpekes at det er forskjell på antallet unike brukere og antall besøk, men også hvor ofte de samme brukerne benytter seg av aktiviteten. Tilbyderne oppgir at det er en stor overvekt av gutter som benytter seg av mange av tilbudene, som ungdomsklubber/-kafeer/-hus og idrett, men spørreundersøkelsen viser at det også er mange jenter som benytter disse, og at de gjerne bruker andre typer fritidstilbud enn guttene, men at de i større grad enn guttene faller fra i ungdomsskoleårene. Forklaringene på hvorfor det er få jenter som bruker tilbudene, er lite kunnskap om fritidstilbud blant foreldrene, og at de derfor er skeptiske til å la jentene delta. Andre forklaringer som gis, er sosial kontroll, men også at jentene muligens i større grad enn guttene bruker fritiden sin på arbeid og skolearbeid.

En av tilbyderne i bydelen er opptatt av å rekruttere unge som «ikke roper så høyt», men som kan ha store behov, og som kan stå i fare for å falle ut av skolen. Det oppgis å være mer tilfeldig om disse unge fanges opp av tjenestene, men at de kan fanges opp gjennom uformelle samtaler med andre barn som deltar i fritidstilbud. For å nå denne gruppen har de også et tett samarbeid med sosialarbeiderne på skolen. Informantene i både barne- og ungdomsskolene er svært oppmerksomme på betydningen av deltagelse i fritidstilbud for elevenes tilknytning til skolen. Det er etablert åpne tilbud og særskilt organiserte fritidstilbud med krav til oppmøte. Begge bydelens ungdomsskoler har satset på denne typen tiltak i samarbeid med Utdanningsetaten, men tilbudene ser ut til å være lite kjent blant bydelens informanter som ikke arbeider i skolen.

Det er en rekke idrettstilbud for barn og unge i bydelen, men en representant for disse tilbudene mener at de blir mindre benyttet enn fritidsklubbene. Dette begrunnes med at foreldre med mange barn møter på praktiske utfordringer med tett oppfølging av barna som mange idrettstilbud legger opp til, særlig fotballaktiviteter har for høye krav til foreldreforpliktelser i form av dugnadssalg, deltagelse på turneringer og kamper med tidvis lang reisevei. Vi ser likevel ut fra resultatene i denne undersøkelsen (se kapittel 5.2.1) at flest barn og unge deltar i idrett.

Flere av de intervjuede viser til erfaringen med at ungdom trenger et tilbud som krever forpliktelse gjennom fast oppmøte, og hvor det er voksenpersoner som ringer dem opp ved manglende oppmøte. Forpliktende aktiviteter mener både ungdomsrådet og fritidstilbyderne bidrar til bedre planleggings- og koordineringsevne hos de unge, noe som kommer dem til gode som voksne. Noen av foreldrene oppgis å forstå aktivitetsguidetilbudet som en form for støttekontakt for barnet, og når aktivitetsguiden trekker seg ut, faller barnet ut av idretten. Denne manglende forpliktelsen kan også knyttes til barna selv, men kan ha stor sammenheng med andre faktorer i deres hverdagsmiljø.

7.5 Informasjon om og rekruttering til fritidstilbud

Informasjon og rekruttering henger tett sammen. Frivillighetserklæringen påpeker behovet for samarbeid mellom det offentlige og frivillige organisasjoner, foreninger eller lags tilbud «om å gi god og tilpasset informasjon til barn, ungdom og foresatte som står utenfor de organiserte fritidstilbudene». I avsnittene nedenfor presenterer vi funnene som omhandler hvordan de ulike aktørene får informasjon om de ulike fritidstilbudene.

Informasjon og tjenestene

Det er mange måter bydelen og de ulike fritidstilbyderne kan informere relevante aktører om bydelens fritidstilbud på. Spørreundersøkelsen til de ansatte i tjenestene (se kapittel 5.1.8) viser at rundt en tredjedel av de ansatte ikke er fornøyde med informasjonen om bydelens egne fritidstilbud, mens enda flere, fire av ti, ikke er fornøyde med informasjonen fra frivillige organisasjoner, idrettslag o.l.

Ansatte i tjenestene viser til at de aktivt ser etter informasjon om fritidstilbud på nettet, for å holde seg oppdatert. De mener at for mange av tilbudene i bydelen er preget av kortsiktighet, og at det gjør det vanskelig å holde oversikt over dem fra semester til semester og fra år til år. De savner ikke bare en totaloversikt over alle bydelens tilbud, mens også informasjon om tilbudenes varighet og finansiering. Særlig det siste vektlegges, fordi de ønsker å rekruttere barn og unge til tilbud preget av forutsigbarhet og kontinuitet, noe som knyttes til tilbudenes finansieringssituasjon.

En annen utfordring som nevnes blant de ansatte i skolene, er at ordningen *Tildeling av midler til aktiviteter for barn og unge i Bydel Gamle Oslo* som kan brukes til støtte til medlemskontingent eller betaling av egenandel til organiserte treninger og turneringer, kreves søkt av ansatte i bydelen uten kjennskap til barnets eller familiens økonomiske situasjon (se kapittel 4.2). Ordningen oppleves av de ansatte, og særskilt de ansatte i skolene, som utfordrende å formidle til barn og unge og deres foreldre. Informantene viser til at de tar ansvar ved å være bindeleddet mellom familien og søknad om økonomisk støtte. En mer formålstjenlig løsning vil være at familien eller ungdommen selv kunne søke på bakgrunn av dokumentert informasjon fra idrettslaget eller andre typer fritidstilbud, og gjøre ordningen kjent og lett tilgjengelig for eventuelle brukere med digital søknad på Ung i BGO-appen, Bydel Gamle Oslos hjemmeside og skolenes digitale formidlingsportal, oversatt til bydelens mest utbredte minoritetsspråk.

Informasjon og foreldre

Vi har ikke intervjuet foreldrene selv, og kunnskap om hvordan de informeres om tilbudene, har vi gjennom ansatte i bydelens tjenester, samt kommunale og frivillige tilbydere. Flere oppgir at manglende norskferdigheter blant foreldrene kan være en barriere for å nå ut med informasjon. Utekontaktene i bydelene oppgir eksempelvis at de informerer foreldrene om bydelens tilbud blant annet på foreldremøter. De informerer også om mulighetene for en aktivitetsguide innen idretten. Utfordringen oppgis å være problemene med å nå alle foreldre med denne informasjonen, til tross for iherdig innsats. Informantene viser til erfaringen med at det er barnevernet og NAV som bruker bydelens søknadskjema om aktivitetsguide mest.

Bydelens tilbydere av fritidsaktiviteter er også ute på arrangementer i bydelene, for å være synlige og informere om tilbudene de har. I en kommunalt drevet aktivitet oppgis de å jobbe hardt for å inkludere barna i aktiviteten, og de ringer hyppig til foreldre for å inkludere barna. Foreldre oppgis også å få informasjon fra andre foreldre, og at ryktene om gode tilbud går raskt. Andre får informasjon om tilbudene av sine egne barn. Spørreundersøkelsen til foreldrene viser for øvrig at også foreldrene opplever mangel på lett tilgjengelig informasjon om alle bydelens tilbud.

Hvordan kan det informeres bedre?

Hva slags type informasjon som oppleves som viktig og relevant, er avhengig av målgruppen for informasjonen. En rådgiver på en av skolene foreslår at tilbyderne lager små filmsnutter på ulike språk, hvor for eksempel en mor forteller om aktiviteten på sitt eget morsmål. Flere av de intervjuede viser til at FRIGOs nettside er forbilledlig. Der er informasjonen enkelt formidlet, og aktivitetenes innhold er tydelig beskrevet.

Et annet forslag som kom opp i intervjuene, er at informasjon om fritidstilbud gis foreldre allerede når barna går i barnehage, slik at de er godt informert om tilbudene den dagen barna begynner på skolen. Alternativt kan det informeres om dette den dagen barna begynner på skolen. Flere mener det er viktig å få barna raskest mulig inn i aktiviteter, fordi barn som har deltatt på fritidsaktiviteter, gjerne fortsetter med det når de blir tenåringer. En slik informasjonsstrategi krever for øvrig kontinuitet og forutsigbarhet i tilbudene.

Per i dag får de frivillige enten ikke innpass på skolene, eller de må avtale møter med enkeltlærere. En av de frivillige organisasjonene tar til orde for en felles kommunikasjonsstrategi for alle bydelens fritidsaktiviteter. Dette forslaget kommer opp fordi frivillige organisasjoner sliter med å få til et samarbeid med skolene. Skolene

mottar mange henvendelser om samarbeid fra både store og små frivillige organisasjoner. Forslaget innebærer et felles informasjonsarbeid på tvers av alle tilbydere. Da kan alle møte opp på én felles informasjonsdag med atskillig lavere belastning på skolene.

Kombinasjonen av at bydelen ikke bidrar til å spre informasjon om frivillige organisasjoners fritidstilbud via Ung i BGO-appen, at tjenestene i all hovedsak kun informerer om de offentlige tilbudene, og at skolene i liten grad legger til rette for at de frivillige organisasjonene kan bruke skolens område til å informere om sine tilbud, bidrar antagelig til at ansatte i tjenestene er lite fornøyde med informasjonen fra disse organisasjonene (jf. spørreundersøkelsen). Informanter i de frivillige organisasjonene oppgir også stor frustrasjon rundt dette og mener at det først og fremst rammer målgruppene. Dette kan heller ikke sies å bidra til samarbeid og samskaping mellom bydelen og de frivillige organisasjonene.

7.6 Rekruttering til fritidstilbud

Informasjon om et fritidstilbud innebærer ikke nødvendigvis at barn og unge møter opp og deltar jevnlig i fritidstilbudene. Fritidstilbudenes omdømme vil også kunne være viktig.

Stigmatisering

Flere av de intervjuede mener den generelle vektleggingen av at fritidsaktiviteter skal fungere kriminalitetsforebyggende, og særlig være rettet mot barn og unge i lavinntektsfamilier, kan være stigmatiserende. Det kan virke negativt inn på omdømmet og rekrutteringen. En tilbyder er opptatt av dette og viser til at det er viktig at fritidsklubbene ikke bare skal være kjent for å være en arena for å dempe bråk i bydelen. Til tross for at mange av midlene tilbydere kan søke på, har som søknadskriterium at tilbudet skal være for barn i lavinntektsfamilier, så tones altså dette i all hovedsak ned av tilbyderne. Flere understreker at deres fritidstilbud er for alle, og at universelle tilbud er det viktigste inkluderingstiltaket i bydelen. De få tilbyderne som faktisk etterspør informasjon om inntekt, oppgis å møte på rekrutteringsproblemer fra bydelens ansatte/tjenester, fordi dette er informasjon de færreste i tjenestene har.

Kommunale tilbyderes rekruttering

En viktig rekrutteringskanal ser ut til være de ansatte i bydelens tjenesteapparat, slik som ansatte i oppfølgingstjenesten, rådgivere, sosialarbeidere og helsesykepleiere på skolene, politi og barnevern. Skolene i bydelen kan henvise barn og unge til Oppfølgingsteamet dersom de har unge som står i fare for å falle ut, og rekruttering til fritidstilbud kan være en del av oppfølgingsplanen. I disse samtalene fanger teamet ofte opp at mange faktisk er med i idretten, men gjerne av mangel på noe annet å gjøre. De mener bydelen har mange aktiviteter for de yngre brukerne, men lite for ungdommer på videregående skole. Dette kommer også frem i intervjuer vi har gjort med ungdommene selv.

7.7 Oppsummering

Undersøkelsen blant ansatte har hatt lav oppslutning i tjenester som daglig er i kontakt med foreldre i familier, som barnevern og NAV, noe som gjør at tallgrunnlaget er noe usikkert. De mest kjente fritidstilbudene blant ansatte er bydelens egne, mens

tilbud fra frivillige organisasjoner og foreninger er mindre kjent. Informasjon om fritidstilbud får de ansatte fra sine egne kollegaer, andre ansatte i bydelen og fra sosiale medier og ledere. To tredjedeler kjente til Ung i BGO-appen, men hvor de har fått informasjon om appen, var tilfeldig.

Fornøydhet med informasjon om fritidstilbud fra bydelen er begrenset. Rundt halvparten opplever ikke å ha oversikt over fritidstilbudene eller støtteordninger for deltagelse. Bydelens utfordringer sett fra de ansattes perspektiv speiler de samme utfordringene som foreldrene selv beskriver: mangel på lett tilgjengelig samlet informasjon, utfordrende økonomi, bydelens satsing på lite forpliktende tilbud, begrenset kvalitet og tilgjengelighet på idrettsarenaene, lokalisering og sentralisering av bydelens egne tilbud og manglende koordinering. De ansatte opplever at det er for mye silotenkning i fritidsaktivitetsarbeidet i bydelen, med manglende koordinering mellom de offentlige tilbyderne og de frivillige.

- Kortsiktighet i finansiering av aktiviteter er en ulempe.
- Det bør legges mindre vekt på å skape nye tilbud fremfor å satse på, og høyne, kvaliteten på de tilbudene som allerede eksisterer og har mange deltagere.
- Det mangler en totaloversikt over alle bydelens tilbud, tilbudenes varighet og finansiering – og per i dag er ikke Ung i BGO-appen en viktig kanal for informasjon.
- Tjenestene rekrutterer barn og unge til tilbud preget av forutsigbarhet og kontinuitet.
- Det kan være utfordrende å nå foreldre med informasjon. Det kan knyttes til manglende oppmøte på arenaer der det informeres, manglende språkkompetanse og kulturforskjeller.
- FRIGOs nettside er forbilledlig og kan tjene som et forbilde for andre tilbydere, da informasjonen er enkelt formidlet, og aktivitetenes innhold er tydelig beskrevet.
- Manglende deltagelse i fritidstilbud handler ikke bare om økonomi, men også om kultur, målgruppens (og foreldrenes) kjennskap til et tilbud, manglende oppfølging fra foreldre, omdømme, andres erfaringer, tilbudets innhold og kvalitet og kontinuiteten i tilbudet.
- Aktiviteter i nærheten av eller på skolens område øker sannsynligheten for kjennskap til og bruk av dem.
- Ordningen *Tildeling av midler til aktiviteter for barn og unge i Bydel Gamle Oslo* er utfordrende for ansatte i tjenestene å forvalte uten kjennskap til familienes økonomi.
- Det er ikke alle som får dekket sine fritidsbehov gjennom idretten.
- Samarbeidet med bydelen / mellom de offentlige og de store frivillige organisasjonene har forbedringspotensial. Det vil kunne gi målgruppene et mer variert tilbud, færre like tilbud og mer langsiktig finansiering av tilbud.
- Det er for mye silotenkning i fritidsaktivitetsarbeidet i bydelen, med manglende koordinering mellom de offentlige tilbyderne og de frivillige.
- Frivillige organisasjoner ønsker å bli sett på som en ressurs og ikke en konkurrent i bydelen.

8 Videregåendeelevene og unge voksnes perspektiver på rekruttering og frafall

Dette delkapitlet bygger på de fire digitale fokusgruppeintervjuene med totalt 20 ungdommer i september 2020 og januar 2021 (se kapittel 3). Spørreundersøkelsen det vises til i dette kapitlet, er rettet mot ungdomsskoleelever (kapittel 5), mens data fra intervjuene hovedsakelig er fra unge i alderen 16–20 år – altså elever på videregående skole, men også studenter på høyskolenivå. Det betyr at funnene fra spørreundersøkelsen og intervjuene ikke er direkte sammenlignbare, men kan vise interessante forskjeller/likheter. Noen av spørsmålene vi har stilt om deres opplevelser fra ungdomsskoletiden, krever at informantene må tenke tilbake på tiden de gikk på ungdomsskolen. Det kan være noen svakheter forbundet med etterrasjonalisering, at man har glemt hvordan det var, men også at tidene forandrer seg – ikke minst med tanke på bruk av sosiale medier. Samtidig gir spørsmålene relevant informasjon om elever på videregående skole. Vi har også informasjon fra intervjuer med ungdomsrådet som består av unge i alderen 16–21 år som enten bor eller tidligere har bodd i bydelen.

8.1 Bruk og barrierer

Det kan være mange grunner til at det er ønskelig at flest mulig barn og unge deltar i fritidsaktiviteter, sett fra et folkehelseperspektiv. Ungdomsrådet viser til erfaringen med at ungdom trenger et tilbud som krever forpliktelse gjennom fast oppmøte, og hvor det er voksenpersoner som ringer dem opp ved manglende oppmøte. Forpliktende aktiviteter mener både ungdomsrådet og fritidstilbyderne bidrar til bedre planleggings- og koordineringsevne hos de unge, noe som kommer dem til gode som voksne.

Økonomi

Spørreundersøkelsen som ble sendt til et utvalg ungdomsskoleelever i bydelen, viser at nesten alle dem som deltok i undersøkelsen, har deltatt i et fritidstilbud en eller annen gang i løpet av oppveksten (se kapittel 5.2). Vanlige aktiviteter å delta i er idrett eller kultur-/musikkrelaterte aktiviteter, men også fritidsklubber. Bydel Gamle Oslo har et stort utvalg av fritidstilbud til barn og unge bosatt i bydelen, og mange av disse er gratis eller har en lav medlemsavgift. Ungdomsrådet selv påpeker at til tross for at mange fritidstilbud i bydelen er gratis, har de lavest deltagelse blant barn og unge sammenlignet med andre bydeler. Dette samsvarer med undersøkelser om unges deltagelse i idrett i Oslos ulike bydeler, der selv andelen med barn og unge med høy sosial bakgrunn i Bydel Gamle Oslo er lavere (Trondsen 2018). Ungdomsrådet mener at lav husholdningsinntekt kan bidra til at unge velger å få seg en betalt jobb fremfor å delta i organisert idrett. Ungdommen mener også at det hovedsakelig er barn i ressurssterke familier som benytter seg av en del av de gratis tilbudene, ikke

bare barn fra ressursvake familier. Det kan være en indikasjon på at tilbudene i bydelen retter seg mot *alle* unge uavhengig av deres sosioøkonomiske bakgrunn. Dette samsvarer med strategiene til de fleste tilbyderne vi har snakket med, som ønsker minst mulig stigmatisering av bruk av ulike fritidstilbud. Spørreundersøkelsen viser dessuten at de unges primære grunner til ikke å delta i fritidstilbud ikke først og fremst handler om økonomi, men om andre forhold, som vi skal komme tilbake til i de kommende avsnittene. Det at manglende bruk av tilbud i liten grad knyttes til dårlig økonomi, er antageligvis et uttrykk for at mange tilbud er gratis og dermed ikke utgjør noen økonomisk barriere for de unges deltagelse. Men det kan også være at i de tilfeller en aktivitet koster noe, så får ikke nødvendigvis barna vite at det kan være en krevende kostnad for foreldrene å dekke.

Ungdomsskoleelever – mellom barken og veden?

Kjedsomhet og alder

I spørreundersøkelsen har ungdomsskoleelevene med egne ord gitt en forklaring på hvorfor de ikke deltar i et fritidstilbud, og de har svart på et spørreskjema med årsaker som har kommet frem i andre studier (se kapittel 5). Det er mange som har benyttet denne muligheten. Det er særlig kjedsomhet /manglende interesse som nevnes som en viktig grunn til at de ikke deltar i en fritidsaktivitet på tidspunktet de blir spurt, i tillegg til et ønske om å bruke tiden sin på andre ting, som venner, andre fritidsaktiviteter eller skole. Den nest viktigste begrunnelsen for manglende deltagelse er at de ikke har tid eller ork til å delta lenger. Noen oppgir at de har blitt for gamle / har vokst fra tilbudet eller har sluttet fordi deres venner har sluttet, og enkelte nevner at de sluttet på grunn av koronasituasjonen. Det er også andre grunner som fremkommer, men som bare oppgis av enkeltrespondenter. Det er blant annet personlige grunner, opplevelse av å bli trakassert, for dårlig kvalitet på tilbudet, rangering av deltagerne på tilbudet og at det var «rare» folk som brukte tilbudet. At ungdommen selv i liten grad nevner dårlig kvalitet som begrunnelse for at de har sluttet å benytte tilbudet, kan være fordi de ikke har opplevd kvaliteten som dårlig. Men det kan også være at kjedelig og manglende interesse er en annen og mer indirekte måte å beskrive dårlig kvalitet på, alternativt at tilbudene oppleves som lite relevante. Svarene tyder på at en del av tilbudene i bydelen ikke fenger ungdomsgruppen som er spurt, i nevneverdig grad, og at det er en viktig grunn til at de faller fra. Vi vil presentere flere begrunnelser for at ungdommene slutter å delta i fritidstilbud, i dette kapitlet.

I intervjuene forteller de også om opplevelsen av å vokse fra fritidstilbudene. Når vi ber de unge om å se tilbake til da de selv var i ungdomsskolealder, forteller de om en periode der de ikke følte seg hjemme noe sted. Én forteller at vennegjengen opplevde å være for gamle for K1 på ungdomsskolen, for der gikk det bare 10-åringere, mens Central Park hadde aldersgrense fra 16 til 23 år, hvilket betød at de ikke var gamle nok for å henge der. Det kunne også oppleves som litt skremmende å gå til klubber som var dominert av 10. klassinger. De som tidligere hadde hengt på Biblo eller K1-klubben, opplevde å ikke passe inn der da de gikk på ungdomsskolen. Alternativt deres var å møtes ute, også om vinteren, men de hadde da ingen aktiviteter å holde på med.

De unge som jobber i fritidsklubbene, er enige i vårt spørsmål om det mangler et tilbud til ungdomsskoleelever – særlig for dem som ikke er interesserte i idrett, eller som bare ønsker å holde på med idrett for moro skyld. Deres erfaring er at det er få faste brukere over 12 år som bruker deres fritidsklubb. De intervjuede mener videre at den beste måten å holde aktiviteten oppe blant ungdomsskoleelevene på er å tilby

aktiviteter fra 5. trinn, for da har de ikke lenger noen tilbud i regi av aktivitetsskolen (AKS). Da har alle en innarbeidet aktivitetsvane, noe som gjør at man er mer villig til å fortsette med aktiviteter etter skoletid, enn om det blir et opphold i aktivitetsnivået. 5. trinn oppgis også å være en overgangsfase som gir gode muligheter for å få nye impulser og nye venner og å bli kjent med nye områder i bydelen. Tilbudet til ungdomsskoleelevene bør ikke åpnes for de eldre barneskoleelevene.

Topping og ekskludering

Overgangen fra barneskole til ungdomsskole markerer mange endringer. Det er en periode der man går fra å være barn til tenåring. Med puberteten følger det store kroppslige og mentale endringer. Det er en periode der de unge forteller at de blir mer sosialt orienterte, og ønsket om å henge med venner blir større. Det er en periode der de fleste opplever større frihet fra sine foreldre, som de ønsker å benytte seg av. Det er en tid i livet der man begynner å bygge sin egen identitet og i større grad tar sine egne valg. En viktig endring er også forventningene fra skolen. På ungdomsskolen begynner skolearbeidet å kreve mer tid av den enkelte. Det er nå elevene begynner å få karakterer som vil være avgjørende for det videre utdanningsløpet. Det betyr at mange bruker mer av fritiden sin på skolearbeid enn det de gjorde på barneskolen. Det kan i sin tur bety mindre tid til fritidsaktiviteter. Elever som sliter på skolen, kan oppleve at foreldre krever at de skal bruke mer tid på skolearbeidet, og at de ikke får delta i fritidsaktiviteter. På den annen side er dette den samme perioden konkurransen innen idretten blir mer uttalt, og med det kravet til økte prestasjoner. Når skolen begynner å kreve mer av de unge, øker altså samtidig kravene til dem i en del av fritidsaktivitetene.

Ungdommer vi har intervjuet, peker på at idrett er et populært tilbud blant mange barn, men at spissingen/toppingen som idretten begynner med i ungdomsskolealder, virker ekskluderende og bidrar til at mange unge blir inaktive.

Så er det sånn at først er idretten for alle, men når man begynner å komme opp i alder, så blir det mer satsing. De som satser på idrett, driver med det hver dag, men de som stopper og ikke er gode nok, eller motiverte nok, begynner å gjøre ingenting.

Den viktigste grunnen til å delta i fritidsaktiviteter er for de fleste ikke å bli proff innen en idrett, men å ha det gøy sammen med andre. En av ungdommene viser til at laget deres aldri har vunnet en kamp, og at dette heller ikke er viktig:

Jeg tror det hadde vært rart å starte på et lag der de bare tenker på å vinne. der jeg spiller tenker vi ikke på det i det hele tatt. Så lenge vi har det gøy. På fotballbanen føler jeg at jeg har et fristed der jeg ikke tenker på noe annet – det er bare fotballen. Det er på en måte et «escaperoom» [...] Når jeg spiller fotball, er det bare fotballen jeg tenker på, og at jeg har det gøy.

Dette utsagnet illustrerer godt at mange unge ikke ønsker å måtte satse når de når en viss alder, men at de ønsker å bedrive idrett på et nivå som bidrar til fysisk aktivitet, som gir dem glede og sosialt fellesskap. På spørsmålet om hva man kan gjøre for å inkludere unge som ønsker fysisk aktivitet, men ikke på et nivå mange sportsklubber krever i dag, svarer en av ungdommene:

Jeg tenker kodeordet bør være lavterskel på alt man prøver ut, og ta det derfra. Finner man talenter, kan man ta det litt opp, men at man starter veldig lavterskel på alt. At det er inkludering som er viktig, ikke nivået på aktiviteten

[...]. Gi mulighet for en type lavterskel som gjør at man kan være der en eller to ganger i uka uten å føle at du ikke er med på laget. At idrettsklubbene har fotballag for de som bare vil ha det gøy.

På spørsmålet om hvem som burde drifte slike «parallelltilbud», er svaret at det ikke trenger å være så formelt og organisert. Hvis hallene hadde satt opp tider der unge bare kan møte opp, så mener de at de unge selv kan organisere aktivitetene. De peker på at skolene kan samarbeide med tilbydere om ulike lavterskelaktiviteter. Det gis et eksempel fra en skole utenfor Oslo som samarbeidet med en nærliggende golfklubb. Der kan barn/unge komme fast en dag i uken og spille bare for å ha det gøy. Det er verken satt krav til prestasjoner eller progresjon. Den frie leken og aktiviteten ser ut til å forsvinne i en periode hvor mange unge kan ha et behov for et fristed der det er mulig å unnsnippe konkurranse og spesifikke krav til prestasjoner.

Idrett – og særlig fotball – er en utbredt aktivitet på barneskolen. Det betyr ikke nødvendigvis at alle som deltar, er interesserte i fotball i seg selv, men det sosiale fellesskapet fotballen bringer med seg. Så lenge man ikke makter å samle barn med ulike interesser, kan man risikere at noen barn undertrykker egne interesser og kun deltar for å være en del av gjengen. De som velger bort deltagelse, står i fare for å oppleve utenforskap og ensomhet. Det betyr at det er viktig å tilby varierte aktiviteter, men også at man lykkes med å informere om og rekruttere deltagere til disse. De unge viser til Aktivitetsskolen (AKS) som alle har et tilbud om til og med 4. trinn. I disse årene får elevene prøve en rekke ulike aktiviteter en periode, før de velger det de har lyst til å drive med på fast basis. Dette oppleves å være en flott måte for alle elever for å prøve ting de aldri har gjort før. En viktig forutsetning for å prøve nye ting oppgis å være trygghet. Denne tryggheten mener de AKS representerer. På AKS er alltid voksne man kjenner godt, med på aktivitetene, og det er andre elever man enten kjenner eller kjenner til, som deltar. Det at skolen står ansvarlig for aktivitetene, bidrar også til at alle blir inkludert, uavhengig av om eleven tilhører en vennegjeng eller ikke. Positive erfaringer med fritidsaktiviteter gjennom AKS mener flere unge at kan bidra til at flere fortsetter med aktiviteter når AKS ikke lenger er et tilbud.

For å unngå at all idrett handler om å prestere og konkurrere, viser de unge til at treneren spiller en viktig rolle. Trenere som har den innstillingen at aktiviteten først og fremst handler om å ha det gøy, blir satt stor pris på. Det gis eksempler på at en del foreldre har en slik holdning. En påpeker at trenere skal være barn og unges forbilde, og at de skal bidra til å lede barn og unge i riktig retning. Det viktige er at trenere må være åpne for barna og sikre at de er velkomne på aktivitetene. Flere er dessuten enige i at det ikke er en ulempe om treneren er litt «kul». Flere mener at noen foreldre kan være gode trenere, men enda flere ser ut til å være enige om at unge trenere ofte er de beste. Med unge menes trenere som er 2–3 år eldre enn dem de skal trene. De mener derfor at det er viktig at bydelen tar ansvar for å satse mer på å utdanne ungdom og unge voksne i bydelen til å bli trenere. Dette bidrar ikke bare til at unge holder seg aktive lenger, men det vil antageligvis også øke rekrutteringen til aktivitetene.

Informasjon og rekruttering

I spørreundersøkelsen svarte en relativt liten andel at de opplever å ha oversikt over bydelens fritidstilbud (se kapittel 5). Det er kun én av ti som oppgir å ha stor grad av oversikt. Mange svarer at de verken opplever å ha stor eller liten grad av oversikt. Videre var det kun én av ti som svarte at de ikke er fornøyde med informasjonen til-

byderne gir om fritidstilbud. Det at få oppleve å ha god oversikt over bydelens fritidstilbud, samtidig som få er misfornøyde med informasjon de får fra tilbyderne, kan handle om at det ikke er direkte fra fritidstilbyderne ungdommene henter informasjonen sin.

Venner

Ungdommene vi har intervjuet, er samstemte i at den viktigste rekrutteringskanalen for å delta i fritidsaktiviteter er via venner. Man velger det ens venner velger, selv om det kan gå på tvers av egne interesser, og som en påpeker: «Det noen begynner på, begynner alle på.» Hvis det er et fotballmiljø på skolen, så begynner «alle» på den skolen å gå på fotball. Er det et håndballmiljø, så går «alle» på håndball. Det er antagelig et uttrykk for at deltagelse for mange handler om tilhørighet. Det er der man knytter sosiale bånd og utvikler vennskap. Denne flokkmentaliteten kan bidra til å forklare hvorfor noen aktivitetstilbud i liten grad blir benyttet. De oppgir at de i liten grad tester ut mindre populære aktiviteter (forstått som antall brukere), hvis de ikke får minst én venn med seg. Dette kan muligens forklare hvorfor noen unge ikke deltar i noen aktivitetstilbud.

Flere av de unge mener at de som faller utenfor fritidsaktivitetstilbudet, er de som ikke har noen venner å gå sammen med. Noen av ungdommene vi har intervjuet, jobber som trenere eller på en av bydelens fritidsklubber, og de påpeker at det er mange vennegjenger som bruker de ulike tilbudene:

De er veldig opptatt av hvem som er der, slik at de har noen å henge med. Hvis en ikke har noen venner, så blir det vanskeligere å delta på arrangementene.

De mener dette bidrar til å forklare hvorfor ingen dukker opp alene på en fritidsaktivitet. Det er ingen som tør å vise at de ikke har venner. På spørsmålet om hvordan man kan inkludere dem som føler seg ensomme og ikke har en vennegjeng å henge med, kommer forslaget om å bruke en spørreundersøkelse på skolene. En slik undersøkelse kan gi mer innsikt i elevenes ulike interesser, ikke bare de som er interesserte i idrett. Ved å få innsikt i alles interesser vil man få en pekepinn om det mangler spesifikke tilbud i bydelen, og/eller om tilbudene som etterspørres, faktisk finnes, og at det egentlig handler om manglende informasjon og rekrutteringsproblemer. De unge mener det må være mulig å samle dem som deler like interesser, for eksempel sjakk, og at det vil være en mulig inngangsport for å få venner.

Det interessante med intervjuene med ungdommene var hvor opptatt de var av ungdom som står utenfor fritidstilbudet, og hvem dette var; ungdom som faller utenfor jevnaldersmiljøet, faller også utenfor fritidsklubbene og fritidsaktiviteter generelt. Vi vil derfor vise til funn fra en annen, men ny studie, nevnt innledningsvis, av Seland og Andersen (2020). De påpekte nettopp at ungdommer som i mindre grad fanges opp av fritidsklubbtilbudet i Norge, er ungdom som ikke deltar på andre organiserte fritidsaktiviteter, som idrett, musikkopplæring eller i ungdomsorganisasjonene, og ungdom med svake vennerelasjoner er underrepresentert blant norsk klubbungdom. Begge disse gruppene er, ifølge Seland og Andersen (2020), viktige målgrupper med hensyn til å motvirke ensomhet og styrke muligheten for sosial støtte blant ungdom, noe som ser ut til å trenge tiltak utover det fritidsklubbene i dag kan tilby.

Skolen

I spørreundersøkelsen så vi at det særlig er skolene og venner som står for informasjonen om fritidstilbud i bydelen til de unge. I avsnittet over så vi venners viktige rolle for deltagelse i fritidsaktiviteter. De intervjuede mener også at skolen spiller en

viktig rolle for å spre informasjon. Skolens viktighet begrunnes med at alle er på skolen, uavhengig av om de har venner eller ikke.

Jeg tror du må gå til skolen [for å informere], for der er alle uansett om du har venner eller ikke. Skolen må få et samarbeid med klubbene sånn at du kan sende dem fra skolen til klubben. Hvis du bare skal nå dem via klubben [...] hvis du ikke har venner, så er du ikke ute. På skolen er man uansett. Det er skolen man må gå til for å finne enkeltmenneskene.

Ungdommene mener det er flere fordeler ved at skolene arrangerer aktivitetene, og at de foregår på skolens område. Nærheten til aktiviteten vil i seg selv øke oppmøtet. Det samme vil trykningen den enkelte har i omgivelsene, og kjennskapet til andre deltagende elever. Aktiviteter i regi av skolen bidrar også til at informasjonen om disse når alle elevene, og den enkelte elev blir dermed ikke avhengig av et stort nettverk / mange venner for å få informasjon. Dette bidrar til å inkludere de elevene som ikke er en del av en vennegjeng.

Mange av de intervjuede går på videregående skole, og det er stor enighet mellom dem om at det må bli større oppmerksomhet rettet mot aktiviteter på ungdomsskolen. En av de intervjuede forteller følgende:

Jeg husker selv at det var litt rart å ikke ha så mye å gjøre. Det er da [på ungdomsskolen] man trenger mest aktiviteter. Når man er barn, kan man gå ut og leke. På ungdomsskolen gjør man ikke det lenger. Det blir mellomfasen mellom å være litt voksen og litt barn. Det er en viktig gruppe å få med seg.

Skolen vil være særlig viktig som informasjonskanal for nyinnflyttede elever som ikke har rukket å bygge nye vennskap. To av ungdommene vi har snakket med, fikk ved tilfeldigheter informasjon om tilbudet de bruker. En forteller at en forelder hadde sett informasjonen på Facebook, og en fikk etter noe tid informasjon av en venn. Det vises også til at nyinnflyttede som ikke kjenner bydelen godt, kan slite med å finne frem til tilbudenes geografiske plassering. Ligger tilbudet litt bortgjemt, kan det være vanskelig å finne frem til. Bedre informasjon om adresse og innhold i tilbudet kan gjøre det enklere for nyinnflyttere å oppsøke tilbudet på egen hånd. En av ungdommene forteller følgende:

[...] Jeg flyttet fra en annen bydel og hit. Jeg er skikkelig aktiv, men jeg visste ikke hvilke muligheter jeg hadde her, hvilke aktiviteter som finnes. Men jeg var klar over dem på X [gamle hjemsted], så jeg reiste dit. [...] Hvis jeg hadde hørt om det på skolen, hadde det vært nyttig. Da hadde jeg visst hvor jeg kunne gå.

På barneskolen oppgis alt å være mer lærerstyrt. Der er lærerne opptatt av at alle elever skal inkluderes i leken. Det er lærerne som tar initiativ til aktiviteter, og som sørger for inkludering av alle. På ungdomsskolen er denne samlede kraften som lærerne representerer, ikke lenger til stede:

[...] det å spleise klassen. Det var veldig mye fokus på det på barneskolen. Alle skulle være venner, og det var flere leker jevnlig. På ungdomsskolens første uke så spleiset ikke klassen, og så ble man bare sammen med dem man kjente fra den forrige skolen. Det ble mer splittet, og da gjør man litt færre ting også fordi man bare er sammen med de samme hele tiden.

Generelt ønskes det flere aktiviteter på skolens område. Dette mener de unge også vil bidra til inkludering av alle elever, og dermed øke mulighetene for at alle får noen

venner. En viktig begrunnelse som gis for at skolen er velegnet som arena for fritidsaktiviteter, er at der er alle kjent og opplever trygghet. Ukjente steder kan oppleves som utrygge og ukomfortable – særlig hvis man skal møte alene.

På videregående skole har elevene modnet, og de tar følgelig mer ansvar selv. Det fortelles om videregående skoler der det opprettes en rekke ulike elevlag (eller lignende) som har utspring i elevenes ulike interesser. Disse elevlagene er det elevene selv som tar initiativ til, og de inkluderer alle med sammenfallende interesser. Disse interessene kan spenne fra fising til strikking. Dette oppgis å kunne være en god løsning også på ungdomsskolen, men at lærerne der må ta større ansvar og bidra i arbeidet med opprettelsen av slike «interesse-lag». Ungdommens engasjement i intervjuene for enkeltelever og ungdom som faller utenfor, er tydelig, og de fremhever at den ovennevnte metoden, samle elever med felles interesser i regi av skolen, for eksempel et skolesjakklag, kan fremme inkludering, åpne for nye vennskap og forebygge ensomhet.

En viser også til at det er store forskjeller på de videregående skolene når det gjelder aktivitetsnivå. En av de tilflyttede forteller om sin forrige skole der det var en sterk skoleidentitet, og hvor det ble arrangert en rekke aktiviteter. Skolen vedkommende går på i bydelen, oppgis å ikke ha en slik identitet, og skolen arrangerer ikke noen aktiviteter for elevene. For de av bydelens videregående skoler som ikke samler elever til felles elevlag eller aktiviteter, kan dette være en metode både for å fremme læringsmiljøet, styrke skoleidentiteten og forebygge frafall blant bydelens videregående elever. Etterstad og Hersleb videregående er skoler der mange av bydelens ungdommer er elever, og som kan streve med høyt frafall.

Fritidstilbydere

Fritidsklubbene kan spille en stor rolle for å inkludere barn som har få eller ingen venner. En av de intervjuede ungdommene påpeker problemet på denne måten:

En del fritidsklubber har utstyr som fotball og basketball som barna kan låne, men det er ikke alle som har noen å spille med. Kan være at jeg eller en annen fyr drar dit, og så må vi spille basket alene. Hvis de kunne ansatt en person som kunne hjelpe de barna som kommer inn alene. Det beste hadde vært å lage et helt basketballag etter hvert som barna begynner å samle seg. Kunne for eksempel møttes en gang i uka, for å spille mot hverandre.

Fritidstilbydere kan rekruttere elever på ulike måter. En av ungdommene mener skolen må samarbeide med fritidsklubbene, slik at skolene kan sende elever dit. En måte fritidstilbyderne kan promotere sine tilbud på, er å komme til skolen og presentere tilbudene de har. Dette kan de unge som selv bruker tilbudet, bidra med. Samtidig oppgir en av ungdommene at noen kan trenge at noen dytter dem ut av komfortsonen sin, slik at de tør å forsøke aktiviteter de aldri før har prøvd. Alternativt kan fritidsklubbene invitere skoleklasser til seg, slik at elevene får teste ut tilbudet og gjøre seg litt kjent. Slik kan elevene også bli litt mer kjent med de ansatte på disse klubbene. Dette skaper en større trygghet hos ungdommene, som mange oppgir å være avhengig av før de eventuelt våger å dukke opp alene.

Flere av ungdommene vi har intervjuet, jobber i en av bydelens fritidsaktiviteter. På spørsmål om de samarbeider med skolen om å informere om sitt tilbud, er svaret nei. Først og fremst skyldes dette koronasituasjonen, og de har planer om å kontakte skolene for et samarbeid.

Sosiale medier, apper og skriftlig informasjon

Venner og skolen er, som vist over, de viktigste informasjons- og rekrutteringskanalene til ungdoms kunnskap om og bruk av fritidstilbud. I spørreundersøkelsen oppgir nesten én av tre av ungdommene at sosiale medier er den viktigste kanalen for informasjon om fritidsaktiviteter (se kapittel 5). Flere av ungdommene vi intervjuet, ser ut til å tillegge sosiale medier mer vekt. Dette kan ha sammenheng med at de intervjuede ungdommene er i alderen 16–20 år, og de er dermed i en annen alderskategori. Dette er elever som går på videregående skole. Det kan være forskjeller i bruken av sosiale medier på ungdomsskolenivå og videregående nivå.

I intervjuene svarer flere at den beste måten å informere om fritidstilbud på, utover venner og skole, er sosiale medier, særlig Instagram. De mener at «alle» er på Instagram, og ved å reklamere for tilbudet der vil de unge få med seg informasjonen selv om de ikke aktivt har oppsøkt den. En forutsetning for å bruke Instagram som informasjonskanal er at man må være aktiv hver dag og legge ut noe nytt. Det trenger ikke alltid å være en tekst, men et bilde. Det viktigste er at man er synlig hver dag. Ulempen med kun å informere om fritidsaktiviteter via Instagram oppgis å være at man ekskluderer dem som ikke bruker Instagram. Det påpekes at de som allerede er utenfor fellesskapet og har få eller ingen venner, heller ikke er på sosiale medier. Instagram kan således forsterke utenforskapet ved at de ikke mottar den informasjonen som brukere av sosiale medier får. Samtidig er det flere som er enige om at det er sosiale medier som Instagram og Snapchat som blir mye brukt. For å nå de yngre brukerne foreslår de bruk av TikTok, Instagram og Snapchat.

Ungdommene viser til at de fleste unge ikke bruker Facebook, men at det er vanlig at man har elevgrupper på Facebook der alle elevene på skolen er medlemmer, og der det blir lagt ut ulike typer av informasjon. Slike Facebook-grupper kan være en mulig informasjonskanal. En annen mener det ikke finnes noen fasit på hva slags plattform man kan bruke, og forteller følgende:

Vet at Sterling har fått en Facebook-side, og de har en oppdatert nettside, men den er ikke like populær som Facebook-siden deres. De har også Instagram, men den tror jeg heller ikke er like populær som Facebook-siden. Tøyen Sportsklubb når frem til flere via deres nettside enn de gjør via Facebook.

Jordal brukte Instagram bra, og det ble fort kjent på skolen. De hang plakater på hele skolen med Insta-brukeren deres. Ble kjapt populært.

På spørsmål om de kjenner til Ung i BGO-appen, svarer de fleste ja. I spørreundersøkelsen svarte én av fire ungdomsskoleelever at de kjenner til appen, og de fleste hadde fått kjennskap til den via venner eller via skolen. Informasjonen fra våre intervjuer tyder på at appen er lite brukt og lite populær blant de unge. Det vises til at utseendet på appen ikke appellerer til de unge, slik Instagram gjør. Den føles kjedelig, og det legges sjelden ut ny informasjon der. Det legges også bare ut informasjon om de ulike fritidsklubbene, noe som ikke oppfattes å være særlig interessant. De mener bruk av konkurranser i appen kunne fått opp interessen for den noe. En av ungdommene forteller at han kun bruker appen når bydelen har lagt ut jobbutlysninger der. En sier det på denne måten på spørsmål om hvorfor unge ikke benytter Ung i BGO-appen:

En årsak kan være at Ung i BGO-appen er en separat app, så hvis man går inn på den, så er det bare for å finne ting som skjer i Ung i BGO-appen, mens Instagram og Facebook er apper vi bruker til vanlig, og da kan jeg få med meg info om aktiviteter uten at hensikten min var å lete opp den infoen [...].

Andre ungdommer mener at det er viktigere at noen fra aktiviteten fysisk møter opp på skolen for å informere, og gjerne en som er 2–3 år eldre enn dem tilbudet skal appellere til. Dette gjelder på ungdomsskolen. På barneskolen foreslås det at den som informerer, bør være 17–18 år.

Bruken av skriftlig informasjon utdelt til hver enkelt ungdom er det litt ulike meninger om. Noen oppgir å kaste det med en gang de får det, andre tar vare på informasjonen hvis de ser at aktiviteten interesserer dem.

Jeg husker at de kom på skolen og ga oss et ark med info. Det fungerer ikke. Jeg kastet det med en gang. Det er sløsing av papir. Man må komme. Dere må sende noen fra de forskjellige aktivitetene og la dem presentere aktivitetene på en ordentlig måte. Det må være mennesker som lokker inn, og når det er gjort, må det samme mennesket være på aktiviteten.

Hvis jeg ikke er interessert, kaster jeg den. Hvis det er noe jeg interesserer meg for, kan jeg brette den sammen og legge den i lomma og se på det. Kanskje spør jeg en venninne om å bli med for å sjekke det ut.

På spørsmål om hva ungdommene ville gjort for å promotere fritidstilbudene i bydelen, ville de snakket litt med dem som bor i området, og hengt opp plakater på skolene, de ville også få barna og ungdommene ut der aktivitetene skjer, gjennom arrangementer der.

Avstand

Vi var opptatt av å finne ut om ungdommene mener avstanden fra enten skolen eller hjemmet til fritidsaktiviteten oppleves som viktig. Det er litt ulike meninger om dette. Noen mener at det er veldig viktig, særlig for dem som er litt yngre. Det påpekes at få foreldre ønsker å sende 13-åringen sin av gårde med buss eller t-bane i vintermørket. Avstand oppfattes også som viktig hvis aktiviteten er ny og ukjent. Blir avstanden for lang, er det enkelt å velge den bort.

Det bør være nærmere. I hvert fall i begynnelsen. Hvis det er noe som det er litt 50/50 med – at du godt kan prøve det, men ikke er sikker på om du vil like det. Hvis det er langt unna, kan du tenke: «Nei, fuck det, jeg gidder ikke.» Jo nærmere det er, så ok. 10 minutter unna, det går bra. Men 30–40 minutter med t-bane. Da [...].

Jeg hadde mistet motivasjonen hvis jeg måtte gå et godt stykke til aktiviteten. Da er det lettere å tenke at: «Huff, nei, jeg orker ikke i dag.»

Andre påpeker at avstand ikke er relevant hvis de er interesserte nok i aktiviteten. To av ungdommene oppgir at de tar buss eller t-bane et godt stykke hjemmefra for å komme til sin aktivitet. Svarene fra spørreundersøkelsen viste at det er få ungdommer som reiser til andre bydeler for å delta i fritidstilbud, og understøtter dermed funnene fra intervjuene – de fleste bruker tilbud i nærheten av bostedet sitt.

8.2 Fritidsaktiviteter eller jobber for videregåendeungdommen?

På spørsmål om betalte jobber for ungdom er viktigere enn fritidsaktiviteter, er det litt ulike refleksjoner. Noen påpeker at det vil avhenge av alder. For yngre vil fritidsaktiviteter være viktigst, mens litt eldre ungdom vil synes det er «kulere» å få en jobb

og jobberfaring. Jobberfaring kan man få gjennom frivillig arbeid og gjennom betalt arbeid. Ungdommene vi har intervjuet, understreker at de ikke må ha betalt for å bidra med sin arbeidskraft:

Jeg er trener for gutter som er 1–3 år yngre enn meg. Jeg får betalt, men det er ikke bra betalt. Jeg gjør det fordi jeg vil det. [...] Man kan godt få betalt, men det trenger ikke være store summer. Det er ikke en jobb-jobb. Det er litt frivillig, og litt betalt.

Å trene de yngre tar jeg ikke betalt for. Det er bare en interesse. Jeg har lyst til å inkludere alle og få alle til å holde seg unna gata.

En av ungdommene påpeker at jobber er særlig viktige i 16–17-årsalderen, fordi det er da flere faller ut av både skole og fritidsaktiviteter. Det er den perioden idretten begynner å toppe lagene, og mange faller derfor fra i denne perioden. Resultatet blir en stor gruppe med unge som ikke gjør noen ting. Det er også den aldersgruppen som ikke får arbeid i matbutikker, fordi man må ha fylt 18 år for å kunne jobbe i kassa. Som en av ungdommene sier:

Fra man er 15–18 år, og ikke er interessert i fotball, hva gjør man da? Det kan være gøy å gå på fritidsklubb en gang iblant, men du orker ikke å gjøre det hver dag.

En annen fordel med å tilby unge i denne aldersgruppen deltidsarbeid oppgis å være at det gir de unge mestringsfølelse, i tillegg til at det er en god følelse å vite at man tjener sine egne penger. Flere viser til at det kan være en god idé å blande, slik at noe kan være frivillig arbeid, mens noe kan være betalt. Det blir også vist til at frivillig innsats kan gi betalt arbeid på sikt. En sier det slik: «Lønnet arbeid etter å ha jobbet noe frivillig. Det blir en belønning for å ha jobbet frivillig, og at du har gitt noe tilbake til bydelen din.» Vedkommende sier videre:

De som engasjerer seg i idrett, kommer til å drive med det uansett, men jeg tror over halvparten av ungdommen heller vil ha jobb enn å drive med idrett.

Å bruke ungdom som trenere kan ha flere positive effekter. Barna oppgis å se opp til trenerne fordi de er unge, noe som kan gjøre det enklere å rekruttere barn til idretten. Samtidig er det å tilby trenerkurs til ungdom en fordel fordi de unge får verdifull erfaring med seg inn i voksenlivet. På spørsmål om hva som er en god alder for å gjøre denne typen arbeid, er svaret fra ungdommene 15 år, og at man har ansvaret for å trene dem som er 2–3 år yngre enn en selv. De understreker at på et lag med 20 gutter på 8 år, så vil én ungdom ikke kunne håndtere det alene. Ved 18-årsalder kan man trene egne fotballag, noe enkelte av de intervjuede oppgir å gjøre.

Ungdommene mener også at betalt arbeid i en fritidsklubb kan få med flere som ellers ikke ville benyttet seg av tilbudet. Er det en jobb, så kommer man ikke med vennegjengen, som en av ungdommene påpeker. Det kan bidra til økt inkludering, fordi man blir kjent med kollegaene. Deltagelse i fritidsaktiviteter kan også bidra til å hindre frafall fra skolen.

[...] og så kommer friminuttene, og da er du også alene. Alle er ute og spiller fotball, og du liker ikke fotball. Så blir det enda lettere å droppe ut. [...] Så hvis du klarer å få venner gjennom en aktivitet, så tror jeg det hjelper med å ikke droppe ut [...].

Hvis man ikke drar på skolen, så blir det vanskelig å dra på fritidsklubben – fordi du ikke har vært på skolen.

Ungdommene mener skolene må sette av tid til informasjon om ulike fritidstilbud, og at det er mindre viktig om elevene mister en time undervisning, fordi man får mer igjen for at elever kjenner til og deltar i fritidstilbud.

8.3 Hvilke aktiviteter ønsker og bruker de unge?

De fleste av ungdommene vi har intervjuet, har deltatt i en eller annen form for fritidsaktivitet. På spørsmål om hvilke aktiviteter de mener kan passe på ungdomsskolen, og hvilke de selv savnet i den perioden, er det ulike svar. En svarer gym, og det begrunnes med at gymtimen var et bra sted å «bonde» – altså bygge vennskapsbånd. Antallet gymtimer gikk ned fra to–tre ganger i uken på barneskolen til én gang i uken på ungdomsskolen. En av ungdommene oppgir savnet etter å ha et musikktilbud på ungdomsskolen. Til tross for at skolen hadde et musikkstudio, var det ikke et tilbud der for ungdommen. En hadde ønsket seg leksehjelp på fritidsklubben.

Det er mange ulike tilbud for unge i bydelen, men det ser ut til at det er noen tilbud mange har kjennskap til og eventuelt bruker, mens det er mange tilbud som er lite kjente. En av ungdommene er inne på dette:

Det er viktig å vise at disse klubbene representerer flere ulike interesser. Man har for eksempel musikkstudio hvor man kan utvikle sine interesser uten å gjøre det på et kjempehøyt nivå. Det kan være at de faller ut fordi det ikke finnes noe tilbud for dem som er glade i å lage musikk. [...] Det er viktig med aktiviteter, som basket, som man kan være med på uten å være kjempegod. Det er kanskje det mange sliter med.

To mener også det er viktig at det er aktiviteter for barn og unge under ferier. En av dem sier:

Det jeg likte med aktivitetene på Jordal, var at de arrangerte aktiviteter i ferieuken. For eksempel i en vinterferieuke, så var det fem dager med forskjellige aktiviteter.

Jordalklubben får skryt for å ha tatt med ungdommen på råd da de skulle pusse opp lokalene.

8.4 Oppsummering

Spissingen av idretten som særlig starter på ungdomsskolen, bidrar til å skyve mange unge ut i inaktivitet. Ungdommen ønsker fysisk aktivitet preget av sosialt samvær og å ha det gøy, fremfor prestasjoner og konkurranse. De unge ønsker også muligheten til selv å styre noen aktiviteter. Videregåendelevne og de unge voksne mener det er et hull i aktivitetstilbudet til elever på ungdomsskolen, særlig for elever som ikke ønsker å drive med idrett på høyt nivå, og for den gruppen elever som ikke har venner, eller som av andre grunner ikke oppsøker aktiviteter alene. Et særlig bidrag fra ungdommen til analysearbeidet er deres eget perspektiv på foretrukne nye, men allerede utprøvede modeller, som kan bidra til både å forebygge utenforskap og nyrekruttere ungdommen inn i fritidsaktiviteter fra ungdomsskolealder.

- Den viktigste rekrutteringskanalen for ungdom inn i fritidstilbud er venner og skolen.

- Ikke alle unge er på sosiale medier, og flere er opptatt av at fritidstilbydere må bruke flere ulike informasjonskanaler for å nå ut til alle ungdommer med tilbudet sitt.
- De intervjuede ungdommene i alderen 16–20 år vektlegger sosiale medier som informasjonskanal i større grad enn ungdomsskoleelevene gjør i spørreundersøkelsen.
- Et tilbuds attraktivitet ser særlig ut til å avhenge av populariteten det har i vennegjengen.
- At tilbudet oppfattes som interessant eller kjedelig, eller at man rett og slett opplever å ha vokst fra tilbudet, er viktige forklaringer på hvorfor noen ungdommer faller ut av fritidsaktiviteter.
- Det er et hull i aktivitetstilbudet til elever på ungdomsskolen. Særlig gjelder dette for elever som ønsker å være aktive, men som ikke ønsker å drive med idrett på høyt nivå.
- Lærerne på ungdomsskolen burde ifølge ungdommene bidra mer i utvikling og opprettelse av fritidstilbud, slik de i større grad bidrar til på barneskolen.
- De unge vi har intervjuet, ønsker fritidstilbud som er mindre organisert. De ønsker fysisk aktivitet preget av sosialt samvær og å ha det gøy, fremfor prestasjoner og konkurranse.
- Spissingen av idretten som særlig starter på ungdomsskolen, bidrar til å skyve mange unge ut i inaktivitet.
- Ungdommene er opptatt av inkludering, og de mener at skolen er et viktig sted for å lykkes med dette. Dette begrunnes med at alle er på skolen, uavhengig av om man har venner eller ikke.
- Aktiviteter i regi av skolen bidrar også til at informasjonen om disse når alle barn/unge, og den enkelte elev blir ikke avhengig av et stort nettverk eller mange venner for å få informasjon.
- Nærheten til aktivitetene vil øke oppmøtet blant elevene. Det samme vil tryggheten den enkelte har på omgivelsene, og kjennskapen til andre deltagende elever.
- 10–20 minutter gåavstand oppfattes å være akseptabel avstand til aktiviteter for litt eldre ungdommer. For noen er avstand mindre viktig, men det avhenger av hvor sterkt de er interessert i aktiviteten.
- Fritidsklubbene kan spille en mer aktiv rolle for å informere og inkludere barn med få eller ingen venner. En måte å gjøre dette på er å invitere skoleklasser til seg, slik at elevene får teste ut tilbudet og gjøre seg litt kjent – også med de ansatte. Få vil dukke opp alene uten venner på et ukjent sted.
- For å få innsikt i alle elevers interesser og kunne gi et tilbud til alle bør det kjøres en spørreundersøkelse om dette på skolene, og aktiviteter bør tilbys i regi av skolene.
- En kombinasjon av fritidsaktiviteter og frivillige/betalte jobber ser ut til å være viktig for de unge. Det gir nyttig jobberfaring og mestringsfølelse.
- Flere trenerjobber/fritidsklubbjobber for unge etterspørres.
- Flere jobber (frivillige og betalte) i fritidsaktiviteter til ungdom antas å øke deltagelsen blant barn i idretten.
- En jobb i fritidsaktiviteter kan bidra til å inkludere unge uten venner og bidra til å øke deres nettverk.
- De unge ønsker mulighet til selv å styre noen aktiviteter.

9 Er fritidstilbudene tilpasset behovene i barne- og ungdomsbefolkningen?

Kunnskap fra rapporten som helhet er ment å danne et grunnlag for oppdragsgiver for videre drøftinger av hvordan dagens fritidstilbud i Bydel Gamle Oslo er tilpasset behovene i barne- og ungdomsbefolkningen. Det har derfor vært av stor betydning å få frem et nyansert og mangesidig bilde av fritidstilbudene, slik at det er mulig for beslutningstagere å ta veloverveide og informerte valg når det gjelder spørsmålet om eventuelle endringer. Et spørsmål er: Hva kan læres og videreføres av dagens ordninger og dagens praktisering?

9.1 Bydelens behov for å iverksette eventuelle forbedringstiltak for fritidstilbud

For å besvare om bydelen har behov for å iverksette eventuelle forbedringstiltak, som endringer i egne tilbud, tildelinger, anbefalinger eller tilskuddsmidler til frivillige lag eller foreninger, har vi tatt utgangspunkt i det samlede datamaterialet innhentet for de tre delproblemstillingene. I tillegg vil vi belyse den nevnte hovedproblemstillingen med intervjuene av ansatte i tjenestene som er i kontakt med barn og unge, som ledere i skolene, sosiallærere, skolehelsetjenesten, utekontakter og representanter for fritidstilbudene. Dette er relevante problemstillinger:

Hvilke grupper barn og ungdom er det fritidstilbudene i bydelen ikke når per i dag?

Utgangspunktet for bydelen var å undersøke om fritidstilbudene i bydelen møter barn og unges behov. Resultater for medvirkning viser at ungdom etterlyser flere klubber og varige tilbud, mens bydelens hypotese er at det finnes et mangfold av tilbud i bydelen.

Vår studie viser at det ikke er mangel på ungdomsklubber innenfor den geografiske avgrensningen for Områdeløft Grønland og Tøyen, og at sentraliseringen høyst sannsynlig skaper konkurranse om brukerne med bosted eller tilhørighet til dette området av bydelen. Det er underdekning av varige fritidstilbud i de andre delbydelene, særskilt for elever som sogner til Frystikkalleen skole og barneskoler i denne skolekretsen. Utsatte barn og unge finner vi innenfor alle sosiokulturelle og/eller sosioøkonomiske lag av befolkningen. Barn med behov for ekstra oppfølging er utsatte uavhengig av bosted. Bydelen når dermed i mindre grad utsatte barn og unge utenfor Områdeløft Grønland og Tøyen og følger dermed i begrenset grad opp Fritidserklæringen som gjelder alle barn og unge. Da bydelens selv fremhever utfordringer med kriminalitet og særskilt gjenganger kriminalitet vil vi vise til en studie basert på Ungdata som viser at økning i voldelig atferd blant ungdom fra 2015 til 2018 kan ha sam-

menheng med økningen av smarttelefonbruk gjennom bruk av digitale medier utenfor hjemmet uten voksen tilstedeværelse (Frøyland m.fl. 2020). I følge, Frøyland m.fl. (2020), kan et særskilt effektivt tiltak være å gi ungdom som står i fare for problematferd tilgang til voksne som følger opp gjennom fritidsaktiviteter for å utvikle strategier for å hjelpe barn og ungdommer å navigerer gjennom endringer i smarttelefonbruk og voldelig atferd på en fornuftig måte. Satsning på høy voksentetthet og gode rollemodeller i fritidstilbudene kan ha større betydning for endringer i ungdommer kriminelle eller voldelige atferd, samt for forebygging og reduksjon av denne type handlinger, enn et høyt antall fritidstilbud i ett gitt område, som for eksempel Områdeløftet Grønland og Tøyen.

Hvordan opplever barn og unge at fritidstilbudene i seg selv fungerer?

Ungdomsskoleelevenes frafall fra fritidstilbud kan skyldes enkeltfaktorer eller summen av dem og er ifølge ungdommen selv (N = 146) at de 1) blir lei av aktiviteten de deltar på, og kjeder seg; 2) slutter fordi de får andre interesser, eller bytter for å fokusere kun på én annen aktivitet; 3) opplever ikke lenger å ha tilstrekkelig med tid enten på grunn av opplevd skolepress eller fordi de ønsker å bruke mer tid på skole og venner; 4) slutter fordi vennene slutter; 5) på grunn av naturlig avgang fra barne- skoletilbudene eller opplever å ha vokst fra tilbudene. Ungdomsskoleelevene (N = 322) legger mest vekt på at de ønsker å prioritere andre ting, og at forhold som dårlig kvalitet og økonomi vurderes som relativt lite relevant. Et av de mest populære tilbudene er Jordal fritidsklubb. Det er gjennom venner og skole de primært får sin informasjon om dette tilbudet, i likhet med de andre fritidstilbudene. Rundt halvparten kjenner til sin lokale ungdomsskoles fritids- og aktivitetskoordinator, i større grad på Jordal skole enn på Fyrstikkalleen skole. Det er en økende fornøydhet med lokalmiljøet siden 2018, både med lokalene for å treffe andre på fritiden og idrettsanleggene, noe som kan forklares med at Jordal fritidsklubb er pusset opp og Tøyen Arena er kommet på plass. Ungdomsskoleelevene opplever på lik linje med videregåendeelevene å vokse fra tilbudene i bydelen. Av den grunn må bydelen tenke nyrekruttering gjennom hele barndommen og opp gjennom ungdomsårene.

Også for videregåendeelevene og de unge voksne er venner og skole den viktigste rekrutteringskanalen inn i fritidstilbud. Men de er opptatt av at fritidstilbydere og bydelen sammen må bruke flere ulike informasjonskanaler for å nå ut til alle ungdommer med tilbudet sitt, og særskilt Instagram. Et tilbuds attraktivitet ser særlig ut til å avhenge av populariteten det har i vennegjengen, og om tilbudet i seg selv oppfattes som interessant eller kjedelig. For denne gruppen ønskes særskilt en kombinasjon av fritidsaktiviteter og frivillige/betalte jobber, fordi det gir nyttig jobberfaring og mestringfølelse. Flere trenerjobber/fritidsklubbjobber for unge etterspørres. Flere jobber (frivillige og betalte) i fritidsaktiviteter til ungdom antas å øke deltagelsen blant barn i idretten. En jobb i fritidsaktiviteter kan bidra til å inkludere unge uten venner og til å øke deres nettverk.

Hvordan fungerer samarbeidet om fritidstilbud med andre instanser?

Rambøll (2019) har pekt på viktigheten av at skoleledelsen er engasjert i fordelene med samarbeid, for å sikre legitimitet for *internt* og *eksternt* samarbeid. Flere av fritidstilbyderne oppgir manglende tilgang til å informere om sine fritidstilbud på skolene. Noen oppgir å ha fått til et samarbeid med enkeltlærere. Enkelte av lederne på skolene er tydelige på at om skolen skal åpne opp for reklamering for ulike fritidstilbud, må skolen være sikker på at tilbudet er kvalitativt godt nok. Dette er ikke alltid

like åpenbart sett fra tilbydernes ståsted, særskilt ikke foreninger eller lag med begrensede økonomiske ressurser. Aktivitetene må ifølge informantene også være gratis, alternativt lavt priset for å unngå ekskludering av enkeltelever fra skolen. Det er dermed ikke alle tilbydere som slipper inn i skolene for å informere om og rekruttere til sitt tilbud der. En løsning organisasjonene foreslår, er å ha en felles reklamerings- og rekrutteringsdag for alle bydelens tilbydere av varige organiserte fritidstilbud på skolene, for eksempel med stands ute i skolegårdene.

Hva er kostnader og tidsbruk knyttet til samhandling med andre instanser om fritidstilbud?

Koordinering av fritidstilbud og samarbeid internt og eksternt med tilbydere, samt tiltak for inkludering, har en kostnad i seg selv, det krever kapasitet og ressurser, utover selve driften av bydelens egne tilbud. Til tross for at det oppgis å være mange fordeler med godt samarbeid, er det relativt stor enighet både blant bydelens egne tilbydere og de frivillige om at samarbeidet med bydelen, og mellom de offentlige og de større frivillige tilbyderne, kunne vært bedre. Noen oppgir at de generelt opplever store forskjeller i samarbeidet med barnevernet og NAV fra bydel til bydel, og at samarbeidet med disse etatene i Bydel Gamle Oslo ofte er mer begrenset enn i andre bydeler. Informantene mener at begrenset samarbeid er en utfordring fordi de ansatte i disse tjenestene ikke har den nødvendige kapasiteten eller innsikten i de frivillige organisasjonenes fritidstilbud, og at den manglende informasjonen går ut over målgruppen. En skole oppgir et godt samarbeid med barnevernet i saker der elever står i fare for å falle ut av skolen, og der målet har vært å få dem inn i organiserte aktiviteter med faste oppmøtedager/-tider. Samarbeid mellom barnevern og lærere med kjennskap til mulige organiserte aktiviteter, og bistand fra en aktivitets- og fritidskoordinator, kan bidra til å motivere elever til deltagelse, som igjen kan bidra til å forebygge frafall fra skolen.

Hva skal til for at barn og unge i større grad kan rekrutteres til og benytter seg av eksisterende tilbud i bydelen, over tid?

Spissingen av idretten, som særlig starter på ungdomsskolen, bidrar til å skyve mange unge ut i inaktivitet. Ungdommene ønsker fysisk aktivitet preget av sosialt samvær og å ha det gøy, fremfor prestasjoner og konkurranse. De unge ønsker også mulighet til selv å styre noen aktiviteter. Videregåendeelevne og de unge voksne mener det er et hull i aktivitetstilbudet til elever på ungdomsskolen. Særlig er dette hullet markant for elever som ikke ønsker å drive med idrett på høyt nivå, for den gruppen elever som ikke har venner, eller som av andre grunner ikke oppsøker aktiviteter alene. Lærerne på ungdomsskolen burde, ifølge videregåendeelevne og de unge voksne, bidra mer i utvikling og opprettelse av fritidstilbud, slik de i større grad bidrar til på barne- skolen. Ungdommene er opptatt av inkludering, og de mener at skolen er et viktig sted for å lykkes med dette. Det begrunnes med at alle er på skolen, uavhengig av om man har venner eller ikke, eller andre utfordringer. Aktiviteter i regi av ungdomsskolen og videregående bidrar også til at informasjonen om disse når alle de unge, og den enkelte elev blir dermed ikke avhengig av et stort nettverk eller mange venner for å få informasjon. Nærheten til aktivitetene vil også øke oppmøtet blant elevene. Det samme vil trykningen den enkelte har på omgivelsene, og kjennskapet til andre deltagende elever. Fritidsklubbene kan spille en mer aktiv rolle for å informere og inkludere barn med få eller ingen venner. En måte å gjøre dette på er å invitere skoleklasser til seg, slik at elevene får teste ut tilbudet og gjøre seg litt kjent – også med de ansatte. Få vil dukke opp alene uten venner på et ukjent sted. For å få innsikt i alle

elevs interesser og kunne gi et tilbud til alle bør det kjøres en spørreundersøkelse om dette på skolene, og aktivitetene bør tilbys i regi av skolene, etter modell fra Elvebakken videregående skole som har en rekke ulike elevlag ut fra elevenes egne ønsker. De ønsker å inkludere ungdom i aktiviteter med likesinnede, for eksempel sjakk-lag.

Har tjenestene forslag til endringer / alternative løsninger?

Oppsummert påpeker informantene mye som tilsvarende funnene i Rambølls rapport (2019). Bydeler bør samarbeide med de frivillige organisasjonene fordi de er profesjoniserte, har betydelig kunnskap, får oftere tildelt midler og rekrutterer deltagere på tvers av tilbud. Frivillige foreninger og lag med lokalkunnskap egner seg som samarbeidspartnere med de frivillige organisasjonene eller som representanter i arbeids- eller referansegrupper for bydelens arbeid. Dette er likevel utfordrende på grunn av manglende kapasitet, og det er dermed ikke hensiktsmessig å anmode frivilligheten om å løse oppgaver på vegne av kommunen/bydelen (Rambøll 2019).

Manglende koordinering mellom ulike tilbydere oppfattes som et problem

Informanter viser til at knutepunktfunksjonen, som bydelen er pliktig til å ha for å få midler fra Bufdir, er fraværende (se kapittel 4.6). En frivillig organisasjon foreslår å etablere en felles overordnet fritidstilbudskordinator med ansvar for hele bydelen og alle former for fritidstilbud. Det påpekes at det er for mye silotenkning i fritidsaktivitetsarbeidet. Koordineringen oppgis å ikke bare være viktig mellom bydelen og de ulike frivillige organisasjonene, men også de frivillige organisasjonene seg imellom. Det understrekes at alle tilbydere bør ha som mål at de sammen skal oppfylle målene i Fritidserklæringen.

Ansattes forslag til forbedringer

- Informasjonen om fritidstilbud bør gis foreldre allerede når barna går i barnehage, alternativt den dagen barna begynner på skolen. En slik informasjonsstrategi krever kontinuitet i tilbudene.
- For å nå ut til alle bydelens barn og unge, deres foreldre og ansatte i tjenestene foreslås en felles kommunikasjonsstrategi for *alle* bydelens fritidsaktiviteter.
- Brukere av ordningen *Tildeling av midler til aktiviteter for barn og unge i Bydel Gamle Oslo* kan selv søke digitalt på Ung i BGO-appen, Bydel Gamle Oslos hjemmeside og skolens digitale formidlingsportal, oversatt til bydelens mest utbredte minoritetsspråk.
- For å nå alle foreldre foreslås det å lage enkle informasjonsfilmer på de enkelte gruppernes morsmål.
- Det bør være flere aktiviteter for ungdommer i delbydeler utenfor de geografiske avgrensningene for Områdeløft Grønland og Tøyen.
- Det bør satses på de profesjonelle frivillige organisasjonene og tilbud av en viss varighet.
- Gode rollemodeller er en viktig faktor ved rekruttering av brukere.

Appendiks I: Bydel Gamle Oslos aktøroversikt – frivillige foreninger eller lag med fritidstilbud til barn og unge

Organisasjonsnavn	Frivillig/offentlig	*Vår vurdering
Abloom Film Festival	Frivillig	Punktfrivillighet
Akerselva trebåtforening	Frivillig	Punktfrivillighet
BARK Barnas Røde Kors	Frivillig	Nei, digital info kun for Romsås
Byverkstedet	Frivillig	Punktfrivillighet
Forandringshuset	Frivillig	Ja
Hagecrew	Frivillig	Arbeidstiltak
Gamle Oslo Husflidslag	Frivillig	Ja
Håp Kompetanse	Frivillig	Foreldretiltak
Interkulturelt Museum	Frivillig	Punktfrivillighet
Islamic Cultural Centre Norway	Frivillig	Ingen digital informasjon tilgjengelig
Jobbsøkerhjelpen	Frivillig	Arbeidstiltak
Kultur I Gamle Oslo (KIGO)	Frivillig	Ja
Petersborghuset Kirkens bymisjon	Frivillig	Ja
JOY	Frivillig	Ja
Nordic Black Theatre	Frivillig	Punktfrivillighet
Røde Kors ORKIS	Frivillig	Ja
Oslo Afro Art Festival	Frivillig	Punktfrivillighet
Somali Education Activity	Frivillig	Ingen digital informasjon tilgjengelig
TIVO	Frivillig	Ingen digital informasjon tilgjengelig
TekstLab	Frivillig	Ja
Tøyen Familie Funk	Frivillig	Foreldretiltak
Tøyen Foreldregruppe	Frivillig	Foreldretiltak
Tøyeninitiativet	Frivillig	Punktfrivillighet
BIODANZA	Frivillig	Punktfrivillighet
Bjørвика Sportsklubb	Frivillig	Nei – for voksne
Gamle Oslo Håndball Klubb	Frivillig	Ingen digital informasjon tilgjengelig
Gamle Oslo Ishockeyklubb	Frivillig	Nei – for voksne
Hersleb Cricket Klubb	Frivillig	Ingen digital informasjon på nett Oslo idrettskrets 2018: 10 ungdommer
Lille Tøyen fotballklubb	Frivillig	Tilhører Grünerløkka bydel
Oslo Wu-Tan Guoshu Klubb	Frivillig	Nei, for voksne
Sentrum Aikido	Frivillig	Nei, for voksne
Sentrum Bokseklubb	Frivillig	Ja
Tøyenakademiet	Frivillig	Ingen digital informasjon tilgjengelig
Tøyen Sportsklubb	Frivillig	Ja
Tøyen Taekwondo Klubb	Frivillig	Ja
Vålerenga Idrettsforening	Frivillig	Ja

Organisasjonsnavn	Frivillig/offentlig	*Vår vurdering
Brødrene løvehjerte	Frivillig	Ingen tilgjengelig digital informasjon*
Cooyah dancehall	Frivillig	Ingen tilgjengelig digital informasjon*
Drømmefanger (Danseforbundet)	Frivillig	Ja
River Flows	Frivillig	Ingen tilgjengelig digital informasjon
Sterling for integrering og inkludering	Frivillig	Ja
Sterling Sportsklubb	Frivillig	Ja
Sportsklubben Forward	Frivillig	Ja
Christiania Ballklubb	Frivillig	Ja
Akerselva Padleklubb	Frivillig	Ja
WIDE-INK AS	Frivillig	Arbeidstiltak
Tsjetsjensk Ungdomsforening	Frivillig	Ingen tilgjengelig digital informasjon
T-town Ungdommer	Frivillig	Ingen tilgjengelig digital informasjon
Etterstad barneaktivitet	Frivillig	Ingen tilgjengelig digital informasjon
Oslo Barnemuseum	Frivillig	Punktfrivillighet
Opplyst Ungdom	Frivillig	Punktfrivillighet
Tøyen Lydverksted	Frivillig	Ingen tilgjengelig digital informasjon
Sirkusmulene	Frivillig	Ja
Sjakkklubben Kampen på brettet ungdom	Frivillig	Ja
5-årsklubben (Tøyeninitiativet)	Frivillig	Barn under 6 år
Grønland foreldre- og barnegruppe	Frivillig	Barn under 6 år
Fellesverket Sentrum Røde Kors	Frivillig	Ja
FRIGO	Offentlig	Ja
Jordal fritidsklubb	Offentlig	Ja
Junior G fritidsklubb	Offentlig	Ja
K1-Klubben	Offentlig	Ja
Kampen Økologiske Bondegård	Offentlig	Ja
Riverside	Offentlig	Ja
Central Park ungdomskafé	Offentlig	Ja
Biblo Tøyen	Offentlig	Ja
Deichman Tøyen	Offentlig	For alle
Inkluderingsdans	Offentlig	Ja
Oslo Kulturskole	Offentlig	Ja

*Varige organiserte fritidstilbud – for alle barn og unge i Bydel Gamle Oslo mellom 6–25 år minimum én fast dag i uken høst 2020» – ikke ferie eller arbeidsrelaterte

Appendiks II: Oversikt over varige fritidstilbud til barn og unge i Bydel Gamle Oslo

Varige organiserte fritidstilbud – for alle barn og unge 6–25 år – minimum én fast dag i uken høsten 2020

Vurdering basert på tilgjengelig digital informasjon (hjemmeside, Facebook og Instagram, K1 ukeplan og medlemstall fra Oslo Idrettskrets), skolene, informasjon fra ungdomsskoleundersøkelsen. Unntak er tilbud avlyst på grunn av korona. Punktfri-villighetstilbud, ferie- og arbeidsrelaterte tilbud er ikke inkludert.

K1 Aktivitetshus	
1	K1-klubben
2	Central Park, ungdomskafé
3	Drømmefanger
4	Opplyst ungdom
5	Barnekoret - Forandringshuset
Andre fritidsklubber og ungdomskafeer	
6	Riverside, Ungdomshus
7	Jordal fritidsklubb, ungdomsklubb
8	Junior G
9	JOY Junior
10	Grønland ungdomsklubb
11	Biblo
12	Fellesverket Sentrum eller ORKIS – Røde kors Aktivitetshus
13	Nabolagshuset Petersborg på Ensjø
14	Forandringshuset på Grønland
15	Sterlinghuset
Friluftslivtilbud i bydelen	
16	FRIGO, Friluftsentret i Gamle Oslo
17	Kampen Økologiske Bondegård
18	Friluftshuset Sørenga

Idrettslag 2018	Antall		
	Barn og unge 6–19 år	Unge voksne 20–25 år	
19	Akerselva Padleklubb (padling)	9	12
20	Aktiv Skøyteklubb (skøyter)	80	14
21	Bjørvika Cricket Klubb	152	21
22	Christiania Ballklubb (fotball)	20	
23	Everest Sports Klubb (volleyball)	110	29
24	Hersleb Cricket Klubb	4	6
25	Oslo Bokseklubb (boksing)	273	66
26	Oslo Karateklubb (kampsport)	107	11

Idrettslag 2018	Antall	
	Barn og unge 6–19 år	Unge voksne 20–25 år
27 Oslo Pretenders Sportsklubb (soft- og baseball)	16	3
28 Oslo Sportsklubb (bandy)	18	51
29 Oslo Wu-Tan Guoshu Klubb (kampsport)	12	
30 Oslofjord Undervannsjakt Klubb (dykking)	108	21
33 Sentrum Bokseklubb (boksing)	23	
34 Sinsen Cricket Club	8	6
35 Sportsklubben Forward (fotball)	168	
36 Sportsklubben Sterling (bandy)	74	1
37 Sportsklubben Sterling (fotball)	161	113
38 Tyrili Brettklubb (snowboard)	3	93
39 Tøyen Sportsklubb (bandy)	53	10
40 Tøyen Sportsklubb (basketball)	95	45
41 Tøyen Sportsklubb (fotball)	73	33
42 Tøyen Sportsklubb (friidrett)	784	46
43 Tøyen Sportsklubb (snowboard)	21	
44 Tøyen Taekwondo Klubb (kampsport)	255	20
45 Vallhall Kampsport klubb (boksing)	9	
46 Vallhall Kampsport klubb (kickboksing)	4	9
47 Vålerenga Amerikansk Fotball (amerikanske idretter)	92	19
48 Vålerenga Basket	94	48
49 Vålerenga Fotball	904	63
50 Vålerenga Fotball Elite	16	18
51 Vålerenga Håndball	351	56
52 Vålerenga Innebandy	74	19
53 Vålerenga Ishockey	5	18
54 Oi Skøyter og kunstløp Jordal https://oi-lag.no/		
55 Sentrum Kickboxing https://www.sentrumkickboxing.no/		
Lille Tøyen Fotball klubb (tilhører Grünerløkka bydel)*	555	
Viqueens Cheerleaders (Amerikanske idretter) (tilhører Østensjø bydel)*	392	16
Oslo Turn Hasle (tilhører Grünerløkka bydel)*		
Afrobrasiliansk Kultur og Capoeira Klubb (Kampsport) (tilhører Grünerløkka bydel)*		3

Kulturskole eller musikkskole	
56	KIGO – Kultur i Gamle Oslo
57	Inkluderingsdans
58	Oslo kulturskole – Grønland kulturstasjon
	Oslo kulturskole – Schous kulturstasjon (Bydel Grünerløkka)*
59	TekstLab
60	Sirkusmulene
61	Gamle Oslos Husflidslag, barne- og ungdomslag
62	Kampen barneteater
63	Oslo teatersenter TRAFØEN (Tøyen)
64	Sjakkklubben på Kampen «På brette»
	Øvingslokalet (Bydel Grünerløkka)*
	Subsdans (Bydel Grünerløkka)*
	Fargespill (Bydel Grünerløkka)*
Korps, kor eller orkester	
65	Kampen skoles musikkorps
66	Tøyen orkester
67	Hasle brass
68	St. Hallvar-guttene
69	Vålerenga kirke 1.-4. barnegospel 5.-7. Tweensing
70	Vålerenga skoles musikkorps
71	Oslo Katekese i St. Hallvard kirke (Tøyen skole)

Appendiks III: Oversikt over antall medlemmer i Bydel Gamle Oslos idrettslag 2018 (Innrapportert tall til Oslo Idrettskrets)

Aldersgrupper	0–5 år			6–12 år			13–19 år			20–25 år			0–25 år
	Jen-ter	Gut-ter	To-talt	Jente	Gut-ter	To-talt	Jen-ter	Gut-ter	To-talt	Jen-ter	Gut-ter	To-talt	
Idrettslag	83	187	270	846	1425	2271	977	1419	2396	303	661	964	5901
Akerselva Padleklubb (pad-ling)							5	4	9	9	3	12	21
Aktiv Skøyteklubb (skøyter)				14	16	30	10	20	50	2	12	14	94
Bjørvika Cricket Klubb	9	10	19	37	39	76	24	33	57	11	10	21	173
Christiania Ballklubb (fotball)	5	22	27	20		20							47
Everest Sports Klubb (volleyball)		1	1	7	24	31	30	48	78	12	17	29	139
Hersleb Cricket Klubb								4		6			10
Oslo Bokseklubb (boksing)				15	52	67	47	169	216	24	42	66	349
Oslo Karateklubb (kampsport)				21	50	71	9	27	36	5	6	11	118
Oslo Pretenders Sportsklubb (soft- og baseball)		2	2	2	3	5	5	6	11		3	3	21
Oslo Wu-Tan Guoshu Klubb (kampsport)					5	5	2	5	7				12
Sentrum Bokseklubb (boksing)	1		1	4	7	11	1	11	12		1		25
Sinsen Cricket Club					2			6			6		14
Sportsklubben Forward (fot- ball)		1	1	31	136	168							168
Sportsklubben Sterling (bandy)		1	1	12	40	52	10	11	22		1	1	76
Sportsklubben Sterling (fot- ball)		1	1	13	52	65	69	127	196	33	80	113	375
Tyrili Brettklubb (snowboard)							1	2	3	20	73	93	96
Tøyen Sportsklubb (bandy)				19	24	43	10		10	10		10	63
Tøyen Sportsklubb (basketball)				20	20	40	20	35	55	10	35	45	140
Tøyen Sportsklubb (fotball)				10	40	50		23	23	4	30	33	106
Tøyen Sportsklubb (friidrett)	41	64	105	106	154	260	237	287	524	14	32	46	935
Tøyen Sportsklubb (snowboard)				4	2	6	7	8	15				21
Tøyen Taekwondo Klubb (kampsport)	5	10	15	77	82	159	51	45	96	8	12	20	290
Vallhall Kampsport klubb (boksing) Frontline A.					1	1		8	8				9
Vallhall Kampsport klubb (kickboksing) Frontline A.								4	4	3	6	9	13
Vålerenga Amerikansk Fot- ball				4	14	18	4	70	74	4	15	19	111
Vålerenga Basket				15	35	40	1	53	54		48	48	142
Vålerenga Fotball	16	70	86	104	487	591	95	220	315	23	40	63	1055
Vålerenga Fotball Elite								16	16		18	18	34
Vålerenga Håndball				103	60	163	123	65	188	46	10	56	407
Vålerenga Innebandy				3	19	24	5	45	50	9	10	19	93
Vålerenga Ishockey								5	5		18	18	23

Referanser

- Andersen, P. L. og Bakken, A. (2015). *Ung i Oslo 2015*. NOVA Rapport 8/15. Ungdatasenteret, NOVA og KORUS Oslo.
- Bakken (2017) Sosiale forskjeller i ungdomsidretten. fattigdomsproblem. eller sosial gradient? I *Økte forskjeller gjør det noe?* Oppvekstrapporten: Os
- Brattbakk, I., Ander, B., Hagen, A.L, Ruud, M.E., Ander, H.E., Breistrand, H. Skajaa, L. og Dalseide, A.M. (2017) På sporet av det nye Grønland. Sosiokulturell stedsanalyse av Grønland i bydel Gamle Oslo. AIF Rapport 04/2017. Høgskolen i Oslo og Akershus
- Buudir (2020) *Tildelinger 2019*. Hentet fra https://buudir.no/Tilskudd/Se_hvem_som_har_fatt_tilskudd/Barn_og_unge/lavinntekt/Tildelinger_2019/
- Buudir (2020) *Tildelinger 2020*. Hentet fra https://buudir.no/Tilskudd/Se_hvem_som_har_fatt_tilskudd/Barn_og_unge/lavinntekt/Tildelinger_2020/#heading82790
- Forskningsrådet (2021) *Ut av blindsonene. Strategi for et samlet kunnskapsløft for utsatte barn og unge*. Hentet fra <https://www.forskningsradet.no/nyheter/2021/barnunge21-vil-styrke-forskningsssatsingen-for-utsatte-barn-og-unge/>
- Frøyland L.R., Bakken, B., von Soest, T. (2020) Physical Fighting and Leisure Activities among Norwegian Adolescents—Investigating Co-occurring Changes from 2015 to 2018. *Journal of Youth and Adolescence*. 49:2298–2310. DOI: Doi.org/10.1007/s10964-020-01252-8
- Gurholt, K. P., Torp, I. H. D. & Eriksen J. W., (2020) Studie av ulikhet blant barn og unge i Oslo. Sosial ulikhet og sosial utjevning. Oslo: Norges idrettshøgskole
- Holte J. H. (2019). *Evaluering av ALLEMED – et verktøy for å inkludere alle barn og unge i fritidsaktiviteter*. Fafo-notat 2019:08. Oslo: Fafo
- Jacobsen, S. E., Andersen, P. L, Nordø, Å.D., Sletten. M. & Arnesen. D. (2021). *Sosial ulikhet i barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter Betydningen av sosioøkonomiske ressurser, geografi og landbakgrunn*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Institutt for samfunnsforskning
- NOVA (2018a) *Ung i Oslo 2018. Ungdom som bor i Bydel Gamle Oslo. Elever på ungdomstrinnet. Hva driver ungdom med? Hvordan har de det?* Ungdatasenteret, NOVA og KORUS Oslo.
- NOVA (2018b) *Ung i Oslo 2018. Ungdom som bor i Bydel Gamle Oslo. Elever på videregående skole. Hva driver ungdom med? Hvordan har de det?* Ungdatasenteret, NOVA og KORUS Oslo.
- Oslo Idrettsforening (2020) *Aktivitetsguide* Oslo. Hentet fra; <https://www.idrettsforbundet.no/idrettskrets/oslo/aktivitet/aktivitetsguide/>
- Oslo kommune (2017) Bydelsutvalgssak 159/17. Formål og kriterier for bruk av partnerskapsavtaler i områdeløftene på Tøyen og Grønland. Vedtatt i bydelsutvalget for Bydel gamle Oslo 14. september 2017. Hentet fra <https://www.oslo.kommune.no/bydeler/bydel-gamle-oslo/politikk-og-politiske-moter/politiske-saker-i-bydel-gamle-oslo/politiske-saker-2017/formal-og-kriterier-for-bruk-av-partnerskapsavtaler-i-omradeloftene-pa-toyen-og-gronland#gref>
- Oslo kommunene (2019a). *Barrierer for deltagelse i idretten for barn og unge i Oslo* (Byråds sak 198/19). Vedtatt i byrådet for Oslo kommune 27. juni 2019.

- Oslo kommune (2019b) Byrådsavdeling for eldre, helse og arbeid. Utkast til høring. *Fritidstilbud til barn og unge i Oslo kommune*. Hentet fra <https://www.oslo.kommune.no/bydeler/bydel-vestre-aker/politikk-og-politiske-moter/politiske-saker-bydel-vestre-aker/2019/horing-sak-om-fritidstilbud-til-barn-og-unge-i-oslo-kommune#gref>
- Oslo kommune (2020) *Frivillighetsmelding for Bydel Gamle Oslo 2021–2023. Levende, mangfoldig og sårbar*. Oslo kommune. Hentet fra <https://www.oslo.kommune.no/bydeler/bydel-gamle-oslo/politikk-og-politiske-moter/politiske-saker-i-bydel-gamle-oslo/lokalstyret-for-omradeloft-gronland-og-toyen/frivilligmeldingen-for-bydel-gamle-oslo-2021–2023-fremmes-for-bydelsutvalget#gref>
- Rambøll (2019). *Inkludering gjennom organiserte fritidsaktiviteter. En evaluering av prosjekter med mål om å øke deltakelsen for barn og unge i lavinntektsfamilier*. Rapport. Rambøll Management Consulting AS
- Seland, I. & Andersen, P. L. (2020). Hva kjennetegner ungdom som går på norske fritidsklubber og ungdomshus? *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning*. 1(1), s. 6–26. Universitetsforlaget.
- Thronsen, T. S. (2018) Ungdomsidrett og sosial bakgrunn i Oslos bydeler. Hentet fra: <http://kartografi.blogspot.com/2018/>
- UNICEF Norge (2020). *Bydelsanalysen 2020. Store forskjeller mellom bydelene og dermed i barns oppvekstvilkår*. Oslo: UNICEF Norge
- Vaage, O. F. (2012). *Tidene skifter. Tidsbruk 1971–2010*. Oslo: Statistisk sentralbyrå
- Vik, R. & Pedersen, O. (2019). *Nabolagsinvolvering Petersborghuset*. Barnas Boligbyggere og Ferd.

Analyse av fritidstilbud i bydel Gamle Oslo

Bydel Gamle Oslo har ønsket økt innsikt i hvordan bydelens fritidstilbud er tilpasset behovene i barne- og ungdomsbefolkningen. Analysen inneholder også bydelens tildelinger, anbefalinger og tilskuddsmidler for 2019–2020. Den viser at blant de rundt 70 ulike tilbydere av fritidstilbud i bydelen, er det tre frivillige foreninger og lag som har blitt prioritert i tildelingen av midler, i tillegg til prioritering av bydelens egne tilbud. Ni av de elleve fritids- og ungdomsklubber, -kafeer og -hus er lokalisert i Tøyen og Grønland delbydeler, innenfor den geografiske avgrensningen for områdeløftsatsingen. Disse ser ut til å konkurrere om de samme barna og ungdommene, siden bruken av dem er noe begrenset. På tross av koronasituasjonene i 2020 er andelen ungdomsskoleelever som deltar i fritidstilbud svært høy, nesten to av tre, mens en tredjedel av barneskolebarna og to av ti ungdomsskoleelever deltar i fritidstilbud utenfor bydelene.

Skolen og venner er den viktigste rekrutteringskanalen til fritidstilbud. Tilbudenes attraktivitet ser ut til å avhenge av populariteten i vennegjengen, men også av ungdommens egen interesse. Spissingen av idretten, som særlig starter på ungdomsskolen, bidrar til å skyve mange unge ut i inaktivitet. Ungdommen ønsker fysisk aktivitet preget av sosialt samvær og moro, fremfor prestasjoner og konkurranse. De unge ønsker også mulighetene til selv å styre aktiviteter. Elever på videregående og unge voksne mener det er et hull i aktivitetstilbudet til elever på ungdomsskolen, særlig til elever som ikke ønsker å drive med idrett på høyt nivå og til elever som ikke har venner, eller som av andre grunner ikke oppsøker aktiviteter alene. Et særlig bidrag fra ungdommen i analysearbeidet er deres eget perspektiv på foretrukne nye, men allerede utprøvde, modeller, som kan bidra til både å forebygge utenforskap og rekruttere ungdommen til fritidsaktiviteter fra ungdomsskolealder.

Borggata 2B
Postboks 2947 Tøyen
N-0608 Oslo
www.fafo.no

Fafo-rapport 2021:11
ID-nr.: 20777